yedi

SHERWOOD
ANDERSON

WINESBURG, OHIO

İngilizce aslından çeviren:
Hüseyin Buğra Çelik

SHERWOOD
ANDERSON

WINESBURG, OHIO

İngilizce aslından çeviren:
Hüseyin Buğra Çelik

Sherwood Anderson : 1876'da yedi çocuklu bir ailenin üçüncü çocuğu olarak Camden, Ohio'da doğdu. 14 yaşından sonra eğitimine devam etmedi, İspanyol-Amerikan savaşı esnasında Küba'da görev aldıktan sonra reklamcılıkla ve daha sonra ticaretle uğraştı. 1908'den itibaren hikayeler yazmaya başlayan Anderson'ın ilk romanı 1916'da yayımlandı. Sanayileşmekte olan dünyada kasaba yaşantısına sıkışıp kalan bireylerin yaşamlarını ve hüsranlarını şefkatle işlediği Winesburg, Ohio(1919) ile tanınan Anderson, 1941 yılındaki ölümüne kadar yedi roman ve çok sayıda kısa hikaye yazmıştır.

Hüseyin Buğra Çelik : 1987 yılında İstanbul'da doğdu. Üsküdar Anadolu Lisesi'ni bitirdi, bir kısmına Rutgers University'de devam ettiği üniversite eğitimini İstanbul Maltepe Üniversitesi'nde tamamladı. Sekiz yıldır İngilizce'den Türkçe'ye çeviri yapıyor.

Winesburg, Ohio

Yazan : Sherwood Anderson
İngilizceden Çeviren : Hüseyin Buğra Çelik
Dizi Editörü : Mahir Koçak
Dizgi : Pelin Koçer
Kapak Tasarımı: Cevahir Koçak

Bu çevirinin yayım hakları Yedi Yayınları'na aittir.
Sertifika No: 43569

Baskı ve Cilt: Mess Basım
İkitelli OSB. Bedrettin Dalan Bulvarı Triko Center San. Sit. M3 Blok No: 51
Başakşehir / İSTANBUL

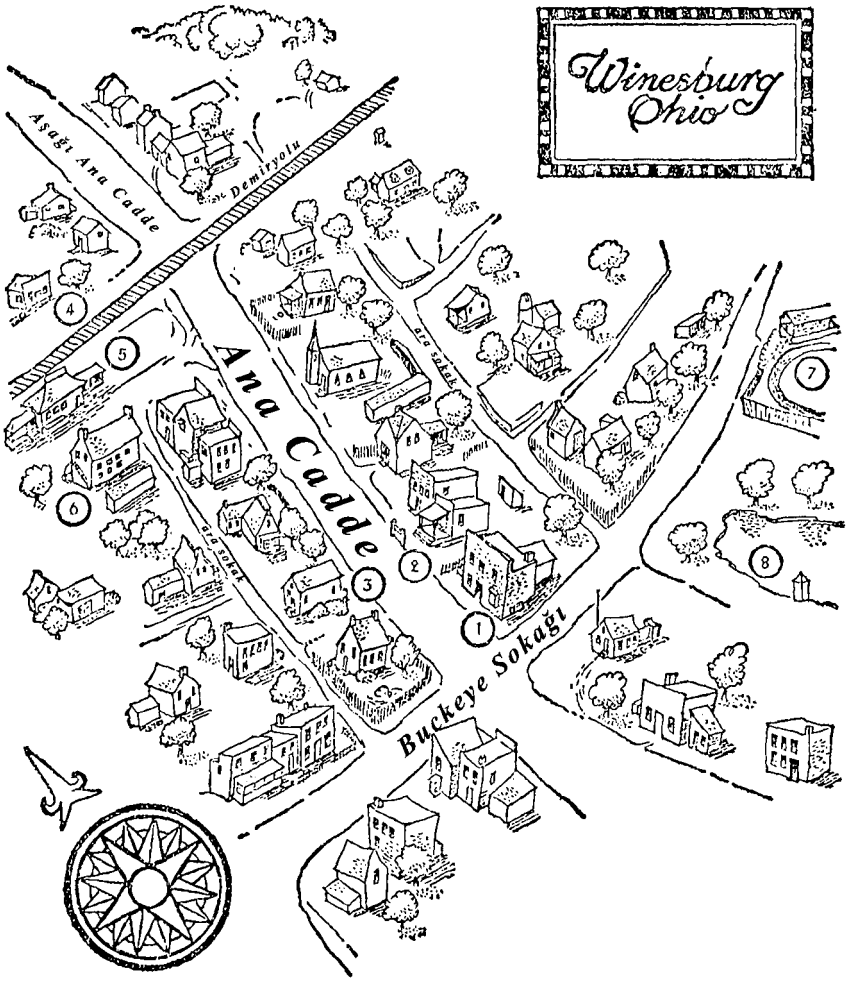
ISBN: 978-605-80500-0-6
Sertifika No: 33735

Birinci Basım: Temmuz 2019
Baskı Adedi: 2000

Yedi Kültür Sanat ve Yayıncılık Faaliyetleri A.Ş.
Birlik Mah. 448.Cad. 455.Sok. No:18 Çankaya/Ankara
Tel: (312) 496 27 10 Faks: (312) 496 27 19

www.yediyayinlari.com info@yedi yayinlari.com

Bu kitap, içimde hayatların derinliklerini görmeye yönelik açlığı ilk defa, çevresindeki hayata dair ince gözlemleriyle uyandıran,
*annem **EMMA SMITH ANDERSON**'un anısına ithaf edilmiştir.*

1 - Winesburg Eagle Ofisi

2 - Hern Bakkaliyesi

3 - Sinning Nalburiyesi

4 - Biff Carter'ın Lokantası

5 - Tren İstasyonu

6 - Yeni Willard Oteli

7 - Panayır Yeri

8 - Su İşleri Göleti

İÇİNDEKİLER

HİKAYELER ve KİŞİLER

GROTESKLERİN KİTABI • **2**

ELLER, Wing Biddlebaum'a dair • **5**

KAĞIT HAPLAR, Doktor Reefy'e dair • **10**

ANNE, Elizabeth Willard'a dair • **13**

FİLOZOF, Doktor Parcival'e dair • **20**

KİMSE BİLMİYOR, Louise Trunnion'a dair • **26**

DİNİBÜTÜNLÜK • **29**

I - Jesse Bentley'e dair • **29**

II – yine Jesse Bentley'e dair • **36**

III – Teslimiyet, Louse Bentley'e dair • **44**

IV – Dehşet, David Hardy'e dair • **51**

FİKİR ADAMI, Joe Welling'e dair • **55**

MACERA, Alice Hindman'a dair • **61**

SAYGIDEĞERLİK, Wash Williams'a dair • **67**

DÜŞÜNÜR, Seth Richmond'a dair • **72**

TANDY, Tandy Hard'a dair • **82**

TANRI'NIN KUDRETİ, Papaz Curtis Hartman'a dair • **85**

ÖĞRETMEN, Kate Swift'e dair • **91**

YALNIZLIK, Enoch Robinson'a dair • **97**

BİR UYANIŞ, Belle Carpenter'e dair • **105**

"GARABET", Elmer Cowley'e dair • **112**

SÖYLENMEMİŞ YALAN, Ray Pearson'a dair • **120**

İÇKİ, Tom Foster'a dair • **125**

ÖLÜM, Doktor Reefy ve Elizabeth Willard'a dair • **132**

GÖRMÜŞ GEÇİRMİŞLİK, Helen White'a dair • **140**

AYRILIŞ, George Willard'a dair • **147**

GROTESKLERİN KİTABI

Beyaz bıyıklı, yaşlı bir adam olan yazar yatağına girmekte zorlanıyordu. Yaşadığı evin pencereleri yüksekti, fakat o sabahları uyandığında ağaçları izleyebilmek istiyordu. Yatağı pencerelerle aynı seviyeye yükseltmek için bir marangoz geldi.

Konuyla ilgili hatırı sayılır bir yaygara koptu. İç Savaş'ta askerlik yapmış olan marangoz yatağı yükseltmeye yarayacak bir platform hakkında konuşmak için yazarın odasına gelip oturdu. Yazarın puroları ortalıktaydı, marangoz bir tanesini alıp yaktı.

İki adam bir süreliğine yatağı yükseltmekten, sonra da başka şeylerden konuştular. Asker, savaş konusunu açtı. Aslında, onu bu konuya yazar yönlendirmişti. Marangoz bir zamanlar Andersonville hapishanesinde mahkûmdu ve bir kardeşini kaybetmişti. Kardeşi açlıktan ölmüştü ve marangoz bu konu her açıldığında ağlardı. Marangozun da yazarınki gibi beyaz bir bıyığı vardı ve ağladığında dudakları büzülüyor, bıyığı titriyordu. Ağzında purosuyla ağlayan yaşlı adam gülünesiydi. Yazarın yatağı yükseltme planı unutuldu ve daha sonra marangoz işi kendi bildiğince yaptı ve altmışını geçmiş yazar geceleri yatağına bir sandalyeden yardım almadan giremez oldu.

Yazar yatağında yanına döndü ve kımıldamaksızın uzandı. Senelerdir kalbiyle ilgili kaygılardan ötürü içi daralıyordu. Çok tütün tüketiyordu ve çarpıntısı vardı.

Beklenmedik bir anda öleceği fikrine kapılmıştı ve her yatağa girdiğinde aklına bu geliyordu. Bu düşünce onu korkutmuyordu. Hatta bu düşüncenin üzerindeki etkisi oldukça özel ve kolayca açıklanamayacak türdendi. Yatağındaki yazarı diğer zamanlarda olduğundan daha canlı kılıyordu. Kımıldamaksızın yatıyordu ve vücudu yaşlıydı ve pek iş görecek durumda değildi, fakat içindeki bir şey tümüyle gençti. Hamile bir kadın gibiydi, sadece içindeki şey bir bebek değil, gençlikti. Hayır, gençlik değildi, genç ve şövalyeler gibi zırhlara bürünmüş bir kadındı. Gördüğünüz gibi, yüksek yatağında yatan ve kalbinin atışlarını dinleyen yaşlı yazarın içinde ne olduğunu anlatmaya çalışmak abes. Asıl anlaşılması gereken yazarın, ya da yazarın içindeki genç şeyin, ne düşündüğü.

Dünyadaki tüm insanlar gibi, yaşlı yazar da uzun hayatı boyunca birçok kanı edinmişti. Bir zamanlar oldukça yakışıklıydı ve birçok kadın ona aşık

olmuştu. Ve sonra, birçok insanı, senin ve benim insanları tanıma biçimimizden farkla, alışılmışın ötesinde yakından tanımıştı. En azından yazar böyle düşünüyordu ve bu düşünce onu tatmin ediyordu. Hem, yaşlı bir adamla düşüncelerine dair münakaşanın ne âlemi var?

Yazar, yatağında rüya olmayan bir rüya gördü. Uyku üzerine çökerken ve fakat bilinci hâlâ açıkken gözlerinin önünde suretler belirmeye başladı. Gözlerinin önünden geçen bu uzun tören alayını içindeki genç, tarif edilemez şeyin düzenlediğini düşündü.

Bakın, bütün bunlara verilen bunca önemin sebebi, yazarın gözlerinin önünden geçen bu suretlerdir. Suretlerin hepsi grotesklere aitti. Yazarın tanıdığı bütün erkek ve kadınlar grotesklere dönüşmüşlerdi.

Grotesklerin hepsi korkunç değildi. Bazıları eğlendirici, bazıları ise güzeldi ve biri, bitkin çehreli bir kadın, yaşlı adamı garipliğiyle incitti. Kadın gözlerinin önünden geçerken yaşlı adam küçük köpeklerin iniltilerine benzeyen bir ses çıkardı. Eğer o an odaya girmiş olsaydınız, yaşlı adamın kötü rüyalar gördüğünü ya da hazımsızlık çektiğini düşünebilirdiniz.

Yazarın gözlerini önünden geçen groteskler alayı bir saate yakın sürdü ve sonra yaşlı adam canını acıtmasına rağmen yataktan kalktı ve yazmaya başladı. Grotesklerin bazıları zihninde derin intibalar uyandırmıştı ve o bunları betimlemek istiyordu.

Yazar masasında bir saate yakın çalıştı. Saatin sonunda "Grotesklerin Kitabı" adını verdiği bir kitap yazmıştı. Kitap asla yayınlanmadı, fakat ben kitabı bir kere gördüm ve zihnimde derin bir etki uyandırdı. Kitabın oldukça garip ve aklımdan hiç çıkaramadığım bir ana fikri vardı. Her hatırladığımda, önceleri asla anlayamadığım kişileri ve şeyleri daha anlaşılır kıldı. Fikir karmaşıktı, fakat basit bir özeti, şöyle bir şey olabilirdi:

Şöyle ki, başlangıçta, dünya daha gençken birçok düşünce vardı ama gerçek diye bir şey yoktu. İnsanoğlu gerçekleri kendi yarattı ve her gerçek birçok muğlak düşüncenin alaşımıydı. Gerçekler dünyanın her bir yanındaydı ve hepsi de güzeldi.

Yaşlı adam kitabında yüzlerce gerçeği sıraladı. Size hepsini anlatmaya çalışmayacağım. Kitapta bekâretin gerçeği ve tutkunun gerçeği, refahın ve yoksulluğun gerçeği, tutumluluğun ve hovardalığın, aldırmazlığın ve vazgeçişin gerçekleri vardı. Yüzlerce, yüzlerce gerçek vardı ve hepsi güzeldi.

Ve sonra insanlar geldi. Her biri gerçeklerden birini, aralarından daha güçlü olanların bazıları ise birer düzinesini kaptı.

İnsanları garip kılan gerçeklerdi. Yaşlı adamın bu konuya dair oldukça karmaşık bir savı vardı. Onu düşüncesine göre, herhangi bir kişi bir gerçeği

yüklendiği, kendisine ait kıldığı ve hayatını o gerçeğe göre yaşamayı denediği anda o kişi groteskleşiyor, yüklendiği gerçek de bir sahteliğe dönüşüyordu.

Hayatını yazarak ve kelimelerle dolu geçirmiş yaşlı adamın nasıl olup da bu konuyla ilgili yüzlerce sayfa yazabileceğini anlayabilirsiniz. Konu aklında öyle büyüyordu ki, kendisi de bir groteske dönüşmenin eşiğine geliyordu. Fakat sanırım, kitabı asla yayınlatmamasıyla aynı sebepten ötürü bu eşiği hiç geçmedi. Yaşlı adamı kurtaran içindeki genç şeydi.

Yazarın yatağını yükselten yaşlı marangoza gelince de: Ondan bahsetmemin tek sebebi, onun da sıradan diye tabir edilenlerin çoğu gibi yazarın kitabında bahsettiği groteskler den en anlaşılabilir ve sevilebilir olanı olacak olmasıydı.

ELLER

Ohio'nun Winesburg kasabasının yakınlarındaki bir vadinin sırtlarına doğru konuşlanmış küçük evin yarı çürümüş verandasında şişman ve yaşlı bir adam tedirgince volta atıyordu. Adam, yonca ekildiği halde balyalarca sarı hardal otu vermiş uzun tarlanın ötesinde uzanan, üzerinde bahçelerden dönen meyve toplayıcılarını taşıyan kamyonetin ilerlediği umumi yolu görebiliyordu. Meyve toplayıcılar - delikanlılar ve genç kızlar- yüksek sesle gülüp bağrışıyorlardı. Mavi gömlekli bir delikanlı kamyonetten atladı ve kızlardan birini peşinden sürüklemeye çalıştı, kız ise oğlanın bu hareketine cırtlak bir sesle bağırarak itiraz etti. Delikanlı ayağının bir tekmesiyle toprak yoldan batmakta olan güneşin yüzüne süzülen bir toz bulutu kaldırdı. Uzun tarlanın ötesinden ince, kız sesine benzer bir ses yükseldi. Ses, gergin küçük elleri çıplak beyaz alnında sanki kâküllerini düzeltircesine gezinen kel adama "Saçlarını tara, Wing Biddlebaum, gözlerine girecekler" diye buyurdu.

Her zaman bir sürü gölgemsi çekincenin kıskacında korkuyla kıvranan Wing Biddlebaum, kendisini yirmi senedir yaşadığı kasabanın hayatının bir parçası olarak görmüyordu. Winesburg'un bütün sakinlerinden sadece biri onunla yakınlaşabilmişti. New Willard House'un sahibi Tom Willard'ın oğlu George Willard ile aralarında arkadaşlığa benzer bir ilişki kurulmuştu. George Willard, Winesburg Eagle gazetesinde muhabirdi ve bazı akşamlar umumi yoldan yürüyerek Wing Biddlebaum'u ziyarete gelirdi. Şimdi, yaşlı adam elleri tedirginlikle kıpır kıpır bir halde verandasını adımlarken, bir yandan da George Willard'ın ziyaretine gelip akşamı onunla birlikte geçirmesini umuyordu. Meyve toplayıcıları taşıyan kamyon geçip gittikten sonra tarladaki uzun hardal otlarının arasından geçti ve çitleri tırmanarak endişeyle kasabaya giden yola baktı. Bir anlığına ellerini ovuşturup yolu gözleyerek öylece durdu, sonra içine yayılan korkuya yenildi ve verandasında tekrar volta atmak için evine geri koştu.

Yirmi yıldır kasabanın gizemli karakterlerinden biri olan Wing Biddlebaum, George Willard'ın huzurundayken ürkekliği fire veriyor ve gölgemsi benliği dünyaya bakmak için battığı çekinceler denizinden doğruluyordu. Genç muhabirin eşliğinde kasabanın Ana Caddesini gündüz gözüyle keşfe çıkacak cesareti bulabiliyor, ya da evinin köhne verandasını bu sefer heyecanla ko-

nuşarak adımlıyordu. Kısık ve titrek sesi yükseliyor ve keskinleşiyor, sinmiş bedeni dikleşiyordu. Sessiz Biddlebaum, balıkçıların suya geri bıraktığı balıklarınki gibi bir kıvranışla konuşmaya başlıyor, uzun yıllar sürmüş sessizliği boyunca zihninin biriktirdiği fikirleri kelimelere dökmeye uğraşıyordu.

Wing Biddlebaum'un elleri, konuşma biçiminin hatırı sayılır bir parçasıydı. Hep ceplerinde veya arkasında saklamaya çalıştığı, durmak bilmeyen ince ve hareketli parmakları öne fırlıyor, onun ifade cihazını canlandıran piston kollarına dönüşüyorlardı.

Wing Biddlebaum'un hikâyesi, eller üzerine bir hikâye. İsmini ona, ellerinin tutsak kuşların kanatlarının çırpınışlarına benzeyen bu huzursuz halleri kazandırmıştı. Bu lakabı kasabanın keşfedilmemiş şairlerinden biri bulmuştu. Eller sahiplerini telaşlandırıyordu. Ellerini gözden uzak tutmak isterdi ve tarlada yanı başında çalışanların veya kasabanın yollarında uykulu işçilere şoförlük yapanların sessiz ve durgun ellerine hayretle bakardı.

Wing Biddlebaum George Willard'la konuşurken ellerini yumruk yapıp masaya veya evin duvarlarına vururdu. Bu hareket kendisini daha huzurlu hissettiriyordu. Konuşma isteği ikisi beraber tarlalarda yürürken baş gösterdiğindeyse bir kütük veya çitlerin üst çıtalarından birine yanaşır, elleri onlara vurdukça yenilenen bir rahatlıkla konuşurdu.

6 Wing Biddlebaum'un ellerinin hikâyesi başlı başına bir kitabı doldurabilir, uygun şekilde anlatılırsa silik insanların içinde gizli kalmış birçok garip, güzel duyguya dokunabilir. Şairane dokunuşlar gerektiren cinsten. Wing'in elleri Winesburg'un ilgisini sadece hareketlilikleriyle çekti. Wing Biddlebaum'un onlarla bir günde 132 kilo kadar fazla çilek toplamışlığı vardı. Elleri onu ayrı kılan özelliği, ününün kaynağı oldular ve hâlihazırda garip ve çekingen bir şahsiyeti daha da garip kıldılar. Winesburg, Wing Biddlebaum'un elleriyle, bankacı White'ın yeni taş eviyle ve Wesley Moyer'in Cleveland'daki iki on beşlik sonbahar koşularını kazanmış doru aygırı Tony Tip'le duyduğu gururun aynısını duyuyordu.

George Willard'a gelince: birçok defa Wing'in elleri hakkında sorular sormak istedi. Zaman zaman karşı konulamaz bir meraka kapılıyordu. Ellerin garip hareketliliğinin ve sahiplerinin onları gizleme eğiliminin bir sebebi olması gerektiğini hissediyor, onu aklındaki soruları yumurtlamaktan sadece Wing Biddlebaum'a beslediği, gün geçtikçe büyüyen saygı alıkoyuyordu.

Bir defasında az daha konuyu açacaktı. İkisi bir yaz akşamüstü tarlalarda yürüdükten sonra çimenlik bir tümseğe oturmak için durmuşlardı. Wing Biddlebaum bütün öğleden sonra boyunca ateşli ateşli konuşmuştu. Bir çitin dibinde durakladıklarında, bir yandan elleriyle en üst çıtayı dev bir ağaçka-

kanmışçasına dövmüş, bir yandan da George Willard'ı çevresindekilerden çok fazla etkilenmesi eğiliminden dolayı azarlamıştı. "Kendini mahvediyorsun," demişti. "Yalnız olmaya ve hayal kurmaya eğilimlisin ve hayallerden korkuyorsun. Kasabadaki diğerleri gibi olmaya çalışıyorsun. Onların konuşmalarını duyuyor ve onları taklit ediyorsun."

Çimenlik tümsekte Wing Biddlebaum anlatmaya çalıştığı şeyin önemini bir kez daha vurgulamaya çalıştı. Sesi yumuşayıp geçmişi yâd edercesine bir tınıya büründü ve gevşediğine delalet bir iç geçirişle, bir rüyaya dalmışçasına, uzun ve dağınık bir demece başladı.

Wing Biddlebaum daldığı rüyayı George Willard'a tasvir etti. Rüyasında insanlar tekrar bir çeşit kırsal altın çağ yaşıyorlardı. Kimisi yaya, kimisi atlarının üzerinde endamlı ve genç delikanlılar yeşil ve uçsuz bucaksız bir kırsalda toplanıyorlardı. Akın akın gelen delikanlılar küçük bir bahçedeki bir ağacın altında oturan yaşlı bir adamın ayakucunda toplanıp, adamın anlattıklarını dinliyorlardı.

Wing Biddlebaum iyice hararetlenmişti. Bir anlığına da olsa ellerini unutmuştu. Elleri usulca uzanıp George Willard'ın omuzlarına vardılar. Konuşan sese yeni ve cüretkâr bir şey sızmıştı. Yaşlı adam, "Öğrendiğin her şeyi unutmaya çalışmalısın" dedi. "Hayal kurmaya başlamalısın. Artık kulaklarını seslerin kükremelerine tıkamalısın."

Wing Biddlebaum konuşmasına ara verdi, George Willard'a uzunca ve içtenlikle baktı. Gözleri parlıyordu. Delikanlıyı okşamak için elini tekrar kaldırdığı sırada yüzünü bir dehşet dalgası kaplamaya başladı.

Wing Biddlebaum çırpınırcasına ayağa fırlayıp ellerini pantolonunun ceplerine tıkıştırdı. Gözleri yaşardı. Tedirgince "Eve dönmeliyim. Seninle daha fazla konuşamam" dedi.

Yaşlı adam oğlanı tümsekte şaşkın ve korkmuş bir halde bırakıp arkasına bakmadan bayırdan indi, otlaklığı aceleyle aştı. Oğlan korkudan titreyerek doğruldu ve kasabaya uzanan yola koyuldu. Adamın gözlerinde gördüğü dehşeti hatırlayarak "Ona elleriyle ilgili hiçbir şey sormayacağım" diye düşündü. "Bir terslik var, ama ne olduğunu bilmek istemiyorum. Benden ve herkesten korkmasının arkasında elleriyle ilgili bir şeyler yatıyor."

George Willard haklıydı. İzninizle, ellerin hikâyesinden kısaca bahsedelim. Belki de böylece, bize içinde ellerin ancak umudun çırpınan bayrakları rolünü oynayabildiği, insanların birbirlerine etkilerinin gizli ve şaşırtıcı hikâyesini anlatabilecek bir şairi heveslendirebiliriz.

Wing Biddlebaum gençliğinde Pennysylvania'daki bir kasabada öğretmendi. O zamanlar Wing Biddlebaum adıyla değil, nispeten daha ahenksiz Adolph

Myers adıyla tanınıyordu. Adolph Myers olduğu zamanlar okulundaki öğrenciler tarafından çok seviliyordu.

Tabiat Adolph Myers'e öğretmenliği buyruk etmişti. Az bulunan, az anlaşılan cinsten, göz ardı edilebilir bir zayıflık sanılabilecek kadar nazik bir güçle hükmeden adamlardandı. Böylesi adamların sorumluluklarındaki çocuklara karşı hislerinin, zarif kadınların erkeklerine besledikleri sevginin kendi içlerinde uyandırdıklarından bir farkı yoktur.

Fakat bütün bunların böylesi anlatılması yavan oldu. Bahsettiğimiz şairin dokunuşlarına ihtiyacı var. Adolph Myers akşamüstleri bazen öğrencileriyle beraber yürüyüşe çıkar, bazen de günbatımına kadar okulun önündeki merdivenlerinde onlarla oturup rüyaya dalmışçasına sohbet ederdi. Elleri bir o yana, bir bu yana oynar, çocukların omuzlarını okşar, dağılmış saçları arasında gezinirdi. Konuştukça sesi yumuşar, ahenge bürünürdü. Sesinin yumuşaması da bir çeşit okşama barındırırdı. Sesi, elleri, omuzları okşayış ve saçlarla oynayış biçimi bir bakıma öğretmenin genç zihinlere hayaller aşılama çabasının bir parçasıydı. Parmaklarının nazikliği, kendini ifade etme şeklinin bir parçasıydı. İçinde hayatı yaratan güçlerin yoğunlaşmak yerine dağınıklaştığı erkeklerden biriydi. Elleri, öğrencilerinin zihinlerindeki kaygı ve şüpheleri dokunuşlarıyla dağıtır ve öğrencileri de hayaller kurmaya başlardı.

8 Ve, sonrası felaket. Okuldaki yarım akıllı çocuklardan biri genç öğretmene tutuldu. Gece yatağında ağıza alınamayacak şeyler düşledi ve sabah kalktığında bunları gerçeklermişçesine anlattı. Gevşek dudaklarından tuhaf, berbat suçlamalar döküldü. Pennsylvania kasabasından bir ürperti geçti. Kasabanın erkeklerinin Adolph Myers hakkında duydukları, o güne değin zihinlerinin gölgelerinde gizlenmiş şüpheleri kanaatlere dönüştü.

Felaket oyalanmadı, uzamadı. Titreyen gençler yataklarından kaldırılıp sorguya çekildi. Biri "Bana sarıldı" dedi. Diğeri "Hep saçlarımla oynuyordu" dedi.

Bir akşamüstü kasaba sakinlerinden meyhane işletmecisi Henry Bradford okulun kapısına geldi. Adolph Myers'ı bahçeye çağırdıktan sonra onu yumruklamaya başladı. Öğretmenin suratına indirdiği her yumrukla meyhanecinin öfkesi daha da arttı. Dehşete kapılan çocuklar çığlık çığlığa, böcekler gibi sağa sola kaçıştılar. Öğretmeni yumruklamaktan yorulan meyhaneci, onu tekmelemeye başlarken "Oğluma el sürmek ne demekmiş öğreteceğim sana, canavar herif" diye kükredi.

Adolph Myers Pennsylvania'daki kasabadan o gece sürüldü. Ellerinde fenerleriyle bir düzine adam yaşadığı evin kapısına geldi ve giyinip dışarı çıkmasını emretti. Yağmur yağıyordu ve adamlardan birinin elinde bir halat vardı.

Öğretmeni asmaya niyetlenmişlerdi, fakat suretindeki küçük, soluk ve acınası bir şey kalplerine dokundu ve kaçmasına izin verdiler. O karanlığa kaçarken adamlar bu zayıflıklarına tövbe edip peşinden söverek koşmaya, karanlığın içine haykırarak, gittikçe hızlanarak ilerleyen surete ellerindeki sopaları ve yerden aldıkları yumuşak çamurdan kütleleri fırlatmaya başladılar.

Adolph Myers Winesburg'da yirmi yıl bir başına yaşadı. Daha kırkındaydı, ama altmış beşinde gösteriyordu. Biddlebaum ismini Ohio'nun doğusundaki bir kasabadan aceleyle geçerken, yük istasyonlarından birindeki bir kolinin üzerinde görmüştü. Winesburg'da yaşayan bir teyzesi vardı – dişleri kararmış, tavuk yetiştiren yaşlı bir kadın. Kadının vefatına kadar onunla yaşadı. Pennsylvania'da başına gelenlerden sonra bir sene hasta yattı ve iyileştikten sonra tarlalarda çekingence, ellerini saklamaya gayret ederek yevmiyeli işçi olarak çalıştı. Başına geleni anlayamadığı halde, asıl suçlunun elleri olduğunu düşünüyordu. Öğrencilerin babaları inatla ellerinden bahsetmişlerdi. Meyhaneci okulun bahçesinde öfkesinden tepinirken "Ellerine hâkim ol" diye kükremişti.

Wing Biddlebaum güneş batıp da tarlanın ötesindeki yol gri gölgelerde kaybolana kadar vadinin sırtındaki evinin verandasını bir aşağı bir yukarı adımlamaya devam etti. Sonra eve girip bir somun ekmekten dilimler kesti, üzerlerine bal sürdü. Günün meyve hasadıyla dolu yük vagonlarını çeken akşam treni geçip, gürültüsü yerini yeniden yaz gecesinin sessizliğine bıraktıktan sonra tekrar verandayı adımlamaya çıktı. Karanlıkta ellerini göremiyordu, susmuşlardı. Üzerinden insanlığa duyduğu sevgiyi dışa vurduğu oğlanın varlığının özlemini çekiyordu, ama bu çektiği özlem tekrar yalnızlığının ve bekleyişinin bir parçasına dönüşmüştü. Wing Biddlebaum bir lamba yaktıktan sonra sade öğününü yerken kirlettiği birkaç parça bulaşığı yıkadı ve katlanır yatağını verandaya açılan sinekliğin önüne açıp yatmak için soyunmaya hazırlandı. Masanın altında, yeni temizlenmiş döşemenin üzerinde birkaç tane beyaz ekmek kırıntısı vardı; lambayı alçak bir tabureye koydu ve yerdeki kırıntıları inanılmaz bir hızla toplayıp ağzına götürmeye başladı. Masanın altındaki yoğun ışık huzmesi, diz çökmüş suretini kilisesinde bir ayin yürüten bir papazınkine benzetmişti. Gölgelerden ışığa atlayıp geri çekilen tedirgin, hareketli parmaklarını bir sofunun on yıllardır hızla çeke çeke tespihini aşındırmış parmaklarıyla karıştırmak işten bile değildi.

KAĞIT HAPLAR

Aksakallı, elleri ve burnu büyük, yaşlı bir adamdı. Bizim onu tanıyacağımız günlerin çok öncelerinde doktorluk yapıyor, Winesburg sokaklarında evden eve bezgin beyaz atının çektiği arabasıyla gidiyordu. Sonraları paralı bir kızla evlendi. Kıza babasının vefatından sonra büyük ve bereketli bir çiftlik miras kalmıştı. Kız sessiz, uzun, esmer ve birçoğuna göre de çok güzeldi. Winesburg'un tüm sakinleri doktorla evlenmiş olmasına şaşırıyordu. Evliliklerinin ilk yılında vefat etti.

Doktorun parmaklarını ellerine bağlayan eklemleri fevkalade büyüktü. Ellerini yumduğunda çelik çubuklarla birbirine bağlanmış, ceviz büyüklüğünde ham ahşaptan küreleri andırıyorlardı. Mısır koçanından oyma bir pipo içerdi ve karısının vefatından sonra günlerini boş ofisinde örümcek ağlarıyla örtülü bir pencerenin kenarında oturarak geçirirdi. Pencereyi hiç açmazdı. Sıcak bir Ağustos günü açmayı denemişti, fakat pencerenin sıkıştığını gördü ve sonra da konuyu tamamen unuttu.

Winesburg yaşlı adamı unutmuştu, fakat Doktor Reefy'nin içinde oldukça ince bir şeylerin tohumları vardı. Heffner Binası'nda, Paris Dokuma Şirketi'nin üstündeki köhne ofisinde bir başına durmaksızın çalışır, bir şeyler inşa eder, sonra da onları yıkardı. Küçük gerçek piramitleri yükseltir ve tamamladıktan sonra, yükseltebileceği başka gerçeklere yer açmak için bunları tekrar alaşağı ederdi.

Doktor Reefy uzun boylu bir adamdı, on yıldır aynı takım elbiseyi giyiyordu. Takımın yenleri aşınmış, diz ve dirseklerinde küçük delikler açılmıştı. Ofisindeyken üzerine bir de koca ceplerini durmaksızın kâğıt parçalarıyla doldurduğu keten önlüğünü giyerdi ve önlüğün cepleri dolduğunda kâğıt parçalarını yerlere boşaltırdı. On yıl boyunca tek bir arkadaş edinmişti: John Spaniard adında, fidanlık sahibi yaşlı bir adam. Bazen, kendini oyunbaz hissettiği zamanlarda, yaşlı Doktor Reefy cebinde yuvarladığı kâğıt parçalarından bir avuç alıp fidanlığın sahibine savururdu. Sarsıla sarsıla gülerken "Al, bunlar da şaşkına dönesin diye, seni gidi hisli, zırvacı bunak" diye bağırırdı.

Doktor Reefy'nin ve daha sonra kendisiyle evlenip, mirasını ona bırakacak uzun esmer kızla flörtlerinin hikâyesi oldukça ilginç bir hikâye. Winesburg'un meyveliklerinde yetişen yumru elmalar gibi lezzetli. Sonbaharda bu meyve-

liklerde yürürken ayaklarınızın altında toprağın donukluğunu hissedebilirsiniz. Elmalar işçiler tarafından ağaçlardan toplanmış, varillere doldurulup kitaplar, dergiler, mobilyalar ve insanlarla dolu apartmanlarda yenilecekleri şehirlere yollanmış olurlar. Ağaçlarda sadece birkaç tane yumru elma kalmış olur. Bu elmalar Doktor Reefy'nin ellerinin eklemlerine benzerler. Bu yumru elmaları kemirdiğinizde ne kadar lezzetli olduklarını görürsünüz. Elmanın bütün tatlılığı bir tarafında yoğunlaşmıştır. Ağaçtan ağaca donmuş toprakta koşturup ceplerinizi topladığınız yumru, biçimsiz elmalarla doldurabilirsiniz. Yumru elmaların lezzetini sadece birkaç kişi bilir.

Kız ve Doktor Reefy flörtlerine bir yaz akşamüstünde başladılar. O zamanlar doktor kırk beş yaşındaydı ve ceplerini sıkı sıkıya yuvarladığı kâğıt parçalarıyla doldurma alışkanlığını daha öncelerden edinmişti. Bu alışkanlık bıkkın beyaz atının çektiği arabasında oturup kır yollarında ağır ağır ilerlerken başlamıştı. Kâğıtlarda düşünceler, düşüncelerin girişleri, düşüncelerin sonları yazılıydı.

Doktor Reefy bu düşünceleri zihninde sırayla, tane tane üretmişti. Birçoğunu birleştirerek zihninde dev gibi yükselen bir gerçek yapılandırdı. Gerçek dünyayı gölgeledi. Gerçek berbat oldu ve sonra silinip gitti ve küçük düşünceler tekrar belirmeye başladı.

Uzun esmer kız Doktor Reefy'i görmeye geldi, çünkü gebeydi ve korkuyordu. Kendileri de merak uyandırıcı olan bir dizi şartlardan ötürü bu durumdaydı. 11

Babasının ve annesinin vefatı ve dönümlerce verimli araziden oluşan mirası peşine bir sürü talibin takılmasına sebep olmuştu. İki yıl boyunca neredeyse her akşam talipleriyle görüştü. İkisi dışında taliplerin hepsi birbirine benziyordu. Onunla tutku üzerine konuştular ve konuşurken seslerinde ve ona bakan gözlerinde gergin bir sabırsızlık vardı. Diğerlerinden farklı iki talip ise, birbirlerinden de farklıydı. Bu iki talipten ilki, Winesburg'daki bir kuyumcunun bembeyaz elleri olan uzun, ince ve genç oğlu ona durmaksızın bekâretten bahsediyordu. Siyah saçlı ve büyük kulaklı diğerinin ise ağzını bıçak açmıyordu, fakat her seferinde kızı kuytulara çekmeyi becerip onu öpmeye başlıyordu.

Uzun esmer kız bir süre kuyumcunun oğluyla evlenmeye kararlıydı. Saatler boyu sessizce oturup gencin konuşmalarını dinledikten sonra içini bir korku kapladı. Genç adamın bekâret üzerine bütün bu konuşmalarının altında diğerlerininkinden de öte bir şehvet yattığını düşünmeye başladı. Bazen onunla konuşurken genç adamın, vücudunu ellerinin arasında tuttuğu hissine kapılıyordu. Vücudunu bir yandan beyaz ellerinin arasında yavaşça çevirirken, bir yandan da dikkatle incelediğini hayal ediyordu. Kız bir gece rüyasında genç

adamın çenesinden salyalar akarken onu vücudunu ısırdığını görmüştü. Kız aynı rüyayı üç kere gördü, sonra ağzını bıçak açmadığı halde, tutkusunun doruğunda olduğu bir anda omzunu gerçekten ve dişlerinin izi günlerce geçmeyecek şekilde ısırmış adamdan gebe kaldı.

Uzun esmer kız Doktor Reefy'le tanıştığında bir daha asla yanından ayrılmak istemediği hissine kapıldı. Sabah doktorun ofisine geldiğinde, doktor kız daha ağzını açmadan başına gelenleri anlamış gibiydi.

Doktorun ofisinde Winesburg'daki kitapçının karısı bekliyordu. Bütün eski usul taşra doktorları gibi Doktor Reefy de diş çekiyordu ve ofiste bekleyen kadın ağzına bir mendil tutmuş, inliyordu. Eşi de kadınla birlikteydi ve diş çekildiğinde ikisi de çığlık attı ve kadının beyaz elbisesine kan sıçradı. Uzun esmer kız aldırmadı. Kadın ve kocası gittiklerinde doktor gülümsedi. "Seni kırlara gezmeye götüreceğim." dedi.

Uzun esmer kız ve doktor birkaç hafta boyunca hemen her günü birlikte geçirdiler. Kızı doktorla tanıştıran durum bir hastalık sırasında ortadan kalktı, fakat yumru elmaların lezzetini keşfetmiş herkes gibi kız da bir türlü şehirlerde yenilen kusursuz yuvarlak meyvelere tekrar ilgi duyamıyordu. Tanışmalarını takip eden sonbaharda Doktor Reefy ile evlendi ve takip eden ilkbaharda da vefat etti. Doktor kış boyunca ona kâğıt parçalarına karaladığı tüm ıvır zıvırları okumuştu. Kâğıtları ona okuduktan sonra gülmüş ve onları sıkıca yuvarlamak üzere ceplerine geri tıkıştırmıştı.

ANNE

George Willard'ın annesi Elizabeth Willard uzun ve sıska biriydi ve yüzü çiçek hastalığı izleriyle kaplıydı. Sadece kırk beş yaşında olmasına rağmen adı müphem bir hastalık çehresini soldurmuştu. Bakımsız ve eski otelin içinde soluk duvar kâğıtlarına ve eskimiş halılara ilgisizce bakınarak dolanır ve hali olduğunda da seyahat eden adamların uyuklarken kirlettikleri yatakların arasında oda hizmetlilerinin işlerini yapardı. Zarif, ince yapılı, geniş omuzlu, canlı ve askerlerinki gibi adımlarla yürüyen, uçlarından yukarı kıvrılmaya alıştırılmış siyah bıyıklı bir adam olan kocası Tom Willard, karısını aklından çıkarmaya çabalardı. Koridorlarda yavaşça gezinen bu uzun ve hayaletimsi siluetin varlığını kendine yönelik bir suçlama olarak algılardı ve karısı ne zaman aklına gelse sinirlenip söverdi. Otel kar etmiyordu ve her daim batmanın eşiğindeydi ve adam ondan kurtulmak istiyordu. Köhne evini ve içinde beraber yaşadığı kadını yenilmiş ve tükenmiş şeyler olarak görüyordu. Büyük umutlarla içinde hayata atıldığı otel şimdilerde sadece bir otelin hayaletinden öte değildi. Bazen, Winesburg sokaklarında şık kıyafetleriyle ve bir işadamına yaraşırcasına yürürken, otelin ve kadının ruhlarının sokaklarda bile peşinde dolandıklarından korkuyormuşçasına aniden durup arkasına dönerdi. Amaçsızca ve tükürürcesine "Lanet olsun böyle hayata, lanet" diye söverdi.

Tom Willard siyasete meraklıydı ve yıllardır ağırlıkla Cumhuriyetçilerden oluşan kasabanın başı çeken Demokratıydı. Kendi kendine "Bir gün," derdi, "siyaset rüzgârı benim lehime esecek ve o zamana kadar göz ardı edilmiş hizmetlerimin hakkı nihayet verilecek". Meclise seçilmeyi ve hatta vali olmayı hayal ediyordu. Bir keresinde, partinin genç üyelerinden biri siyasi konferanslardan birinde ayağa kalkıp partiye sunduğu katkılarını ve duyduğu sadakati övmeye başladığında, Tom Willard öfkeden kıpkırmızı kesilmişti. Gözlerinden alevler saçarak "Kes sesini," diye kükremişti. "Sen hizmet nedir nereden bileceksin, dünkü çocuk? Benim burada yaptıklarıma bir bak! Ben Winesburg'da Demokrat olmanın suç sayıldığı zamanlardan beridir Demokratım. O zamanlar bizleri çekinmeden, tüfeklerle avlarlardı!"

Elizabeth ve tek çocuğu George arasında, kadının uzun zaman önce ölmüş bir gençlik rüyasına dayalı, derin ama dillendirilmemiş bir anlayış, bir bağ vardı. Oğlunun huzurunda tutuk ve çekingendi, fakat oğlu muhabirlik görevleri

gereğince kasabanın bir yanından ötekine koştururken oğlanın odasına girer, kapıyı arkasından kapatıp pencerenin kenarında duran, mutfak masasından bozma küçük masanın önünde diz çökerdi. Masanın önündeyken gerçekleştirdiği, kısmen dualar, kısmen isteklerden oluşan, göklere yönelttiği bir ayini vardı. Oğlanda bir zamanlar kendisinin de sahip olduğu, kısmen unutulmuş bir şeylerin tekrar can bulması için yanıp tutuşuyordu. Dualardan oluşan kısım bununla ilgiliydi. "Ölsem bile, yenilgiyi öyle ya da böyle senden uzak tutacağım" derken öylesine bir kararlılıkla ağlardı ki, tüm vücudu sarsılırdı. Gözleri parıldardı ve yumruklarını sıkardı. "Öldükten sonra olur da onun da benim gibi anlamsız ve sönük birine dönüştüğünü görürsem, geri geleceğim. Tanrıdan dileğim bu. Bedelini öderim. Varsın Tanrı beni yumruklarıyla yıksın. Her darbeye hazırım, yeter ki oğlum ikimiz adına da bir şeyler ifade edebilsin." Tereddütle duraksar, oğlunun odasına bakınırdı. "Bir de, zeki ve başarılı olmasına da izin verme," diye belli belirsiz eklerdi.

George Willard ve annesi arasındaki duygu ortaklığının dışarıdan anlamsız görünen bir resmiyeti vardı. Annesinin hastalanıp kendi odasındaki pencerenin kenarına tünediği dönemlerde, oğlan bazen akşamüstlerinde kadının ziyaretine giderdi. Beraber daha küçük bir binanın çatısının üzerinden Ana Caddeyi gören pencerenin kenarında otururlardı. Kafalarını bir çevirseler başka bir pencereden Ana Caddenin arkasına doğru, Abner Groff'un fırınının arka kapısına çıkan ara sokağı izleyebilirlerdi. Bazen onlar böyle otururken kasaba hayatı onlara kendisinin bir tablosunu sunardı. Abner Groff elinde bir sopa ve boş bir süt şişesiyle dükkânının arka kapısında belirirdi. Adamla eczacı Sylvester West'in gri kedisi arasında uzundur süregelen bir çekişme vardı. Oğlan ve annesi önce kedinin fırının arka kapısından içeri süzülmesini, sonra da peşinde elini kolunu sallayarak söven fırıncıyla kapıdan çıkışını izlerdi. Fırıncının gözleri ufak ve kırmızıydı, siyah saçları ve sakalı da una bulanmış olurdu. Bazen kediye öylesine sinirlenirdi ki, kedi ortalıktan kaybolduktan sonra dahi eline geçen sopaları, kırık cam parçalarını ve hatta kendi alet edevatını sağa sola fırlatmaya devam ederdi. Bir keresinde Sinning Nalburiyesi'nin arka pencerelerinden birini kırmıştı. Kedi ara sokakta üzerinde karasinekler uçuşan, yırtık kâğıtlar ve kırık şişelerle dolu bir varilin arkasına sinmişti. Tek başına olduğu bir seferinde Elizabeth Willard, fırıncının uzun ve verimsiz öfke krizlerinden birini izledikten sonra uzun beyaz ellerini yüzüne kapatıp ağlamaya başlamıştı. Sonrasında da bir daha oturup sokak arasını seyretmedi ve kediyle fırıncı arasındaki çekişmeyi unutmaya çalıştı. Bu çekişme, kendi hayatının benzerliğiyle içine korku salan bir müsameresi gibiydi.

Oğlan akşamüstleri annesiyle otururken odada kol gezen sessizlik ikisini

de ne yapacağını bilemez hissettirirdi. Karanlık çöker ve akşam treni istasyona yanaşırdı. Aşağıda, sokaktaki ayaklar kaldırımı boylamasına aşındırırdı. Akşam treni gittikten sonra istasyona ağır bir sessizlik hâkim olurdu. Belki ambarcı Skinner Leason kamyonunu peronun bir ucundan diğerine sürerdi. Ana Cadde tarafından bir adamın kahkahaları yükselirdi. Ambarın kapıları yüksek sesle kapanırdı. George Willard ayağa kalkıp odanın kapısına yönelip kapının kolunu bulmaya uğraşır, bazen de bir sandalyeye çarpardı ve döşemeden sandalyenin sürtünme sesleri yükselirdi. Yaşlı kadın kımıldamaksızın ve bıkkınca pencerenin kenarında otururdu. Uzun, beyaz ve kanı çekilmiş elleri koltuğun kolçaklarından sarkardı. Oğlunun gidişinin yarattığı huzursuzluğu azaltmak için "Bence dışarıda, diğer delikanlılarla daha çok vakit geçirmelisin. Hep evdesin," derdi. Ne yapacağını bilemez haldeki ve şaşkın George Willard "Ben de yürüyüşe çıkayım diyordum," diye cevaplardı.

Bir Temmuz akşamı, Yeni Willard Oteli'ni bir süreliğine yuvaları bellemiş yolcular odalarına çekildikten ve kısık gaz lambalarıyla aydınlatılan koridorlar kasvete büründükten sonra, Elizabeth Willard'ın başından bir hadise geçti. Birkaç gündür hastalığından ötürü yatağından çıkmamıştı ve oğlu da ziyaretine gelmemişti. Bu durum onu endişelendirmişti. İçinde kalan yaşama dair sönmeye yüz tutmuş son köz, endişesi sebebiyle tekrar alev almıştı. Kadın yatağından kalkıp giyindi, abartılı korkularından ötürü tir tir titreyerek aceleyle oğlunun odasına doğru yürümeye başladı. Yürürken dengesini koridorun duvar kâğıdıyla kaplı duvarlarına tutunarak sağlıyor, nefesi daralıyordu. Verdiği nefesler dişlerinin arasından tıslayarak çıkıyordu. Odaya doğru ilerlerken ne kadar da büyük bir budala olduğunu düşündü. Kendi kendine "Delikanlılara özgü işleri vardır," dedi, "Belki de artık akşamları kızlarla geziniyordur."

Elizabeth Willard bir zamanlar babasına ait olan ve tapusu hâlâ ilçe merkezindeki kayıtlarda kendi üzerine görünen otelde misafirlerce görülmekten korkardı. Otel viraneliği sebebiyle mütemadiyen müşteri kaybediyordu ve o kendisinin de virane bir halde olduğunu düşünüyordu. Kendi odası otelin ücra bir köşesindeydi ve gücü olduğunu hissettiğinde otelin gündelik, tercihen misafirler otelin dışında, Winesburg tüccarlarıyla pazarlık peşindeyken halledebileceği işlerini istekle yapardı.

Annesi oğlanın kapısının önünde diz çöküp içeriden gelen sesleri dinledi. Oğlanın adımlarını ve kısık sesini duyduğunda dudaklarına bir gülümseme yayıldı. George Willard'ın kendi kendine konuşmak gibi bir alışkanlığı vardı ve bu annesine her zaman özel bir keyif vermişti. Oğlanın bu alışkanlığının aralarındaki gizli bağı güçlendirdiğini düşünüyordu. Bin kere kendine bu konuyla ilgili fısıldamıştı. "Etrafını yokluyor, kendini bulmaya çalışıyor," diye

düşünürdü. "Sersem alığın teki değil, zeki ve söyleyecekleri var. İçinde büyümeye çalışan gizli bir şey, benim içimde öldürülmesine göz yumduğum şeyden var."

Hasta kadın koridorun karanlığında kapının eşiğinden doğrulup kendi odasına dönmeye başladı. Kapı birden açılır da oğluyla karşılaşır diye korkuyordu. Güvenli bir mesafeye çekilip, ikinci bir koridorun köşesine geldiğinde kendine sarılarak durdu, üzerine çöken zayıflığın ve titremelerin geçmesini bekledi. Oğlanın odasında olması onu mutlu etmişti. Kadına musallat olduklarında küçücük olan korkular, yatağında yalnız başına geçirdiği uzun saatlerin sonunda devlere dönüşmüşlerdi. Şimdi ise hiçbirinden eser kalmamıştı. Minnetle "Odama döneyim de uyuyayım," diye mırıldandı.

Fakat Elizabeth Willard odasına dönüp uyuyamayacaktı. O karanlıkta titreyerek dururken oğlunun odasının kapısı açıldı ve oğlanın babası Tom Willard koridora çıktı. Odadan saçılan ışıkta, eli kapının kolunu bırakmadan durdu ve konuşmaya başladı. Söyledikleri kadını öfkelendirdi.

Tom Willard'ın oğluyla ilgili hevesleri vardı. Yaptığı hiçbir işi becerememiş olmasına rağmen kendini başarılı biri olarak görüyor, Yeni Willard Oteli'nin görüş mesafesinden kurtulup karısıyla karşılaşamayacağı kadar uzaklaştığında yürüyüşü değişiyor, kasabanın önde gelen adamlarından biriymişçesine davranıyordu. Oğlunun başarılı olmasını istiyordu. Çocuğa Winesburg Eagle'daki işi bulan da oydu. Şimdi sesinde içten bir tınıyla oğlana neler yapması gerektiğine dair tavsiyeler veriyordu. Ciddiyetle "Diyeceğim o ki George, artık gözlerini açmalısın," dedi. " Will Henderson üçtür aynı şeyden dert yanıyor. Dediğine göre saatlerce sana söylenenleri duymaksızın, hayalperest kızlar gibi dalıp gidiyormuşsun. Bir derdin mi var?" Munisçe güldü. "Elbette ki atlatırsın," dedi. "Will'e de böyle dedim. Bir budala veya bir kadın değilsin. Tom Willard'ın oğlusun ve gözlerini açacaksın. Korktuğumdan değil. Söylediklerin durumu berraklaştırdı. Eğer muhabirlik yapmak içinde yazarlıkla ilgili hevesler uyandırdıysa, sorun yok. Fakat yazar olabilmen için de gözlerini açman lazım, değil mi?"

Tom Willard koridoru hızlıca aşıp alt kattaki ofisine indi. Karanlıktaki kadın adamın sıkıcı bir akşamüstünü ofisin kapısına yakın bir koltukta uyuklayarak tüketmeye çalışan bir misafirle gülerek konuşmasını duyabiliyordu. Kadın oğlunun odasının kapısına geri döndü. Zayıflığı mucizevi bir şekilde kaybolmuştu ve emin adımlarla yürüyordu. Kafasında bin bir türlü fikir vardı. Bir iskemlenin gıcırtısını, sonra da bir kalemin kâğıt üzerindeki hışırtısını duyunca tekrar arkasına dönüp odasına giden koridora yöneldi.

Winesburg Oteli'nin işletmecisinin bitap karısının zihninde belirgin bir

kararlılık uyanmıştı. Bu kararlılık uzun yıllarca sessiz – ve açıkçası- verimsiz düşünüşlerin sonucuydu. "Vakit," dedi "hareket vakti. Oğlumu tehdit eden bir şey var ve ben bu tehdidi defedeceğim." Tom Willard'la oğlu arasındaki konuşmanın sanki aralarında bir anlayış söz konusuymuşçasına sakin ve doğal geçmiş olması kadını çıldırtmıştı. Kadın yıllardır kocasından nefret etmesine ediyordu, fakat duyduğu nefret hiç adamın şahsına yönelik olmamış, adamın sadece kadının nefret ettiği diğer şeylerin bir parçası, bir temsilcisi olmasından ileri gelmişti. Şimdi, kapı eşiğinde sarf edilmiş sözlerden sonra, kadının adama karşı nefreti şahsileşmişti. Kadın odasının karanlığında yumruklarını sıkıp etrafına öfkeyle bakıyordu. Duvardaki bir çiviye asılı çamaşır torbasından uzun bir dikiş makasını alıp elinde hançer gibi tuttu. Yüksek sesle "Onu bıçaklayacağım," dedi. "Kötülüğün sesi olmayı kendisi tercih etti ve ben de onu öldüreceğim. Onu öldürdüğümde benim de içimden bir şeyler kopacak ve ben de öleceğim. Böylece, hepimiz kurtulacağız."

Elizabeth'in gençliğinde, Tom Willard'la evliliğinden önce Winesburg'da kırılgan bir itibarı vardı. Yıllarca "sahne meraklısı" addedilmişti ve sık sık kasabanın sokaklarında üzerinde parlak renkli kıyafetlerle, babasının otelinde kalan erkeklerle boy göstermiş, onları geldikleri şehirlerdeki yaşamı anlatmaya zorlamıştı. Bir seferinde erkek kıyafetlerine bürünüp Ana Caddede bisikletiyle gezinmiş, bütün kasabayı ürkütmüştü.

Uzun esmer kızın aklı o günlerde oldukça karışıktı. İçinde kendini iki şekilde dışarı vuran büyük bir huzursuzluk vardı. İlki, rahatsız edici bir değişiklik, hayatına dair bir dönüm noktası arzusuydu. İlgisini sahneye kaydıran da bu arzuydu. Bir kumpanyaya katılıp dünyanın dört bir yanını gezmenin, hep yeni yüzler tanımanın ve insanlara kendinden bir şeyler sunmanın hayalini kurardı. Bazı geceler bu hayalle kendinden geçerdi, fakat yolu Winesburg'a düşüp babasının otelinde konaklayan kumpanyalarla bu hayaline dair sohbetleri hiç sonuç vermemişti. Ya anlattıklarını anlayamıyorlardı, ya da tutkusunu açık bir şekilde ifade edebildiğinde ona gülüyorlardı. "Öyle değil," diyorlardı. "O işler de burası kadar sıkıcı ve tekdüze. Sandığın gibi değil."

Seyahat eden adamlarla – ve sonraları Tom Willard'la- çıktığı yürüyüşler daha farklıydı. Hepsi onu anlayıp duygularını paylaşıyor gibiydiler. Kasabanın yan sokaklarında, ağaçların karanlığında kızın elini tutarlardı ve o da içinden ifade edilmemiş bir şeylerin doğrulup, onların içindeki ifade edilmemiş bir şeylerin parçası haline geldiğini düşünürdü.

Bir de huzursuzluğunun diğer dışa vurumu vardı. Bu dışa vurum gerçekleştiğinde kendini azledilmiş ve mutlu hissederdi. Ne kendisiyle yürüyüşlere çıkmış olan erkekleri, ne de Tom Willard'ı suçluyordu. Hep aynısı oluyor,

her şey öpücüklerle başlıyor ve garip, vahşi duygulardan sonra huzurla sona eriyor, sonrasında da ağlak tövbeler geliyordu. Kadın ağlarken elini yanındaki adamın yüzüne koyardı ve aklında hep aynı düşünce olurdu. Yanındaki adamın heybetine veya sakalına bakmaksızın, aniden küçük bir çocuğa dönüştüğünü düşünürdü. Adamların da niye kendisi gibi ağlamadığını merak ederdi.

Elizabeth Willard köhne Willard Oteli'nin ücra bir köşesindeki odasında bir lamba yaktı ve kapının yanındaki tuvalet masasının üzerine koydu. Aklına bir fikir geldi ve dolabından küçük kare bir kutuyu alıp masaya getirdi. Kutuyu bir zamanlar Winesburg'da konaklamış bir tiyatro grubu diğer birkaç ıvır zıvırla birlikte arkalarında bırakmıştı ve içinde makyaj malzemeleri vardı. Elizabeth Willard alımlı olmaya karar vermişti. Saçları hâlâ siyahtı ve hatırı sayılır bir miktarı yüzünün yanlarından örgüler halinde dökülüyordu. Aşağı kattaki ofiste gerçekleşecek sahne aklında canlanmaya başladı. Tom Willard'ın karşısına soluk ve yıpranmış bir suret değil, beklemediği ve ürkünç bir suret dikilecekti. Şaşkın misafirlerle dolu ofisin önündeki merdivenlerden, gölgeli yanakları ve omuzlarından balya balya dökülen saçlarıyla uzun boylu bir suret süzülecekti. Suret dingin olacak, olaylar ise hızla ve dehşet verici şekilde gelişecekti. Elinde makasıyla, gölgelerden yavrusu tehlike altında olan bir kaplan gibi, çıt çıkarmadan belirecekti.

18 Elizabeth Willard gırtlağında yarım kalan bir hıçkırıkla masadaki lambayı söndürdü ve karanlıkta aciz bir halde ve titreyerek durdu. Mucizevi gücü kayboldu ve bir yandan da gençliğinin sayısız günleri boyu oturup teneke çatıların üzerinden Ana Caddeyi izlediği koltuğun sırtına sıkı sıkıya tutunarak odada güçsüzce yürüdü. Koridordan ayak sesleri yükseldi ve George Willard odaya girdi. Annesinin yanına oturup konuşmaya başladı. "Buralardan gideceğim," dedi. "Nereye gideceğimi, ne yapacağımı bilmiyorum, ama gideceğim."

Koltuktaki kadın titreyerek bekliyordu. Ani bir dürtüye kapıldı. "Artık gözlerini açsan iyi olur," dedi. "Böyle mi düşünüyorsun? Şehre gidecek, paralar kazanacaksın, öyle mi? İş adamı olmak, hızlı ve kurnaz ve dinç olmanın tam sana göre olduğunu mu düşünüyorsun?" Titreyerek bekledi.

Oğlan başını salladı. İçtenlikle "Sanırım anlamanı sağlayamayacağım, ama ah, keşke bunu yapabilseydim," dedi. "Babama bahsini dahi açamıyorum. Teşebbüs dahi etmiyorum. Bir işe yaramaz. Ne yapacağımı bilmiyorum. Ben sadece buralardan gitmek ve insanları izlerken düşüncelere dalmak istiyorum."

Kadınla oğlanın oturduğu odaya sessizlik hâkim oldu. Tıpkı diğer akşamlar gibi, tekrar utandılar. Bir süre sonra oğlan tekrar konuşmaya çalıştı. Doğrulup kapıya yönelirken "Bir ya da iki senesi olabilir, fakat kararlıyım," dedi. "Babamın söylediği bir şeyler gitmemi zorunlu kılıyor." Kapının koluyla oynamaya

başladı. Odadaki sessizlik kadın için çekilmez bir hal aldı. Oğlunun dudaklarından dökülen sözlerin verdiği mutlulukla haykırmak istiyordu, fakat mutluluğunu ifade etmek kadın için imkânsıza dönüşmüştü. "Bence dışarıda, diğer delikanlılarla daha çok vakit geçirmelisin. Hep evdesin," dedi. Oğlan beceriksizce odadan çıkıp kapıyı kapatırken "Ben de yürüyüşe çıkayım diyordum," diye cevapladı.

FİLOZOF

Doktor Parcival sarkık ağzını sarı bir bıyığın örttüğü, yapılı bir adamdı. Her zaman ceplerinden birkaç ucuz siyah puronun fırladığı, daima kirle kaplı beyaz bir yelek giyerdi. Dişleri siyah ve şekilsizdi ve gözlerinde de bir gariplik vardı. Sol göz kapağı seğirir, sanki gözkapağı bir panjurmuş da, doktorun kafasının içinde duran biri de panjurun ipiyle oynuyormuş gibi düşüp aniden yukarı fırlardı.

Doktor Parcival, George Willard denen oğlanı severdi. Bu sevgi, George Winesburg Eagle'da çalışmaya başlayalı bir yıl kadar olmuşken belirginleşmişti ve tanışıklıkları da tamamen doktorun kendi eseriydi.

Akşamüstünün geç saatlerinde Eagle gazetesinin sahibi ve editörü Will Henderson, Tom Willy'nin meyhanesine gitti. Ara sokaktan gelip arka kapıdan içeri süzüldü ve yaban eriği ciniyle soda karışımı içkisini yudumlamaya başladı. Will Henderson tensel zevklere düşkündü ve kırk beş yaşına gelmişti. İçtiği cinin içindeki gençliği tazelediğini hayal ederdi. Tensel zevklere düşkünlerin çoğu gibi, kadınlar hakkında konuşmaktan hoşlanır ve mekanda saatlerce takılıp Tom Willy ile dedikodu yapardı. Meyhaneci kısa boylu, geniş omuzlu ve ellerinde belirgin lekeler olan bir adamdı. Zaman zaman insanların yüzünü kızıla boyayan bu göz alıcı cinsten doğum lekeleri, Tom Willy'nin parmaklarına ve ellerinin arkalarına dokunmuştu. Barın kenarında durup Will Henderson'la konuşurken ellerini ovuşturuyordu. Heyecanı arttıkça ellerinin kızıllığı da koyulaşıyordu. Elleri, bulandıkları kan üzerlerinde kuruyup solmuş gibiydi.

Will Henderson barın kenarında durmuş, kızıl ellere bakıp kadınlardan bahsederken, asistanı George Willard, Winesburg Eagle'daki ofisinde oturmuş Doktor Parcival'ın anlattıklarını dinliyordu.

Doktor Parcival, Will Henderson çıktıktan hemen sonra belirivermişti. Sanki ofisinin penceresinden binayı izleyip editörün ara sokağa girdiğini görmüş olması ihtimaller dâhilindeydi. Ön kapıdan girdi ve bir koltuğa oturdu, ucuz purolarından birini yaktı ve bacak bacak üstüne atarak konuşmaya başladı. Oğlanı kendisinin tanımlamayı beceremediği bir tavrı edinmenin faydalarına ikna etmeye kararlı görünüyordu.

"Biraz açıkgözlüysen, kendime doktor dediğim halde oldukça az has-

tam olduğunu görürsün," diye başladı. "Bunun bir sebebi var. Tesadüfen veya tıp bilgimin yetersizliğinden değil. Hasta istemiyorum. Anlayacağın, sebebi yüzeysel değil. Sebebi, birçok garip tarafı olduğu aşikâr karakterimde saklı. Seninle neden bu konuyu konuşmak istiyorum, bilmiyorum. Sesimi çıkarmasam belki gözünde değerim daha da artacak. Bana saygı duymanı istediğim şüphe götürmez bir gerçek. Neden, bilmiyorum. Bu yüzden konuşuyorum. Pek komik, değil mi?"

Doktor bazen kendiyle ilgili sonu gelmeyen hikâyelere dalardı. Oğlanın gözünde bu hikâyeler oldukça gerçek ve mana doluydu. Zamanla şişman ve pis görünüşlü adama hayranlık beslemeye, akşamüstleri Will Henderson gittikten sonra Doktorun gelişini iple çekmeye başladı.

Doktor Parcival Winesburg'e geleli beş yıl kadar olmuştu. Chicago'dan gelmiş ve gelir gelmez de sarhoş olup bagajcı Albert Longworth'le kavga etmişti. Kavga bir bavul yüzünden çıkmıştı ve doktorun kasaba hapishanesine götürülmesiyle sona ermişti. Tahliye edildikten sonra Ana Caddenin alt ucundaki bir kunduracının üst katındaki odayı tutmuş ve penceresine astığı bir tabela aracılığıyla kasabaya mesleğini duyurmuştu. Sayılı hastası olmasına ve bu hastaların onun tarifesini ödeyemeyecek kadar yoksul olmasına rağmen ihtiyaçlarına yetip de artacak kadar parası varmış gibiydi. Tarif edilemeyecek kadar kirli ofisinde uyurdu ve Biff Carter'ın tren istasyonunun karşısındaki küçük binada işlettiği lokantada yemek yerdi. Yazın lokanta sinekle dolu, Biff Carter'ın önlüğü de lokantanın döşemelerinden daha kirli olurdu. Doktor Parcival'ın umurunda değildi. Lokantaya girip tezgâha yirmi sent koyar, gülerek "Ne istiyorsan ondan ver," derdi. "Başkalarına satamadığın yemeklerden ver. Benim için fark etmez. Görüyorsun ya, öyle sıradan biri değilim. Ne yediğimle niye oyalanayım ki?"

Doktor Parcival'ın George Willard'a anlattığı hikâyelerin ne başı, ne de sonu belliydi. Oğlan bazen hepsinin birer kurmaca, yalan olduğu düşüncesine kapılırdı. Fakat sonra yeniden hepsinin gerçeğin hakiki özünü barındırdığına kendince ikna olurdu.

Doktor Parcival "Ben de senin gibi bir muhabirdim," diye başladı. "Iowa'da bir kasabadaydım – yoksa Illinois mi? Hatırlamıyorum, bir önemi de yok. Belki de kimliğimi gizlemeye çalışıyorumdur ve o yüzden muğlak konuşuyorumdur. Hiçbir şey yapmamama rağmen tüm ihtiyaçlarımı karşılayacak kadar param olmasını garipsediğin olmadı mı hiç? Buraya gelmeden önce yüklüce bir miktar para çalmış yahut bir cinayete karışmış olabilirim. Düşündürücü, değil mi? Eğer işinin erbabı bir muhabir olsaydın beni araştırırdın. Chicago'da Doktor Cronin diye biri öldürülmüştü. Bunu duymuş muydun? Birileri onu öldü-

rüp bir bavula koymuş. Sabah bavulu şehrin öbür ucuna sürükleye sürükleye taşımışlar. Adamlar bavulu bir kamyonun arkasına atmışlar ve olabildiğince kaygısızca kamyonun önündeki koltuklara yerleşmişler. Tüm sakinlerinin uykuda olduğu ıssız sokaklardan geçip gitmişler. Güneş gölün ötesinden yeni yeni doğuyormuş. Komik değil mi – adamların şu an benim olduğum kadar kaygısızca koltuklarında oturup ağızlarında pipolarıyla sohbet ederek şehirde gezinmelerini düşünmek? Belki de o adamlardan biri de bendim. Hikâyeyi bir garip hale sokmaz mıydı bu, ne dersin?" Doktor Parcival hikâyesine geri döndü: "Her neyse, o zamanlar bir gazetenin senin gibi ufak tefek haberler yakalamak için koşuşturan sıradan bir muhabiriydim. Annem çulsuzdu. Başkalarının çamaşırlarını yıkayarak geçimini sağlardı. Hayali beni Presbiteryen Kilisesi'ne vaiz yapmaktı ve ben de o doğrultuda ilerliyordum.

"Babamın akıl sağlığı senelerdir bozuktu. Ohio'nun Dayton şehrinde bir akıl hastanesinde kalıyordu. Bak gördün mü, ağzımdan kaçırdım işte! Bütün hikâye burada, Ohio'da gerçekleşti. Olur da beni araştırma fikrine kapılırsan, kullanabileceğin bir ipucu işte."

"Sana kardeşimden bahsedeceğim. Bütün bu hikâye onunla ilgili. Söylemeye çalıştığım tam olarak bu. Kardeşim demiryolu boyacısıydı ve Big Four hattında çalışıyordu. Şu, Ohio'dan geçen hani. Diğer adamlarla birlikte bir vagonda kalırlar ve kasaba kasaba gezip demiryolları, köprüler ve istasyonlardaki sinyal tabelalarını boyarlardı.

"Big Four hattı istasyonlarını fena bir turuncuyla boyar. O renkten nasıl da nefret ederdim! Kardeşimin üstü başı hep o renge bulanmış olurdu. Maaş günlerinde sarhoş olur, eve üzerinde boyayla kaplı kıyafetleri, cebinde maaşıyla gelirdi. Maaşını anneme vermez, mutfak masasının üstüne yığardı.

"Evin etrafında iğrenç turuncu boyayla kaplı kıyafetleriyle dolanırdı. Gözümün önüne geliyor. Minyon yapılı ve kırmızı, üzgün gözlü annem eve bahçedeki küçük kulübeden girerdi. El âlemin kirli çamaşırlarını orada çitilerdi. İçeri girer ve masanın başına gelip gözlerini sabun köpüğüyle kaplı önlüğüne silerek dikilirdi.

"Kardeşim 'Dokunma! O paraya dokunayım deme!' diye kükrer ve sonra masadan beş veya on dolar alıp meyhanelerde sürtmeye giderdi. Parasını bitirdiğinde biraz daha almak için geri gelirdi. Anneme kuruş vermezdi ama parasını ufak ufak harcayıp bütünüyle bitirene kadar bizimle kalırdı. Sonra demiryollarına, boya işine geri dönerdi. O gittikten sonra eve paketler gelmeye başlardı – erzak ve sair şeyler. Bazen paketlerin içinde annem için bir elbise ya da benim için bir çift ayakkabı olurdu.

"Garip, değil mi? Kardeşim ikimize de tek güzel kelime etmediği ve bazen

üç gün boyunca masada duran paraya dokunmamamız için evde bize tehditler savurarak çılgınca tepindiği halde annem onu beni sevdiğinden daha çok severdi.

"Gül gibi geçinir giderdik. Ben vaiz olmak için çabalıyor ve dua ediyordum. Dua konusunda tam bir eşektim. Beni duymalıydın. Babam öldüğünde bütün gece dua ettim, kardeşim şehirde demlenir ve bize sağdan soldan bir şeyler alırken de dua ederdim. Akşamları yemekten sonra paranın üzerinde durduğu masanın yanma diz çöküp dua ederdim. Ortalıkta kimse olmadığında bir iki doları cebime indirirdim. Şimdi buna gülüyorum, ama o zamanlar çok korkunçtu. Bir türlü aklımdan çıkmıyordu. Gazetedeki işimden haftada altı dolar kazanıyor ve kazandığımı ellemeden hemen anneme veriyordum. Kardeşimin yığınından çaldığım birkaç doları da kendime – işte bilirsin, ıvır zıvıra, şekerlemelere, sigaralara falan harcıyordum.

"Babam Dayton'daki akıl hastanesinde vefat ettiğinde oraya gittim. Patronumdan biraz borç aldım ve gece trenine bindim. Yağmur yağıyordu. Akıl hastanesinde beni bir kral gibi ağırladılar.

"Hastane çalışanları benim muhabir olduğumu öğrenmişlerdi. Bu onları ürkütmüştü. Babam hastayken belli ihmaller, dikkatsizlikler olmuş, anlarsın ya? Gazetede bir yazı yazıp yaygarayı koparırım diye düşündüler herhalde. Hiç öyle bir niyetim yoktu.

"Her neyse, babamın yattığı odaya girip naaşını kutsadım. Nerden aklıma geldi bu, merak ediyorum. Badanacı kardeşim bunu duysaydı ne gülerdi. Ölü bedeninin üzerine eğilip ellerimi açtım. Hastane müdürü ve birkaç yardımcısı geldiler ve odada kuzu gibi durdular. Çok eğlenceliydi. Ellerimi açtım ve 'Bu naaşa huzur ihsan olsun," dedim. Aynen böyle dedim."

Doktor Parcival ayağa fırlayıp hikâyesini yarım bırakarak, bir köşesinde George Willard'ın oturduğu yerden kendisini dinlediği Winesburg Eagle ofisinde dolanmaya başladı. Ne yapacağını bilmez haldeydi ve ofisin küçüklüğünden dolayı devamlı bir şeylere çarpıyordu. "Ne kadar da budalaca konuşuyorum," dedi. "Buraya gelme amacım tanışıklığımızı sana iteklemek değil. Aklımda başka bir şey var. Benim bir zamanlar olduğum gibi sen de bir muhabirsin ve dikkatimi çektin. Sen de sıradan bir budalaya dönüşebilirsin. Seni uyarmak ve uyarmaya devam etmek istiyorum. Bu yüzden peşindeyim."

Doktor Parcival George Willard'ın erkeklere karşı tutumundan bahsetmeye başladı. Oğlana adamın tek amacı varmış, o da herkesi aşağılık göstermekmiş gibi geliyordu. "Seni nefret ve horgörüyle doldurmak istiyorum ki yücelebilesin," dedi. "Kardeşimi düşün. Ne herif ama, değil mi? Herkesi hor görürdü. Beni ve annemi ne kadar hor gördüğünü tahmin bile edemezsin. Bizden daha

yüce değil miydi? Onu görmüşlüğün yok, ama sana bunu hissettirebildim. Sana kısmen anlatabildim. O öldü. Bir kere yine sarhoşken raylara uzandı ve içinde diğer boyacılarla beraber yaşadığı vagon onu ezdi."

* * *

Bir Ağustos günü Winesburg'da, Doktor Parcival'ın başından bir hadise geçti. Bir aydır George Willard her sabah doktorun ofisine uğrayıp bir saatini orada geçiriyordu. Bu ziyaretlere doktorun yazmakta olduğu kitabından sayfaları oğlana okuma arzusu vesile olmuştu. Doktor Parcival Winesburg'a gelme sebebinin bu kitabı yazmak olduğunu belirtmişti.

O Ağustos sabahında doktorun ofisinde bir olay yaşandı. Ana Caddede bir kaza olmuştu. Bir arabayı çeken atlar geçen trenden ürküp kaçışmışlardı. Çektikleri arabadan küçük bir kız, bir çiftçinin kızı arabadan savrulmuş ve ölmüştü.

Ana Caddedeki ahali hareketlenmişti ve doktorlara haber yollanmıştı. Kasabanın faal üç hekiminin üçü de olay yerine hızlıca gelmiş, fakat çocuk ölmüştü. Kalabalıktan biri Doktor Parcival'in ofisine koşmuştu, ama doktor ofisinden çıkıp ölü kızın yanına gitmeyi açıkça reddetmişti. Reddinin anlamsız gaddarlığı arada kaynamıştı. Hatta ona haber vermeye gelen adam reddini dinlemeden telaşla geri dönmüştü.

Doktor Parcival bütün bunların farkında değildi ve George ofise geldiğinde adamı korkudan titrerken buldu. Heyecanla "Bu yaptığım kasaba sakinlerini ayaklandıracak," dedi. "İnsan doğasını bilmez olur muyum? Ne olacağını bilmiyor muyum? Gitmeyi reddettiğim kulaktan kulağa fısıldanacak. Millet öbek öbek toplanacak ve bunu konuşacak. Buraya gelecekler. Tartışacağız ve laf asmaya gelecek. Sonra ellerinde bir halatla tekrar gelecekler."

Doktor Parcival korkuyla titriyordu. Bastıra bastıra "İçime doğuyor," dedi. "Belki de anlattıklarım bu sabah olmayacak. Akşama da sarkabilir, ama asılacağım. Herkes heyecanlanacak ve Ana Caddede bir sokak lambasının direğine asılacağım."

Doktor Parcival kirli ofisinin kapısına giderek sokağa inen merdivenlere ürkekçe baktı. Döndüğünde gözlerindeki korku yerini şüpheye bırakmaya başlamıştı. Odayı parmak uçlarında sekerek geçip George Willard'ın omzuna dokundu. Kafasını sallayarak "Şimdi değilse de muhakkak bir gün," diye fısıldadı. "Eninde sonunda ve hatta beyhude yere, çarmıha gerileceğim."

Doktor Parcival George Willard'la yalvarırcasına konuşmaya başladı. "Dikkatini bana vermelisin," diye bastırdı. "Eğer başıma bir şey gelirse, benim yazamadığım kitabı sen yazarsın belki. Fikir çok basit, o kadar basit ki, dikkat etmezsen unutabilirsin. Fikir şu – dünyadaki herkes İsa'nın ta kendisi ve

bütün hepsi de çarmıhlara gerili. Anlatmak istediğim bu. Sakın unutma. Ne olursa olsun, bunu sakın unutayım deme."

KİMSE BİLMİYOR

George Willard etrafına ihtiyatla bakınarak Winesburg Eagle'daki masasından kalktı ve aceleyle arka kapıdan çıktı. Gece ılık ve bulutluydu ve saat daha sekizi vurmamış olmasına rağmen Eagle ofisinin arka sokağı oldukça karanlıktı. Yakınlardaki bir direğe bağlanmış bir grup at toynaklarıyla kuruyup sertleşmiş toprağı eşeliyordu. Bir kedi George Willard'ın ayaklarının arasından fırlayarak geceye karıştı. Genç adam tedirgindi. Tüm gün işlerini yumruk yemiş birinin dalgınlığı içinde görmüştü. Ara sokakta korkmuşçasına titriyordu.

George Willard karanlığın içinde dikkatle ve özenle ara sokak boyunca ilerledi. Winesburg dükkânlarının arka kapıları açıktı ve dükkânlarda lambaların altında oturan adamları görebiliyordu. Myerbaum Tuhafiyesinde meyhanecinin karısı Bayan Willy kolunda bir sepetle tezgâhın yanında dikiliyordu. Kadınla tezgâhtar Sid Green ilgileniyordu. Tezgâha eğilmişti ve kadınla samimiyetle konuşuyordu.

George Willard çömeldi ve sonra kapıdan süzülen ışığın içinden atladı. Karanlıkta koşmaya başladı. Kasabanın sarhoşu ihtiyar Jerry Bird, Ed Griffith'in meyhanesinin arkasında yere sızmıştı. Koşucu, sarhoşun yayılmış bacaklarına takılıp düştü. Kesik kesik güldü.

George Willard bir serüvene atılmıştı. Bütün gün bu serüvene çıkıp çıkmayacağına karar vermeye çalışmıştı ve şimdi de harekete geçmişti. Winesburg Eagle'ın ofisinde, oturduğu yerde saat altıdan beri bu konuyu düşünmüştü.

Bir karar vermemişti. Sadece ayağa fırlayıp matbaanın yanında metinleri kontrol eden Will Henderson'un yanından aceleyle geçip ara sokakta koşmaya başlamıştı.

George Willard etraftakilerden kaçınarak sokaklarca koştu. Yolun bir o tarafına, bir bu tarafına geçti. Bir sokak lambasına yaklaştığında şapkasını yüzünü kapatacak şekilde eğdi. Düşünmeye cüret edemiyordu. İçinde bir korku vardı, fakat bu yeni, alışık olmadığı bir korkuydu. Atıldığı serüvenin berbat olacağından, cesaretini kaybedip geri döneceğinden korkuyordu.

George Willard, Louise Trunnion'u babasının evinin mutfağında buldu. Kız yağ lambasının ışığında bulaşık yıkıyordu. İşte orada, kulübeye benzeyen mutfağın sinekliğinin arkasındaydı. George Willard çitlerin yanında durup titreyen vücudunu zapt etmeye çalıştı. Serüvenle arasında sadece patates eki-

li küçük bir bahçe vardı. Oğlan kendinde kıza seslenebilecek cesareti bulana kadar beş dakika geçti. "Louise! Hey, Louise!" diye seslendi. Çağrısı gırtlağına takıldı. Sesi çatallı bir fısıltıya dönüştü.

Louise Trunnion elinde bulaşık beziyle patates ekili bahçeyi aştı. Asık bir suratla "Seninle çıkmak istediğimi nereden biliyorsun?" diye sordu. "Nasıl bu kadar eminsin?"

George Willard cevap vermedi. Aralarından geçen çitin ayırdığı ikili karanlıkta ses çıkarmadan dikildiler. Kız "Hadi git," dedi. "Babam içeride. Ben de geleceğim. Williams'ların ahırının orada bekle."

Genç muhabir Louise Trunnion'dan bir mektup almıştı. Mektup sabah Winesburg Eagle ofisine gelmişti. Oldukça kısaydı. "İstersen seninim," yazıyordu. Kızın karanlıkta çitin yanında dikilirlerken aralarında hiçbir şey yokmuş gibi davranması sinirlerini bozmuştu. Sokak boyunca mısır fidelerinin boy verdiği boş arsaları geçerken kendi kendine "Arsız! Hayret bir şey, ne kadar da arsız!" diye mırıldandı. Mısırlar omuz boyundaydı ve kaldırımın dibine kadar ekilmişlerdi.

Louise Trunnion evin kapısından çıkarken üzerinde hâlâ bulaşık yıkarken giydiği pötikareli elbise vardı. Şapka takmamıştı. Oğlan kızı bir eli kapının kolunda, durup içerideki biriyle -şüphesiz, babası yaşlı Jake Trunnion'la- konuşurken görebiliyordu. Yaşlı Jake yarı sağırdı ve kız bağırarak konuşuyordu. Kapı kapandı ve küçük yan sokakta her şey karanlığa ve sessizliğe büründü. George Willard hiç olmadığı kadar şiddetle titremeye başladı.

George ve Louis Williams'ların ahırının dibindeki bir kuytuda konuşmaya cesaret etmeksizin duruyorlardı. Kız pek alımlı değildi ve burnunun bir tarafında siyah bir leke vardı. George kızın tencerelerle uğraşırken burnunu ovuşturmuş olabileceğini düşündü.

Genç adam heyecanından gülmeye başladı. "Hava ılık," dedi. Kıza dokunmak istiyordu. "Pek cüretkâr değilim," diye düşündü. Sadece kızın kirlenmiş pötikareli elbisesinin kıvrımlarına dokunmanın bile enfes bir haz olacağına kanaat getirdi. Kız lafı çevirmeye başladı. Oğlana yaklaşarak "Benden daha iyi olduğunu düşünüyorsun. Anlatmasan da olur, farkındayım sanırım," dedi.

George Willard'ın çenesi yayından boşaldı. Sokakta karşılaştıklarında kızın kendisine nasıl baktığını hatırladı ve aklına kızın yazdığı not geldi. Şüpheleri onu terk etti. Kasabada kız hakkında fısıltıyla anlatılan hikâyeler özgüvenini artırdı. Cüretkâr ve saldırgan bir biçimde, erkekliğin vücut bulmuş haline dönüştü. "Ah, haydi, bir şey olmaz. Kimse bilmeyecek. Nereden bilecekler ki?" diye bastırdı.

Çatlaklarında uzun yaban otlarının bittiği dar, taş bir kaldırımda yürümeye

başladılar. Taşlardan bazıları eksikti ve kaldırım pürüzlü ve şekilsizdi. Oğlan kızın elini tuttu ve elin küçüklüğü hoşuna gitti. Kız sakin ve rahat bir sesle "Fazla ileri gidemem," dedi.

Küçük bir derenin üzerindeki bir köprüyü ve sonra da mısır ekili bir başka arsayı geçtiler. Sokak bitti. Sokağın devamındaki patika yolda birbirlerinin peşi sıra yürümek zorunda kaldılar. Yolun bir tarafında Will Overton'un meyve bahçesi vardı ve bahçeye kalaslar istiflenmişti. George "Will buraya meyve kasalarını koymak için bir kulübe yapacak," dedi ve birlikte istiflenmiş kalasların üstüne oturdular.

* * *

George Willard Ana Caddeye döndüğünde saat onu geçmişti ve yağmur yağmaya başlamıştı. Caddeyi baştan sona üç kere yürüdü. Sylvester West'in dükkânı hâlâ açıktı ve içeri girip bir puro satın aldı. Tezgâhtar Bodur Crandall'ın onunla kapının önüne çıkması hoşuna gitmişti. İkisi dükkânın tentesinin altında beş dakika kadar durup lafladılar. George Willard'ın keyfi yerindeydi. Her şeyden öte, bir erkekle konuşmak istemişti. Bir köşeyi dönüp Yeni Willard Oteli'ne doğru hafifçe ıslık çalarak yürümeye başladı.

Winney Dokumanın yanında, kaldırıma dayanmış ve üzerinde sirk afişleri olan yüksek, tahtadan paravanın önünde ıslık çalmayı bırakıp durdu ve karanlıkta kımıldamaksızın, adını zikreden bir sesi dinlercesine pürdikkat dikildi. Sonra tekrar tedirgince bir kahkaha attı. Kendine "Söyleyebileceği bir şey yok. Kimse bilmiyor," diye mırıldandı ve inatla yoluna devam etti.

DİNİBÜTÜNLÜK

Dört Kısımlık Bir Hikâye

I

Bentley Çiftliği'nde her zaman verandada oturan veya bahçede oyalanan üç dört ihtiyar olurdu. Bu ihtiyarlardan üçü kadındı ve Jesse'nin kız kardeşleriydi. Renksiz, yumuşak seslilerdi. Sonra bir de Jesse'nin ak ve seyrek saçlı, sessiz ve yaşlı amcası vardı.

Çiftlik evi ahşaptan yapılmış, kütükten iskeleti kerestelerle kapatılmıştı. Aslen tek bir ev değildi, ziyadesiyle gelişigüzel bir şekilde birleştirilmiş birkaç evden oluşuyordu. Yapının içi sürprizlerle doluydu. Oturma odasındaki merdivenler yemek odasına çıkıyordu ve bir odadan diğerine geçerken muhakkak inilecek veya çıkılacak basamaklarla karşılaşıyordunuz. Yemek vakitlerinde ev bir arı kovanı gibiydi. Ortalık sessizken kapılar açılmaya başlar, merdivenlerden ayak sesleri gelir, yumuşak seslerin uğultusu yükselir ve bir düzine gizli köşeden insanlar belirirdi.

Bentley Evi'nin bahsi geçen ihtiyarlara ilaveten birçok başka sakini vardı: Dört erkek hizmetli, Callie Beebe Teyze adında ev işlerinden sorumlu bir kadın, Eliza Stoughton adında yatakları yapan ve süt sağma işlerine yardım eden yarım akıllı bir kız, ahırda çalışan bir delikanlı ve çiftliğin sahibi ve yöneticisi Jesse Bentley'in kendisi.

Amerikan İç Savaşı'nın bitiminin üzerinden yirmi yıl geçtikten sonra Bentley Çiftliği'nin bulunduğu Kuzey Ohio bölgesi, kıtaya yerleşen ilk göçmenlerin yaşam biçiminden kurtulmaya başlamıştı. Jesse'nin o zamanlar tahıl hasadı için makineleri vardı. Modern ahırlar inşa etmişti ve arazisinin büyük kısmının drenajı özenle döşenmiş suyollarıyla sağlanıyordu, fakat adamın kendisini anlayabilmemiz için daha eskilere gitmemiz gerek.

Bentley Ailesi Jesse'nin birkaç nesil öncesinden beridir Kuzey Ohio'daydı. New York eyaletinden gelmişlerdi ve arazilerini ülkenin bu kısmı daha yeni gelişirken ve toprak ucuzken edinmişlerdi. Bir süreliğine onlar da diğer bütün

Orta Batı sakinleri gibi fakirlik çekmişlerdi. Arazileri sık ağaçlıklar ve devrik kütükler ve çalılıklarla kaplıydı. Uzun ve yorucu bir uğraştan sonra çalıları temizleyip ağaçları kesmiş olsalar da, ağaçların geride kalan kökleri hâlâ ilgilenilmesi gereken bir sorundu. Sabanlar tarlaları sürerken gözle görülemeyen köklere takılıyordu, etrafta bir sürü kaya vardı, alçak yerlerde su birikiyordu ve mısır fideleri sararıp hastalanarak ölüyordu.

Jesse Bentley'in babası ve kardeşleri çiftliği devraldıklarında arazinin temizliğinin kabası neredeyse bitmişti, fakat adamlar eski geleneklere sadık kaldılar ve yük hayvanları gibi çalıştılar. Dönemin neredeyse tüm çiftçilerinin yaşadığı gibi yaşadılar. Baharın ve kışın büyük bir kısmı boyunca Winesburg kasabasına uzanan yolların çoğu çamur denizlerine dönerdi. Ailenin dört genç erkeği bütün günü tarlalarda çalışarak geçirir, bolca kaba ve yağlı yemekler yer ve geceleri de samandan döşeklerinde yorgun hayvanlar gibi uyurlardı. Hayatlarına pürüzlü ve kaba saba olmayan çok az şey girerdi ve kendi kılıkları da pürüzlü ve kabaydı. Cumartesi akşamüstleri üç koltuklu arabalarına atlarını koşar ve kasabaya inerlerdi. Kasabanın dükkânlarında sobalara yanaşıp dükkân sahipleri ve diğer çiftçilerle sohbet ederlerdi. Üzerlerinde iş tulumu olurdu ve kışları çamur lekeleriyle kaplı ağır paltolar giyerlerdi. Sobanın üzerine ısınmaları için uzattıkları ellerinin derisi çatlak ve kırmızıydı. Konuşmak
30 zor gelirdi, haliyle çoğunlukla ses çıkarmazlardı. Et, un, şeker ve tuz aldıktan sonra Winesburg meyhanelerine gider ve bira içerlerdi. İçkinin etkisi altındayken, tabiatlarının yeni tarlalar açmanın destansı çabalarınca baskılanmış, doğal, güçlü arzuları serbest kalırdı. Bir çeşit ham, hayvansı ve şairane hararet onları ele geçirirdi. Eve dönerken arabalarında ayağa kalkıp yıldızlara haykırırlardı. Bazen birbirleriyle uzun uzadıya ve kıyasıya kavga eder, bazen de hep beraber şarkılar söylerlerdi. Bir keresinde gençlerin en büyüğü Enoch Bentley babası yaşlı Tom Bentley'e şoför kırbacının sapıyla vurmuştu ve yaşlı adam neredeyse ölecekti. Enoch günlerce, bir anlık hırsının cinayetle sonuçlanması ihtimaline karşı, ahırın tavan arasındaki samanların arasında, toz olmaya hazır halde gizlenmişti. Hayatta kalmasını, ona yemek -ve yanı sıra babasının durumuna dair haberler- getiren annesi sağlamıştı. Her şey iyi sonuçlandığında saklandığı yerden çıkmış ve hiçbir şey olmamışçasına araziyi temizlemeye geri dönmüştü.

* * *

İç Savaş Bentley'lerin talihini sıkıca döndürmüş ve en genç oğulları Jesse'nin yükselişini başlatmıştı. Enoch, Edward, Harry ve Will Bentley'in hepsi orduya katılmıştı ve hepsi uzun savaş bitmeden ölmüştü. Kardeşler Güney'e, cepheye gittikten sonra yaşlı Tom bir süre çiftliği çekip çevirmeye çalışmış,

fakat başarılı olamamıştı. Dört kardeşten sonuncusunun da ölüm haberi geldikten sonra yaşlı adam Jesse'ye haber yollayıp eve dönmesi gerektiğini bildirmişti.

Ve sonra, bir senedir sağlığı yerinde olmayan anne vefat etmiş ve babanın cesareti bütünüyle kırılmıştı. Çiftliği satıp kasabaya taşınmaktan bahsetmeye başlamıştı. Bütün günü başını sallayıp mırıldanarak geçiriyordu. Tarlalardaki işler ihmal ediliyordu ve mısırların arasında yaban otları boy atıyordu. Yaşlı Tom işçiler tutmuştu, ama onları akıllıca yönetemiyordu. İşçiler tarlalara gittikten sonra bir başına ormana gidip bir kütüğün üzerinde otururdu. Bazen gece olduğunda eve dönmeyi unuturdu ve kızlarından biri onu arayıp bulmak durumunda kalırdı.

Jesse Bentley eve dönüp çiftliğin işlerini ele almaya başladığında narin, hassas görünüşlü, yirmi iki yaşında bir genç adamdı. On sekizinde âlim ve en nihayetinde de Presbiteryen Kilisesi'ne vaiz olmak için evinden ayrılmıştı. Çocukluk çağı boyunca yörede "kara kuzu" addedilenlerden olmuştu ve kardeşleriyle pek geçinememişti. Bütün ailesinden bir tek annesi onu anlayabilmişti ve artık o da yoktu. Altı yüz dönümden fazla bir alana yayılmış çiftliğin başına geçmek için eve döndüğünde, dört toraman kardeşinin yaptığı işleri onun üstleneceği fikri çiftliğin ve yakındaki Winesburg'un bütün sakinlerini güldürmüştü.

Gülmek için haklı sebepleri de yok değildi. Gününün ölçütlerine göre Jesse, bir erkek gibi görünmüyordu. Küçük, oldukça sıska ve efemine bir vücudu vardı ve genç vaizlerin geleneklerine sadık bir biçimde, uzun siyah bir pardösü giyer, ince ipten siyah bir kravat takardı. Yıllar sonra onu görmek komşularını eğlendirmiş, adamın şehirde evlendiği karısını gördüklerinde ise keyifleri iyice yerine gelmişti.

Nitekim Jesse'nin karısı kısa zaman sonra vefat etti. Bu belki de Jesse'nin suçuydu. İç Savaşı takip eden çetin yıllarda Kuzey Ohio'daki bir çiftlik narin bir kadına göre bir yer değildi ve Katherine Bentley narin bir kadındı. Jesse ona da o yıllarda çevresindeki herkese davrandığı kadar sert davranıyordu. Kadın etrafındaki komşu kadınların yaptığı işleri yapmaya çabaladı ve adam da kadının bu çabalarına tek kelime etmeksizin izin verdi. Süt sağılmasına yardım etti ve işlerinin bir kısmını gördü; erkeklerin yataklarını toparladı ve yemeklerini hazırladı. Bir sene boyunca her gün, gün doğumundan gece geç saatlere kadar çalıştı ve bir çocuk doğurduktan sonra da öldü.

Jesse Bentley'e gelince, narin yapılı bir adam olmasına rağmen içinde kolay öldürülemeyecek bir şey vardı. Kumral kıvırcık saçları ve zaman zaman dik bakan, zaman zaman da tereddüt ve kuşkuyla dolan gri gözleri vardı. Sıska-

lığının yanı sıra boyu da kısaydı. Ağzı duyarlı ve oldukça inatçı çocuklarınki gibiydi. Jesse Bentley bir fanatikti. Doğru zamanda ve yerde doğmamıştı, bu yüzden çile çekiyordu ve etrafındakilere de çektiriyordu. Asla hayattan istediğini alamadı. Ne istediğini bilmiyordu. Bentley Çiftliği'ne geri döndükten kısa bir süre sonra, ona annesi kadar yakın olması gereken karısı da dâhil, oradaki herkesin içine biraz korku saldı. Geri dönüşünün ikinci haftasının sonunda yaşlı Tom Bentley çiftliğin tapusunu adamın üzerine geçirdi ve arka plana çekildi. Herkes arka plana çekildi. Genç ve deneyimsiz olmasına rağmen, Jesse insanların ruhunu okumakta yetenekliydi. Yaptığı her işte, söylediği her şeyde öylesine bir ciddiyet vardı ki, kimse onu anlayamıyordu. Çiftlikteki herkesi daha önce hiç çalışmadıkları kadar çok çalıştırdı ama çalışmanın keyfi yoktu. İşler iyi gittiğinde, asla ona muhtaç insanlar için değil, sadece Jesse için iyi gidiyordu. Amerika'da bu geç dönemde dünyaya gelen diğer binlerce güçlü erkeğinki gibi onun da gücü yarımdı. Başkalarını okuyabiliyor ama kendini tanıyamıyordu. Çiftliği her zamankinden farklı işletmek onun için kolaydı. Okuduğu Cleveland'dan döndüğünde kendini diğer insanlardan soyutladı ve planlar yapmaya koyuldu. Gece gündüz çiftliği düşünüyordu ve başarısını sağlayan da bu oldu. Çevresindeki diğer çiftliklerin sahipleri çok fazla çalışıyor ve düşünmeye halleri kalmıyordu, fakat çiftliği düşünmek ve başarılı olması için mütemadiyen plan yapıyor olmak Jesse'ye bir tür rahatlama sağlıyordu. Tutkulu tabiatının bir kısmını böyle doyuyordu. Geri gelir gelmez eve yeni bir kanat ekletti ve batıya bakan bir odasının bir tarafına ahırı, öbür tarafına da tarlaları gören pencereler açtırdı. Pencerelerin kenarında oturup düşünürdü. Günler günleri ve saatler saatleri kovalarken o oturur ve arazileri izlerken hayattaki bu yeni konumunu düşünürdü. İçinde tutkuyla yanan şey alevlenir ve gözleri sertleşirdi. Çiftliğini eyaletteki diğer hiçbir çiftliğin olmadığı kadar verimli hale getirmenin yanı sıra başka bir şeyin daha açlığını çekiyordu. Gözlerini tereddüte bulayan ve günden güne insanlara karşı daha da sessizleşmesine sebep olan içindeki bu tanımlanamaz açlıktı. Huzura erebilmek için birçok şeyden feragat etmeye hazırdı ve içinde ulaşamayacağı tek şeyin huzur olduğuna dair bir korku vardı.

Jesse Bentley'in tüm bedeni diriydi. Küçük vücudunda nesillerce güçlü erkeğin kudreti toplanmıştı. Gerek çiftlikte küçük bir çocukken, gerek okulda bir delikanlıyken olağandışı hareketli olmuştu. Okulundayken, kendini tamamen Tanrı'yı ve İncil'i araştırmaya, anlamaya adamıştı. Zaman geçip de insanları daha iyi tanımaya başladıkça kendisinin olağandışı, emsallerinden farklı biri olduğunu düşünmeye başladı. Hayatını büyük önem arz eden bir şeye çevirmeye aşırı istekliydi ve çevresindeki yaşıtlarına bakıp nasıl da ahmakça yaşa-

dıklarını gördükçe kendisinin asla öyle yaşam sürmeye tahammül edemeyeceğine kanaat getiriyordu. Kendine ve kaderine, gözü karısının gebeliği sırasında ancak güçlü kadınların yapabildiği işlerle uğraştığını ve kendisini adamın işleri uğruna yavaş yavaş öldürdüğünü görmeyecek kadar kaptırmıştı, fakat karısına karşı zalimliği bilinçli değildi. Çalışmaktan beli bükülmüş yaşlı babası çiftliği ona devredip memnuniyetle bir kenara çekilerek ölümü beklemeyi tercih ettiğinde Jessie omuz silkip yaşlı adamı aklından çıkarmıştı.

Jesse odasında devraldığı arazilere bakan pencerenin yanında oturmuş kendi dertlerini düşünüyordu. Ahırlardaki atların toynaklarının ve büyükbaşların durmak bilmez hareketliliğinin sesi yükseliyordu. Tarlaların ötesinde, yeşil bayırlarda gezinen büyükbaş sürüsünü görebiliyordu. Pencereden adamların, onun işçilerinin sesleri duyuluyordu. Süt evinden yarım akıllı kızın, Eliza Soughton'un, salladığı güğümün istikrarlı güm güm sesleri geliyordu. Jesse'nin düşünceleri Eski Ahit zamanlarında yaşamış, kendisi gibi arazileri ve sürüleri olan adamlara gitti. Tanrı'nın gökten indiğini ve adamlarla konuştuğunu hatırladı, Jesse de Tanrı kendisini fark edip onunla konuşsun istiyordu. Bu adamların hayatlarının arz etmiş olduğu önemin özünü ne şekilde olursa olsun kendi hayatında da yakalamaya yönelik çocuksu bir şevk onu kıskacına aldı. Dini bütün biri olduğundan, bu konuyla ilgili Tanrı'ya yüksek sesle yakardı ve kendi sesi şevkini besleyip güçlendirdi.

"Ben bu toprakların sahibi, yeni bir tür adamım," dedi. "Gör beni Tanrım! Komşularımı da gör ve benden öncekileri de! Tanrım, içimde yeni bir Jesse yarat, eski zamanlardaki gibi, insanlara hükmeden ve hükümdar oğullara babalık edecek!" Jesse konuştukça heyecanı arttı ve ayağa fırlayıp odayı turlamaya başladı. Daldığı hayalde kendini eski zamanlarda, eskinin insanları arasında yaşarken gördü. Önünde uzanan araziler büyük önem kazandı, kendisinin atası olduğu yeni bir insan soyuyla doldu. Adama öyle geliyordu ki, tıpkı eski zamanlarda olduğu gibi kendi yaşadığı dönemde de, Tanrı'nın seçtiği bir kulu vasıtasıyla duyuracağı kudreti yeni krallıkların kurulmasını, insanların hayatlarına yeni isteklerin kazandırılmasını sağlayabilirdi. Öylesi bir kul olmayı arzuluyordu. Yüksek bir sesle "Bu topraklara Tanrı'ya hizmet etmek için geldim," dedi ve kısa vücudu doğruldu ve başının üzerinde Tanrı'nın onayına işaret eden bir hale asılı olduğunu düşündü.

* * *

Jesse Bentley'i kendisinden sonraki dönemlerin insanlarının anlaması biraz güç olabilir. Son elli yıl içerisinde hayatımızda muazzam değişiklikler oldu. Adeta bir devrim gerçekleşti. Sanayiciliğin gelişi, beraberinde getirdiği tüm gürültü ve patırtı, denizler ötesinden gelen milyonların keskin çığlıkla-

rı, trenlerin gelip gitmeleri, kasabaların arasından ve çiftliklerin yanlarından örümcek ağları gibi örülen şehirlerarası yollar ve şimdi bu yakın dönemde otomobilin ortaya çıkışı Orta Amerika'da yaşayan insanlarımızın hayatlarında ve düşünsel alışkanlıklarında büyük değişikliklere sebep oldu. Kitaplar, çağımızın aceleciliğiyle kötü kurgulanmış ve yazılmış olsalar dahi, her haneye girebiliyor, dergilerin tirajı milyonları buluyor ve gazetelere kolaylıkla ulaşılabiliyor. Günümüzde, kasabasındaki bir dükkânın sobasının yanında dikilen bir çiftçinin zihni başkalarının söylemleriyle dolup taşıyor. Onun zihnini böylesi dolduranlar ise gazeteler ve dergiler. İçinde bir tür güzel, çocuksu masumiyetin de barındığı eski kara cehaletin büyük bir kısmı sonsuza kadar yok oldu. Sobanın yanındaki çiftçi de artık şehirli adamlar gibi: onu dinlediğinizde en azından en şehirlimiz kadar samimiyetsiz ve anlamsızca konuştuğunu görebilirsiniz.

Orta Amerika'nın tüm kırsal kesimlerinde durum Jesse Bentley'in zamanında böyle değildi. Erkekler okumaya mecalleri kalmayacak kadar çok çalışırdı. İçlerinde kâğıda basılı kelimelere dair bir arzu yoktu. Tarlalarda çalışırken zihinlerini muğlak, az pişmiş fikirler meşgul ederdi. Tanrı'ya ve Tanrı'nın hayatlarına tahakküm kudretine inanırlardı. Pazar günleri küçük Protestan kiliselerinde Tanrı'nın kelamını duymak için toplanırlardı. Kiliseler, o zamanların sosyal ve entelektüel hayatlarının merkezleriydi. Tanrı kavramı insanların kalbinde büyük bir yer kaplardı.

Ve haliyle, güçlü bir hayal gücüyle doğmuş ve içinde büyük bir düşünsel heves bulunan Jesse Bentley de yüzünü tamamen Tanrı'ya dönmüştü. Kardeşlerini savaşta yitirmesinin arkasında Tanrı'nın elini gördü. Babası hastalanıp çiftlik işlerine yetişemez olduğunda, bunun Tanrı'dan bir işaret olduğunu düşündü. Çiftlikten haber geldikten sonra, geceleri şehrin sokaklarında dolanıp bu konuyu düşünmüştü ve çiftliğe dönüp işleri yoluna koyduktan sonra Tanrı'yı tekrar geceleri, fakat bu sefer ormanda ve alçak bayırlarda çıktığı yürüyüşlerde düşünmeye başladı.

Bu yürüyüşler sırasında kendi suretinin ilahi bir tasarı için arz ettiğini düşündüğü önem zihninde büyümeye başladı. Açgözlüleşmeye ve çiftliğin sadece iki bin beş yüz dönümlük olmasına tahammül edememeye başladı. Bir çayırlıkta çitlerin köşesine diz çökerek sesini karanlığa yükseltti ve başını kaldırıp üzerine ışıyan yıldızlara baktı.

Babasının ölümünden birkaç ay sonra, karısı Katherine'in her an çocuklarını doğurmak için yatağa düşmek üzere olduğu günlerde, Jesse bir akşam uzun bir yürüyüşe çıktı. Bentley Çiftliği Wine Deresi'nin suladığı küçük bir vadiye konuşlanmıştı ve Jesse suyun kenarından önce kendi arazisi, sonrada

komşularının tarlaları boyunca yürüdü. Yürüdükçe vadi genişledi, sonra tekrar daraldı. Önünde uçsuz bucaksız tarlalar ve ağaçlıklar vardı. Ay bulutların arkasından belirdi ve adam alçak bir tepeye çıkıp düşünmek için oturdu.

Jesse, kendisinin Tanrı'nın hakiki bir hizmetkârı olmasından ötürü, yürüyerek aştığı arazilerin hepsinin kendisine ait olması gerektiğini düşünüyordu. Ölmüş kardeşlerini düşündü ve onları daha fazla çalışmadıkları, daha çoğunu elde etmedikleri için suçladı. Ay ışığının altında, önündeki dere taşların üzerinden akıyordu ve adam eski zamanlarda kendisi gibi toprak ve sürü sahibi olmuş insanları düşünmeye başladı.

Jesse Bentley'in içinde kısmen korku, kısmen açgözlülükten oluşan tuhaf bir dürtü uyandı. İncil'deki eski hikâyelerden birinde Tanrı'nın nasıl o öbür Jesse'ye[1] göründüğünü ve oğlu David'i Saul'un İsrail kabilesindekilerle birlikte Filistin kavmiyle savaştığı Elah Vadisi'ne göndermesini buyurduğunu hatırladı. Jesse'nin zihninde Wine Deresi'nin aktığı vadide toprağı olan Ohio'lu çiftçilerin hepsinin Filistin kavminden, Tanrı'nın düşmanları oldukları kanısı belirdi. Kendi kendine "Ya aralarından Gat'lı Filistinli Golyat gibi biri çıkarsa," diye fısıldadı, "Ve beni yenip mallarıma çökerse?" Bu düşünce içine, Davut yanına yetişmeden önce Saul'un kalbini sıkan korkunun aynısı olduğunu düşündüğü bir dehşet saldı. Ayağa fırlayıp gecenin içinde koşmaya başladı. Koşarken Tanrı'ya yakarıyordu. Sesi alçak bayırları aşıyordu. "Her Şeyin Sahibi," diye bağırdı, "bana bu gece karımdan bir erkek çocuğu ver. Bana ışığını ihsan et. Bana David adını vereceğim, bütün bu toprakları Filistinlilerin ellerinden koparıp tekrar senin hizmetine adamama, senin krallığını yeryüzünde tekrar tesis etmeme yardım edecek bir oğlan ver."

1. (*Jesse ismi, İncil'de geçen İşay karakterinin isminin İngilizce karşılığıdır. Öbür Jesse'den kasıt, İncil'deki İşay'dir.)

II

Ohio'nun Winesburg kasabasının sakini David Hardy, Bentley Çiftliği'nin sahibi Jesse Bentley'in torunuydu. On iki yaşındayken Bentley'lerin evine dönmüştü. Annesi Louise Bentley – Jesse Bentley'in Tanrı'ya tarlaların arasından koşarken kendisine bir erkek çocuğu vermesi için yalvardığı gece dünyaya gelen kızı – çiftlikte büyümüştü ve gelecekte bankacılığa başlayacak olacak Winesburg'lu genç John Hardy ile evlenmişti. Louise ve kocasının evlilikleri mutlu değildi ve herkes bunun kadının suçu olduğu kanısında hemfikirdi. Küçük yapılı, keskin gri gözleri olan ve esmer bir kadındı. Çocukluğundan beri öfke nöbetleri geçirirdi ve sinirleri tepesinde olmadığı zamanlarda da somurtkan ve sessizdi. Winesburg'da kadının içtiği söyleniyordu. Temkinli ve kurnaz bir adam olan bankacı kocası onu mutlu etmeye çalışıyordu. Eli para görmeye başladığında kadına Winesburg'un Elm Sokağı'nda tuğla bir ev satın aldı ve kasabada karısının arabasını sürmesi için bir uşak tutan ilk adam oldu.

Fakat Louise'i mutlu etmek mümkün değildi. Bazen sessiz, bazen de gürültülü ve kavgacı bir hal aldığı, deliliğe yaklaşan öfke nöbetlerine tutulurdu. Sinirinden sövüp bağırırdı. Mutfaktan bir bıçak alıp kocasını tehdit ederdi. Bir keresinde evi kasten ateşe vermişti ve sıklıkla kendini günlerce odasına kapar, kimseyle görüşmezdi. Münzevi hayatı onunla ilgili her türden söylentiye sebep olmuştu. Uyuşturucu kullandığı ve halini insanlara sezdirmemesini imkânsız kılacak kadar sık sarhoş olduğu için etraftan gizlendiği söyleniyordu. Bazı yaz akşamüstleri evden çıkıp arabasına binerdi. Şoförü arabadan atıp dizginleri eline alır ve arabayı sokaklarda son sürat sürerdi. Eğer yoluna bir yaya çıkarsa arabayı üstüne sürerdi ve korkan vatandaş kendini kurtarmaya çalışırdı. Kasaba sakinleri kadının aslen insanları ezmek istediğini düşünüyordu. Birkaç sokağı süratle ve sert dönüşlerle aştıktan sonra atları kırbacıyla döver, arabayı kırlara sürerdi. Kır yollarında evler gözden kaybolana kadar gittikten sonra atları yavaşlatır, tekinsiz halleri ortadan kaybolurdu. Düşüncelere dalıp mırıldanmaya başlardı. Bazen gözleri yaşarırdı. Ve sonra, kasabaya geri döndüğünde, arabayı sakin sokaklarda tekrar öfkeyle sürerdi. Kasabanın polis şefi tarafından tutuklanmaktan sayısız defalar kocasının nüfuzu ve insanlarda uyandırdığı saygı sayesinde yırtmıştı.

Genç David Hardy bu kadınla aynı evde büyüdü ve tahmin edilebileceği

üzere, çocukluğu çok da keyifli geçmedi. İnsanlar hakkında kanaat sahibi olmak için çok gençti, ama zaman zaman annesi olan bu kadın hakkında gayet belirgin kanaatler edinmemesi işten bile değildi. David hep sessiz ve ağırbaşlı bir çocuk olmuştu ve uzunca bir süre Winesburg sakinleri onun biraz sersem bir oğlan olduğunu düşünmüşlerdi. Gözleri kahverengiydi ve çocukken sanki önünde duran eşya veya kişileri görmüyormuşçasına, uzan uzadıya bakma alışkanlığı vardı. Annesi hakkında kötü konuşulduğunu veya annesinin babasını azarladığını duyduğunda korkardı ve kaçıp saklanırdı. Bazen saklanacak bir yer bulamazdı ve bu onun aklını karıştırırdı. Yüzünü bir ağaca veya içeride yse bir duvara döner, gözlerini yumar ve hiçbir şey düşünmemeye çalışırdı. Kendi kendine konuşma huyu vardı ve daha çocukluk yıllarında sıklıkla üzerine sessiz ve üzgün bir hal çökerdi.

David Bentley Çiftliği'ne dedesini ziyarete gittiğinde huzur ve mutlulukla dolardı. Sıklıkla kasabaya dönmemeyi dilerdi ve bir keresinde, çiftlikteki uzun bir ziyaretten sonra aklından hiç çıkaramadığı bir hadise yaşadı.

David kasabaya çiftlikteki rençperlerden biriyle dönüyordu. Adam, kendi işlerini halletmek için acele ediyordu ve David'i Hardy'lerin evinin olduğu sokağın başında bıraktı. Bir sonbahar akşamının alacakaranlığının ilk saatleriydi ve hava bulutluydu. David'e bir haller oldu. Anne ve babasının yaşadığı eve girme fikrine tahammül edemedi ve ani bir dürtüyle evden kaçmaya karar verdi. Niyeti çiftliğe dedesinin yanına dönmekti, ama yolunu kaybetti ve saatlerce kır yollarında korkudan ağlayarak dolandı. Yağmur yağmaya, şimşekler çakmaya başladı. Oğlanın hayal gücü coştu ve karanlıkta dolaşan tuhaf şeyler gördüğünü, duyduğunu düşünmeye başladı. Daha önce kimsenin ayak basmadığı korkunç bir boşlukta dolanıp koşturduğuna ikna olmuştu. Etrafındaki karanlığın sonu yok gibiydi. Ağaçların rüzgârda çıkardıkları ses dehşet vericiydi. Yürüdüğü yoldan at sesleri gelmeye başlayınca bir çite tırmandı. Başka bir yola varana kadar tarlalarda koşturdu ve diz çöküp parmaklarıyla yumuşak toprağa dokundu. Karanlıkta asla bulamayacağını düşündüğü dedesinin sureti dışında dünyanın bomboş olduğunu düşündü. Çocuk öyle yorulmuştu ki, attığı çığlıkları kasabadan evine dönen bir çiftçi tarafından duyulup babasının evine geri götürülürken etrafında olup bitenden habersizdi.

David'in babası kaybolduğunu şans eseri fark etmişti. Sokakta Bentley'lerin rençperiyle karşılaşmış ve oğlunun kasabaya döndüğünü öğrenmişti. Çocuk eve gelmeyince etrafa haber verildi ve John Hardy kasabadan birkaç kişiyle beraber çocuğu aramaya koyuldu. Winesburg'un sokaklarında David'in kaçırıldığı söylentisi yayılmıştı. Çocuk eve döndüğünde ışıklar yanmıyordu, fakat annesi birden belirip çocuğu sıkı sıkı bağrına bastı. David annesinin bambaşka bir

kadına dönüştüğünü düşündü. Böylesi harika bir şeyin olabileceğine inanamadı. Louise Hardy kendi elleriyle oğlanın yorgun vücudunu yıkadı, karnını doyurdu. Çocuk geceliğini giydiğinde hemen yatağına girmesine izin vermedi, lambayı söndürüp çocuğu kollarına alarak bir koltuğa oturdu. Kadın bir saat boyunca kollarında çocukla karanlıkta oturdu. Bütün bu süre boyunca kısık bir sesle konuşup durdu. David kadını neyin bu kadar değiştirdiğini anlayamıyordu. Müzmin memnuniyetsiz suratının bu güne kadar gördüğü en huzurlu ve sevimli şeye dönüştüğünü düşünüyordu. Çocuk ağlamaya başladığında kadın ona daha da sıkı sarılıyordu. Sesi akmaya devam etti. Kocasıyla konuşurken olduğu gibi sert veya keskin değil, ağaçları ıslatan yağmur gibiydi. Sonra adamlar çocuğun bulunamadığını haber vermek için kapıyı çalmaya başladı, fakat kadın çocuğa adamları yollayana kadar saklanmasını ve çıt çıkarmamasını tembihledi. Çocuk bunun annesinin ve adamların onunla oynadığı bir oyun olduğunu sandı ve neşeyle güldü. Karanlıkta kaybolup korkmuş olması önemini yitirmeye başladı. Uzun karanlık yolun sonunda annesinin dönüştüğü kadar sevimli bir şey bulmasına sebep olacaksa, aynı korkunç deneyimi binlerce kez tekrardan yaşayabileceğini düşündü.

* * *

David çocukluğunun son yıllarında annesini çok seyrek görüyordu ve kadın sadece bir zamanlar birlikte yaşadığı birine dönüşmüştü. Yine de kadının suretini aklından çıkaramıyor ve yaşı büyüdükçe suret daha da belirginleşiyordu. On iki yaşındayken Bentley Çiftliği'ne taşınmıştı. Yaşlı Jesse kasabaya inmiş ve açıkça çocuğun velayetinin kendisine verilmesini talep etmişti. Yaşlı adam heyecanlı ve istediğini elde etmeye kararlıydı. John Hardy ile adamın Winesburg Tasarruf Bankası'ndaki ofisinde konuşmuşlar, sonra birlikte Louise ile konuşmak için Elm Sokağı'ndaki eve gitmişlerdi. İkisi de kadının yaygarayı koparacağını düşünüyordu, fakat yanılmışlardı. Kadın oldukça sakindi ve yaşlı Jesse talebini açıklayıp uzun uzadıya çiftliğin açık havasının ve sakin atmosferinin çocuğa sağlayacağı yararlardan bahsettikten sonra kadın başını onaylarcasına salladı. Keskince "Benim varlığımla bozulmamış bir atmosfer," dedi. Omuzları titriyordu ve bir öfke nöbetine tutulmak üzere gibiydi. "Benim için hiçbir zaman uygun olmamış olsa da, tam bir erkek çocuğuna göre bir yer," diye devam etti. "Beni asla orada istemedin ve tabii ki evinin havası da bana yaramadı. Kanıma karışan zehir gibiydi, ama onun için öyle olmayacak."

Louise döndü ve iki adamı utanç dolu sessizlikleriyle baş başa bırakarak odadan çıktı. Daha sonra da, sıklıkla yaptığı üzere, odasından günlerce çıkmadı. Oğlanın eşyaları toplanırken ve oğlan götürülürken bile ortalığa çıkmadı. Oğlanı kaybedişi hayatında keskin bir değişime sebep oldu, kocasıyla münakaşa

etmeye meyli artık azalmış gibi görünüyordu. John Hardy her şeyin olabildiğince iyi gittiğini düşünüyordu.

Ve böylece genç David, Bentley Çiftliği'nde Jesse ile yaşamaya başladı. Çiftçinin kız kardeşlerinden ikisi hayattaydı ve hâlâ çiftlikte yaşıyorlardı. Jesse'den korkuyorlardı ve o ortalıktayken nadiren konuşuyorlardı. Kadınlardan gençliğinde alev kırmızısı saçlarıyla ün yapmış olanı oldukça anaçtı ve çocuğun bakıcılığını üstlendi. Her gece çocuk yatağa girdiğinde odasına gider ve çocuk uyuyana kadar yerde otururdu. Çocuk uykuya dalarken gözü pekleşir ve ona çocuğun ertesi sabah uyandığında gece rüyalarında işittiğini sandığı şeyler fısıldardı.

Alçak ve yumuşak sesi çocuğa şefkat dolu isimlerle seslenirdi ve çocuk da annesinin geldiğini, artık hep evden kaçtıktan sonra dönüştüğü kadın olacağını düşlerdi. Sonra oğlan da cesaretlenir ve elini uzatıp yerde oturan kadının yüzünü okşar, kadını mest ederdi. Oğlanın gelişi eski evin tüm sakinlerini mutlu etmişti. Jesse Bentley'in içindeki, evdeki herkesi sessiz ve gergin kılan ve kızı Louise Bentley'in varlığının asla dindiremediği katı ve ısrarcı şey, görünüşe göre oğlanın gelişiyle beraber savrulup gitmiş gibiydi. Sanki Tanrı merhamet etmiş ve adama bir oğul bahşetmişti.

Kendini Tanrı'nın Wine Vadisi'ndeki tek gerçek hizmetkârı addeden ve Tanrı'nın tasdikini ona karısı Katherine'den bir oğul ihsan etmek suretiyle işaret etmesini istemiş olan adam sonunda dualarının kabul olduğunu düşünmeye başladı. O zamanlar daha elli beş yaşında olmasına rağmen yetmişinde gösteriyordu, sayısız düşünceleri ve planları onu yıpratmıştı. Topraklarını genişletme çabaları başarılı olmuştu ve vadide ona ait olmayan sadece birkaç çiftlik kalmıştı, fakat David gelene kadar kırgın, hüsrana uğramış bir adam olmaya devam etmişti.

Jesse Bentley'in üzerinde iki etken vardı ve ömrü bu iki etkenin birbiriyle çekişmesiyle geçmişti. İlki içindeki eski şeydi. Tanrı'nın kulu ve onun kullarının yol göstericisi olmak istiyordu. Geceleri tarlalarda ve ormanda yürüyüşleri onu tabiata yakınlaştırmıştı ve dini oldukça bütün adamın içinde tabiatın itkilerine akıp karışan itkiler vardı. Katherine ona bir oğul yerine bir kız çocuğu verdiğinde yaşadığı hayal kırıklığı adama görünmez bir elin attığı bir sille gibi inmiş ve bencilliğini kısmen törpülemişti. Hâlâ Tanrı'nın aniden rüzgârlardan ve bulutlardan belirebileceğine inanıyordu, fakat artık böylesi bir onanmayı talep etmiyor, bunun için dua etmekle yetiniyordu. Bazen bütünüyle şüphelere kapılıyor ve Tanrı'nın dünyayı terk ettiğini düşünüyordu. İnsanların gökteki garip bir bulutun çağrısıyla topraklarını bırakıp yabana yeni ırklar yaratmak için göç ettiği daha basit ve zevkli zamanlarda yaşamasına izin

vermemiş olan kaderine yanıyordu. Gece gündüz çiftliğinin verimliliğini artırmaya ve arazilerini çoğaltmaya çalışmasına rağmen, bu bitmek bilmeyen gücünü tapınakların inşası veya münafıkların katli veya genel olarak Tanrı'nın adını dünyada yüceltecek işlerde kullanamıyor olmasından ötürü üzgündü.

Jesse'nin bu açlığının yanı sıra başka şeylere karşı da bir açlığı vardı. İç Savaş sonrasının Amerika'sında olgunluğa ermişti ve zamanının bütün erkeklerine ettiği gibi, sanayiciliğin doğmakta olduğu bu yıllarda ülkede kol gezen derin etkenler ona da tesir etmişti. Çiftlikteki işçilerinin sayısını işleri aksatmaksızın azaltmasını sağlayacak makineler almaya ve ara sıra bu kadar yaşlı olmasa çiftçiliği tamamen bırakıp Winesburg'a bu makinelerden üretecek bir fabrika açabileceğini düşünmeye başladı. Jesse gazete ve dergi okuma alışkanlığı edinmişti. Tellerden çit dokuyan bir makine icat etmişti. Hafifçe, zihninde her daim beslediği eski zaman ve yerlere dair tutumun diğerlerinin akıllarında büyüyen şeye yabancı ve garip geldiğini fark etti. Vatanperverlikle alakası olmayan savaşların yapılacağı, insanların Tanrı'yı unutup sadece ahlaki değerlere dikkat edeceği, iktidar isteğinin hizmet isteğinin yerine geçeceği ve insanoğlunun pervasızca servet edinme telaşının güzelliği neredeyse unutturacağı, dünya tarihindeki bu en maddiyatçı çağın başlangıcının hikâyesi Tanrı'nın kulu Jesse'yi de, tıpkı etrafındaki diğerleri gibi etkisi altına alıyordu.
40 Adamın içindeki açgözlü şey toprağı sürerek kazanılabileceğinden daha hızlı para kazanmak istiyordu. Defalarca Winesburg'a gidip damadıyla bu konuyu konuştu. Gözleri parıldarken "Sen bir bankersin ve benim asla edinemediğim olanaklara sahip olacaksın," derdi. "Hep bu konuyu düşünüyorum. Bu ülkede büyük işler yapılacak ve benim hayal edebileceğimden fazla paralar kazanılacak. Atıl bu işlere. Keşke senin kadar genç olsaydım, böyle bir fırsatla ben de karşılaşabilseydim." Jesse Bentley bankanın ofisinde bir aşağı bir yukarı heyecanla yürüyor, konuştukça heyecanı artıyordu. Hayatının bir noktasında felç tehlikesi geçirmiş ve vücudunun bir tarafı nispeten güçsüzleşmişti. Konuşurken sol gözü seğiriyordu. Evine dönerken gece bastırıp yıldızlar belirdiğinde, başının üzerindeki göklerde yaşayan ve her an elini uzatıp omzuna dokunarak ona kahramansı bir görev verebilecek, samimi ve hususi Tanrı'sının varlığına dair inancını geri kazanmak daha zor oldu. Jesse'nin aklı gazete ve dergilerde okuduğu şeylere, al-satla uğraşan kurnaz adamların neredeyse bir damla ter dökmeden kazanabileceği servetlere saplanmıştı. David adındaki oğlanın gelişiyle içindeki o kadim iman yeniden güçlenmiş ve adama Tanrı'nın nihayet kendisini tasvip ettiğini düşündürmüştü.

Çiftlikteki çocuk içinse hayat kendini ona binlerce yeni ve keyif verici şekilde göstermeye başladı. Çevresindeki herkesin şefkatli tutumu sessiz yapısını

değiştirdi ve akrabalarına karşı hep takınmış olduğu tedirgin, tereddütlü tavırları kayboldu. Gün boyunca ahırlarda, tarlalarda veya dedesiyle çiftlikten çiftliğe gezerken yaşadığı maceralardan sonra, gece yatağına girdiğinde içinden evin tüm sakinlerini kucaklamak gelirdi. Eğer her gece gelip yatağının yanında yere oturan kadın o yatağına girerken hâlâ gelmemiş olursa merdivenlerin başına gidip ona seslenir, genç sesi uzun bir süre sessizliğin hüküm sürdüğü dar koridorlarda çınlardı. Sabahları uyanıp yatağında pineklerken penceresinden gelen sesler ona keyif verirdi. Winesburg'daki evlerini, oradaki hayatını ve annesinin onu hep korkudan titreten kızgın sesini hatırladıkça içi ürperirdi. Kırsaldaki bütün sesler hoş seslerdi. Şafakta uyandığında evin avluya bakan tarafı da uyanırdı. Evde insanlar dolanmaya başlardı. Rençberlerden biri yarım akıllı Eliza Stoughton'un kaburgalarını dürter ve kız da sesli sesli kıkırdardı, ötedeki tarlalardan bir inek böğürürdü ve ahırdaki büyükbaşların da cevabı gecikmezdi ve ahırın kapısında bir işçi tımarladığı atla bağıra bağıra münakaşaya tutuşurdu. David yataktan fırlar ve bir pencereye koşardı. İnsanların bu hareketliliği onu heyecanlandırırdı ve annesinin kasabadaki evde ne yaptığını merak ederdi.

Odasındaki pencereden avluda sabah angaryalarını yapmak için toplanan işçileri doğrudan göremiyordu, ama adamların seslerini ve atların kişnemelerini duyabiliyordu. Adamlardan biri güldüğünde o da gülerdi. Pencereden sarkıp içinde yavrularıyla gezinen dişi domuzun olduğu meyveliğe bakardı. Her sabah domuzları sayardı. Islattığı parmağıyla pencerenin pervazına çizikler atarak yavaşça " dört, beş, altı, yedi" derdi. Sonra koşup pantolonunu ve gömleğini giyerdi. Karşı koyulamaz bir kendini dışarı atma arzusuna kapılırdı. Her sabah merdivenlerden öylesine gürültülü inerdi ki, evin idarecisi Callie Teyze oğlanın evi yıkmaya çalıştığını söylerdi. Eski ve uzun evden koşarak çıkıp kapıyı arkasından çarparak kapattıktan sonra avluda durur ve etrafına şaşkın bir beklentiyle bakınmaya başlardı. Oğlana, böylesi bir yerde gece muazzam şeylerin gerçekleşmiş olması gerekiyormuş gibi gelirdi. Irgatlar ona bakıp gülerlerdi. Jesse çiftliği devraldığından beridir orada çalışan ve David'in gelişinden önce kimsenin bir kere bile şaka yaptığını duymadığı Henry Strader, çocuğa her sabah aynı şakayı yapardı. Bu şaka David'i öylesine eğlendirirdi ki, çocuk kahkahalar atıp ellerini çırpardı. Yaşlı adam "Bak, gel de bak," diye bağırırdı. "Jesse dedenin beyaz kısrağı yine siyah çorabını kaçırmış."

Uzun yaz mevsimi boyunca Jesse Bentley, torunuyla birlikte arabasını gün aşırı Wine Nehri Vadisi'ndeki bir çiftlikten diğerine sürdü. Beyaz atının çektiği rahat ve eski bir faytonla geziyorlardı. Yaşlı adam seyrek beyaz sakalını sıvazlar, kendi kendine ziyaret ettikleri tarlaların verimini artırmaya yönelik

planlarıyla ve Tanrı'nın elinin bütün insanların tüm planlarındaki mevcudiyetiyle ilgili konuşurdu. Bazen David'e bakıp mutlulukla gülümserdi ve sonra da çocuğun varlığını unuturcasına, uzunca bir süre dalıp giderdi. Her geçen gün kendini şehirden çiftliğe ilk geldiğinde zihnini dolduran hayallere tekrar ve daha fazla kaptırıyordu. Bir akşamüstü hayallerinin kendisini tamamen ele geçirmesine izin vererek David'i ürküttü. Oğlanın şahitliğinde kendince bir ayin gerçekleştirdi ve aralarında büyüyen dostluğu yok olmanın eşiğine getiren bir kazaya sebep oldu.

Jesse ve torunu arabalarını vadinin evden birkaç mil uzak bir kısmında sürüyorlardı. Orman yolun dibine kadar uzanıyordu ve Wine Deresi ormanın içinden ve taşların üzerinden daha uzaktaki bir nehre akıyordu. Jesse bütün akşamüstünü düşünceli bir halde geçirmiş, şimdi ise konuşmaya başlamıştı. Aklına tekrar bir devin gelip varlıklarını çalıp çırpması düşüncelerinden ötürü korkuya kapıldığı gece geldi ve tıpkı bir oğlu olması için yalvararak tarlalarda koştuğu o gece gibi tekrar kendini deliliğin eşiğinde buldu. Atı durdurup arabadan indi ve David'e de inmesini söyledi. Birlikte bir çiti aşıp derenin kıyısında ilerlediler. Oğlan dedesinin mırıldanmalarına kulak asmıyor, ama ne olacağını da merak ediyordu. Uzun ağaçlara bakıp, kendisinin korkmadan onlara tırmanacak küçük bir hayvan olmadığına üzüldü. Eğilip küçük bir taş aldı ve dedesinin başı üzerinden çalılıklara fırlattı. İnce sesiyle "Uyanın küçük hayvanlar, gidin de ağaçlara tırmanın." diye bağırdı.

Jesse Bentley başını eğmiş ağaçların dalları arasından huzursuz bir şekilde ilerliyordu. Adamın ciddiyeti çocuğu etkilemişti, o da sessizleşmiş ve biraz da endişelenmişti. Yaşlı adamın aklına o an Tanrı'nın onlara gökten bir işaret, bir kelam yollayabileceği, ormanın ücra bir köşesinde oğlanla beraber diz çökerlerse beklediği mucizenin kaçınılmaz olacağı fikri gelmişti. "Babası gelip Saul'a varmasını söylediğinde diğer David koyunlarını işte böyle bir yerde güdüyordu." diye mırıldandı.

Oğlanı omuzlarından hoyratça tutarak devrilmiş bir kütüğün üzerinden atladı ve ağaçların arasında bir boşluğa vardıklarında diz çöküp yüksek sesle dua etmeye başladı.

David'in üzerine daha önce hiç tatmadığı türden bir dehşet çöktü. Bir ağacın altına çömeldi ve dizleri titreyerek önündeki yaşlı adamı izledi. Sadece dedesinin değil, onun canını yakabilecek, şefkatten yoksun, tehlikeli ve gaddar bir başkasının da huzurundaymış gibi hissediyordu. Ağlamaya başladı ve eğilip ellerinde sıkı sıkıya kavradığı küçük bir dal aldı. Kendi fikirlerine dalmış Jesse Bentley aniden kalkıp ona doğru gelmeye başladığında yaşadığı dehşet tüm vücudunu kaplayıp sarsmaya başladı. Ağaçlıkta her şeyin üzerine gergin bir ses-

sizlik çökmüş gibiydi ve sessizliğin içinden aniden yaşlı adamın sert ve ısrarcı sesi yükseldi. Jesse torununun omuzlarını kavradı ve yüzünü göğe dönerek haykırmaya başladı. Yüzünün sol tarafı bütünüyle seğiriyor, oğlanı omzundaki sol eli titriyordu. "Bana bir işaret yolla Tanrım," diye bağırdı. "İşte, David'le buradayım. Göklerden bana gel ve varlığını bana göster."

David korkusundan bir çığlık attı ve kendisini tutan ellerden sıyrılıp ormanda koşmaya başladı. Yüzünü göğe kaldıran ve sert bir sesle göklere bağıran adamın dedesi olduğuna inanamıyordu. Adamın suretinin dedesininkiyle alakası yoktu. Garip ve korkunç bir şeyin gerçekleştiği, dedesinin vücudunda mucizevi şekilde yeni ve tehlikeli bir başkasının belirdiği inancına kapıldı. Bayır aşağı ağlayarak koşmaya devam etti. Bir ağacın köklerine takıldı ve düşerken kafasını vurdu. Sonra ayağa kalkıp tekrar koşmaya kalkıştı, fakat başının acısından olduğu yere yığıldı ve kımıldamaksızın kalakaldı. Korkusunu ancak Jesse onu arabaya taşıdıktan ve yaşlı adamın başını şefkatle okşayan ellerine uyandıktan sonra yenebildi. Oğlan kararlı bir sesle "Beni götür buradan. Ağaçların arasında korkunç bir adam var," dediğinde, Jesse ağaçların tepelerinden uzaklara dalmış, Tanrı'ya tekrar yakarıyordu. Oğlanın yaralı ve kanayan başını şefkatle omzuna yaslayan adam, arabasını hızla sürerken tekrar tekrar yumuşakça "Ne yaptım da benden böyle vazgeçtin?" diye fısıldıyordu.

III - Teslimiyet

Evlendikten sonra Bayan Hardy olarak bilinen ve kocasıyla Winesburg'un Elm Sokağı'ndaki tuğla bir evde yaşayan Louise Bentley'in hikâyesi, yanlış anlaşılmalar üzerine bir hikaye.

Louise gibi kadınların anlaşılıp hayatlarının yaşanılabilir kılınabilmesinden önce sağlanması gereken şartlar var. Önce, anlayışlı kitapların yazılması ve çevrelerindeki insanların hayatlarını anlayışla sürmeleri gerekiyor.

Kırılgan ve fazla çalıştırılmış bir annenin ve dünyaya gelişinden mutlu olmamış, fevri, katı ve hayalperest bir babanın evladı Louise çocukluğundan itibaren nevrozlu biri, sanayi devriminin olgunluğa erdiği yıllarda dünyaya yüksek miktarlarda kazandıracağı aşırı hassas kadın ırkının bir mensubu olmuştu.

Hayatının Bentley Çiftliği'nde geçirdiği ilk yılları boyunca sessiz, karamsar, hayatta her şeyden çok sevilmeyi isteyen ama bir türlü istediği sevgiyi elde edemeyen bir çocuktu. On beş yaşındayken Winesburg'a, at arabaları ve kağnılar satan bir dükkânı olan, kasabanın eğitim kurulunun üyelerinden Albert Hardy'nin ailesinin yanına taşındı.

Louise'in kasabaya taşınma amacı Winesburg Lisesi'nde okumaktı ve Hardy'lerin yanında yaşamasına babasının Albert Hardy ile olan arkadaşlığı vesile olmuştu. Winesburg'un araba tüccarı Albert Hardy zamanının binlercesi gibi eğitim konusuna hayranlık duyuyordu. Bulunduğu noktaya kitapların yardımı olmadan gelmişti, ama kitaplardan yardım alabilmiş olsa durumunun daha da iyi olabileceğine inanıyordu. Dükkânına gelen herkesle eğitimin önemi hakkında konuşur ve ailesini de evlerinde bu konuda yaptığı sonu gelmez konuşmalarıyla sıkardı.

Bir oğlu – John Hardy- ve iki kızı vardı ve kızları birkaç kere onu okulu bırakmakla tehdit etmişlerdi. Prensip olarak derslerine sadece ceza almamalarına yetecek kadar çalışırlardı. Kızlardan daha genç olanı Harriet, hararetle "Kitaplardan ve kitapları seven herkesten nefret ediyorum" derdi.

Louise Winesburg'da da en az çiftlikte olduğu kadar mutsuzdu. Yıllarca dünyaya atılacağı günlerin hayalini kurmuştu ve Hardy ailesinin yanına taşınmasını buna yönelik büyük bir adım olarak görüyordu. Hep kasabadaki her şeyin şen şakrak ve hayatla dolu olduğunu, oradaki kadın ve erkeklerin mutlu ve özgürce yaşadığını, insanların arkadaşlıklarını ve meyillerini birbirleriyle

tıpkı yanaklarını rüzgârla paylaşırcasına bir rahatlıkla paylaştıklarını düşünürdü. Bentley evinin sessizliği ve kasvetinden ötürü sıcak, hayat ve gerçeklikle zonklayan bir atmosfere adım atmanın hayalini kurardı. Ve eğer kasabaya ilk geldiği günlerde yaptığı bir hata olmasaydı, Louise belki de özlemini duyduğu bu şeylerin bir kısmına erişebilecekti.

Louise, derslerine gösterdiği ilgi yüzünden Hardy kızlarının, Mary ve Harriet'in, hoşuna gitmemişti. Eve okulun başlayacağı gün taşınmıştı ve kızların okul hakkındaki tutumlarından bihaberdi. İlk ayını tedirgin ve hiç arkadaş edinmeden geçirdi. Her Cuma akşamüstünde çiftlikten bir ırgat arabayla Winesburg'a gelip kızı hafta sonu için çiftliğe götürdüğünden ötürü Cumartesi tatillerini kasaba sakinleriyle geçirmeye fırsatı olmuyordu. Yalnız ve utangaç olduğu için sürekli derslerine çalışırdı. Mary ve Harriet, kızın becerileriyle başlarına iş açmaya çalıştığını düşünüyordu. İyi görünme hevesi yüzünden Louise öğretmenin sınıfa sorduğu her soruya el kaldırırdı. Yerinde kıpır kıpır olur, gözleri parlardı. Sınıfın cevaplayamadığı soruları cevapladıktan sonra mutlulukla gülümserdi. Gözleri "bakın, sizin için hallettim" der gibi olurdu. "Dert etmeyin. Ben tüm soruları cevaplarım. Ben buradayken endişelenmenize gerek yok."

Albert Hardy bir akşam, Hardy'ler akşam yemeğini yedikten sonra Louise'i övmeye başladı. Öğretmenlerden biri kızdan övgüyle bahsetmişti ve bu adamın çok hoşuna gitmişti. Kızlarına bakarak "Bakın tekrar aynı şeyleri duydum," diye söze başladı ve sonra Louise'e dönüp gülümsedi. "Bir diğer öğretmen daha Louise'in ne kadar başarılı olduğundan bahsetti. Winesbug'daki herkes bana onu ne kadar akıllı olduğunu söylüyor. Kendi kızlarım için aynı şeyleri duyamamaktan utanç duyuyorum." Tüccar ayağa kalkıp odada dolanmaya başladı ve akşam purosunu yaktı.

İki kız birbirine bakıp başlarını bıkkınca salladılar. Kızlarının kayıtsızlıkları babalarını sinirlendirdi. Onlara kızgınlıkla bakarak "İkiniz de bu söylediklerimi bir düşünseniz iyi edersiniz diyorum," diye bağırdı. "Amerika'da büyük değişiklikler olacak ve gelecek nesillerin tek umudu da okumak. Louise zengin bir adamın kızı, ama okumaktan utanmıyor. Yaptıklarına baktığınızda yüzünüz kızarmalı."

Tüccar şapkasını kapının yanındaki askılıktan aldı ve dışarı çıkmaya hazırlandı. Kapıda durdu ve dik dik arkasına baktı. Öylesine öfkeli bir tavrı vardı ki, Louise korkup üst kattaki odasına koştu. Kızlar kendi aralarında sohbete başlamışlardı. Tüccar "Bana bakın," diye kükredi. "Kafadan tembelsiniz siz. Derslerinizi umursamazlığınız kişiliklerinize yansıyor. İşe yaramaz insanlar olacaksınız. Dediklerimi iyi dinleyin – Louise hayatta öylesine ilerleyecek ki,

ona yetişmenizin imkânı olmayacak."

Kendinden geçmiş adam öfkesinden titreyek evinden çıktı. Bıyık altından mırıldanıp söverek yürümeye başladı, fakat Ana Caddeye vardığında öfkesi geçmişti. Kasabaya inmiş bir çiftçiyle havadan sudan konuşmak için durdu ve kızlarını tamamen unuttu – sonra tekrar aklına geldiklerinde ise sadece omuzlarını silkti. Soğukkanlılıkla "Eh, kız çoçuğu değil mi, hepsi aynı," diye mırıldandı.

Evde ise Louise kızların oturduğu odaya indiğinde kızlar ona aldırmadılar. Eve taşındıktan altı hafta sonra, bir akşamüzeri her daim karşılandığı soğuk tavırlara artık dayanamayıp ağlamaya başladı. Bunu gören Mary Hardy kıza "Ağlamayı kes ve odana, kitaplarına dön." diye çıkıştı.

* * *

Louise'in odası Hardy'lerin evinin ikinci katındaydı ve penceresi bir meyve bahçesine bakıyordu. Odasında bir soba vardı ve her akşam genç John Hardy kızın odasına kollarında bir yığın odunla gelip odunları duvarın dibinde duran bir kutuya koyardı. Gelişinin ikinci ayının sonunda Louise, Hardy kızlarıyla arkadaşlık kurmaya yönelik tüm umutlarını yitirmişti ve akşam yemekleri biter bitmez odasına kaçar olmuştu.

Aklında John Hardy ile arkadaş olmaya yönelik düşünceler belirmeye başladı. Oğlan odaya girdiğinde dersleriyle meşgulmüş gibi davranır, ama bir yandan da oğlanı hevesle izlerdi. Oğlan odunları kutuya koyup odadan çıkmak için döndüğünde kız başını eğerdi ve yanakları kızarırdı. Kız konuşmaya çalışır, ama söyleyecek bir şey bulamazdı ve oğlan gittikten sonra kendine budalalığı için kızardı.

Çiftlik kızının zihni genç adamla yakınlaşmaya dair fikirlerle dolmaya başladı. Oğlanda ömrü boyunca tüm insanlarda aradığı özelliği bulabileceğini düşünüyordu. Kendi ve dünyadaki diğer herkes arasına bir duvar çekilmiş ve başkaları için gayet açık ve anlaşılabilir olduğunu düşündüğü, sıcak bir çemberin tam kıyısında duruyormuş gibi hissediyordu. İnsanlarla olan ilişkilerini değiştirmesinin tek yolunun cesur bir atılımdan geçtiği, bir kapıyı açıp yeni bir odaya girercesine yeni bir hayata başlamanın ancak öylesi bir atılımla mümkün olacağı fikrine kafayı takmıştı. Gece gündüz bu konuyu düşünüyordu, fakat bilinci samimiyet ve yakınlıkla alakalı gördüğü bu isteğinin cinsellikle bağlantısının henüz farkına varmamıştı. İsteği henüz muğlaktı ve John Hardy'e odaklanmasının sebebi oğlanın el altında ve kız kardeşlerinin aksine, ona düşmanca davranmamış olmasıydı.

Hardy kızları Mary ve Harriet, Lousie'den yaşça büyüktü. Dünyaya dair

belirli konularda ise kızdan çok daha olgunlardı. Hayatlarını bütün Orta Batılı genç kadınların yaşadığı şekilde sürüyorlardı. O günlerde genç kadınlar kasabalarından çıkıp Doğudaki üniversitelere gitmezlerdi, sosyal sınıflara dair fikirler daha yeni yeni ortaya çıkıyordu. Bir işçinin kızıyla bir çiftçinin veya bir tüccarın kızı hemen hemen aynı zümreye mensuptu ve aylak sınıfı daha söz konusu değildi. Bir kız ya iyiydi, ya da değildi. Eğer kız iyiyse, Pazarları ve Çarşamba akşamları evine onu görmeye gelen bir genç adam olurdu. Bazen genç adamla birlikte bir dansa ya da kilise toplaşmalarına giderlerdi. Bazen de genç adamı evin kendisine bu sebeple ayrılmış salonunda ağırlardı. Kimse onları rahatsız etmezdi. Çift kapalı kapıların ardında saatlerce birlikte otururdu. Bazen lambalar hafifçe kısılır ve genç adamla kız birbirlerini kucaklardı. Yanaklar kızarır ve saçlar dağılırdı. Bir iki yıl sonra, ilişkileri yeterince güçlenir ve gelecek vaat etmeye devam ederse de, evlenirlerdi.

Winesburg'daki ilk kışının bir akşamüstünde Louise'in başından John Hardy ile arasında duran duvarı yıkma arzusunu iyice alevlendiren bir şey geçti. Günlerden Çarşamba'ydı ve Albert Hardy akşam yemeğinden hemen sonra şapkasını takıp dışarı çıkmıştı. Genç John, Louise'in odasına odunları getirdi ve kutuya koydu. Çekingence "Çok çalışıyorsun, değil mi?" diye sordu ve kızın cevabını beklemeden dönüp gitti.

Louise oğlanın evden çıktığını duydu ve peşinden koşmak için çılgınca bir arzuya kapıldı. Penceresini açıp dışarı sarktı ve yumuşakça "John, sevgili John, gitme, geri dön," diye seslendi. Gece bulutluydu ve fazla uzağı göremiyordu fakat pencerede beklerken meyve bahçesinin ağaçları arasında birinin parmak ucunda yürüyüşünü andıran bir ses duydu. Korktu ve aceleyle pencereyi kapattı. Odasında bir saat boyunca heyecandan titreyerek dolandı ve beklemeye daha fazla dayanamayınca sessizce koridora çıkıp merdivenlerden salona açılan gardırop gibi bir odaya indi.

Louise haftalardır aklını meşgul eden cesur atılımda bulunmaya karar vermişti. John Hardy'nin odasının penceresinin altındaki meyve bahçesinde saklandığını düşünüyordu ve onu bulup kendisine yakınlaşmasını, kollarına almasını, ona düşünce ve hayallerini anlatmasını, kendi düşünce ve hayallerini anlatırken onu dinlemesini istediğini söylemekte kararlıydı. Küçük odanın karanlığında kapının kolunu ararken kendi kendine "Karanlıkta konuşmak daha kolay olur," diye fısıldadı.

Sonra Louise aniden evde yalnız olmadığını fark etti. Kapını öbür tarafındaki salondan bir erkeğin yumuşakça konuşan sesi yükseldi ve sonra da kapı açıldı. Louise kendini merdivenin altındaki boşluğa Mary Hardy yanındaki genç adamla birlikte küçük karanlık odaya girmeden son anda atabildi.

Louise bir saat boyunca yerde oturdu ve olanları dinledi. Mary Hardy, akşamı onunla geçirmeye gelen genç adamın da yardımıyla ve tek kelime etmeksizin, çiftlik kızına kadınlar ve erkekler hakkında hatırı sayılır bir eğitim verdi. Louise olduğu yerde başını eğip bir top gibi kıvrıldı ve kımıldamaksızın durdu. Genç kıza Tanrıların garip bir kararıyla Mary Hardy'e muazzam bir hediye bahşedilmiş gibi geliyordu ve yaşça büyük kızın ısrarcı itirazlarını anlamlandıramıyordu.

Genç adam Mary Hardy'i kollarına aldı ve öptü. Kız debelenip güldüğünde adam kıza daha da sıkı sarıldı. Aralarındaki çekişme bir saat sürdü ve sonra tekrar salona döndüler ve Louise merdivenlerden yukarı kaçtı. Üst kattaki odasının kapısının önünde dururken Harriet'in kız kardeşine "Umarım çok tantana yapmamışsınızdır. Ne de olsa küçük fareyi ders çalışırken rahatsız etmemeliyiz," dediğini duydu.

Louise o gece ilerleyen saatlerde John Hardy'e bir not yazdı ve evdeki herkes uykuya daldıktan sonra merdivenlerden sessizce indi ve notu oğlanın kapısının altından itti. Eğer bunu bir an önce yapmazsa cesaretini kaybedeceğinden korkmuştu. Notta olabildiğince açık olmaya çalışmıştı. "Birini sevmek ve biri tarafından da sevilmek istiyorum," yazmıştı. "Eğer benim için doğru kişiysen gece meyve bahçesine gel ve penceremin altından bana seslen. Çatısından aşağı kolayca inip yanına gelebilirim. Hep bunu düşünüyorum, haliyle geleceksen vakit kaybetmeden gel."

Uzunca bir süre Louise kendine bir sevgili bulmaya yönelik bu gözü pek hareketinin sonucunu kestiremedi. Bir yandan genç adamın gelmesini isteyip istemediğinden hâlâ emin değildi. Bazen kıza hayatın bütün sırrı birine sıkıca sarılmak ve öpülmekmiş gibi geliyordu ve sonra bazen de tanımadığı yeni hisse kapılıyor, içini büyük bir korku kaplıyordu. Kadınların asırlık sahip olunma arzusu ona sahip olmuştu, ama hayata dair bildikleri öyle muğlaktı ki, John Hardy'nin elinin eline dokunmasının yeterince doyurucu olabileceğini düşünüyordu. Oğlanın bunları anlayıp anlayamayacağını merak ediyordu. Ertesi gün masada Albert Hardy konuşurken ve kızlar aralarında fısıldaşıp kıkırdarken gözlerini masadan ayırıp John'a bakamadı ve ilk fırsatta masadan kalkıp kaçtı. Akşamüstü evden çıkıp oğlanın getirdiği odunları kutuya bırakıp gittiğinden emin olana kadar geri dönmedi. Birkaç akşam dikkatle kulak kabarttığı karanlık meyve bahçesinden hiçbir çağrı duyamayınca kedere boğuldu ve kendisiyle hayatın zevkleri arasındaki duvarı yıkmasının imkânı olmadığına kanaat getirdi.

Ve sonra, notu yazmasından iki ya da üç hafta sonraki bir Pazartesi akşamı, John Hardy pencerenin altına geldi. Louise umudunu öylesine kesmişti

ki, bir süre meyve bahçesinden gelen çağrıları duymadı. Önceki Cuma akşamı ırgatlardan biri tarafından hafta sonu için çiftliğe götürülürken ani bir dürtüyle, kendini bile ürküten bir şey yapmıştı ve John Hardy penceresinin altında karanlıkta durup ısrarla ve yumuşakça kendisine seslendiği sırada odasında bir aşağı bir yukarı yürüyüp ne çeşit yeni bir dürtünün kendisini böylesi gülünç bir hareketi yapmaya ittiğini anlamaya çalışıyordu.

Esmer kıvırcık saçlı genç ırgat Cuma akşamüstü biraz geç gelmişti ve çiftliğe dönerlerken hava kararmıştı. Aklı John Hardy'le ilgili düşüncelerle dolu kız çiftçi çocukla sohbet etmeye çalışmıştı fakat çocuk utangaçtı ve tek kelime etmemişti. Zihni çocukluğundan beri hissettiği yalnızlığı tartıyordu ve içi aniden cız ederek edindiği keskin ve yeni yalnızlığı hatırladı. Aniden "Herkesten nefret ediyorum," diye bağırdı ve refakatçisini korkutan bir tirada girişti. Öfkeyle "Babamdan da, yaşlı Hardy'den de nefret ediyorum," dedi. "Kasabadaki okula gidiyorum ama oradan da nefret ediyorum."

Louise dönüp yanağını çiftçi çocuğun koluna yaslayarak çocuğu iyice korkuttu. İçinden belirsizce çiftçi çocuğun karanlık odada Mary'nin yanındaki genç adam gibi ona sarılıp öpeceğini ummuştu, fakat çiftçi çocuğu sadece korkuyordu. Atları kırbaçladı ve ıslık çalmaya başladı. Yüksek sesle "Yol da ne fena, değil mi?" dedi. Louise öylesine sinirlendi ki, uzanıp çocuğun şapkasını kaptı ve yola fırlattı. Çocuk şapkasını almak için arabadan inince de dizginleri alıp arabayla uzaklaştı ve çocuğu kalan yolu yayan dönmek zorunda bıraktı.

Louise Bentley, John Hardy ile sevgili oldu. Kızın istediği bu değildi, fakat genç adam kızın tavrını böyle yorumlamıştı ve kız başka bir amacı gerçekleştirmeye öylesine hevesliydi ki, bu yoruma hiç direnç göstermedi. Birkaç ay geçtikten sonra, ikisinin de kızın anne olmak üzere olduğu korkusuna kapıldığı günlerde bir akşamüstü ilçe merkezine gidip evlendiler. Sonraki birkaç ay Hardy'lerin evinde yaşadılar ve sonra kendi evlerini tuttular. Evliliklerinin ilk yılı boyunca Louise, kocasına ona malum notu yazmaya itmiş olan ve hâlâ doyurulmamış muğlak ve soyut açlığını anlatmaya çalıştı. Tekrar tekrar nafile yere kocasının koynuna sokulup bu konu hakkında konuşmayı denedi. Kadınlar ve erkeklerin arasındaki sevgiye dair kendi fikirlerinden ötürü kocası onu dinlemek yerine kadının dudaklarını öpmeye başlıyordu. Bu kadını o kadar allak bullak ediyordu ki, sonunda öpülmeyi istemez oldu. Ne istediğini bilmiyordu.

Onları evlenmeye iten panik asılsız çıkınca kadın sinirlenip yakıcı, yaralayıcı sözler sarf etmişti. Sonra, oğlu David doğduğunda çocuğu emziremedi ve çocuğu isteyip istemediğinden de emin olamadı. Bazı günleri tüm gün bebeğin odasında dolanarak ve arada ona yanaşıp şefkatle dokunarak, bazı günleri de

çocuğu görmeye veya evlerine gelen bu küçük insanın yanında durmaya tahammül edemeden geçiriyordu. John Hardy onu gaddarlığından dolayı azarladığında kadın gülmüştü. Keskince "O bir erkek çocuğu ve her istediğini her nasılsa elde edecek," demişti. "Eğer bir kız çocuğu olsaydı onu için yapmaktan kaçınacağım hiçbir şey olmazdı."

IV - Dehşet

David Hardy on beşindeyken, tıpkı annesi gibi o da hayatının akışını tümüyle değiştirecek ve onu dünyadaki kendi sessiz köşesini terk ettirip hayatın içine savuracak bir hadise yaşadı. Hayat koşullarının kabuğu kırılmıştı ve hayata atılmak zorunda kaldı. Winesburg'dan ayrıldı ve kasaba sakinlerinden onu bir daha gören olmadı. Ortadan kayboluşundan sonra annesi ve dedesi vefat etti ve babası ise oldukça zenginleşti. Babası oğlunu bulmak için çok para harcadı, fakat bunların hikâyemizle ilgisi yok.

Bentley Çiftliği için olağandışı bir yılın sonbaharının sonlarıydı. Bütün tarlalar oldukça fazla hasat vermişti. Jesse baharda Wine Deresi Vadisi'nde bataklıklarla kaplı, uzunlamasına bir arazinin bir kısmını satın almıştı. Araziyi ucuza satın almıştı, ama bataklığı kurutmak için çok para harcamıştı. Büyük hendeklerin kazılması ve yüzlerce künkün yerleştirilmesi gerekmişti. Komşu çiftçiler masrafları duyunca başlarını sallıyorlardı. Bazıları gülüyordu ve Jesse'nin bu serüveninin büyük kayıplara yol açmasını umuyorlardı, fakat yaşlı adam tek kelime etmedi ve sessizce işlerine devam etti.

Kuruttuktan sonra araziye lahana ve soğan ekti ve komşular yine ona güldüler. Fakat hasat muhteşem oldu ve iyi para getirdi. Jesse bir yılda araziyi hazırlamaya harcadığı parayı çıkarmakla kalmamış, üstüne bir iki tane daha çiftlik satın almasını sağlayacak kadar kar etmişti. İçi içine sığmıyordu ve mutluluğunu saklayamıyordu. Çiftliği devraldığından beri ilk kez işçilerinin arasında gülen bir yüzle geziniyordu.

Jesse işçilik masraflarını azaltacak bir sürü yeni makine ve kara, bataklık arazinin kalan dönümlerini satın aldı. Bir gün Winesburg'a gidip David'e bir bisiklet ve yeni bir takım elbise aldı ve iki kız kardeşine Cleveland'daki bir dini konferansa gidebilmeleri için para verdi.

O yılın sonbaharında, don geldiğinde ve Wine Deresi'nin etrafındaki ağaçlıklar altın sarısına büründüğünde, David okulda geçirmek zorunda olmadığı her anı açık havada geçirdi. Her akşamüstü bir başına veya diğer çocuklarla ormana kabuklu yemiş toplamaya gitti. Birçoğu Bentley Çiftliği'ndeki rençperlerin oğlu olan diğer çocukların bazılarının tavşan ve sincap avladıkları tüfekleri vardı, fakat David onlara katılmazdı. Çatallı bir daldan ve kauçuk şeritlerinden kendine bir sapan yapmıştı ve kendi başına yemiş toplamaya giderdi. Ormanda

dolaşırken düşüncelere dalardı. Erkek olmak üzere olduğunun farkına varır, hayatta ne yapacağını merak ederdi, fakat düşünceleri nihayete ermeden geçip giderdi ve kendisi tekrar bir çocuk olurdu. Bir gün bir ağacın alçak dallarından birinde oturup ona dişlerini takırdatan bir sincabı vurdu ve sincabı kapıp eve koştu. Bentley kız kardeşlerinden biri küçük hayvanı pişirdi ve çocuk da afiyetle yedi. Sincabın kürkünü de bir tahta parçasına gerdi ve bir iple odasındaki pencereye astı.

Bu olay zihnine yeni bir yön verdi. Daha sonraları ormana cebinde sapanı olmadan gitmez oldu ve saatlerini kahverengi yaprakların arasına saklanmış hayali hayvanları vurmaya çalışarak geçirdi. Yaklaşmakta olan erkekliğine dair düşünceleri geçip gitti ve bir erkek çocuğunun dürtülerine sahip bir erkek çocuğu olmanın zevkini çıkardı.

Bir cumartesi sabahı cebinde sapanı ve omzuna astığı toplayacağı yemişler için çuvalıyla ormana gitmek üzereyken dedesi çocuğu durdurdu. Yaşlı adamın gözlerinde yine David'in içine her gördüğünde biraz korku salan gergin ve ciddi bir bakış vardı. Böyle zamanlarda adamın gözleri dimdik ileriye bakmaz, fakat kıpır kıpır ve hiçliğe bakıyormuş gibi olurdu. Adamla dünya arasına görünmez bir perde inmiş gibi olurdu. Kısaca "Benimle gelmeni istiyorum," dedi ve gözlerini çocuğunun başının üzerinden göğe doğrulttu. "Bugün yapmamız gereken önemli bir şey var. İstersen çuvalını da getir. Zaten ağaçlıklara gideceğiz, fark etmez."

Jesse ve David Bentley Çiftliği'nden beyaz bir atın çektiği faytona tırmandılar. Uzun bir süre konuşmadan ilerledikten sonra koyunların otladığı bir tarlanın kenarında durdular. Koyunların arasında zamansız doğmuş bir kuzu vardı ve David'le dedesi kuzuyu yakalayıp öylesine sıkıca bağladılar ki, hayvan küçük, beyaz bir topa benzedi. Arabayı tekrar sürmeye başladıklarında Jesse, David'in kuzuyu kucağına almasına izin verdi. "Onu dün gördüm ve bana uzun süredir yapmak istediğim bir şeyi hatırlattı," dedi ve tekrar oğlanın başı üzerinden uzaklara kıpır kıpır, kararsız gözlerle baktı.

Başarılı yılın getirdiği coşku hissi geçtikten sonra yaşlı çiftçinin üzerine bir başka hal çökmüştü. Uzun bir süredir ortalıkta mütevazı bir şekilde geziniyor ve dualar dudaklarından eksik olmuyordu. Tekrar geceleri bir başına Tanrı'yı düşünerek yaptığı yürüyüşlerine ve bu yürüyüşler sırasında tekrar kendi suretini eski zamanların suretleriyle bağdaştırmaya başlamıştı. Yıldızların altında ıslak çimenlere diz çöküyor ve yüksek sesle dua ediyordu. Şimdi de İncil'in sayfalarını dolduran hikâyelerdeki adamlar gibi Tanrı'ya bir kurban vermeye karar vermişti. Kendi kendine "Hasadım bol oldu ve ayrıca Tanrı bana David adında bir oğlan ihsan etti," diye fısıldadı. "Sanırım bunu çok daha önce yap-

malıydım." Kızı Louise'in doğumundan önce bunu yapmak aklına gelmediği için hayıflanıyordu ve şimdi, ormanın sapa bir köşesinde yakmalık bir yığın odunu hazırlayıp kuzuyu kurban etmek üzere olduğuna göre, Tanrı'nın muhakkak kendisine görünüp bir işaret vereceğini düşünüyordu.

Konuyu düşündükçe aklı David'e kaymaya ve kendi kendisine karşı beslediği tutkulu sevgiyi unutmaya başladı. "Oğlanın hayata atılmayı düşünmeye başlamasının vakti geldi, gelecek işaret onunla ilgili olacaktır," diye düşündü. "Tanrı ona yol gösterecektir. Bana oğlanın hayattaki yerini ve ne zaman yola çıkacağını gösterecektir. Oğlanın da orada bulunması en doğrusu. Eğer kaderim izin verir de Tanrı'nın bir meleği görünürse, David de Tanrı'nın insana güzelliğine ve yüceliğine şahit olmuş olacak. Bu onu da Tanrı'nın gerçek bir kulu yapacak."

Jesse ve David konuşmaksızın Jesse'nin bir keresinde Tanrı'ya yakarıp torununu korkuttuğu yere gelene kadar arabayı sürmeye devam ettiler. Sabah güneşli ve canlıydı, ama şimdi soğuk bir rüzgâr esmeye başlamış ve bulutlar güneşi kapatmıştı. David geldikleri yeri görünce korkudan titremeye başladı ve nehrin ağaçların arasından aktığı yerdeki köprüde durduklarında içinden faytondan atlayıp koşarak kaçmak geldi.

David'in aklından düzinelerce kaçış planı geçiyordu, ama Jesse atı durdurduktan sonra çiti aşıp ağaçlıklara yöneldiğinde adamı takip etti. Kollarında kuzuyla ilerlerken kendi kendine "Korkmanın âlemi yok. Bir şey olmayacak," dedi. Sıkıca kollarında taşıdığı hayvanın çaresizliğinin oğlana cesaret veren bir yanı vardı. Hayvanın kalbinin hızlı atışlarını hissedebiliyordu ve bu kendi kalp atışlarını yavaşlatıyordu. Dedesinin peşi sıra hızlı bir şekilde ilerlerken hayvanın ayaklarını bir arada tutan ipi gevşetti. "Bir şey olursa beraber kaçarız" diye düşündü.

Jesse yoldan iyice uzaklaşıp ormandaki ağaçların arasında, nehrin kenarında uzanan küçük çalılarla kaplı bir açıklığa vardıklarında durdu. Hâlâ sessizdi ama hemen hızlıca bir yığın kuru dal toplayıp bir ateş yaktı. Oğlan kollarında kuzuyla yerde oturuyordu. Hayal gücü yaşlı adamın her hareketine bir önem atfetmeye ve kendisi de her geçen an daha da korkmaya başladı. Jesse ateşin alevleri açgözlülükle havayı yalamaya başladığında "Kuzunun kanını oğlanı alnına sürmeliyim," diye düşündü ve cebinden uzunca bir çakı çıkarıp ateşi yaktığı açıklığın öbür ucundaki David'e doğru hızlıca yürümeye başladı.

Oğlanın ruhunu dehşet kapladı. Korkudan midesi bulanmıştı. Bir an kımıldamadan durdu ve sonra vücudu kasıldı ve ayağa fırladı. Yüzü, serbest kaldığını fark edip bayır aşağı koşmaya başlayan kuzunun yünü gibi bembeyaz olmuştu. David de koşmaya başladı. Korkudan uçarcasına koşuyordu.

Kütüklerin ve alçak çalıların üzerinden çılgına dönmüşçesine atlıyordu. Koşarken cebinden uçlarından sincapları vurmak için bağladığı kauçuk şeritlerin sallandığı çatal şeklindeki dalı çıkardı. Taşların üzerinden köpürerek akan sığ dereye geldiğinde suya sıçradı ve dönüp arkasına baktı, elinde sıkı sıkıya tuttuğu çakısıyla hâlâ peşinden gelen dedesini görünce tereddüt etmeden eğildi ve bir taş alıp sapanına yerleştirdi. Sapanın kauçukların bütün gücüyle gerdi ve taş havayı bir ıslıkla yarıp o an oğlanı unutup tamamen kuzuyu yakalamaya çalışan Jesse'nin alnının ortasına isabet etti. Bir iniltiyle sendeledi ve oğlanın ayaklarının dibine yığıldı. David adamın ölü gibi hareketsiz yattığını görünce korkusu ölçülemeyecek boyutlara vardı. Delirmişçesine bir paniğe kapıldı.

Çığlık atarak döndü ve ağaçların arasından sarsıla sarsıla ağlayarak koşmaya başladı. "Umurumda değil - onu öldürdüm ama umurumda değil" diye ağlıyordu. Koşarken aniden bir daha Bentley Çiftliği'ne ya da Winesburg'a dönmemeye karar verdi. Koşmayı bırakıp Wine Deresi'nin ağaçların ve tarlaların arasından kıvrılıp Batı'ya uzanan kıvrımlarını takip eden bir yolda hızla yürümeye başladığında azimle "Tanrı'nın hizmetkârını öldürdüm ve şimdi de bir erkek gibi davranıp hayata atılmalıyım," dedi.

Jesse Bentley nehrin kenarında huzursuzca kıvrandı. İnleyip gözlerini açtı. Uzun bir süre kımıldamadan yatıp gökyüzünü seyretti. Ayağa kalktığında aklı hâlâ allak bullaktı ve oğlanın ortadan kaybolmuş olması onu hiç şaşırtmadı. Yolun kenarındaki bir kütüğe oturdu ve Tanrı hakkında konuşmaya başladı. İnsanlar bu konuya dair ağzından başka laf alamadılar. Ne zaman David'in ismi anılsa, muğlak gözlerle göğe bakıp Tanrı'nın bir elçisinin oğlanı alıp götürdüğünü söylerdi. "Çünkü Tanrı'nın yüceliğini hak etmek için çok açgözlüydüm," derdi ve konuyla ilgili başka hiçbir şey söylemezdi.

FİKİR ADAMI

Adam gri, sessiz ve garip, kül rengi tenli annesiyle yaşıyordu. Beraber yaşadıkları ev Winesburg Ana Caddesinin Wine Nehri ile kesiştiği yerin az ötesindeki küçük bir ağaçlıktaydı. Adı Joe Welling'di ve avukat babası kasabanın ileri gelenlerinden olmanın yanı sıra, Columbus'taki eyalet meclisinin de bir üyesiydi. Joe'nun kendisi ise ufak tefekti ve kasabada kişiliğinin eşi benzeri yoktu. Günlerce ses çıkarmayıp aniden alevler saçan volkanlara benzerdi. Hayır, öyle değil – nöbetlere tutulan, insanların içine ya yanlarından geçerken aniden bir nöbete tutulur da, gözleri dönüp kollarının ve bacaklarının sarsılmaya başladığı garip hallere gark olursa diye korku salan adamlara benziyordu. Öyle olmasına öyleydi, ama Joe Welling'in üzerine çöken nöbetlerin tabiatı fiziksel değil, zihinseldi. Mütemadiyen fikirlerinin kuşatması altındaydı ve fikirlerinden birinin sancılarına kapıldığında onu zapt etmek mümkün olmazdı. Kelimeler ağzından yuvarlanıp dökülürdü. Dudaklarına garip bir gülümseme yayılırdı. Altın kaplamalı dişlerinin kenarları ışıkta parlardı. Yoldan geçen birini yakalayıp konuşmaya başlardı. Talihsiz kişinin kaçmasına imkân vermezdi. Heyecanla adamın yüzüne soluyup gözlerinin içine bakar, göğsüne titreyen işaret parmağını bastırıp dikkatini ona vermesini talep eder, karşısındakini buna zorlardı.

Standard Petrol Şirketi o zamanlarda petrolü tüketicilere bu günlerde yaptıkları gibi büyük vagonlar ve kamyonlarla değil, perakendeciler, nalburlar ve benzeri dükkânlar aracılığıyla ulaştırıyordu. Joe, Standard Petrol'ün Winesburg'dan ve aynı demiryolu hattı üzerinde bulunan birkaç diğer kasabadan sorumlu acentesiydi. Ödemeleri toplar, siparişleri alır ve diğer benzer işlerle ilgilenirdi. Ona bu işi meclis üyesi babası ayarlamıştı.

Joe Welling Winesburg'un dükkânları arasında gürültü yapmaksızın, aşırı nazikçe ve işinden başka bir şey düşünmeden mekik dokurdu. Adamlar onu alaycılıkları endişeyle terbiye edilmiş gözlerle izlerdi. Sıvışmaya hazır vaziyette adamın nöbet geçirmesini beklerlerdi. Tutulduğu nöbetler zararsız olduğu halde gülüp geçilecek cinsten değildi. Maruz kalanı tüketen cinstendi. Bir fikre kapıldığında Joe'nun hakkından gelemeyeceği kimse yoktu. Kişiliği devleşir, konuştuğu kişiyi alt eder, onu süpürüp atar, herkesi, sesinin ulaştığı herkesi süpürüp atardı.

Sylvester West'in dükkânında dikilen dört adam at yarışlarından

konuşuyorlardı. Wesley Moyer'in aygırı Tony Tip Haziran'da Ohio'nun Tiffin şehrinde düzenlenecek yarışlarda koşacaktı ve bu yarışların kariyerinin en çekişmeli yarışı olacağı söyleniyordu. Ünlü Jokey Pop Geers'in de orada olacağı rivayet ediliyordu. Winesburg'da havada Tony Tip'in başarısına dair şüpheler kol geziyordu.

Joe Welling sinekliği sertçe iterek dükkâna girdi. Gözlerinde garip bir ışıkla, Pop Geers'i tanıyan ve Tony Tip'in şansı hakkındaki düşüncelerinin hatırı sayılır derecede değeri olan Ed Thomas'ı yakaladı.

Joe Welling Maraton Savaşı'ndan Yunanların galibiyetinin haberini getiren Pheidippides'mişçesine bir havayla "Wine Deresi'nin suları yükselmiş" diye bağırdı. Parmağı Ed Thomas'ın geniş göğsündeki bir dövmeyi dürtüyordu. Kelimeleri hızla dökerek ve dişlerinin arasından hafif bir ıslıkla "Trunion Otoyolunun zeminine varmasına neredeyse yirmi dokuz buçuk santim kalmış" diye devam etti. Dörtlünün yüzlerine çaresiz bir sıkkınlık ifadesi çöktü.

"Söylediklerim doğru. Buna inanabilirsiniz. Sinnings Nalburiyesine gittim ve bir metre aldım. Sonra geri gittim ve ölçtüm. Kendi gözlerime inanamadım. Biliyorsunuz ki on gündür yağmur yağmıyordu. İlkin ne düşüneceğimi bilemedim. Aklıma bir sürü düşünce doldu. Yeraltı geçitlerini ve kuyuları düşündüm. Aklım kıvrana kıvrana yerin altına indi. Köprüde yere oturdum ve kafamı kaşıdım. Gökyüzünde bir tane bile bulut yoktu, bir tane bile. Sokağa çıkın da bakın: Bir tane bile bulut yoktu. Şu anda da bulut yok. Evet, bir bulut vardı. Hiçbir bilgiyi es geçmek istemem. Ufkun batısına doğru, bir insan elinden daha büyük olmayan bir bulut vardı.

"Bence onun durumla bir ilgisi yok ama. Neyse işte. Ne kadar şaşırdığımı anlamışsınızdır. Sonra aklıma bir fikir geldi. Beni güldürdü. Siz de güleceksiniz. Kesin Medina Bölgesi'ne yağmur yağmıştı. İlginç, değil mi? Eğer trenler, posta, telgraf olmasaydı, yine de Medina Bölgesi'ne yağmur yağdığını bilirdik. Wine Deresi oradan akıyor. Herkes bunu bilir. Bize haberi küçük Wine Deresi taşıyıverdi. Çok ilginç. Güldüm. Size de anlatayım dedim – ilginç, değil mi?"

Joe Welling döndü ve kapıdan çıktı. Cebinden bir defter çıkardı ve parmağını sayfalardan birinde aşağı doğru gezdirdi. Tekrar Standard Oil'deki işiyle ilgili görevlerine gömülmüştü. Sokakta yanından geçen insanlar sağlı sollu kibarca eğilerek selamlayıp hızlı hızlı ilerlerken "Hern Bakkaliyesi'nde kömür yağı bitmek üzeredir. Bir uğrayayım" diye mırıldandı.

George Willard, Winesburg Eagle'daki işine giderken Joe Welling tarafından esir alındı. Joe çocuğa imreniyordu. Kendisinin de bir gazetede muhabirlik yapmasının alın yazısı olduğunu düşünüyordu. George Willard'ı Daugherty Yem Dükkânı'nı önündeki kaldırımda durdurarak "Şüphesiz benim

de yapmam gereken bu," dedi. Gözleri parlamaya ve işaret parmağı titremeye başladı. "Tabii, Standard Oil'de daha çok kazanıyorum. Maksat laf olsun," diye ekledi. "Seninle bir husumetim yok, fakat senin yerinde ben olmalıydım. Boş zamanlarımda muhabirlik yapabilirdim. Oraya buraya koşturup senin aklına bile gelmeyecek şeyleri araştırırdım."

Joe Welling daha da heyecanlanarak genç muhabiri yem dükkânını vitrinine doğru sıkıştırdı. Gözleri kıpır kıpırdı ve ince tedirgin elini saçlarının arasında gezdirirken düşüncelerinde kaybolmuş gibi görünüyordu. Yüzüne bir gülümseme yayıldı ve altın dişleri parladı. "Defterini çıkar" diye buyurdu. "Cebinde bir defterle geziyorsun, değil mi? Biliyordum. Bak, bunu yaz. Geçen gün aklıma geldi. Çürümeyi ele alalım. Şimdi, nedir çürüme? Ateştir. Ahşabı ve diğer şeyleri yakar. Bu bir kere bile aklına gelmedi, değil mi? Tabii ki gelmedi. Bu kaldırım ve bu yem dükkânı, sokak boyunca dikili tüm ağaçlar – şu an aslında hepsi yanıyor. Anlayacağın, çürüme her zaman devam eder. Durmaz. Su ve boya onu durduramaz. Peki ya demirden şeyler? Onlar da paslanır, anlarsın ya. O da yanmak demektir. Bütün dünya yanıyor. Gazetedeki makalenin başlığı böyle olsun. Büyük harflerle sadece "Dünya Yanıyor" yaz. Bu okurları şöyle bir duraksatacaktır. Zeki biri olduğunu söyleyecekler. Bana dert değil. Seni kıskanmıyorum. Bu fikir ansızın aklıma geldi. Çalıştığım gazeteyi şahlandırırdım. Kabul etmelisin."

Joe Welling hızla döndü ve aceleyle yürümeye başladı. Birkaç adım attıktan sonra durdu ve arkasına baktı. "Peşini bırakmayacağım," dedi. "Seni tam anlamıyla şahlandıracağım. Ben de bir gazete çıkarmalıyım, yapmam gereken bu. Fevkalade olurdum. Bunu herkes biliyor."

George Willard Winesburg Eagle'daki ilk yılını tamamlarken, Joe Welling'in de başından dört olay geçmişti. Annesi vefat etmişti, Yeni Willard Oteli'ne taşınmıştı, bir aşk yaşamıştı ve Winesburg Beysbol Kulübü'nü kurmuştu.

Joe beysbol kulübünü koçluk yapak istediği için kurmuştu ve o pozisyondaki başarılarıyla kasaba sakinlerinin saygısını kazanmaya başlamıştı. Joe'nu takımı Medina Bölgesi'nin takımını yendikten sonra "O bir mucize," demişlerdi. "Takımı harika yönetiyor. Görmeniz lazım."

Joe Welling beysbol sahasında ilk kalede vücudu heyecandan titreyerek dikilirdi. Bütün oyuncular istemsizce adama dikkat kesilirlerdi. Karşı takımın atıcısının aklı karışırdı.

Heyecanlı adam "Haydi! Haydi! Haydi! Haydi!" diye bağırırdı. "Bana bakın! Bana Bakın! Parmaklarıma bakın! Ellerime bakın! Gözlerime bakın! Haydi, hep beraber! Bakın bana! Oyunun bütün hareketleri bende! Beni dinleyin! Beni dinleyin! Bakın bana! Bakın bana! Bakın bana!"

Kalelere Winesburg takımının koşucuları geçtiğinde Joe Welling iyice ateşlenirdi. Adamı izleyen kale koşucuları ne olduğunu anlayamadan, görünmez bir iple bağlılarmışçasına kalelere seğirtmeye, ilerlemeye, geri kaçmaya başlardı. Karşı takımın oyuncuları da Joe'yu izlerdi. Ağızları açık kalırdı. Bir an öylece izledikten sonra, üzerlerindeki büyüyü bozmak istercesine, topu çılgınca birbirlerine savurmaya başlarlardı ve Winesburg takımı, koçlarının yırtıcı hayvanlarınkini andıran çığlıkları eşliğinde ana kaleyi kazanırlardı.

Joe Welling'in aşk hikâyesi Winesburg kasabasını endişelendirmişti. Hikâye başlar başlamaz herkes kulaktan kulağa fısıldaşmış ve başlarını sallamıştı. İnsanlar konuya gülmeye çalışıyordu, ama gülücükleri zorlama ve yapmacık kalıyordu. Joe Winesburg Mezarlığı'nın kapısının karşısındaki tuğla bir evde babası ve erkek kardeşiyle birlikte yaşayan, zayıf, üzgün görünümlü Sarah King'e âşık olmuştu.

İki King soyadlı adam, baba Edward ve oğlu Tom, Winesburg'da sevilen insanlar değillerdi. Gururlu ve tehlikeli oldukları söyleniyordu. Winesburg'a Güneyden gelmişlerdi ve Trunion Otoyolunun üzerinde bir yerde bir elma şarabı imalathanesi işletiyorlardı. Tom King'in Winesburg'a gelmeden önce birini öldürdüğü rivayet ediliyordu. Yirmi yedi yaşındaydı ve kasabada gri atıyla dolaşırdı. Ayrıca dişlerinin üzerine sarkan sarı bir bıyığı vardı ve her
58 zaman ağır, meymenetsiz görünüşlü bir bastonla gezerdi. Bir keresinde bastonuyla bir köpeği öldürmüştü. Köpek kunduracı Win Pawsey'in köpeğiydi ve kaldırımda kuyruğunu sallayarak duruyordu. Tom King onu tek hamlede öldürmüştü. Tutuklanmış ve on dolarlık bir ceza ödemişti.

Yaşlı Edward King ufak tefekti ve sokakta insanların yanından geçerken garip, neşesiz kahkahalarla gülerdi. Gülerken sol dirseğini sağ eliyle kaşırdı. Paltosunun kolları, bu alışkanlığı yüzünden neredeyse tamamen erimişti. Sokakta etrafına tedirgince bakar ve gülerken sessiz, tekinsiz kılıklı oğlundan daha tehlikeli görünürdü.

Sarah King akşamları Joe Welling'le yürüyüşlere çıkmaya başladığında insanlar iyice telaşlandılar. Kadın uzun boylu ve soluk benizliydi ve gözlerinin altında kara torbalar vardı. Çiftin gülünç bir görünüşü vardı. Beraber ağaçların altında yürürlerdi ve konuşan sıklıkla Joe olurdu. Adamın mezarlık duvarının kenarında karanlıktan yükselen veya Su İşleri Göletinin yanından panayır alanına çıkan yokuş ağaçlığın derin gölgelerinde yankılanan tutku dolu sevgi teminatları dükkânlarda tekrarlanırdı. Erkekler Yeni Willard Oteli'nin barında kahkahalar atarak Joe'nun kur yapmasıyla dalga geçerlerdi. Kahkahaları sessizlik izlerdi. Winesburg Beysbol Takımı adamın yönetiminde çıktığı maçları birbirinin peşi sıra kazanıyordu ve kasaba adama saygı duymaya başlamıştı.

Herkes bir felaketin yaklaştığını hissediyor ve gergince gülümseyerek bekliyordu.

Joe Welling ve iki King'in beklentisinin kasabayı diken üstünde tuttuğu yüzleşmeleri bir Cumartesi akşamüstünün geç saatlerinde, Joe Welling'in Yeni Willard Oteli'ndeki odasında gerçekleşti. George Willard toplantıya şahit olmuştu. Olaylar şöyle gelişti:

Genç muhabir akşam yemeğinden sonra odasına çıkarken Tom King'le babasını Joe'nun odasının kısmi karanlığında otururken gördü. Tom King'in oğlunun elinde ağır bastonu vardı ve kapının dibinde oturuyordu. Yaşlı Edward King gergince odada dolanıyor, sağ eliyle sol dirseğini kaşıyordu. Koridorlar boş ve sessizdi.

George Willard kendi odasına gitti ve masasına oturdu. Bir şeyler yazmaya çalıştı fakat eli öylesine titriyordu ki, kalemi tutmakta zorlanıyordu. O da kalkıp gergince odasında dolanmaya başladı. Winesburg kasabasının kalanı gibi şaşkın bir haldeydi ve ne yapacağını bilemiyordu.

Joe Welling istasyon peronundan Yeni Willard Oteli'ne yaklaşırken saat yedi buçuktu ve hava hızla kararıyordu. Kollarında bir balya yaban otu vardı. Kollarında otlarla peronda koşarcasına yürüyen küçük çevik suret, vücudunu titreten dehşete rağmen George Willard'ı neşelendirmişti.

Korku ve endişeyle titreyen genç muhabir Joe Willard'ın iki King'le konuştuğu odanın önündeki koridorda sessizce dolanmaya başladı. Önce bir küfür yükseldi, sonra Edward King'in gergin kıkırtıları duyuldu ve sonra da bir sessizlik oldu. Hemen sonra Joe Welling'in keskin ve berrak sesi yükseldi. George Willard gülmeye başladı. Durumu anlamıştı. Huzuruna çıkan herkesi süpürüp geçtiği gibi, Joe Welling şimdi de odasındaki iki adamın ayağını kelimelerden oluşan bir medcezirle yerden kesiyordu. Koridordaki dinleyici hayranlık içinde bir aşağı, bir yukarı yürümeye başladı.

Odanın içindeyse, Joe Welling Tom King'in homurtulu tehdidine kulak asmadı bile. Kendi düşüncelerine kapılmış bir halde kapıyı kapadı ve bir lamba yaktıktan sonra getirdiği otları yere yaydı. Ciddiyetle "Burada bir şey var," dedi. "Gazetede bir yazı yayımlasın diye George Willard'a da bahsedecektim. Burada olmanıza sevindim. Keşke Saralı da burada olsaydı. Evinize uğrayıp size bazı fikirlerimi anlatmayı düşünüyordum. Oldukça ilginçler. Saralı gelmeme izin vermedi. Kavga çıkar dedi. Bence bu saçma."

Joe Welling aklı karışmış adamların önünde bir aşağı bir yukarı koşuşturarak açıklamaya başladı. "Aman iyi dinleyin," diye çığırdı. "Çok önemli bir konu bu." Sesi heyecandan tizleşmişti. "Sadece beni dinleyin, eminim ki ilginizi çekecek. Varsayalım ki, varsayalım ki bütün buğday, mısır, yulaf, tahıllar,

patatesler mucizevi bir şekilde telef oldu. Şimdi, diyelim ki hâlâ bu bölgedeyiz. Etrafımızda da bir çit var. Öyle varsayalım. Çiti kimse aşamıyor ve dünyadaki bütün meyveler yok olmuş, sadece bu yabani şeyler, bu otlar kalmış. Sonumuz mu gelmiş olurdu? Size soruyorum. Bu bizim sonumuz mu olurdu?" Tom King tekrar homurdandı ve odaya bir anlığına tekrar sessizlik hâkim oldu. Sonra Joe fikrini açıklamaya devam etti. "İşler bir süre kesat olurdu. Kabul ediyorum. Mecbur kabul ediyorum. Başka türlüsü mümkün değil. Fena zorlanırdık. Şişman göbekler sönüverirdi. Fakat bu sonumuz olmazdı. Olurdu diyemem."

Tom King iyi niyetli bir kahkaha attı ve Edward King'in titrek, gergin kahkahası binada yankılandı. Joe Welling aceleyle devam etti. "Anlayacağınız, yeni meyve ve sebzeler yetiştirmeye başlardık. Kısa sürede kaybettiğimiz her şeyin yerini doldururduk. Fakat tabii, demiyorum ki bu yeni şeyler eskilerinin aynısı olurdu. Mümkün değil. Belki daha iyi, belki daha kötü olurlar. İlginç, değil mi? Bir düşünün. Zihninizi hareketlendiriyor, değil mi?"

Oda sessizleşti ve sonra yaşlı Edward King tekrar tedirgince güldü. Joe Welling "Keşke Sarah da burada olsaydı," dedi. "Haydi, size gidelim. Bunları ona da anlatmak istiyorum."

Odadan çekilen sandalyelerin sesleri geldi. George Willard bu seslerden sonra odasına döndü. Camdan sarkarak iki King'le sokakta ilerleyen Joe Welling'i izledi. Tom King küçük adama yetişebilmek için olağandışı uzun adımlar atmak zorunda kalıyordu. Adamın yanı sıra yürürken, eğilmiş merak ve şaşkınlık içinde adamı dinliyordu. Dikkat kesilmiş, büyülenmiş gibiydi. Joe Welling hâlâ heyecanlı heyecanlı konuşuyordu. "Örneğin, ipekotu" dedi. "İpek otuyla birçok şey yapılabilir. Neredeyse inanılacak gibi değil. Bir düşünmenizi istiyorum. Yeni bir sebze familyası oluşurdu, anlıyor musunuz? İlginç, değil mi? Bir fikir işte. Sarah duyana kadar bekleyin, kesin anlayacaktır. Sarah fikirlere çok düşkündür. Onun anlayamayacağı bir şey yok, değil mi? Tabii ki yok. Zaten biliyorsunuz."

MACERA

George Willard'ın daha çocuk olduğu zamanlarda yirmi yedi yaşında olan Alice Hindman ömrü boyunca Winesburg'da yaşamıştı. Winney'ler Dokuma Dükkânında tezgâhtarlık yapıyordu ve ikinci kocasıyla evlenmiş, annesiyle yaşıyordu.

Alice'in üvey babası at arabası boyacısıydı ve içkiye düşkündü. Hikâyesi bir gün anlatılmaya değebilecek, garip bir hikâyeydi.

Alice yirmi yedi yaşında, uzun boylu ve biraz sıskaydı. Başı vücudunu gölgede bırakacak kadar büyüktü. Omuzları biraz düşüktü, gözleri ve saçları kahverengiydi. Oldukça sessizdi, fakat uysal kabuğunun altında sürekli fokur fokur kaynıyordu.

On altı yaşında, daha dükkânda çalışmaya başlamamışken Alice genç bir adamla bir ilişki yaşamıştı. Ned Currie adındaki genç adam Alice'ten yaşça büyüktü. O da George Willard gibi Winesburg Eagle'da çalışıyordu ve uzunca bir süre her akşam Alice'i ziyaret etmişti. Birlikte kasabanın sokaklarında, ağaçların altında yürüyüp geleceklerine dair planları hakkında konuşurlardı. Alice o zamanlar alımlı bir kızdı ve Ned Currie kıza sarılmış, onu öpmüştü. Heyecanlanıp niyetinin ötesinde şeyler söylemişti ve hayli sığ hayatına güzel bir şeylerin girmesi arzusunun ihanetine uğrayan Alice de duyduklarından heyecanlanmıştı. O da bir şeyler söylemişti. Hayatının dış katmanı, doğal çekingenliği ve ihtiyatı yırtılmıştı ve sevgi hislerine kapılmıştı. Kızın on altıncı yaşının sonbaharı kışa dönerken Ned Currie Cleveland'a, şehirdeki bir gazetede çalışmaya ve dünyada yer edinmeye gitmiş, kız da onunla gitmek istemişti. Titrek bir sesle aklındakileri anlatmıştı. "İkimiz de çalışırız," demişti. "Seni, sırtına yük olacak gereksiz masraflara sokmak istemiyorum. Benimle şimdi evlenme. Evlenmeden de geçinebiliriz, birlikte olabiliriz. Aynı evde yaşamamıza kimse bir şey demez. Şehirde kimse bizi tanımayacak ve umursamayacak."

Ned Currie sevgilisinin kararlılığı ve coşkusu karşısında şaşırmış ve de derinden etkilenmişti. Kızın sevgilisi olmasını istemişti ama fikrini değiştirdi. Onu korumak ve ona bakmak istiyordu. Sertçe "Ne dediğini bilmiyorsun" dedi; "böyle bir şey yapmana izin vermeyeceğimden emin olabilirsin. Bir iş bulur bulmaz geri geleceğim. Şimdilik burada kalmalısın. Yapabileceğimiz tek şey bu."

Winesburg'dan ayrılıp şehirdeki yeni hayatına başlamasından önceki gece Ned Currie Alice'in ziyaretine gitti. Bir saat kadar sokaklarda yürüdüler ve sonra Wesley Moyer'in ulaklarından bir araba kiraladılar ve arabayı kırlara sürdüler. Ay yükseldi ve konuşamadıklarını fark ettiler. Genç adam üzüntüsünden kızla ilgili tutumuna dair aldığı kararları unutmuştu.

Wine Deresi'ne uzanan uzun bir çayıra geldiklerinde arabadan indiler ve ayın loş ışığında seviştiler. Gece yarısı kasabaya geri dönerlerken ikisi de mutluydu. İkisi de gelecekte başlarına az önce gerçekleşen şeyin harikalığını ve güzelliğini gölgeleyecek bir şeyin gelmesinin imkânsız olduğunu düşünüyordu. Ned Currie kızı babasının evinin kapısına bırakırken "Artık ne olursa olsun, birbirimizi bırakmamalıyız," dedi.

Genç gazeteci Cleveland'daki gazetelerde iş bulmayı başaramadı ve batıya, Chicago'ya gitti. Bir süre yalnızdı ve Alice'e hemen her gün yazdı. Sonra şehirdeki hayata kapıldı; yeni arkadaşlar edindi ve yeni ilgi alanları buldu. Chicago'da birkaç kadının da yaşadığı bir evde kalıyordu. Kadınlardan birine vuruldu ve Winesburg'daki Alice'i unuttu. Bir yılın sonunda mektupları kesildi ve kızı çok seyrek, sadece kendini yalnız hissettiğinde veya şehir parklarına gidip ayın çimenleri, tıpkı o gece Wine Nehri'nin yanındaki çayır gibi aydınlattığını gördüğünde düşünür oldu.

62 Bir zamanlar sevilmiş olan kız Winesburg'da büyüyüp bir kadın oldu. Yirmi iki yaşındayken dizgin tamirhanesi işleten babası aniden vefat etti. Dizgin tamircisi asker emeklisiydi ve karısına ölümünden sonra birkaç ay boyunca dul maaşı verdiler. Kadın aldığı ilk maaşla bir dokuma tezgâhı edindi ve halı dokumaya başladı; Alice de Winney'lerin dükkânında bir iş buldu. Birkaç sene boyunca hiçbir şey Ned Currie'nin önünde sonunda ona dönmeyeceğine inandıramadı.

Çalışmaktan memnundu, çünkü dükkânın günlük işleri beklemeyi daha az sıkıcı kılıyor, kolaylaştırıyordu. İki ya da üç yüz doları olursa sevgilisinin peşinden şehre gidip, onun sevgisini tekrar kazanmaya çalışabileceğini düşünerek para biriktirmeye başladı.

Alice ay ışığının altında, çayırda olanlar için Ned Currie'yi suçlamıyordu, fakat başka bir erkekle evlenebileceğini de düşünmüyordu. Hâlâ Ned'e ait olduğunu hissettiği şeyleri başkasına verme fikri ona canavarca geliyordu. Diğer genç adamlar onun ilgisini çekmeye çalıştığında onları hiç umursamazdı. Kendi kendine "Onun karısıyım ve onun karısı olarak kalacağım" diye fısıldıyordu ve kendi kendini geçindirmeye yönelik tüm istekliliğine rağmen gittikçe yaygınlaşan, kadınların kendi kendine sahip olma ve kendi çıkarlarını gözetmeye yönelik modern fikirleri bir türlü anlayamıyordu.

Alice dükkânda sabah sekizden akşam altıya, haftanın üç akşamı da ayrıca yediden dokuza kadar çahşıyordu. Zaman geçtikçe ve daha da yalnızlaştıkça, yalnız insanlara özgü alışkanlıklar edinmeye başladı. Geceleri üst kattaki odasına çıktığında yere diz çöküp dua etmeye ve dualarına sevgilisine söylemek istediği şeyleri katmaya başladı. Cansız cisimlere bağlanmaya, odasında kendisine ait olan mobilyalara kendisinden başka kimsenin dokunmasına tahammül edememeye başladı. Bir amaç uğruna başladığı para biriktirme eğilimi Ned Currie'yi bulmak için şehre gitme planlarından vazgeçtikten sonra da devam etti. Eğilim sabit bir alışkanlığa dönüştü ve ihtiyacı olduğu halde yeni elbiseler için bile para harcamaz oldu. Bazı yağmurlu akşamüstleri dükkânda hesap cüzdanını çıkarıyor ve cüzdanı açıp önüne koyarak saatlerce hem kendisini hem de gelecekteki kocasını faizinin geçindirebileceği paralar biriktirmenin hayalini kuruyordu.

"Ned seyahat etmeyi hep sevmiştir," diye düşünürdü. "Ona bu imkânı sağlayacağım. Bir gün, evlendiğimizde ve ikimizin parasını da biriktirebildiğimde zengin olacağız. Ondan sonra da birlikte dünyanın dört bir yanını gezebiliriz."

Alice dokuma dükkânında sevgilisinin dönüşünü bekleyip hayalini kurarken haftalar aylara, aylar da yıllara dönüştü. Takma dişli, ince gri bıyığı ağzını örten ve yaşlı, gri bir adam olan patronu pek konuşkan değildi ve bazen, Ana Caddede fırtınaların koptuğu yağmurlu kış günlerinde dükkâna saatlerce müşteri gelmediği olurdu. Vitrinin dibinde durup ıssız Ana Caddeyi izlerdi ve Ned Currie ile yürüyüşe çıktıkları akşamları, adamın dediklerini düşünürdü. "Birbirimizi bırakmamalıyız." Olgunlaşmakta olan kadının zihninde bu sözler yankılanıp duruyordu. Gözleri yaşarırdı. Bazen patronu çıktığında ve dükkânda yalnız kaldığında başını tezgâha koyup ağlardı. Tekrar tekrar "Ah, Ned, seni bekliyorum" diye fısıldar, içindeki adamın asla geri dönmeyeceğine dair günden güne büyüyen korkusu iyice güçlenirdi.

Bahar yağmurları dinip de uzun sıcak yaz günleri başlamadan önce Winesburg'un çevresi çok güzel olurdu. Kasaba büyük tarlalarla çevriliydi ve tarlaların ötesinde de hoş ağaçlıklar vardı. Ağaçlıklarda Pazar akşamüstleri sevgililerin uğrak yeri olan bir sürü ıssız kuytu, sessiz koru vardı. Ağaçların arasından tarlalar ve ahırlarının yanında çalışan çiftçiler veya yolda arabalarını bir aşağı bir yukarı süren insanlar görünürdü. Kasabada çanlar çalardı ve bazen de uzaktan oyuncağa benzeyen bir tren geçerdi.

Ned Currie gittikten sonra Alice birkaç sene boyunca Pazarları diğer gençler gibi ağaçlıklara gitmedi, fakat adamın gidişinin üzerinden iki ya da üç sene geçtikten sonra, yalnızlığının tahammül edilemez olduğu bir gün en güzel elbisesini giydi ve dışarı çıktı. Kasabayı ve uzun tarlaları gören küçük

ıssız bir yer bulup oturdu. Yaşlılığa ve işe yaramazlığa dair korkulara kapıldı. Huzursuzlandı ve ayağa kalktı. Dikildiği yerden arazileri izlerken bir şey, belki de kendini mevsimlerin akışında ifade ettiği haliyle hayatın sonsuzluğu, aklına geçmiş yılları getirdi. Dehşetten ürpererek gençliğinin, güzelliğinin ve tazeliğinin artık ondan geçmiş olduğunu fark etti. İlk defa aldatılmış olduğunu hissine kapıldı. Yine de Ned Currie'yi suçlamadı, neyi suçlayacağını bilemiyordu. Bir üzüntü onu pençesine aldı. Diz çökerek dua etmeye çalıştı, fakat dudaklarından dualar yerine isyan döküldü. "Mutluluk asla bana gelmeyecek. Asla mutlu olamayacağım. Ne diye kendimi kandırıyorum ki?" diyerek ağladı ve gündelik hayatının bir parçasına dönüşmüş bu korkuyla yüzleşmeye yönelik bu ilk cüretkâr teşebbüsüyle birlikte garip bir rahatlama hissine kapıldı.

Alice Hindman'ın yirmi beş yaşına girdiği sene, günlerinin donuk sakinliğini altüst eden iki olay oldu. Annesi Winesburg'un at arabası boyacısı Bush Milton'la evlendi ve Alice, Winesburg Metodist Kilisesi'ne katıldı. Alice kiliseye hayatta bulunduğu noktanın yalnızlığından korktuğu için katılmıştı. Annesinin ikinci evliliği yalnızlığını vurgulamıştı. Küçük, nemrut bir gülümsemeyle kendine "Yaşlanıp acayipleşiyorum. Eğer Ned geri gelirse beni istemeyecektir. Yaşadığı şehirde erkekler hep genç kalıyorlar. Etraflarında öyle çok şey olup bitiyor ki, yaşlanmaya vakitleri olmuyor," dedi ve büyük bir kararlılıkla insanlarla kaynaşmaya başladı. Her Perşembe akşamı dükkân kapandıktan sonra kilisedeki dua grubuna katılıyor ve her Pazar Epworth Cemiyeti adındaki bir organizasyonun toplantılarına gidiyordu.

Aynı kilisenin üyelerinden, bir eczanede tezgâhtarlık yapan Will Hurley adındaki orta yaşlı bir adam ona birlikte evine kadar eşlik etmeyi teklif ettiğinde itiraz etmedi. Ned Currie'ye olan sadakatinden taviz vermeksizin, kendi kendine "Tabii ki benimle vakit geçirmeyi bir alışkanlığa çevirmesine izin vermeyeceğim, ama arada sırada ziyaretime gelmesinin de kimseye bir zararı olmaz," diye düşündü.

Ne yaptığının farkında değildi, ama Alice ilkin zayıf, fakat zaman geçtikçe kuvvetlenen bir kararlılıkla hayata yeniden tutunmaya çalışıyordu. Eczane tezgâhtarının yanında sessizce yürüyor, fakat karanlıkta duyarsızca yürürlerken zaman zaman elini uzatıp adamın paltosunun kıvrımlarına dokunuyordu. Adam onu annesinin evinin kapısına getirdiğinde Alice hemen içeri girmedi ve kapıda bir süre durdu. Tezgâhtar adama seslenmek, ondan karanlık verandada kendisiyle biraz oturmasını rica etmek istedi, fakat adamın anlamayacağından korktu. "İstediğim kendisi değil", diye düşündü; "İstediğim böylesi yalnız olmaktan kaçınmak. Eğer dikkat etmezsem insanlarla vakit geçirmeyi yadırgamaya başlayacağım."

* * *

Yirmi yedinci yaşının son baharında Alice'i hararetli bir huzursuzluk kıskacına aldı. Eczanenin tezgâhtarıyla vakit geçirmeye tahammül edemez oldu ve adam akşamları birlikte yürüyüşe çıkmak için geldiğinde adamın tekliflerini geri çevirmeye başladı. Zihni bir hayli hareketlenmişti ve günün uzun saatleri boyunca tezgâhın arkasında durduktan sonra eve dönüp yatağına girdiğinde uykuya dalamıyordu. Gözleri karanlığa dalıp gidiyordu. Hayal gücü uzun bir uykudan uyanmış bir çocuk gibi odasında gezinip oyunlar oynuyordu. İçinde, derin bir yerlerde hayallerin kandıramadığı, hayattan mutlak cevaplar talep eden bir şey vardı.

Alice bir yastığı alıp sıkıca göğsüne bastırdı. Yataktan çıktı ve battaniyesini sanki altında biri uyuyormuşçasına topladı ve yatağın yanında diz çöküp battaniyeyi okşarken bir nakarata eşlik edercesine bir şeyler fısıldamaya başladı. "Neden bir şeyler olmuyor? Neden yalnız bırakıldım?" diye mırıldandı. Bazen Ned Currie'yi düşünüyordu, ama artık ona muhtaç değildi. Arzusu muğlaklaşmıştı. Ned Currie'yi veya başka bir adamı istemiyordu. Sevilmeyi, içinde gittikçe büyüyen çağrıyı bir şeyin cevaplamasını istiyordu.

Ve sonra yağmurlu bir akşam Alice'in başından bir hadise geçti. Bu onu korkuttu ve şaşırttı. Dükkândan eve saat dokuz gibi dönmüştü ve evde kimse yoktu. Bush Milton kasabaya inmişti ve annesi de komşularına gitmişti. Alice üst kattaki odasına çıktı ve karanlıkta soyundu. Bir an pencerenin önünde durup cama vuran yağmuru dinledi ve sonra tuhaf bir arzuya kapıldı. Bir an bile ne yapacağını düşünmeden koşarak merdivenlerden inip karanlık evin içinden geçti ve dışarı, yağmura çıktı. Evin önündeki küçük bahçede durmuş vücuduna yağan soğuk yağmuru hissederken, delicesine sokaklarda çırılçıplak koşmayı arzulamaya başladı.

Yağmurun vücudunda yaratıcı, harika bir etkisi olacağını düşündü. Uzun yıllardır böylesine gençlik ve cesaretle dolu hissetmemişti. Koşup zıplamak, bağırmak, başka bir yalnız insan bulup onu kucaklamak istiyordu. Evin önündeki taş kaldırımda bir adam sendeleyerek evine yürüyordu. Alice koşmaya başladı. Üzerine yabani, umarsız bir hal çöktü. "Kimse kim? Bir başına ve ona gideceğim" diye düşündü ve yapmaya niyetlendiği şeyin yol açabileceklerini düşünmeksizin yumuşakça "Bekle!" diye seslendi. "Gitme. Her kimsen, bekle."

Kaldırımdaki adam durdu ve kulak kabarttı. Yaşlı ve kulakları iyi işitmeyen bir adamdı. Elini ağzına götürüp bağırdı. "Ne? Ne dedin?" diye seslendi.

Alice kendini yere attı ve yattığı yerde titremeye başladı. Yaptığından öylesine korkmuştu ki, adam yoluna devam ettikten sonra bile ayağa kalkmaya cesaret edemedi, eve bahçenin içinden elleri ve dizlerinin üzerinde sürünerek

döndü. Odasına girdiğinde kapısının sürgüsünü çekti ve makyaj masasını kapının arkasına itti. Vücudu ve elleri, sanki üşümüş gibi, öyle çok titriyordu ki, geceliğini giymekte zorlandı. Yatağına girdiğinde yüzünü yastığına gömdü ve kederle ağlamaya başladı. "N'oluyor bana? Eğer dikkat etmezsem korkunç bir şeyler yapacağım," diye düşündü ve yüzünü duvara dönüp kendini birçok insanın, hatta Winesburgdakilerin bile, yalnız yaşayıp ölmek zorunda olduğu gerçeğiyle cesurca yüzleşmek için kendini zorlamaya çalıştı.

SAYGIDEĞERLİK

Eğer bir şehirde yaşamışlığınız ve bir yaz akşamüstü o şehirdeki bir parkta yürüyüşe çıkmışlığınız varsa, demir kafesinin bir köşesine çökmüş, gözlerinin altındaki derileri çirkin, sarkık ve tüysüz ve vücudunun alt kısmı da mosmor olan çirkin, grotesk kılıklı maymunlardan biriyle karşılaşmış olabilirsiniz. Bu maymun cidden de bir canavarı andırır. Çirkinliğinin bütünlüğüyle bir çeşit sapkın güzelliğe erişmiştir. Kafesinin önünde duran çocuklar büyülenmişe döner, onu gören adamlar tiksintiyle başlarını çevirip belki de hayvanın erkek tanıdıklarından hangisine benzediğini hatırlamaya çalışırlar.

Eğer ömrünüzün çocukluk yıllarında Winesburg'un bir sakini olmuş olsaydınız, kafesindeki bu hayvan sizi hiç şaşırtmazdı. "Wash Williams'ın aynısı," derdiniz. "Köşesinde tam da Wash'ın yaz akşamları ofisi kapadıktan sonra istasyon bahçesindeki çimenlere çöktüğü gibi oturuyor."

Winesburg'un telgraf operatörü Wash Williams kasabanın en çirkin şeyiydi. Eni kocamandı, boynu inceydi ve bacakları çelimsizdi. Kirliydi. Onunla ilgili her şey kirliydi. Gözlerinin akı bile kirlenmiş gibi görünüyordu.

Acele etmiş olabilirim. Wash'la ilgili her şey kirli değildi. Ellerine bakardı. Parmakları şişmandı, ama telgraf ofisinde cihazın yanında duran ellerinin hassas ve biçimli bir tarafı vardı. Wash Williams gençliğinde eyaletin en iyi telgraf operatörü seçilmişti ve Winesburg'daki ücra ofise tenziline rağmen, hâlâ liyakatiyle gurur duyuyordu.

Wash Williams yaşadığı kasabadaki adamlarla muhatap olmazdı. İstasyonun peronundan yürüyerek telgraf ofisinin önünden geçen adamlara mahmur gözlerle bakıp "Onlarla yapacak bir şeyim yok," derdi. Akşamüstleri Ed Griffith'in Ana Cadde üzerindeki meyhanesine gider ve akıl almayacak miktarlarda bira içtikten sonra Yeni Willard Oteli'ndeki odasına sendeleyip gidip yatağına girerdi.

Wash Williams cesur bir adamdı. Başından hayattan nefret etmesine sebep olacak bir olay geçmişti ve hayattan tüm kalbiyle, şairane bir umursamazlıkla nefret ediyordu. Her şeyden önce kadınlardan nefret ediyordu. "Kaltaklar," diyordu. Erkeklere karşı hisleri nispeten farklıydı. Onlara acıyordu. "Her herif hayatına kaltağın birinin ya da öbürünün hükmetmesine izin vermiyor mu?" diye sorardı.

Winesburg'da kimse Wash Williams'ı ve etrafına duyduğu nefretini umursamıyordu. Bir keresinde bankacının karısı Bayan White telgraf şirketine Winesburg'daki ofislerinin pis olduğuna ve iğrenç koktuğuna dair bir şikâyet dilekçesi yollamıştı, ama şikâyeti sonuç vermemişti. Kasabanın erkeklerinden birkaçı adama saygı duyuyordu. Bu adamlar içgüdüsel olarak operatörün içinde, kendilerinin nefret etmeye cesaret edemedikleri bir şeye karşı kor halinde bir kin olduğunu hissediyorlardı. Bu adamlar, Wash sokakta yanlarından geçerken adama duydukları saygıyı yine içgüdüsel bir biçimde şapkalarını kaldırarak veya hafifçe eğilerek gösteriyorlardı. Winesburg'dan geçen demiryolu hattının üzerindeki telgraf ofislerinden sorumlu müfettiş de bu adamlardandı. Wash'ı kovmamak için onu Winesburg'daki ofise tayin etmişti ve onu orada tutmak istiyordu. Bankacının karısının dilekçesi eline geçtiğinde nahoşça gülmüş ve dilekçeyi yırtmıştı. Nedense, dilekçeyi yırtarken aklına kendi karısı gelmişti.

Wash Williams'ın bir zamanlar bir karısı vardı. Hâlâ gençken Ohio'nun Dayton şehrinde bir kadınla evlenmişti. Kadın uzun, inceydi ve mavi gözleri ve sarı saçları vardı. Wash'ın kendisi de alımlı bir gençti. Kadına duyduğu sevgisi, sonraları tüm kadınlara duyacağı nefreti kadar sürükleyici olmuştu.

Wash Williams'ın karakterini ve kişiliğini böylesi çirkin kılan hikâyeyi tüm Winesburg ahalisinden sadece tek bir kişi biliyordu. Hikâyeyi bir keresinde George Willard'a anlatmıştı ve konu şöyle açılmıştı:

George Willard bir akşamüstü Kate McHugh'nun şapkacısında çalışan terzi Belle Carpenter'la birlikte yürüyüşe çıkmıştı. Genç adam hâlihazırda Ed Griffith'in meyhanesinde barmenlik yapan bir talibi olan kadına âşık değildi, ama ağaçların altında yürürlerken ara sıra birbirlerini kucakladılar. Gece ve akıllarındaki düşünceler içlerinde bir şeyi uyandırmıştı. Ana Caddeye dönerlerken tren istasyonunun dibindeki küçük bir bahçenin yanından geçtiler ve bir ağacın altındaki çimenlere uzanmış, uyuklayan Wash Williams'ı gördüler. Ertesi akşam George Willard ve operatör beraber yürüyüşe çıktılar. Demiryolu boyunca yürüdüler ve rayların yanındaki, çürümeye yüz tutmuş travers yığınının üzerine oturdular. Sonra operatör genç muhabire nefretinin arkasındaki hikâyeyi anlattı.

George Willard ve onun babasının otelinde yaşayan garip, biçimsiz adam birbirleriyle toplasanız bir düzine kere ya konuşmuş, ya konuşmamışlardı. Genç adam otelin yemek salonunu yan yan bakarak izleyen çirkin suratı gördüğünde merakla tutuşurdu. Dik dik bakan gözlerdeki bir şey, başkalarına söyleyecek bir şeyi olmayan adamın genç muhabire, adamın kendisine söyleyecek bir şeyleri olduğunu hissettirirdi. Yaz akşamında traverslerin üzerinde

sabırsızlıkla bekliyordu. Operatör sessizleşip, konuşmaktan vazgeçmiş gibi görünmeye başladığında onunla sohbet etmeye çalıştı. "Hiç evlendiniz mi Bay Williams?" diye başladı. "Evlendiğinizi ve karınızın vefat ettiğini tahmin ediyorum, öyle mi?"

Washı Williams tükürürcesine, bir ağız dolusu çirkin küfürler etti. "Evet, öldü," diye onayladı. "O da bütün kadınlar kadar ölü. Erkeklerin etrafında dolanıp dünyayı varlığıyla kirleten, yaşayan ölülerden." Çocuğun gözlerinin içine bakan adam öfkeden morarmıştı. "Kafanda aptalca fikirler oluşmasın," diye buyurdu. "Karım ölü, evet, kesinlikle. Sana asıl anlatmaya çalıştığım bütün kadınların, benim annemin, senin annenin, dün seni birlikte yürürken gördüğüm, şapkacıda çalışan o uzun esmer kadının – hepsinin ölü olduğu. Hepsinin içinde kokuşmuş bir şey var. Evet, evlendim. Karım ben onunla evlenmeden önce ölmüştü, kendinden daha beter bir kadından çıkma, beter biriydi. Bana hayatı zindan etmeye gönderilmiş biriydi. Senin şimdi olduğun gibi, bir zamanlar ben de bir ahmaktım ve onunla evlendim. Erkeklerin kadınları biraz çözebilmeye başladığını görmek isterdim. Onlar buraya erkeklerin dünyadaki vakitlerini kayda değer kılmaktan alıkoymaya gönderilmişler. Bu, tabiatın bir oyunu. Peh! Hepsi o yumuşak elleri ve mavi gözleriyle sürünen, emekleyen, kıvranan şeyler. Onları görmek bile midemi bulandırıyor. Gördüğüm her bir kadını neden öldürmüyorum, bilmiyorum."

Çirkin yaşlı adamın gözlerinde yanan ateşin bir yandan korkuttuğu, bir yandan da büyülediği George Willard, merakla dinliyordu. Karanlık çökmeye başladı ve konuşan yaşlı adamın yüzünü görebilmek için ileri doğru eğildi. Karanlık iyice derinleşip, adamın mor, şişkin suratını ve yanan gözlerini göremez olduğunda tuhaf bir sanrıya kapıldı. Wash Williams söylediklerini olduğundan da korkunç kılan kısık ve kararlı bir sesle konuşuyordu. Genç muhabir karanlıkta kendini traverslerin üzerinde esmer, parlayan siyah gözleri olan alımlı genç bir adamın yanında oturduğunu hayal ederken buldu. Nefretinin hikâyesini anlatan Çirkin Wash Williams'ın sesinde neredeyse güzel sayılabilecek bir şey vardı.

Winesburg'un telgraf operatörü traverslerin üzerinde otururken bir şaire dönüşmüştü. Nefreti onu coşturmuştu. "Hikâyemi seni Belle Carpenter'ın dudaklarını öperken gördüğüm için anlatıyorum," dedi. "Benim başıma gelen şey senin de başına gelebilir. Tetikte olmanı istiyorum. Daha şimdiden kafanda hayaller kurmaya başlamış olabilirsin. O hayalleri söndürmek istiyorum."

Washı Williams Ohio'nun Dayton şehrinde genç bir operatörken tanıştığı mavi gözlü, uzun ve sarışın kızla evliliğinden bahsetmeye başladı. Hikâyesi bir dizi çirkin küfürle sarmaş dolaş olmuş güzel anılarla doluydu. Operatör bir

dişçinin üç kızından en genciyle evlenmişti. Düğününün olduğu gün, liyakatinden dolayı terfi ettirilip Ohio'nun Columbus şehrine daha yüksek maaşlı sevk memuru pozisyonuna tayin edilmişti. Genç karısıyla oraya yerleşmiş ve taksitle bir ev satın almıştı.

Genç telgraf operatörü delicesine âşıktı. Bir tür dini şevk sayesinde gençliğin tuzaklarından kaçmayı ve evlenene dek bakir kalmayı başarmıştı. George Willard'a genç eşiyle birlikte Ohio'nun Columbus şehrindeki hayatının bir resmini çizdi. "Evimizin arkasındaki bahçeye sebzeler ektik," dedi, "bilirsin işte, bezelye, mısır ve benzeri şeyler. Columbus'a Mart başlarında taşındık ve havalar ısınır ısınmaz bahçeye giriştim. Ben küçük bir kürekle toprağı bellerken karım da gelip etrafta koşturur, topraktan çıkardığım solucanlardan korkuyormuş gibi davranırdı. Nisan sonlarında ekim vakti geldi. Tohum yataklarının arasındaki dar boşluklarda elinde bir kese kâğıdıyla dikilirdi. Kese kâğıdı tohumlarla dolu olurdu. Her seferinde ikişer üçer tane tohum verirdi, ben de onları toprağa yerleştirirdim."

Karanlıkta konuşan adamın sesinde bir anlığına bir değişiklik oldu. "Onu seviyordum," dedi. "Budala olmadığım iddiasında değilim. Onu hâlâ seviyorum. Bahar alacakaranlığında kara toprağın üzerinde sürünür ve ayaklarına kapanırdım. Ayakkabılarını ve bileklerini öperdim. Elbisesinin eteği yüzüme
70 dokunduğunda ürperirdim. İki yıl öyle yaşadıktan sonra, ben işteyken durmaksızın evimize girip çıkan üç farklı sevgili edinmeyi becerdiğini öğrendim ve sonra ne ona, ne de ayaklarına dokunasım kalmadı. Hiçbir şey söylemeden onu evine, annesine geri yolladım. Söyleyecek bir şey yoktu. Bankada birikmiş dört yüz dolarım vardı ve o parayı ona verdim. Nedenini sormadım. Gittiğinde aptal bir çocuk gibi ağladım. Kısa bir süre sonra eve bir alıcı buldum ve o parayı da ona yolladım."

Wash Williams ve Goerge Willard traverslerin üzerinden kalktılar ve demiryolu boyunca ilerleyerek kasabaya dönmeye başladılar. Operatör hikâyesini hızlıca, nefes almadan bitirdi.

"Annesi beni çağırdı," dedi. "Bana bir mektup yazdı ve Dayton'daki evlerine gelmemi istedi. Oraya bir akşamüstü gene bu saatlerde vardım."

Wash Williams'ın bas bas bağırmanın eşiğindeydi. "O evin salonunda iki saat oturdum. Annesi beni içeri alıp kaybolmuştu. Evleri pek havalıydı. Saygıdeğer addedilen türden insanlardı. Odada lüks koltuklar ve bir sedir vardı. Tir tir titriyordum. Karımı kandırdıklarını düşündüğüm heriflerden nefret ediyordum. Yalnız yaşamaktan bıkmıştım ve onu geri istiyordum. Bekledikçe daha da saf ve kırılgan olmaya başladım. İçeri girip bana dokunursa bayılabileceğimi düşünüyordum. Affedeyim, unutayım diye sancılanıyordum."

Wash Williams durdu ve George Willard'ın gözlerinin içine bakmaya başladı. Oğlanın vücudu ürperip titredi. Adamın sesi tekrar kısıldı ve yumuşadı. "Odaya çırılçıplak girdi," diye devam etti. "Annesinin işiydi bu. Ben orada otururken kızı soymuş, belki de soyunmaya zorlamıştı. Önce küçük bir koridora bağlanan bir kapıdan bir sesler duydum ve sonra da kapı açıldı. Kız utanmıştı ve kımıldamadan dikiliyor, yere bakıyordu. Annesi odaya girmedi. Kızı kapıdan içeri ittikten sonra koridorda durup, bizim... -işte, anlarsın ya- bekliyordu."

George Willard ve telgraf operatörü Winesburg'un Ana Caddesine vardılar. Dükkânların ışığı vitrinlerden süzülüp kaldırımlara vuruyordu. İnsanlar etrafta gülerek ve sohbet ederek dolaşıyorlardı. Genç muhabir kendisini hasta ve zayıf hissediyordu. Zihninde kendisi de yaşlanıp, biçimsizleşmişti. Wash Williams sokağı kolaçan etti ve "Annesini öldüremedim," dedi. "Bir iskemleyi tuttuğum gibi kafasına geçirdim, sonra da komşuları gelip elimden aldılar. Ciyak ciyak bağırıyordu tabii. Bir daha onu öldürme fırsatım da olmayacak. Bu olaydan bir ay sonra ateşlenip öldü."

DÜŞÜNÜR

Winesburg'lu Seth Richmond'ın annesiyle yaşadığı ev bir zamanlar kasabanın gösteri merkeziydi, fakat genç Seth orada yaşarken evin şöhreti bir nebze sönmüştü. Banker White'ın Buckeye Sokağı'nda inşa ettiği koca tuğla evin gölgesinde kalmıştı. Richmond'ların evi Ana Caddenin sonuna doğru, bir vadinin dibindeydi. Güneyden uzanan tozlu yoldan kasabaya inen çiftçiler ceviz ağaçlarının arasından ve Panayır Yeri'nin yüksek, ahşaptan ve afişlerle kaplı paravanlarının yanından geçer ve atlarını vadinin içinden ve Richmond evinin yanından kasabanın içine sürerlerdi. Winesburg'un kuzeyinde ve güneyinde yer alan tarlaların çoğunda meyve ve yemiş ekili olduğundan, Seth arabalar dolusu meyve toplayıcıların – oğlanların, kızların ve kadınların- sabahları tarlaya giderken ve akşamları toza bulanmış halde geri dönerken görürdü. Birbiriyle sohbet eden, arabadan arabaya kaba şakaları bağıra bağıra anlatan güruha bazen inanılmaz gıcık olurdu. Kendisinin de yüksek sesle kahkahalar atamadığına, anlamsız şakaları bağırarak anlatamadığına ve yol boyu yürüyüp kıkırdayan hareketliliğin akışının bir parçası olamadığına üzülürdü.

Richmond'ların evi kireç taşından yapılmıştı ve kasabada artık eskidiği söylense bile, her geçen yılla birlikte daha da güzelleşiyordu. Geçen zaman daha şimdiden taşların rengini değiştirmeye, altuni bir zenginlik katmaya ve akşamüstleri veya karanlık günlerde de saçakların altındaki gölgelik yerleri salınan kahverengi ve siyahi tonlarla donatmaya başlamıştı.

Evi Seth'in taş ustası dedesi inşa etmişti ve evi on sekiz mil kuzeyde yer alan Eerie Gölü'ndeki taş ocaklarıyla beraber oğluna, Seth'in babası Clarence Richmond'a bırakmıştı. Komşuları tarafından olağanüstü derecede saygı gören, sessiz ve tutkulu bir adam olan Clarence Richmond Ohio'nun Toledo şehrinde bir gazetenin editörüyle tutuştuğu kavgada öldürülmüştü. Kavganın sebebi, bir makalede Clarence Richmond'un adının bir kadın öğretmenle anılmak istenmesiydi ve kavgayı editöre ateş ederek ilk başlatan taraf da ölü adam olduğundan, adamın katilinin cezalandırılmasına yönelik çabalar başarısız olmuştu. Taş ustası öldükten sonra, kendisine bırakılan mirasın büyük bir kısmının, arkadaşlarının tavsiye ettiği spekülasyonlar ve tehlikeli yatırımlar vasıtasıyla kaybedildiği öğrenilmişti.

Küçük bir gelire tamah etmek zorunda kalan Virginia Richmond köye

yerleşip münzevi hayat yaşamaya ve oğlunu yetiştirmeye başladı. Kocasının, oğlunun babasının ölümü onu derinden etkilediği hâlde, adamın arkasından anlatılan hikâyelere hiç kulak asmadı. Ona göre, kimsenin kendini onu sevmekten alıkoyamadığı, çocuksu, hassas adam sadece şanssız, gündelik hayat için çok narin bir adamdı. Oğluna "Her telden hikâyeler duyacaksın, hiçbirine inanmamalısın," demişti. "O iyi bir adamdı, herkese yetecek kadar merhametle doluydu ve tek hatası iş adamlığına soyunmasıydı. Senin geleceğin için planlarım ve hayallerim nasıl olurlarsa olsunlar, hiçbiri senin baban gibi biri olmandan daha iyi sonuçlanamaz."

Kocasının ölümünden birkaç sene sonra Virginia Richmond gelirini gittikçe daraltan masrafları yüzünden endişelendi ve gelirini artırmak için çabalamaya başladı. Stenografi öğrendi ve kocasının arkadaşlarının nüfuzu sayesinde bölge idare binasında stenograf kadrosuna alındı. Her sabah trenle binaya gidip davalara girerdi ve dava olmayan günlerde bahçesindeki güllerle ilgilenirdi. Uzun boylu, dik suretli, yalın çehreli ve buklelerce kahverengi saçları olan bir kadındı.

Seth Richmond'ın annesiyle olan ilişkisinin, daha on sekizindeyken çocuğun diğer erkeklerle olan münasebetlerini belli bir renge boyamaya başlamış olan bir özelliği vardı. Gence karşı beslediği neredeyse sağlıksız saygı, kadını çocuğun huzurunda neredeyse her zaman suskun kılıyordu. Kadın onu azarladığında, çocuğun diğer insanların ona bakarken gözlerine çöken şaşkın bakışların annesinin gözlerinde de belirmesini görmek için tek yapması gereken kadının gözlerinin içine dik dik bakmaktı.

İşin aslı, oğlanın zihninin inanılmaz berrak, annesininkinin ise öyle olmamasıydı. Annesi herkesten hayata karşı alışılageldik tepkiler bekliyordu. Oğlan çocuğu böyledir, ona bağırılır ve o da titreyip kafasını eğer. Yeterince azarlandığında ağlamaya başlar ve her şey affedilir. Ağlamalar bitip yatma vakti geldiğinde de odasına gidilir ve çocuk öpülür.

Virginia Richmond oğlunun neden böyle davranmadığını anlayamıyordu. En sert azarlardan sonra bile çocuk titreyip yere bakmak yerine istikrarlı bir şekilde kadına bakıp kadının zihnini bir sürü rahatsız edici endişenin işgal etmesine sebep oluyordu. Odasına süzülmeye gelince de, Seth on beşine girdikten sonra kadının buna benzer herhangi bir şeyi yapmaya cesareti yetmez olmuştu.

Seth on altı yaşına girdiğinde diğer iki oğlanla beraber evden kaçtı. Üç çocuk bir yük vagonunun açık kapısından tırmandılar ve kırk mil kadar ötedeki bir şehirde düzenlenen panayıra gittiler. Oğlanlardan birinin yanında içinde viski ve böğürtlen şarabından bir karışımın olduğu bir şişe vardı ve üçü va-

gonun kapısına oturup, ayaklarını dışarı sarkıtarak şişeden içmeye başladılar. Seth'in iki arkadaşı şarkılar söylediler ve geçtikleri kasabaların istasyonlarında bekleyenlere el salladılar. Panayıra aileleriyle gelen çiftçilerin sepetlerini yağmalamayı planlıyorlardı. Böbürlenerek "Krallar gibi yaşayacağız ve tek kuruş harcamadan panayırı gezecek, yarışları izleyeceğiz" demişlerdi.

Seth ortadan kaybolduktan sonra Virginia Richmond evin içinde, zihninde muğlak bir sürü endişeyle bir aşağı bir yukarı dolanıyordu. Ertesi gün kasaba polis şefinin yardımıyla çocukların atıldığı serüveni öğrenmiş olmasına rağmen kendini yatıştıramadı. Gece boyunca uyumadan saatin tıkırtılarını dinledi ve kendi kendine çocuğun da babası gibi ani ve şiddetli bir sonla karşılaşacağını söyleyip durdu. Polis şefinin çocuğun serüvenine müdahale etmesine izin vermedi, fakat çocuğa bu sefer öfkesinin ağırlığını tümüyle hissettirmeye öyle kararlıydı ki, bir kâğıt kalem çıkardı ve çocuğa saydıracağı iğneleyici azarları yazmaya başladı. Bahçede gezinirken listelediği azarları, repliklerini ezberlemeye çalışan bir oyuncu gibi ezberledi.

Ve Seth haftanın sonunda biraz bezgin ve kulaklarıyla gözlerinin etrafı kömür tozuyla dolu döndüğünde, kadın çocuğu azarlamayı yine başaramadı. Oğlan eve girip şapkasını mutfak kapısının yanındaki bir çiviye astı ve gözlerini kadına dikti. "Yola çıkmamızın üzerinden daha bir saat geçmeden geri dönmek istedim," diye açıkladı. "Ne yapacağımı bilemedim. Senin huzursuzlanacağını tahmin ettim, fakat sonunu getirmezsem kendimden utanacağımı da biliyordum. Kendi iyiliğim için sonuna kadar direttim. Islak saman üzerinde uyumak çok rahatsızdı ve iki sarhoş zenci gelip bizimle uyudu. Bir çiftçinin arabasından yemek sepetini çaldığımızda çocuklarının bütün günü aç geçireceklerini aklımdan bir türlü çıkaramadım. Bütün mevzu midemi bulandırdı, ama diğer çocuklar eve dönmeye hazır olana kadar dayanmaya karar verdim."

Annesi yarı kızgın bir sesle "Dayandığına sevindim," dedi ve çocuğu alnından öpüp, ev işlerine döner gibi yaptı.

Seth Richmond bir yaz akşamüstü Yeni Willard Oteli'ne arkadaşı George Willard'ı ziyaret etmeye gitti. Akşamüstü biraz yağmur yağmıştı, fakat oğlan Ana Caddeyi geçerken bulutlar kısmen dağılmış ve gökyüzünün batısını altın rengi bir parlaklık kaplamıştı. Köşeyi dönerek otelin kapısından girdi ve arkadaşının odasına çıkan merdivenleri tırmanmaya başladı. Otelin ofisinde otel işletmecisi ve iki gezgin adam siyasi bir tartışmaya tutuşmuştu.

Seth merdivenlerde durup adamların aşağıdan gelen seslerini dinledi. Heyecanlı ve hızlıca konuşuyorlardı. Tom Willard adamları azarlıyordu. "Ben bir Demokratım, ama söylediklerinizi midemi bulandırıyor," dedi. "McKinley'i anlamıyorsunuz. McKinley ve Mark Hanna arkadaşlar. Aklınızın bunu alması

mümkün olmayabilir. Biri size dolarlardan ve sentlerden daha önemli, daha derin bir arkadaşlığın mümkün olduğunu söylese gülüp geçersiniz."

Misafirlerden toptan satış yapan bir bakkaliyede çalışan uzun boylu, gri bıyıklı olanı otel sahibinin lafını kesti. "Bunca senedir Cleveland'da yaşayıp da Mark Hanna'yı çözemediğimi mi düşünüyorsun?" diye sordu. "Saçma sapan şeyler söylüyorsun. Hanna'nın tek derdi para. McKinley de onu maşası. McKinley'i kandırmış, aksini düşünme bile."

Merdivenlerdeki genç adam tartışmanın devamını dinlemek için oyalanmadı ve merdivenleri aşıp küçük karanlık koridora çıktı. Konuşan adamların seslerindeki bir şey zihninde bir dizi düşünce başlatmıştı. Yalnızdı ve yalnızlığın karakterinin bir parçası, hiçbir zaman kurtulamayacağı bir şey olduğunu düşünüyordu. Yan koridorlardan birine girip, ara sokağa bakan bir pencerenin önünde durdu. Kasabanın fırıncısı Abner Groff dükkânının arkasında dikiliyordu. Kan kırmızısı minik gözleri sokakta bir o yana bir bu yana bakıyordu. Fırıncı, dükkânın içinden kendisine seslenen birini duymamazlıktan geliyordu. Fırıncının elinde boş bir süt şişesi, gözlerinde de kızgın ve kasvetli bir ifade vardı.

Winesburg sakinleri Seth Richmond'a "derin çocuk" diyorlardı. Sokakta yürürken yanından geçtiği adamlar "O da babası gibi," derdi. "Bir gün o da patlayacak. Bekleyin de görün."

Kasabanın hakkında söyledikleri ve kasabanın erkeklerinin ve oğlanlarının onu, tüm erkeklerin suskun insanları selamladıkları gibi, saygıyla ve içgüdüsel olarak selamlamaları Seth Richmond'ın kendine ve hayata dair düşüncelerine etki etmişti. Birçok oğlan çocuğu gibi, o da kendisine atfedilenden fazla derinlik barındırsa da kasabanın erkeklerinin ve hatta annesinin olduğunu sandığı kişi değildi. Müzmin sessizliğinin arkasında hiçbir büyük amaç yatmıyordu ve hayatına dair hiçbir tasarısı yoktu. Beraber vakit geçirdiği çocuklar azıp gürültü yapmaya başladığında o bir kenarda ses çıkarmadan dikilirdi. Dingin gözlerle arkadaşlarının neşeli, kıpır kıpır suretlerini izlerdi. Etrafında olan bitenle pek ilgilenmiyordu ve bazen etrafında olan bitene hiç ilgi duyup duyamayacağını merak ediyordu. Şimdi ise, loş koridorda pencerenin yanında durmuş fırıncıyı izlerken, fırıncı Groff'un ünlü kasvetli öfke nöbetleri dâhil, herhangi bir şey tarafından heyecanlandırılmayı diliyordu. Pencerenin önünden ayrılıp arkadaşı George Willard'ın kaldığı odanın koridorunda ilerlerken "Keşke yaşlı geveze Tom Willard gibi heyecanlanabilsem, siyasi dalaşmalara kapılabilsem," diye düşündü.

George Willard yaşça Seth Richmond'dan büyüktü, fakat aralarındaki görece garip arkadaşlıkta daima yaltaklanan taraf kendisi, yaltaklanılan taraf

da daha genç oğlandı. George'un çalıştığı gazetenin tek prensibi vardı, o da her sayıda mümkün olduğunca fazla kasaba sakinini ismiyle anmaktı. George Willard heyecanlı bir köpek gibi bir oraya bir buraya koşar, cebinde taşıdığı defterine kimin iş sebebiyle bölge idaresine gittiğini veya kimin yan kasabaya ziyaretinden döndüğünü yazardı. Bütün gün defterine küçük notlar karalardı. "A.P. Wringlet hasır şapka sevkiyatını teslim aldı. Ed Byerbaum ve Tom Marshall Cuma günü Cleveland'daydı. Tom Sinning Bey Amca Vadi Yolu'ndaki arazisine yeni bir ahır inşa ediyor."

George Willard'ın bir gün yazar olacağına dair düşüncesi onu Winesburg'da farklı kılmıştı ve Seth Richmond'la sürekli bu konuda konuşuyor, heyecanlanıp övünerek "Yaşanabilecek en rahat hayat," diyordu. "Sağa sola gittiğinde kimse patronluk taslamıyor. Hindistan'da veya bir botun tepesinde Güney Denizlerinde olabilirsin, ama tek yapman gereken yazmak, o kadar. Adımı duyurana kadar bekle, sonra da gör bak ne kadar eğleniyorum."

George Willard'ın biri ara sokağa, diğeri Biff Carter'ın demiryolunun ötesinde, istasyonun önündeki lokantasına bakan iki pencereli odasında Seth Richmond bir koltuğa oturdu ve gözlerini yere dikti. Bir saattir boş boş oturup bir kurşun kalemle oynayan George Willard onu coşkuyla karşıladı. Tedirgince gülerek "Bir aşk hikâyesi yazmaya çalışıyordum," diye açıkladı. Piposunu yakıp odada dolanmaya başladı "Ne yapacağımı biliyorum. Âşık olacağım. Burada oturmuş, düşünüp duruyordum ve bunu yapacağım."

George söylediklerinden utanmışçasına pencereye yanaştı ve sırtını arkadaşına dönerek camdan sarktı. Keskince "Kime âşık olacağımı biliyorum," dedi. "Helen White. Kasabadaki tek 'fiyakalı' kız o."

Aklına yeni bir fikir gelince genç Willard döndü ve ziyaretçisine doğru yürüdü. "Bak," dedi. "Helen'i benden daha iyi tanıyorsun. Sana söylediklerimi ona anlatmanı istiyorum. Onunla öylesine konuşmaya başla ve sonra ona âşık olduğumu söyle. Bir bak bakalım nasıl tepki verecek. Sonra da gel ve bana anlat."

Seth Richmond ayağa kalktı ve kapıya yöneldi. Arkadaşının söyledikleri onu tahammül edilmez derecede rahatsız etmişti. Kısaca "Eh, görüşürüz," dedi.

George şaşırmıştı. Bir koşuda yanına varıp karanlıkta Seth'in yüzünü görmeye çalıştı. "Ne oldu şimdi? Ne yapacaksın? Gitme, konuşalım," diye bastırdı.

Arkadaşına, sürekli boş konuştuklarını düşündüğü kasabanın erkeklerine ve en çok da kendi müzmin sessizliğine duyduğu bir dargınlık dalgası Seth'e kendini çaresiz hissettirmişti. "Aman be, git kendin konuş," diye patladı ve sonra odadan hızla çıkıp kapıyı arkadaşının yüzüne kapattı. "Helen White'la konuşmasına konuşacağım, ama onun hakkında değil," diye mırıldandı.

Seth merdivenlerden indi ve otelin kapısından öfkeyle mırıldanarak çıktı. Tozlu küçük bir sokağı geçti ve alçak demir çitleri aşıp istasyon bahçesindeki çimlere oturdu. George Willard'ın muazzam bir budala olduğunu düşünüyordu ve bunu ona daha kuvvetlice söylemiş olmayı diliyordu. Bankacının kızı Helen White ile olan tanışıklıkları dışarıdan sıradan görünse de, kız sıklıkla düşüncelerinde beliriyordu ve kızın kendine özel ve kişisel biri olduğu hissiyatındaydı. Omzunun üzerinden George Willard'ın odasına doğru bakarak "Aşk hikâyesiymiş, ebleh herif," diye mırıldandı, "Bir insan konuşmaktan hiç mi bıkmaz?"

Winesburg'da meyve hasadı vaktiydi ve istasyon peronunda adamlar ve oğlanlar kırmızı, hoş kokulu meyveleri yedek hatta duran iki ekspres vagonuna dolduruyorlardı. Batı tarafından bir fırtına kopacakmış gibi görünse de, gökyüzünde Haziran'a yaraşır bir ay asılıydı ve sokak lambalarının hiçbiri yakılmamıştı. Loş ışıkta vagonların kapılarında durup meyve kasalarını vagondan içeri alan adamlar zar zor seçiliyorlardı. İstasyon bahçesini koruyan demir çitin üzerinde başka adamlar oturuyordu. Pipolarını yakmışlardı. Karşılıklı köy şakaları yapılıyordu. Uzaklardan bir trenin ıslığı duyuldu ve kasaları vagonlara yerleştiren adamlar yenilenmiş bir canlılıkla çalışmaya başladı.

Seth çimlerde oturduğu yerden kalktı ve demir çitin üzerine tünemiş adamların yanından geçip Ana Caddeye çıktı. Bir karar almıştı. Kendi kendine "Buradan gideceğim," dedi. "Burada ne yapacağım ki? Bir şehre taşınıp çalışacağım. Yarın anneme de anlatacağım."

Seth Richmond Ana Cadde boyunca yavaş yavaş ilerleyerek Wacker'in Puro Dükkânı'nı ve Belediye Binası'nı geçti, Buckeye Sokağı'na girdi. Kendi kasabasının hayatının bir parçası olamadığı düşüncesi içini bunaltıyordu, ama suçun kendisinde olduğunu düşünmediği için bunaltısı onu dserinden yaralamıyordu. Doktor Wellling'in evinin önündeki bir ağacın yoğun gölgeleri arasında durdu ve yolda bir el arabasını itekleyen yarım akıllı Turk Smollet'i gördü. Aklı şaşılacak kadar çocuksu olan bu yaşlı adam el arabasına bir düzine uzun kereste yüklemişti ve yolda aceleyle ilerlerken yükünü olağandışı bir titizlikle dengede tutuyordu. Yaşlı adam kendi kendine "Sakin ol, Turk! Aman dikkat, yaşlı kurt!" diye bağırdı ve uzun keresteleri tehlikeli bir biçimde sarsarak güldü.

Seth, ilginçlikleri kasaba hayatını oldukça renklendiren, kısmen tehlikeli yaşlı keresteciyi tanıyordu. Turk'ün Ana Caddeye çıktığında bir dolu naranın ve boş lafın odağı olacağını, yaşlı adamın kerestelèri taşıma kabiliyetini göstermek ve özellikle caddeden geçmek için yolunu uzattığını biliyordu. Seth "George Willard burada olsaydı kesin bir şeyler söylerdi," diye düşündü. "George

tam da bu kasabanı kalemi biri. Turk'e laf atar, Turk de ona bir şeyler söylerdi. İkisi de söylediklerinden gizlice hoşnut olurlardı. Benim için durum farklı. Ben buraya ait değilim. Mızmızlanmanın âlemi yok, buradan gideceğim."

Seth kısmi karanlıkta kendisini kasabanın paryası gibi hissederek ve tökezleyerek yürümeye devam etti. Tam kendine acımaya başlamıştı ki, düşüncelerinin saçmalığı onu gülümsetti. Yaşından daha olgun olduğuna ve kendine acıması için bir sebep olmadığına kanaat getirdi. "Çalışmak benim hamurumda var. Kaytarmadan çalışırsam kendime bir yer edinebilirim, hem, başka ne yapacağım ki?" diye düşündü.

Seth, Bankacı White'ın evinin önüne geldi ve karanlıkta kapının önüne dikildi. Kapıda Helen White'ın aynı zamanda kasabanın Kadın Şiir Grubu'nu da tertipleyen annesinin icadı ağır bakır bir tokmak asılıydı. Seth tokmağı kaldırıp bıraktı. Tokmak ateşlenmiş bir tüfeğin uzaktan gelen sesine benzer tok bir ses çıkardı. "Ne kadar da beceriksiz, budala biriyim," diye düşündü. "Ya kapıyı Bayan White açarsa? Ona ne diyeceğim?"

Kapıyı Helen White açtı ve Seth'i verandanın ucunda dikilirken buldu. Memnuniyetten yanakları kızarırken dışarı çıkıp kapıyı yavaşça kapattı. Oğlan "Kasabayı terk edeceğim. Ne yapacağımdan emin değilim, ama buralardan gidip çalışmaya başlayacağım. Sanırım Columbus'a gideceğim," dedi. "Belki de oradaki Eyalet Üniversitesi'ne yazılırım. Her neyse, gideceğim işte. Yarın akşam annemle konuşacağım." Tereddüt ve endişeyle etrafına bakındı. "Senin için de bir sakıncası yoksa benimle yürüyüşe çıkmak ister misin?"

Seth ve Helen sokaklardaki ağaçların aralarından yürüdüler. Ayın yüzünü kalın bulutlar kapatmıştı ve önlerindeki derin alacakaranlıkta omzunda kısa bir merdivenle bir adam ilerliyordu. Adam aniden atılıp yaya geçidinde durdu ve merdivenini sokak lambasının ahşap direğine yaslayarak kasabanın ışıklarını yaktı ve sokak lambalarından yayılan ışık çiftin önünde uzanan yolu yer yer aydınlattı, yer yer ağaçların yapraklarının gölgelerine boğdu. Rüzgâr ağaçların tepelerinde oynaşmaya başlayıp uyuyan kuşları uyandırdı ve uyanan kuşlar sızlanarak şakımaya başladı. Sokak lambalarından birinin önündeki aydınlıkta iki yarasa ışığa toplaşan sinek sürüsünün peşinden daireler çizerek uçuyordu.

Kısa pantolonla gezdiği çocukluk günlerinden beridir Seth ile şimdi ilk defa baş başa yürüyüşe çıktıkları kız arasında tam olarak ifade edilmemiş bir yakınlık vardı. Kız bir süreliğine Seth'e notlar yazma alışkanlığına kapılmıştı. Oğlan genellikle bu notları okulda kitaplarının arasına saklanmış bulurdu, fakat birkaç tanesini postacı, bir tanesini de sokaktaki bir çocuk ona teslim etmişti.

Notlar dairesel, çocuksu bir el yazısıyla yazılmıştı ve okuduğu romanların etkisinde kalmış bir zihni yansıtıyordu. Bankacının karısının kendisine özel

başlıklı kâğıtlarına kurşun kalemle karalanmış notların bazıları onu etkilemiş ve gururunu okşamış olsa da, Seth hiçbirini cevaplamamıştı. Onları paltosunun cebine koyardı ve notları koyduğu cebinin olduğu tarafı alev alev yanarken sokağa çıkar veya okulun çitlerinin önünde dururdu. Kasabanın en zengin ve alımlı kızının böylesi gözdesi olmak hoşuna giderdi.

Helen ve Seth alçak karanlık bir binanın sokağa bakan yüzüne yakın bir çitin önünde durdular. Bina bir zamanlar fıçı tahtası üreten bir fabrikaydı, şimdilerde ise boş duruyordu. Sokağın karşı tarafındaki bir evin verandasında bir adam ve bir kadın çocukluklarından konuşuyor, samimi sesleri utangaç oğlana ve kıza kadar geliyordu. Adam kapının önünde dururken eğilip kadını öptü. "Eski zamanların hatırına," dedi ve dönüp kaldırımda hızla yürümeye başladı.

Helen "O, Belle Turner" diye fısıldadı ve rahatça Seth'in elini tuttu. "Böyle bir ahbabı olduğunu bilmiyordum. Bu işler için çok yaşlı diye düşünüyordum." Seth gergin bir kahkaha attı. Kızın eli sıcaktı ve üzerine garip, baş döndürücü bir his çökmüştü. İçinde ona anlatmamaya kararlı olduğu bir şeyi anlatma arzusu kabardı. "George Willard sana âşıkmış," dedi, sesi sıkıntısına rağmen kısık ve sakindi. "Bir hikaye yazıyormuş ve âşık olmak istiyormuş. Nasıl bir his olduğunu merak ediyormuş. Sana söyleyip ne diyeceğini öğrenmemi istedi."

Helen ve Seth tekrar ses çıkarmadan yürümeye başladılar. Richmond'ların eskimiş evini çevreleyen bahçeye geldiler ve çit gibi yükselen çalıların arasındaki bir boşluktan geçip fidanlardan birinin dibindeki bir banka oturdular.

Sokakta kızın yanı sıra yürürken Seth'in aklında yeni ve cesur düşünceler belirdi. Kasabayı terk etme fikrinden pişman olmuştu. "Kalıp sokaklarda Helen White ile dolaşmak ferahlatıcı, çok keyifli olurdu," diye düşündü. Zihninde kollarını kızın beline doladığını ve kızın kollarını da kendi boynunu sıkıca sardığını görebiliyordu. Zaman ve mekânın o garip bileşimlerinden biri, bu kızla sevişme fikri ile birkaç gün önce ziyaret ettiği bir mekânı birbiriyle ilişkilendirmesine sebep oldu. Panayır Yeri'nin ötesindeki bir vadinin sırtında yaşayan bir çiftçinin evine ufak bir iş için gitmiş ve tarlaların arasındaki bir yoldan geri dönmüştü. Çiftçinin evinin bulunduğu sırtın dibindeki bir çınarın altında durmuş ve etrafına bakınmıştı. Kulaklarına yumuşak bir vızıltı çalınmıştı. Bir anlığına ağacın arı sürülerinin yuvası olduğunu sanmıştı.

Ve sonra, gözlerini aşağıya çevirdiğinde Seth etrafındaki uzun çimenlerin arılarla dolu olduğunu görmüştü. Vadinin sırtından uzanan tarlada bel seviyesine yükselen otların arasında durmuştu. Otların tepesinde arı kümeleri toplanmış, bir yandan çalışıp bir yandan şarkı söylüyorlardı.

Seth kendini bir yaz akşamüstü o ağacın altındaki otların arasında uzanırken hayal etti. Hayalinde kurduğu bu sahnede, Helen White'la yan yana, el ele

yatıyorlardı. Garip bir tereddüt onu kızın dudaklarını öpmekten alıkoyuyordu, fakat istediği takdirde kızı öpmesine bir engel olmadığını da hissediyordu. Bunun yerine kımıldaman yatıp bir yandan kızı izliyor, bir yandan da arıların sonu gelmeyen uğraşılarının şarkısını dinliyordu.

Bahçedeki bankta otururlarken Seth huzursuzca kımıldandı. Kızın elini bırakıp ellerini pantolonunun cebine soktu. Verdiği kararın önemiyle refikasını etkileme arzusuna kapıldı ve başını eve doğru sallayarak "Annem yaygarayı koparacaktır herhalde," diye fısıldadı. "Geleceğim hakkında bir tek fikri yok. Sonsuza kadar burada, hep bir çocuk olarak kalacağımı düşünüyor."

Seth'in sesi çocuksu bir içtenlikle doldu. "Yola koyulmalıyım, anlıyor musun? Çalışmaya başlamalıyım. Başka şansım yok."

Helen White etkilenmişti. Başını salladı ve bir hayranlık hissine kapıldı. "Bu tam da olması gerektiği gibi," diye düşündü. "Bu çocuk bir çocuk değil, aksine güçlü, hedefleri olan bir adam." Vücudunu işgal eden belli muğlak arzular ortadan kayboldu ve kız bankta doğruldu. Gök gürüldemeye ve yıldırımlar ufkun doğusunu aydınlatmaya devam ediyordu. Önceleri gizemli ve sonsuz görünen, yanında Seth'le atılabileceği garip ve şahane maceralara arka plan olabilecek bahçe artık belirgin ve kısıtlı sınırlarıyla sıradan bir Winesburg bahçesinden farksız görünüyordu.

Kız "Oralarda ne yapacaksın?" diye fısıldadı.

Seth bankta hafifçe dönerek karanlıkta kızın yüzünü görmeye çalıştı. Kızın George Willard'dan çok daha anlayışlı ve açık sözlü olduğunu düşünüyordu ve George'un yanından ayrılıp kızın yanına geldiğine memnundu. İçini tekrar kasabaya dair bir sabırsızlık hissi kapladı. "Herkes konuşuyor da konuşuyor," diye başladı. "Bıktım. Elbet bir şeyler yaparım, konuşmanın para etmediği bir iş bulurum. Belki de bir tamirhanede çıraklık yaparım. Bilmiyorum. Galiba umursamıyorum da. Sadece tek kelime etmeksizin çalışmak istiyorum. Tek istediğim bu."

Seth banktan kalktı ve elini uzattı. Buluşmalarını bitirmek istemiyordu, ama aklına söyleyecek başka bir şey de gelmiyordu. "Bu birbirimizi son görüşümüz," diye fısıldadı.

Helen'in üzerine bir duygusallık dalgası yayıldı. Ellerini Seth'in omuzlarına koyarak oğlanın yüzünü yukarı doğrulttuğu kendi yüzüne doğru çekmeye başladı. Bu hareket, arkasında sevginin ve az öncesine kadar gecenin ruhunda oldukça belirgin hissedilen muğlak bir maceranın artık asla gerçekleşemeyecek olmasının keskin pişmanlığının yattığı bir hareketti. Elini yanına düşürüp "Artık gitsem iyi olur," dedi. Aklında bir düşünce belirdi. "Sen gelme; yalnız kalmak istiyorum," dedi. "Git, annenle konuş. Şimdi konuşsan daha iyi olur."

Seth bir an tereddüt etti ve oğlanın duraklamasını fırsat bilen kız döndü ve çalılardaki boşluktan koşarak çıktı. Oğlanın içinde kızın arkasından koşma arzusu belirmişti fakat, tıpkı kızın yetiştiği kasabadaki yaşantının tüm parçalarına olduğu gibi, kızın bu hareketine verdiği tepki de arkasından şaşkın bir halde bakakalmak oldu. Yavaşça evine yürürken büyükçe bir ağacın gölgesinde durdu ve pencerenin kenarına oturmuş bir şeyler diken annesini izledi. Akşamüstü, daha birkaç saat önce üzerine çöken yalnızlık hissi geri döndü ve az önce yaşadığı maceraya dair düşüncelerini renklendirdi. Dönüp Helen White'ın gittiği yöne bakarak "Hah!" dedi. "Bundan sonra böyle olacak. O da diğerleri gibi davranacak. Sanırım o da artık bana tuhaf tuhaf bakacak." Gözlerini yere dikip bu düşünceye daldı. "Benim yanımda utanacak, garip garip davranacak," diye fısıldadı. "Böyle olacak. Her şey böyle olacak. Birini sevmesi söz konusu olduğunda, o kişi ben olmayacağım. Hep bir başkası – budalanın biri – çok konuşan biri – George Willard gibi biri olacak."

TANDY

Kız yedi yaşına kadar Trunion Otoyolu'na çıkan sapa bir yolun üzerindeki badanasız bir evde yaşadı. Babası ona çok az ilgi gösterirdi ve annesi de ölmüştü. Babası vaktini din hakkında konuşarak ve düşünerek geçirirdi. Adam kendini agnostik ilan etmişti ve kendini komşularının aklında yer etmiş, Tanrı'ya dair düşünceleri yok etmeye öylesine adamıştı ki, Tanrı'nın, ölü annesinin sağda solda yaşayan akrabalarının cömertliğiyle hayatta kalan küçük kızın içinde mevcut olan tezahürünü asla fark edemedi.

Winesburg'a gelen bir yabancı, kızın içinde babasının göremediği şeyi gördü. Uzun boylu, kızıl saçlı bir adamdı ve hemen her zaman sarhoştu. Bazen kızın babası Tom Hard'la Yeni Willard Oteli'nin önündeki iskemlelerde otururlardı. Tom, Tanrı'nın imkânsızlığını ilan ederken yabancı gülümser ve yanlarından geçenlere göz kırpardı. İkisi arkadaş oldular ve birlikte epey vakit geçirmeye başladılar.

Yabancı Cleveland'daki zengin bir tüccarın oğluydu ve Winesburg'a bir amaç uğruna gelmişti. Kendini içkiye düşkünlüğünden kurtarmak istiyordu ve şehirdeki tanıdıklarından uzaklaşıp kırsal bir yerleşim yerinde yaşamanın onu mahvetmekte olan bu iştahıyla çekişmesinde elini kuvvetlendireceğini düşünmüştü.

Adamın Winesburg'da konaklaması hüsranla sonuçlandı. Geçen saatlerin sıkıcılığı onu her zamankinden fazla içmeye itmişti. Fakat bir şeyi başarmıştı: Tom Hard'ın kızına anlam yüklü bir isim vermişti.

Bir akşam, yabancı katıldığı bir eğlencenin etkilerinden kurtulmaya çalışır halde Ana Caddede belirdi. Tom Hard kucağında kızıyla birlikte Yeni Willard Oteli'nin önündeki bir iskemlede oturuyordu. Genç George Willard da yanlarında, kaldırımın üzerinde oturuyordu. Yabancı yanlarındaki bir sandalyeye çöktü. Vücudu ürperiyordu ve konuşmaya çalıştığında sesi titriyordu.

Akşamüstünün geç saatleriydi, kasabaya ve otelin önündeki bir rampadan başlayan demiryoluna karanlık çökmüştü. Uzaklardan, batıya doğru bir yerlerden bir yolcu treninin uzun ıslığı yükseldi. Demiryolunda uyuklayan bir köpek kalkıp havlamaya başladı. Yabancı anlaşılmaz bir şekilde konuşmaya başladı ve agnostiğin kollarındaki çocukla ilgili bir kehanette bulundu.

"Buraya içkiyi bırakmaya gelmiştim," dedi ve gözlerinden yaşlar boşaldı.

Tom Hard'a bakmıyordu, sandalyesinde ileri eğilmiş, bir sanrı görüyormuşçasına karanlığa odaklanmıştı. "İyileşmek için kırsala kaçtım, fakat iyileşemedim. Sebebi var." Babasının kucağında oturup kendisine bakan çocuğa bakmak için döndü.

Yabancı Tom Hard'ın koluna dokundu. "İçki, düşkünü olduğum tek şey değil," dedi. "Başka bir şey daha var. Ben bir aşığım ve daha seveceğim şeyi bulmuş değilim. Ne dediğimi anlayabilecek kadar bilgiliysen, bunun önemini kavrayabilirsin. Yıkımımı kaçınılmaz kılıyor, anladın mı? Bunu anlayabilecek çok az kişi var."

Yabancı sessizleşti, kedere boğulmuş gibi görünüyordu, fakat yolcu treninin tekrar öten ıslığı onu kendine getirdi. Boğuk bir sesle "İnancımı yitirmedim. Açık seçik söyleyebilirim. Sadece inandıklarımın gerçekleşmeyeceğini bildiğim bir noktaya getirildim," dedi. Çocuğa dikkatle baktı ve sonra ilgisini tamamen ona çevirerek konuşmaya başladı. "Bir kadın gelecek," dedi, sesi artık keskin ve ciddiydi. "Ben kaçırdım, anlıyor musun? Benim dönemime yetişemedi. O kadın sen olabilirsin. Onun huzurunda bir kereliğine de olsa, kendimi içkiyle mahvettiğim böylesi bir akşamda, o daha sadece bir çocukken durabilmem kaderin bir cilvesi gibi."

Yabancının omuzları şiddetle titriyordu ve bir sigara sarmaya çalıştığında kâğıt titreyen parmaklarının arasından kaydı. Sinirlendi ve bir küfür savurdu. "Kadın olmanın, sevilmenin kolay olduğunu söylüyorlar, ama öyle olmadığını biliyorum," dedi. Tekrar çocuğa döndü. "Anlıyorum," diye bağırdı. "Belki de tüm erkeklerden bir tek ben anlıyorum."

Gözleri tekrar karanlık sokağa döndü. Hafifçe "Hiç karşılaşmamış olmamıza rağmen onu tanıyorum," dedi. "Gailelerini ve yenilgilerini biliyorum. Onu bana bu kadar çekici kılan da yenilgileri. Yenilgileri, içinde yeni bir niteliğin doğmasına sebep oldu. Aklımda bu niteliğe uyacak bir isim var. Tandy. Bu ismi hâlâ gerçek bir hayalperestken ve vücudum böylesi sefil hâle gelmeden önce buldum. Bu nitelik, sevilmeye gücünün olması niteliği. Bu erkeklerin kadınlara karşı duyduğu ve asla doyuramadıkları gereksinimlerden biri."

Yabancı ayağa kalktı ve Tom Hard'ın önünde durdu. Vücudu bir ileri bir geri sallanıyordu ve yere yığılacak gibiydi, fakat diz çöküp küçük kızın ellerini dudaklarına götürdü. Onları hayranlıkla öptü. "Tandy ol, küçük," diye yalvardı. "Güçlü ve yürekli olmaya cesaretin olsun. Tek yol bu. Her şeye cüretin olsun. Sevilmeye cüret edecek kadar cesur ol. Bir kadından veya erkekten fazlası ol, Tandy ol."

Yabancı doğruldu ve sendeleyerek uzaklaştı. Bir veya iki gün sonra bir trene binip Cleveland'daki evinde döndü. Otelin önündeki konuşmadan sonra

ki bir yaz akşamı, Tom Hard kızını alıp onu gece yanlarında kalmaya davet eden akrabalarının evine götürdü. Karanlıkta ağaçların arasından ilerlerken yabancının ne dediği belli olmayan sesini unutmuştu ve zihni tekrar insanların Tanrı'ya inançlarını çürütecek savlara dönmüştü. Kızına adıyla seslendi ve kız ağlamaya başladı.

"Bana öyle deme," dedi. "Bana Tandy – Tandy Hard denilmesini istiyorum." Çocuk öyle için için ağlıyordu ki, Tom Hard'ın içini sızlatmıştı. Kızı yatıştırmaya çalıştı. Bir ağacın altında durdu ve onu kollarına alıp okşamaya başladı. Sertçe "Uslu dur," dedi, fakat kız bir türlü yatışmıyordu. Çocuklara has bir umursamazlıkla kendini kedere teslim etmişti ve sesi sokaktaki akşam sessizliğini yırtıyordu. Bir yandan "Tandy olmak istiyorum. Tandy olmak istiyorum. Tandy Hard olmak istiyorum" diye bağırırken, bir yandan da genç kudreti, sarhoş adamın sırtına vurduğu sanrının yükünü kaldırmaya yetmiyormuşçasına başını sallıyordu.

TANRI'NIN KUDRETİ

Papaz Curtis Hartman, Winesburg Presbiteryen Kilisesi'nde vaizdi ve on senedir o görevdeydi. Kırk yaşındaydı ve tabiatı gereği oldukça sessiz ve ketumdu. İnsanların önünde kürsüye çıkıp vaaz vermek ona her zaman zor gelmişti ve Çarşamba sabahından Cumartesi akşamına kadar, Pazar günü verilmesi gereken iki vaazdan başka hiçbir şeyi düşünemezdi. Pazar sabahları erken kalkıp kilisenin çan kulesindeki çalışma odası olarak kullanılan küçük bir odaya gider ve dua ederdi. Dualarında bir yakarış hep öne çıkardı. Çıplak döşemelere diz çöküp, gerçekleştireceği görevinin ağırlığıyla başını eğerek "Tanrım, sana hizmet edebilmem için ihtiyacım olan gücü ve cesareti ihsan et!" diye yalvarırdı.

Papaz Hartman uzun boylu ve kumral sakallı bir adamdı. Ohio'nun Cleveland şehrindeki bir iç çamaşırı imalatçısının kızı olan karısı iri yarı, asabi bir kadındı. Papaz kasaba ahalisinin gözdelerindendi. Kilisenin yaşlıları onu sessiz ve alçakgönüllü yapısından ötürü seviyor, bankerin karısı Bayan White ise onun bilgili ve zarif biri olduğunu düşünüyordu.

Presbiteryen Kilisesi Winesburg'daki diğer kiliselere biraz mesafeli duruyordu. Diğerlerine kıyasla daha büyük bir cemaati vardı ve daha nüfuzluydu, papazına da daha fazla maaş veriyordu. Hatta papazın kendine tahsis edilmiş bir arabası vardı ve bazı yaz akşamları karısını da alıp kasabada arabasıyla gezintiye çıkardı. Karısı bir yandan içi gururla dolu gözlerinin ucuyla onu izleyip, bir yandan atların ürküp kaçışmaya başlamasından endişelenirken, birlikte Ana Caddeyi kat eder, sonra da Buckeye Sokağını baştan sona gezerlerdi.

Winesburg'a geldikten sonraki hatırı sayılır yıllar boyunca Curtis Hartman için her şey yolunda gitmişti. Cemaatinin içinde şiddetli coşkular uyandıran cinsten biri değildi, ama öte yandan tek bir düşman dahi edinmemişti. Aslında çok hevesliydi ve bazen Tanrı'nın kelamını kasabanın yollarında bağıra bağıra anlatamadığı için uzun uzadıya üzüntüye kapılırdı. İnancın ateşinin gerçekten içinde yanıp yanmadığını merak eder, sesinin ve ruhunun tatlı ve yeni bir güç dalgasına kapılacağı, insanların onda tezahür etmiş Tanrı'nın ruhunun önünde titreyeceği günü hayal ederdi. Karamsarca "Başına hatırı sayılır hiçbir şey gelmeyecek zavallı mazlumun tekiyim," diye düşünürdü ve sonra yüzünü sabırlı bir gülümseme aydınlatır, bir filozofmuşçasına "Ne yapalım, buna da şükür." diye eklerdi.

Papazın Pazar günleri Tanrı'nın içindeki kudreti artırması için dua ettiği, kilisenin çan kulesindeki odanın tek bir penceresi vardı. Kurşunlu vitraylardan oluşan pencerenin üzerinde İsa'nın ellerini bir çocuğun başına koymuş bir tasviri vardı. Yaz mevsiminde bir Pazar sabahı, odada, üzeri vaazlarla dolu sayfaların kapladığı masada, önünde açık duran büyük İncil'i ile otururken Papaz, komşu evin üst katındaki yatağında kitabını okuyup sigara içen kadını görünce bir hayli şaşırdı. Curtis Hartman pencereye parmak uçlarında yanaştı ve sessizce pencereyi kapattı. Gözlerini Tanrı'nın kitabından kaldırır kaldırmaz bir kadının çıplak omuzlarını ve boynunu görmüş olması, onu en az bir kadının sigara içtiğini görmesi kadar dehşete düşürmüştü. Aklı allak bullak bir şekilde kürsüsüne vardı ve ilk defa hareketlerini ve sesini düşünmeksizin uzun bir vaaz verdi. Vaaz kuvveti ve berraklığıyla olağandan fazla ilgi çekmişti. "Acaba kadın beni duydu mu, sesim söylediklerimi ruhuna ulaştırabildi mi?" diye düşündü ve takip eden Pazar günlerinde de görünüşe göre gizli günahlara boğulmuş kadının ruhuna dokunup onu uyandırabilecek vaazlar verebilmeyi umdu.

Presbiteryen Kilisesi'nin yanındaki, papazın penceresinden içeri bakarken kendisini böyle allak bullak eden manzarayla karşılaştığı evde iki kadın- parasını Winesburg Ulusal Bankası'nda tutan, gri, yetkin görünümlü dul Elizabeth Swift Hanım Teyze ve kızı öğretmen- Kate Swift- yaşıyordu. Öğretmen otuz yaşındaydı ve muntazam, hoş bir sureti vardı. Pek arkadaşı yoktu ve sivri dilliliğiyle nam salmıştı. Curtis Hartman öğretmeni düşünürken kadının Avrupa'ya gittiğini, iki sene de New York şehrinde yaşadığını hatırladı. "Belki de sigara içmek onun için bir sorun arz etmiyordur," diye düşündü. Hâlâ üniversitede öğrenci olduğu, ara sıra roman okuduğu zamanlarda eline geçmiş kitaplardan birinin sayfalarında gezinen iyi, fakat biraz da dünyevi kadınları hatırladı. Kapıldığı bu yenilenmiş kararlılık dalgasıyla bütün hafta vaazlarının üzerinde çalıştı ve bu yeni dinleyicisinin kulaklarına ve ruhuna erişme gayretiyle kürsüdeki utangaçlığını ve Pazar sabahları ettiği elzem duayı unuttu.

Papaz Hartman'ın kadınlarla deneyimleri kısıtlı olmuştu. Indiana'nın Muncie şehrinden bir at arabası imalatçısının oğluydu ve üniversite hayatı boyunca çalışmıştı. İç çamaşırı imalatçısının kızı papazın üniversite boyunca kaldığı evde kalıyordu ve yükünü çoğunlukla kızın çektiği resmî ve uzun bir flört süreci sonrası evlenmişlerdi. Düğün günlerinde iç çamaşırı üreticisi kızına beş bin dolar vermişti ve vasiyetinde ona bunun en az iki katını bırakacağına söz vermişti. Papaz şanslı bir evlilik yaptığını düşünüyordu ve asla zihninin başka kadınlara kaymasına izin vermiyordu. Başka kadınları düşünmek istemiyordu. İstediği, Tanrı'ya sessizce ve ciddiyetle hizmet etmekti.

Papazın ruhunda bir çekişme başladı. Bir yandan Kate Swift'in onu duymasını ve vaazlarıyla kadının ruhuna dokunabilmeyi istiyordu, fakat diğer yandan da tekrar yatağında bembeyaz ve sessizce yatan sureti görmek istiyordu. Pazar sabahı bu düşünceleri uykusunu kaçırınca kalktı ve sokaklarda yürüyüşe çıktı. Ana Cadde boyunca neredeyse Richmondların evine kadar yürüdükten sonra durdu ve yerden bir taş alıp aceleyle çan kulesindeki odaya koştu. Taşla pencerenin bir kenarını kırdı, sonra kapıyı kilitledi ve masasındaki açık İncil'in önüne oturup beklemeye başladı. Kate Swift'in perdeleri açıldığında papaz penceredeki kırıktan kadının odasını doğrudan görebiliyordu, fakat kadın yatağında değildi. O da uyanmış ve yürüyüşe çıkmıştı ve perdeleri açan el, Elizabeth Swift Hanım Teyze'nin eliydi.

Papaz bu şehevi "gözetleme" arzusundan kurtarıldığı için az daha sevinçten ağlayacaktı. Tanrı'ya şükrederek evinde döndü. Fakat o meşum an esnasında pencerede açtığı deliği kapatmayı unutmuştu. Pencerenin kenarından kırılan cam parçası, hareketsiz duran ve hoşnut gözlerle İsa'nın suratına bakan çocuğun topuğunun bir kısmını da budamıştı.

Curtis Hartman o Pazar sabahı vereceği vaazı unuttu. Cemaatine konuştu ve söylevinde insanların papazlarını tabiat tarafından ayrı kılınmış, suçsuz hayatlar süren insanlar olarak düşünmelerinin hata olduğunu söyledi. "Kendi deneyimimden biliyorum ki, biz Tanrı'nın kelamının nazırları da sizi baştan çıkarmaya çalışan günahlarca kuşatılmış durumdayız," dedi. "Ben de baştan çıkarıldım ve günaha teslim oldum. Sadece ve sadece Tanrı'nın başımın üzerine koyduğu eli sayesinde tekrar ayağa kalkabildim. Beni ayağa kaldırdığı gibi sizleri de kaldıracaktır. Umudunuzu yitirmeyin. Günahkâr anlarınızda gözlerinizi göğe yükseltin, yükseltin ki tekrar ve tekrar kurtarılabilin."

Papaz yatakta yatan kadına dair düşünceleri azimle zihninden kovdu ve karısına yeni aşıklar gibi davranmaya başladı. Bir akşam arabalarıyla gezerlerken adam atları Buckeye Sokağı'na döndürdü ve Su İşleri Göletinin yukarısında, Gospel Bayırının karanlığında kolunu Sarah Hartman'ın beline doladı. Sabahları kahvaltısını edip evlerinin arkasındaki çalışma odasına çekilmeden önce masanın etrafından dolaşıp karısını yanağından öpmeye başladı. Aklında Kate Swift ile ilgili düşünceler belirdiğinde gülümseyip gözlerini göğe dikiyordu. "Şefaat et, Efendimiz," diye mırıldıyordu. "Beni yolundan saptırma."

Ve artık, kumral sakallı papazın ruhunda gerçek bir mücadele vardı. Şans eseri Kate Swift'in akşamları yatağına yatıp kitap okuma alışkanlığını keşfetti. Yatağının kenarındaki masada bir lamba vardı ve ışığı kadının beyaz omuzlarını ve çıplak boynunu aydınlatıyordu. Bunu keşfettiği akşam papaz, tozlu odadaki masasında saat dokuzdan on bire kadar oturdu ve kadının ışığı

söndüğünde kiliseden çıktı, sokaklarda iki saate yakın dualar ederek dolandı. Kate Swift'in omuzlarını ve boynunu öpmek istemiyordu, zihninin böyle düşüncelere takılı kalmasına izin vermiyordu. Ne istediğini bilmiyordu. Sokaklardaki ağaçların gölgelerinde yürürken "Tanrı'nın evladıyım, beni benim şerrimden kurtarmalı," diye bağırdı. Bir ağacın yanında durdu ve hızla ilerleyen bulutlarla kaplı gökyüzüne baktı. İçtenlikle ve dikkatle Tanrı'yla konuşmaya başladı. "Lütfen, Yaratıcımız, beni unutma. Bana yarın gidip pencereyi onarmam için muhtaç olduğum kudreti bahşet. Gözlerimi tekrar göklere kaldır. Bu zor zamanlarımda beni, hizmetkârını yalnız bırakma."

Papaz sessiz sokaklarda günlerce ve haftalarca ruhu tasalara boğulmuş halde bir aşağı bir yukarı dolandı. Ne aklını çelmeye çalışan bu şeyi, ne de bu şeyin aklını neden çelmeye çalıştığını anlayamıyordu. Bir bakıma Tanrı'yı suçlamaya, kendisine doğru yoldan sapmamaya çabaladığını ve günahların peşinden koşmadığını telkin etmeye başladı. "Gençliğim ve burada geçirdiğim günler boyunca ses çıkarmadan, sadece işimi yaptım," diyordu. "Neden şimdi baştan çıkarılmaya çalışılayım? Ne yaptım da sırtıma böylesi bir yük verildi?"

O yılın son baharının başlarından kış aylarına kadar Curtis Hartman üç kere evinden gizlice çıktı, çan kulesindeki odaya gitti, karanlıkta oturup Kate Swift'in yatağında uzanmış suretini izledi ve sonra sokaklara çıkıp dua ederek dolandı. Kendini anlayamıyordu. Öğretmeni neredeyse hiç düşünmeden ve kadının vücudunu gözetleme arzusunu yendiğine inanarak haftalar geçiriyordu. Sonra bir şey oluyordu. Evindeki çalışma odasında oturmuş vaazlarının üzerinde çalışırken tedirginleşip odada bir aşağı bir yukarı yürümeye başlıyordu. Kendine "Yürüyüşe çıkacağım," diyordu ve kilisenin kapısından girerken dahi orada olmasının sebebini kendinden saklamaya çalışıyordu. "Penceredeki kırığı tamir etmeyeceğim ve kendimi geceleri buraya gelip kadının huzurunda ona bakmaksızın oturmaya eğiteceğim. Bu dürtüye yenilmeyeceğim. Tanrı ruhumu bununla sınıyor, karanlıkta yolumu bulup doğruluğun ışığına çıkacağım."

Bir Ocak akşamı, hava soğuk ve Winesburg'un sokakları bolca karla kaplıyken Curtis Hartman kilisenin çan kulesindeki odayı son defa ziyaret etti. Evinden botlarını giymeyi unutacak kadar aceleyle çıktığında saat dokuzu geçiyordu. Ana Caddede gece bekçisi Hop Higgins dışında kimse yoktu ve tüm kasabada kendisi dışında sadece gece bekçisi ve Winesburg Eagle'ın ofisinde bir makale yazmaya çalışan George Willard ayaktaydı. Papaz sokak boyunca kar yığınlarını yararak kiliseye ilerliyor, bu sefer günahın çağrısına tamamıyla yenik düşeceğini düşünüyordu. Acıyla "Kadını izlemek ve omuzlarını öptüğümü düşünmek istiyorum, istediğim şeyi düşünmeme izin vereceğim"

diye düşündü ve gözleri yaşardı. Papazlığı bırakıp başka bir hayat sürmeyi düşünmeye başladı. "Bir şehre taşınır, ticarete atılırım," dedi. "Eğer tabiatım günahın çağrısına karşı koyamayacak cinstense, ben de günaha teslim olurum. En azından böylece ikiyüzlülüğü, bir yandan Tanrı'nın kelamını yaymaya çalışırken, diğer yandan bana ait olmayan bir kadının omuzlarını düşünmeyi bırakmış olurum."

O Ocak gecesi kilisenin çan kulesindeki oda buz gibiydi ve Curtis Hartman içeri girer girmez, orada uzun süre kalırsa hastalanacağını anladı. Ayakları karda yürümekten ıslanmıştı ve odanın şöminesi yanmıyordu. Yan evdeki odada Kate Swift daha belirmemişti. Adam katı bir kararlılıkla oturup beklemeye başladı. Karısını düşündü ve bir an ondan nefret eder gibi oldu. "Hep tutkudan utandı, beni aldattı," diye düşündü. "Erkeğin kadınından canlı bir tutku ve güzellik beklemek gibi bir hakkı var. Bir hayvan olduğunu unutmaya hakkı yok ve benim içimde Yunanvari[2] bir şeyler var. O kadını koynumdan çıkarıp başka kadınlar bulacağım. Bu öğretmeni fethedeceğim. Tüm erkeklere kafa tutacağım. Madem şehevi arzuların esiri bir yaratığım, o zaman arzularım için yaşayacağım."

Aklı bulanık adam baştan ayağa kısmen soğuktan, kısmen ruhunda süregelen mücadeleden ötürü titriyordu. Saatler geçti ve vücudu bir ateşe tutuldu. Boğazı acımaya başladı, dişleri takırdıyordu. Çalışma odasında yere uzattığı ayakları iki buz kalıbı gibiydi. Yine de pes etmedi. Kendi kendine "Kadını göreceğim ve düşünmeye cesaret edemediğim şeyleri düşüneceğim," dedi ve masanın kenarını kavrayarak beklemeye devam etti.

Curtis Hartman kilisedeki o gecenin sonuçları yüzünden ölmenin eşiğine gelmesinin yanı sıra, o gece gerçekleşen olayları, hayatını nasıl yaşaması gerektiğine dair bir işaret olarak algıladı. Pencerenin kenarında beklediği diğer akşamlarda, camdaki delikten öğretmenin odasının yatağın durduğu kısmı dışındaki yerlerini görememişti. Kadın aniden beyaz geceliği içinde belirip, yatağına oturana kadar karanlıkta beklerdi. Kadın başucundaki ışığı açar, yastıklarını düzeltip kitabını okumaya başlardı. Bazen bir sigara tüttürürdü. Sadece çıplak omuzları ve boynu görünürdü.

Soğuktan ölmenin eşiğine geldiği ve iki üç kere tuhaf bir kurgu dünyasına kayan şuurunu iradesinin gücüyle tekrar ayılmaya zorladığı o Ocak gecesi, Kate Swift odasında belirdi. Yan evdeki odada bir lamba yandı ve bekleyen adam boş yatağa bakmaya başladı. Sonra çıplak bir kadın kendini yatağa attı.

---

2. Karakter Antik Yunan'ların hedonist ve 'günaha yatkın – ahlaksız' olduklarına dair klişelere gönderme yapmaktadır

Kadın yüz üstü uzanmış, bir yandan ağlıyor, bir yandan da yastığını dövüyordu. Son bir hıçkırıkla kısmen doğruldu, günahkâr kadını gözetlemeyi bekleyen ve ona dair düşüncelerini engellemeye çalışan adamın gözleri önünde dua etmeye başladı. Lambasının ışığında ince ve güçlü sureti, vitraylı pencerenin camında İsa'nın huzurunda duran çocuğunkini andırıyordu.

Curtis Hartman kiliseden kendini nasıl dışarı attığını asla hatırlayamadı. Bir feryatla ve masayı iteleyerek doğrulmuştu. İncil'i masadan düşüp sessizliği büyük bir patırtıyla yarmıştı. Yan evdeki ışık söndüğünde adam merdivenlerden tökezleyerek inip sokağa fırlamıştı. Sokak boyunca koşmuş ve kendini Winesburg Eagle'ın kapısından içeri atmıştı. Ofiste kendi dertlerine dalmış bir halde volta atan George Willard'la ne dediği anlaşılmaz bir biçimde konuşmaya başlamıştı. İçeriye girer girmez kapıyı arkasından kapatarak "İnsanoğlunun aklı Tanrı'nın işlerine ermeye yetmez," diye bağırmıştı. Genç adama yaklaşmaya başladı, gözleri parlıyor ve sesi coşkuyla yükseliyordu. "Işığı gördüm," dedi. "Bu kasabada geçirdiğim on seneden sonra, Tanrı bana kendini, yatağının yanında çıplak halde diz çöken, öğretmen Kate Swift'in suretinde gösterdi. Kate Swift'i tanıyor musun? O farkında olmasa da, kendisi Tanrı'nın hakikatini taşıyan elçilerinden biri."

90 Papaz Curtis Hartman döndü ve koşarak ofisten çıktı. Kapıda durdu ve ıssız sokağı kolaçan ettikten sonra tekrar George Willard'a döndü. "Kurtarıldım. Korkma." Kanlar içindeki yumruğunu genç adamın görmesi için kaldırdı. "Pencerenin camını kırdım," diye bağırdı. "Artık yenisinin takılması gerekecek. Tanrı bana kudretini bahşetti, bir yumrukta paramparça ettim."

ÖĞRETMEN

Winesburg'un sokakları kalın bir kar tabakasıyla kaplıydı. Kar yağışı sabah saat on civarında başlamıştı ve rüzgâr kaldırdığı kar bulutlarını Ana Cadde boyunca savuruyordu. Kasabaya uzanan çamur yollar donup düzleşmişlerdi ve buzdan ötürü çamur yer yer hiç görünmüyordu. Ed Griffith'in meyhanesinin tezgâhının yanında dikilen Will Henderson "Hava tam kızaklarla kaymalık," dedi. Meyhaneden çıktı ve ayağında arktik denilen kar ayakkabılarıyla sendeleyen eczacı Sylvester West'le karşılaştı. Eczacı "Kar insanları Cumartesi günü kasabaya akın ettirecektir," dedi. İki adam durup havadan sudan konuştular. Üzerinde ince bir palto olan ve kar ayakkabıları olmayan Will Henderson, sağ ayağının ucuyla sol ayağının topuğuna vurdu. Eczacı bilgece bir edayla "Kar buğdaylara iyi gelecektir." dedi.

Yapacak hiçbir işi olmayan genç George Willard mutluydu, çünkü o gün hiç çalışası yoktu. Haftalık gazetenin baskısı Çarşamba akşamı bitmiş, postaneye teslim edilmişti ve kar Perşembe yağmaya başlamıştı. Saat sekizde, sabah treni geçtikten sonra, oğlan cebine bir çift buz patenini koydu ve Su İşleri Göletine gitti, fakat buzda kaymadı. Göleti geçip Wine Deresi'nin yanından akan bir yol boyunca, kayın ağaçlarıyla kaplı bir yere gelene kadar yürüdü. Orada bir kütüğün yanında bir ateş yaktı ve kütüğün ucuna oturup düşüncelere daldı. Kar yağmaya ve rüzgâr esmeye başlayınca ateşi beslemek için hızlı hızlı çalı çırpı topladı.

Genç muhabir bir zamanlar kendisine de öğretmenlik yapmış olan Kate Swift'i düşünüyordu. Bir önceki akşam kadının kendisinin okumasını istediği bir kitabı almak için kadının evine gitmiş ve bir saat baş başa oturmuşlardı. Kadın dördüncü veya beşinci defa, olağanca içtenliğiyle ona bir şeyler anlatmıştı, ama oğlan kadının anlattıklarının anlamını çözememişti. Kadının ona âşık olduğuna inanmaya başlamıştı ve bu düşüncesi oğlanı hem memnun hem de rahatsız ediyordu.

Kütüğün üzerinden kalktı ve ateşin üzerine dallar atmaya başladı. Yalnız olduğundan emin olmak için etrafı kolaçan ettikten sonra sanki kadın karşısındaymış gibi konuşmaya başladı, "Ah, sen de biliyorsun ki, sırrını açık ediyorsun," dedi. "Seninle ilgili her şeyi öğreneceğim. Bekle de gör."

Genç adam kalktı ve ateşi söndürmeden geldiği yoldan kasabaya doğ-

ru yürümeye başladı. Yürürken cebindeki buz patenleri tıngırdıyordu. Yeni Willard Oteli'ndeki odasında sobayı yaktı ve yatağına uzandı. Şehvetli şeyler düşünmeye başladı ve penceresinin perdesini çekip gözlerini kapattı, yüzünü duvara döndü. Bir yastığı kucakladı ve önce sözleriyle içinde bir şeyleri kıpırdatmış öğretmeni, sonra da bir süredir kısmen âşık olduğu, kasabanın bankacısının sıska kızı Helen White'ı düşünerek yastığa sarıldı.

O akşam saatler dokuzu vururken sokaklar karla kaplanmış ve hava keskin bir ayaza çekmişti. Etrafta yürümek oldukça zordu. Dükkânlar karanlıktı ve insanlar evlerine çekilmişti. Cleveland'dan gelen tren hayli gecikmişti ama kimsenin umurunda değildi. Saat on olduğunda kasabanın bin sekiz yüz sakininden dördü dışında hepsi yataklarına girmişti.

Gece bekçisi Hop Higgins kısmen uyanıktı. Topallardı ve ağır bir bastonu vardı. Karanlık gecelerde bir fener taşırdı. Saat dokuzla on arasında devriyesine çıktı. Kar yığınlarının arasında sendeleyerek Ana Cadde üzerindeki tüm dükkânların kapılarını yokladı. Sonra ara sokaklara girip arka kapıları kontrol etti. Hepsinin kilitli olduğundan emin olunca aceleyle köşeyi döndü ve Yeni Willard Oteli'nin önüne gidip kapısını çaldı. Gecenin kalanını oradaki sobanın önünde geçirmeye niyetliydi. Otelin ofisinde, katlanır bir yatakta uyuyan çocuğa "Sen git yat. Ben sobayı gözetirim," dedi.

Hop Higgins sobanın yanına oturdu ve ayakkabılarını çıkardı. Çocuk uykuya daldıktan sonra kendi dertlerini düşünmeye başladı. İlkbaharda evini boyamayı düşünüyordu ve sobanın yanında otururken boya ve işçilik masraflarını hesaplamaya çalıştı. Bu onu başka hesaplara yönlendirdi. Gece bekçisi altmış yaşındaydı ve emekli olmak istiyordu. İç Savaş'ta askerlik yapmıştı ve küçük bir emekli maaşı alıyordu. Yeni bir geçim yolu bulmayı umuyordu ve profesyonel gelincik yetiştiriciliği yapmaya hevesleniyordu. Avcıların tavşan takibinde kullandığı, garip görünüşlü küçük yabani hayvanlardan evinin mahzeninde daha şimdiden dört tane vardı. "Şimdi, bir erkek, üç tane de dişi var," diye düşündü. "Eğer şansım yaver giderse, bahara kadar sayıları on ikiyi, on beşi bulur. Sonraki sene de spor gazetelerine ilan verebilecek duruma gelirim."

Gece bekçisi koltuğa yayıldı ve zihnini boşalttı. Uyumuyordu. Senelerin deneyimiyle kendini gecenin uzun saatleri boyunca ne uyur ne de uyanık bir halde tutmaya alıştırmıştı. Sabah olduğunda ise uykudan uyanmışçasına dinç olurdu.

Hop Higgins'in sobanın arkasındaki koltuğa güven içinde yayılmasıyla, Winesburg'da uyanık üç kişi kaldı. George Willard Winesburg Ofisi'nde bir makale hazırlamaya çalışıyormuş gibi yapıyor, fakat aslında sabah kütüğün orada ateş yaktığı sıralarda üzerine çöken tavırlarını sürdürüyordu. Presbi-

teryen Kilisesi'nin çan kulesindeki odada Curtis Hartman karanlıkta oturmuş Tanrı'dan gelecek işarete hazırlanıyordu ve öğretmen Kate Swift ise fırtınada bir yürüyüş yapmak için evinden çıkıyordu.

Kate Swift evden çıktığında saat onu geçmişti ve çıktığı yürüyüş önceden planlanmamış bir yürüyüştü. Onu soğuk sokaklara sanki oğlanın ve papazın kendisi hakkındaki düşünceleri itmişti. Elizabeth Swift Hanım Teyze hisse sahibi olduğu gayrimenkul rehinlerine dair işleri sebebiyle bölge belediyesine gitmişti ve ertesi güne kadar da dönmeyecekti. Kızı ise oturma odalarında, büyük otomatik beslemeli sobalarının yanında elindeki kitaba dalmış oturuyordu. Sonra aniden ayağa kalkmış ve ön kapının yanındaki askılıkta asılı paltolardan birini kapıp sokağa fırlamıştı.

Otuzundaki Kate Swift, Winesburg'da güzel bir kadın olarak anılmıyordu. Cildi sorunluydu ve yüzü sağlığının kötülüğüne işaret eden lekelerle doluydu. Gece vakti karlı sokaklarda dolaşırken ise pek hoş görünüyordu. Sırtı dik, omuzları genişti ve çehresi loş bir yaz akşamı bir bahçedeki kaidesinde duran küçük bir tanrıça heykelininkini andırıyordu.

Öğretmen akşamüstü Doktor Welling'e uğramıştı. Doktor onu azarlamış ve duyu yetisini kaybetmek üzere olduğunu söylemişti. Kate Swift'in böylesi bir fırtınada dışarıda olması budalaca ve belki de tehlikeliydi.

Sokaktaki kadın doktorun söylediklerini unutmuştu, gerçi hatırlasa bile geri dönmezdi. Üşümüştü, ama beş dakika kadar yürüdükten sonra soğuk onu rahatsız etmemeye başladı. Önce kendi sokağının sonuna yürüdü, sonra bir ahırın önüne gömülü bir çift saman kantarını geçip Trunion Otoyoluna çıktı. Otoyol boyunca Ned Winters'in ahırına kadar ilerledi ve sonra doğuya dönüp, Gospel Vadisini aşıp Ike Smead'ın tavuk çiftliğinin yer aldığı alçak bir tepenin üzerinden Su işleri Göletine bağlanan Sucker Yoluna inen, alçak evlerle dolu bir sokağa girdi. Yol boyunca ilerlerken ona kendini evden dışarı attıran gözü pek, heyecanlı hali önce dinmiş, sonra tekrar alevlenmişti.

Kate Swift'in karakterinde mesafeli ve ısırgan bir şeyler vardı. Herkes bunu hissetmişti. Sınıftayken sessiz, soğuk ve ciddiydi fakat garip bir şekilde yine de öğrencileriyle oldukça samimiydi. Öğretmenin üzerine ara sıra bir hâl çökerdi ve kadını bir mutluluk sarardı. Sınıfındaki tüm çocuklar bu mutluluğunun etkilerini hissederdi. Bir süre çalışmayı bırakır ve sandalyelerinde arkalarına yaslanarak kadını izlerlerdi.

Öğretmen sınıfta arkasında kavuşturduğu elleriyle bir aşağı bir yukarı yürür, hızlı hızlı konuşurdu. Aklında hangi konunun olduğunun bir önemi olmazdı. Bir keresinde çocuklara Charles Lamb'den bahsetmiş ve ölü yazarın hayatı ile ilgili garip, samimi küçük hikâyeler uydurmuştu. Bu hikâyeleri Charles Lamb'le

aynı evde yaşamış ve adamın tüm sırlarına hâkim birinin edasıyla anlatmıştı. Çocukların kafası karışmış, Charles Lamb'in bir zamanlar Winesburg'da yaşamış biri olduğunu zannetmişlerdi.

Öğretmen başka bir seferinde de çocuklara Benvenuto Cellini'den bahsetmişti. O zaman çok eğlenmişlerdi. Öğretmen yaşlı sanatçıyı nasıl da palavracı, esip koparan, cesur, sevimli biriymişçesine anlatmıştı öyle! Kadın bu adama dair de hikâyeler uydurmuştu. Bunlardan Cellini'nin Milan'da kaldığı yerin üst katındaki bir odada yaşayan Alman müzik öğretmeni ile ilgili olanı çocukların gülmekten nefesini kesmişti. Kızıl yanaklı, şişman Sugars McNutts öylesine gülmüştü ki, başı dönüp sandalyesinden düşmüştü. Kate Swift de onunla beraber kahkahalara boğulmuştu. Sonrasında, kadın aniden tekrar soğuk ve ciddi hallerine dönmüştü.

Öğretmen kış gecesi karla kaplı sokaklarda yürürken hayatında bir kriz baş göstermişti. Winesburg'daki hiç kimsenin tahmin edemeyecek olmasına rağmen, oldukça maceralı bir hayatı olmuştu. Hâlâ da öyleydi. Günden güne sınıfta ders anlatırken veya sokaklarda yürürken içinde keder, umut ve arzunun kavgası devam ediyordu. Soğuk kabuğunun altında, içinde en olağandışı olaylar vuku buluyordu. Kasaba sakinleri onu evde kalmış bir kız kurusu olarak görüyordu ve keskince konuştuğu, kendi bildiğini okuduğu için kadında kendi hayatlarını batıran ya da çıkaran insani duyguların eksik olduğunu düşünüyorlardı. Aslında o, aralarındaki en istekli ve tutkulu ruha sahipti ve seyahatlerinden döndükten sonra Winesburg'a yerleşip öğretmenliğe başlamasının üzerinden geçen beş yılın her bir gecesinin yarısını sokaklarda yürüyerek ve içindeki savaşları dindirmeye çalışarak geçirmişti. Bir defasında yağmurlu bir gecede altı saat dışarıda kalmıştı ve eve döndüğünde Elizabeth Swift Hanım Teyze ile tartışmışlardı. Annesi sertçe "Erkek olmadığın için öyle mutluyum ki," demişti. "Sayısız geceyi babanın eve dönmesini bekleyerek, bu sefer nasıl bir belaya bulaşmış olacağını merak ederek geçirdim. Belirsizliklere karnım tok ve eminim ki, babanın en kötü huylarının sende tekrarlandığını görmek istemediğim için beni suçlayamazsın."

* * *

Kate Swift'in zihni George Willard ile ilgili düşüncelerle doluydu. Kadın genç adamın öğrencisiyken yazdığı bir şeyde dâhiliğin kıvılcımını gördüğünü düşünmüştü ve bu kıvılcımı alevlendirmek istiyordu. Bir yaz günü Winesburg Eagle'a gitmiş ve oğlanın işi olmadığını görünce onu alıp Ana Caddenin ötesindeki Panayır Yeri'ne götürmüş, beraber çimlere oturup konuşmuşlardı. Öğretmen, oğlana yazarlık yolunda karşılaşabileceği bazı zorluklara dair bir fikir edindirmeye çalışmıştı. Sesi içtenlikle titreyerek "Hayatla tanışmış olmak zo-

runda olacaksın," demişti. George Willard'ı omuzlarından tutmuş ve kendisine doğru, gözlerini görebileceği şekilde çevirmişti. Onları görenler birbirlerini kucaklamak üzere olduklarını sanabilirdi. "Eğer yazar olacaksan kelimelerle oyun oynamayı bırakmalısın," diye açıklamıştı. "İyice hazır olana kadar yazar olma fikrini aklından çıkarman en iyisi. Şimdi yaşamalısın. Seni korkutmak istemiyorum, ama denemeyi düşündüğün şeyin önemini anlamalısın. Sıradan bir laf tüccarı olmamalısın. Asıl öğrenmen gereken, insanların ne söyledikleri değil, ne düşündükleri."

Papaz Curtis Hartman'ın kilisenin çan kulesindeki odada kadının vücudunu gözetlemek için oturup beklediği fırtınalı Perşembe gecesinden önceki akşam, genç George bir kitap ödünç almak için öğretmeni ziyaret etmişti. Oğlanı şaşırtıp aklını karıştıran olaylar o akşam gerçekleşmişti. Kitabı koltuk altına koymuş, büyük bir ciddiyetle oradan ayrılmaya hazırlanıyordu. Kate Swift ise yine içtenlikle konuşuyordu. Gece çökmekteydi ve oda loşlaşmıştı. Çocuk arkasını dönerken kadın şefkatle ismini söyledi ve bir dürtüyle çocuğun elini tuttu. Muhabir hızla bir erkeğe dönüşmekteydi ve çocuksu letafetiyle erkeksi çekiciliğinin karışımı kadının kalbinde bir şeyleri oynatmıştı. Kadının üzerine genç adamın hayatın manasını anlamasını sağlamaya yönelik tutkulu bir arzu çöktü. İleri eğildi ve dudakları hafifçe çocuğun yanağına değdi. Çocuk da ilk defa o anda kadının çehresinin lekeli güzelliğinin farkına vardı. İkisi de utanmıştı ve kadın hissettiklerini silkelemek için sert ve baskın davranmaya başladı. Hiddetle "Neye yarar ki? Sana anlattıklarımı anlamaya başlayabilmen için en az on yıl geçmesi lazım!" diye bağırdı.

* * *

Fırtınalı gece papaz kilisede onu beklerken, Kate Swift oğlanla bir daha konuşmak maksadıyla Winesburg Eagle'ın ofisine gitti. Karda uzun süre yürüdükten sonra üşümüştü, kendini yalnız hissediyordu ve yorgundu. Ana Caddeye girdiğinde, matbaanın ışığının hâlâ karlara vurduğunu gördü ve ani bir dürtüyle kapıyı açıp içeri girdi. Bir saat kadar hayat hakkında konuşarak ofisteki sobanın yanında oturdu. Tutkulu bir içtenlikle konuşuyordu. Onu karlı havada dışarıya iten dürtü, konuşmasına da sızıyordu. Zaman zaman okulda öğrencileriyle konuşurken olduğu gibi hararetlenmişti. Bir zamanlar öğrencisi olan ve hayatı çözebilecek kabiliyette olduğunu düşündüğü oğlana hayatın kapısını açmaya yönelik büyük bir isteklilik duyuyordu. Tutkusu öyle güçlüydü ki, fiziksel bir şeye dönüşmüştü. Elleri tekrar oğlanı omuzlarından tutup kendine çevirdi. Loş ışıkta gözleri parlıyordu. Ayağa kalktı ve âdeti olduğu gibi sertçe değil, tereddütlü garip bir şekilde gülümsedi. "Gitmeliyim," dedi. "Eğer kalırsam birazdan seni öpmek isteyebilirim."

Gazetenin ofisinde bir karışıklık yaşandı. Kate Swift döndü ve kapıya yürüdü. Bir öğretmen, ama aynı zamanda da bir kadındı. George Willard'a bakarken vücudundan daha önce binlerce defa fırtına gibi geçmiş olan bir erkek tarafından sevilme arzusuna tekrar kapılmıştı. Lambanın ışığında George Willard bir çocuktan öte, bir erkeğin rolünü üstlenmeye hazır bir erkek gibi görünüyordu.

Öğretmen, George Willard'ın onu kollarına almasına izin verdi. Küçük sıcak ofisin içindeki hava aniden ağırlaşmıştı ve kadının eli ayağı boşaldı. Kapının kenarındaki alçak bir tezgâha dayanarak beklemeye başladı. Oğlan gelip omzuna dokunduğunda döndü ve bütün ağırlığını oğlanın üzerine bıraktı. George Willard'ın aklı iyice karışmıştı. Bir anlığına kadının vücudunu sıkıca tuttu, sonra kadının vücudu aniden kasıldı. İki küçük ve kemikli yumruk yüzünü dövmeye başladı. Öğretmen kaçıp giderek onu yalnız bıraktıktan sonra ofiste öfkeyle söverek dolanmaya başladı.

Papaz Curtis Hartman tam da bu anda içeri dalmıştı. Adam içeri girdiğinde George Willard tüm kasabanın delirdiğini düşünmüştü. Papaz kanlarla kaplı yumruğunu havada sallayarak George'un daha az önce kollarında tuttuğu kadının Tanrı'nın hakikatinin elçisi olduğunu ilan etmişti.

* * *

George pencerenin yanındaki lambayı söndürdü ve matbaanın kapısını kilitleyip evine döndü. Otelin ofisinin içinden, gelincik yetiştirmeye dair hayallerine dalmış Hop Higgins'in yanından geçti ve üst kattaki odasına çıktı. Sobası sönmüştü ve soğukta soyundu. Yatağına girdiğinde çarşaflar kuru, ince buzdan battaniyeler gibiydi.

George Willard öğleden sonra bir yastığı kucaklayıp Kate Swift'i düşünerek yattığı yatakta bir sağa bir sola döndü. Aniden delirdiğini düşündüğü papazın sözleri kulaklarında çınladı. Gözleri odada gezindi. Kafası karışmış erkeklerin tabiatına has dargınlık hissi geçmişti ve olanları anlamaya çalışıyordu. Bir türlü bir anlam veremiyordu. Tekrar tekrar bu konuyu düşündü. Saatler geçti ve yeni bir günün doğmak üzere olduğunu düşündü. Saat dörtte yorganını boynuna kadar çekti ve uyumaya çalıştı. Tam uykuya dalmak üzereyken ve gözleri kapanırken, bir elini kaldırıp karanlığı avuçladı. Uykulu bir şekilde "Bir şeyi kaçırdım. Kate Swift'in bana anlatmaya çalıştığı bir şeyi kaçırdım" diye mırıldandı. Sonra uykuya daldı ve böylece o kış gecesi Winesburg'da uykuya dalan son ruh onunki oldu.

YALNIZLIK

Adam bir zamanlar Winesburg'un batısında, kasaba sınırının iki mil ötesinde, Trunion Otoyoluna çıkan bir yolun kenarındaki bir çiftliğin sahibi olan Al Robinson'un eşi Bayan Robinson'un oğluydu. Çiftlik evi kahverengiye boyanmıştı ve yola bakan pencerelerin panjurları hep kapalı olurdu. Evin önündeki yolda bir piliç sürüsü iki Afrika tavuğunun eşliğinde tozun toprağın içinde gezinirdi. Enoch o zamanlar annesiyle o evde yaşıyordu ve genç bir oğlanken de Winesburg Lisesi'ne gitmişti. Kasabanın yaşlı sakinleri onu suskun, ağırbaşlı ve güleç bir çocuk olarak hatırlıyordu. Arada sırada kasabaya inen yolun ortasından elinde tuttuğu bir kitabı okuyarak yürürdü. İşçileri taşıyan arabaların şoförleri, çocuğun nerede olduğunu fark edip yolun ortasından çekilmesi ve kendilerine yol vermesi için ona bağırıp sövmek zorunda kalırlardı.

Enoch yirmi bir yaşındayken New York şehrine taşınmıştı ve on beş sene boyunca şehirli bir adamın hayatını yaşamıştı. Fransızca öğrenmiş ve çizim kabiliyetini geliştirmek için bir sanat okuluna gitmişti. Kendi kendine Paris'e taşınıp sanat eğitimini oradaki üstatların yanında bitirmeyi planlamıştı, fakat işler istediği gibi gitmemişti.

İşler hiçbir zaman Enoch'un istediği gibi gitmezdi. Çizimi yeterince iyiydi ve beyninde bir ressamın fırçasıyla ifade edilebilecek birçok fikir saklıydı, fakat hep çocuk kalmıştı ve bu dünyevi gelişimine bir engeldi. Asla olgunlaşmamıştı ve haliyle ne insanları anlayabiliyordu, ne de insanlara kendini anlatabiliyordu. İçindeki çocuk her şeye, para ve cinsellik ve kanaat sahibi olmak gibi gerçekliklere çarpıp duruyordu. Bir keresinde bir tramvay ona çarpmış ve onu demir bir direğe savurmuştu. Bu kaza onu çolak bırakmıştı. İşlerin Enoch'un istediği gibi gitmesinin önündeki engellerden biri de buydu.

New York şehrine ilk taşındığında, daha hayatın gerçekleri aklını karıştırıp onu altüst etmemişken, Enoch vaktini bir sürü genç insanla geçiriyordu. Genç sanatçılardan oluşan bir topluluğa girmişti ve arkadaşları bazı akşamüstleri odasına, ziyaretine gelirdi. Bir keresinde sarhoş olmuştu ve görevli sulh hâkiminin onu oldukça korkuttuğu bir karakola götürülmüştü, bir keresinde de kaldığı pansiyonun önündeki kaldırımda tanıştığı bir kadınla bir ilişki yaşamayı denemişti. Kadın ve Enoch üç blok boyunca beraber yürümüşlerdi, sonra genç adam korkup koşarak kaçmıştı. Kadın biraz içmişti ve bu olay onu gül-

dürmüştü. Bir binanın duvarına yaslanıp öylesine candan gülmüştü ki, yoldan geçen bir adam durup onunla gülmeye başlamıştı. Sonra ikisi birlikte yollarına devam etmişlerdi. Enoch da titreyerek ve can sıkıntısıyla odasına çıkmıştı.

Genç Robinson'un New York'ta kaldığı oda Washington Meydanı'na bakıyordu, bir koridor gibi dar ve uzundu. Bunu aklınıza kazımalısınız, zira Enoch'un hikâyesi aslında bir adamın hikâyesinden öte, bir odanın hikâyesi.

Velhasıl, Enoch'un arkadaşları akşamları odasına gelirdi. Arkadaşlarının, sanatçıların geveze olanlarından olmaları dışında pek ilgi çekici bir özellikleri yoktu. Geveze sanatçıları herkes bilir. Tutkulu, hatta neredeyse ateşli bir ciddiyetle sanat hakkında konuşur dururlar. Sanatın aslında olduğundan daha önemli olduğunu düşünürler.

Ve işte bu insanlar böyle böyle buluşur, sigaralarını yakar, sohbet ederlerdi ve Winesburg'un yakınındaki bir çiftlikten gelen genç Enoch Robinson da orada olurdu. Bir köşede durur ve genellikle çıt çıkarmazdı. Büyük, mavi, çocuksu gözleri nasıl da odada gezinirdi! Duvarlarda yaptığı resimler, daha tamamlanmamış kaba saba eskizler asılı olurdu. Arkadaşları onlar hakkında da konuşurdu. Koltuklarında geriye yaslanıp kafalarını sağa sola sallayarak konuşur, konuşur, konuşurlardı. Hatlar ve değerler ve kompozisyon hakkında bir şeyler, çokça şeyler, hep bir şeyler söylenirdi.

Enoch da bir şeyler söylemek isterdi, fakat ne diyeceğini bilemezdi. Anlaşılır bir şekilde konuşmasına izin vermeyecek kadar heyecanlı olurdu. Konuşmaya çalıştığında ise kekeleyip öksürürdü, sesi ona garip ve tiz gelirdi. Aslında neler söylemek istediğini biliyordu, fakat aynı zamanda onları asla söyleyemeyeceğinin de farkındaydı. Yaptığı bir resim hakkında konuşulurken şöyle patlamak istiyordu: "Asıl önemli noktayı kaçırıyorsunuz," diye açıklamak istiyordu; "Baktığınız resim, gördüğünüz ve hakkında konuştuğunuz şeylerden oluşmuyor. Başka bir şey var, göremediğiniz, görmeye niyetinizin olmadığı başka bir şey. Şuradakine, kapının yanındakine, pencereden süzülen ışığın vurduğu yere bir bakın. Yolun kenarındaki şu zor fark edilen karanlık nokta, her şeyin başlangıcı o işte. Bizim Ohio'daki, Winesburg'daki evimizin önünde, yolun kenarında biten mürver çalılarından var orada da. Ve o çalıların arasında bir şey gizli. Bu gizli şey bir kadın. Atı onu üzerinden atmış ve kaçıp gitmiş. Şu arabasını sürerken etrafa gergince bakınan adamı görüyor musunuz? Bu yolun az ilerisindeki evin sahibi Thad Grayback. Mısırını Winesburg'a, Comstock'un değirmeninde öğüttürmeye götürüyor. Çalıların arasında gizli bir şey olduğunun farkında, ama tam olarak ne olduğundan o da emin değil.

Dedim ya, orada bir kadın var! Ve ah, kadın çok güzel! Yaralı ve canı yanıyor ama gıkını çıkarmıyor. Görmüyor musunuz? Kımıldamaksızın, bembeyaz

ve kımıldamaksızın yatıyor ve güzelliği kendisinden taşıp her şeye bulaşıyor: Şu arka taraftaki gökyüzüne, her şeye. Tabii, ben kadını resmetmeye çalışmadım. Resmedilemeyecek kadar güzel. Şu kompozisyon ve sair şeyler hakkında söylediklerinizi ne kadar da sıkıcı! Neden gökyüzüne baktığınızda sizin de içinizden benim Winesburg'da bir çocukken yaptığım gibi koşarak kaçmak gelmiyor?"

Enoch Robinson'un genç bir adamken New York'taki odasına gelen misafirlerine söylemek için tir tir titrediği şeyler böyle şeylerdi, fakat hep susardı. Sonra kendi aklından şüphe etmeye başladı. Hissettiği şeylerin yaptığı resimlerde ifade edilmediğinden korkuyordu. Dargın bir şekilde insanları odasına davet etmeyi bıraktı ve kapısını kilitlemeye başladı. Yeteri kadar insanın ziyaretine geldiğini, daha fazla ziyaretçiye ihtiyacı olmadığını düşünmeye başladı. Çevik hayal gücü vasıtasıyla konuşabildiği ve gerçek insanlara anlatamadıklarını anlatabildiği kendi insanlarını icat etmeye başladı. Odası aralarında dolanıp sıra kendisine geldiğinde iki çift laf ettiği kadınların ve erkeklerin ruhlarıyla doldu. Sanki gördüğü herkes Enoch Robinson'a kendi özlerinden bir şeyler, adamın büküp kendi hayallerine uygun hale getirebileceği bir şeyler, resimdeki mürver çalılarının arkasında yatan kadın ve benzeri şeylerin tamamını anlayabilen bir şeyler bırakmıştı.

Sakin, mavi gözlü ve Ohio'lu genç, tüm çocuklar gibi bencildi. Her çocuk gibi, o da arkadaş edinmek istemiyordu. Tek istediği zihninin insanları, gerçek sohbetler edebileceği insanlar, saat başı söylev çekip azarlayabileceği insanlar – anlayacağınız, kendi keyfinin esirleriydi. Bu insanların arasındayken hep özgüvenli ve gözü pekti. Onlar da tabii ki konuşabilir, onların da kendi fikirleri olabilirdi, fakat hep en doğrusunu bilen, son sözü söyleyen Enoch'tu. New York şehrinde Washington Meydanı'na bakan altı dolarlık odasında zihnindeki suretlerle meşgul bir yazar, mavi gözlü minik bir kral gibiydi.

Sonra, Enoch Robinson evlendi. Kendini yalnız hissetmeye ve etten kemikten insanlara dokunmayı istemeye başlamıştı. Bomboş odasında günler akıp gidiyordu. Şehvet vücudunu ziyaretine gelmişti ve arzular zihnini doldurmaya başlamıştı. Geceleri içinde yanan garip ateşler onu uykudan alıkoyuyordu. Sanat okulunda kendisinin yanındaki sandalyede oturan kızla evlendi ve Brooklyn'deki bir apartman dairesine taşındı. Evlendiği kadından iki çocuğu oldu ve Enoch reklamlar için illüstrasyonlar çizilen bir yerde iş budu.

Böylece Enoch'un hayatında yeni bir evre başladı. Oynayacak yeni bir oyun bulmuştu. Bir süre boyunca, oynamakta olduğu dünyanın üretken vatandaşı rolünden ötürü kendiyle gurur duydu. Eşyaların özlerini reddetti ve gerçekliklerle oynadı. Sonbaharda bir seçimde oy kullandı, her sabah kapısının önü-

ne gazetesi bırakılıyordu. Akşamüstleri işten dönerken tramvaydan iniyor, varlıklı ve önemli biri gibi görünmeye çabalayarak bir iş adamının arkasından yavaşça yürüyordu. Vergi ödeyen bir kimse olarak işlerin nasıl yürüdüğüyle alakadar olması gerektiğini düşündü. Gülünç, minik bir haysiyet gösterisiyle kendi kendine "Bir döneme, bir şeylere, devlete ve şehre ve benzerleri şeylere katkıda bulunuyorum artık" demişti. Bir keresinde Philadelphia'dan evine dönerken trende tanıştığı bir adamla sohbet etmişti. Enoch demir yollarının devlet tarafından sahiplenilmesi ve işletilmesinin uygunluğundan bahsetmişti ve adam ona bir puro uzatmıştı. Enoch böyle bir atılımın devlet nezdinde faydalı olduğunu düşünüyordu ve konuştukça heyecanlanmıştı. Daha sonra söylediklerini hatırlayıp keyiflenmişti. Brooklyn'deki dairesine çıkan merdivenlerde kendi kendine "Şimdi de o düşünsün dursun bakalım," diye mırıldanmıştı.

Tabii ki, Enoch'un evliliği de istediği gibi gitmemişti. Sonunu kendi kendine getirmişti. Apartmandaki hayat onu boğup daraltıyordu ve karısına ve hatta çocuklarına karşı hisleri bir zamanlar ziyaretine gelen arkadaşlarına karşı hissettiklerine benzemeye başlamıştı. İşleri hakkında geceleri sokaklarda yalnız başına dolaşmasına fırsat verecek küçük yalanlar söylemeye başladı ve şans eseri Washington Square'a bakan odayı gizlice tekrar kiralayabildi. Sonra, Mrs. Robinson Winesburg yakınlarındaki çiftlikte vefat etti ve adam
100 annesinin mal varlığının mütevellisi bankadan sekiz bin dolar aldı. Bu Enoch'u insanların dünyasından iyice kopardı. Parayı karısına verdi ve ona artık apartmanda yaşamaya tahammül edemediğini söyledi. Kadın ağladı, öfkelendi ve tehditler savurdu, fakat adam sadece onu izlemekle yetinip kendi bildiğini okumaya devam etti. Aslında karısının pek de umurunda değildi. Enoch'un deli olduğunu düşünüyordu ve adamdan biraz da korkuyordu. Adamın dönmeyeceği kesinleştiğinde iki çocuğunu da aldı ve Connecticut'ta çocukluğunu geçirdiği çiftliğe taşındı. Sonunda emlak alıp satan bir adamla evlendi ve kendisini yeterince tatmin eden bir hayata kavuştu.

Ve böylece Enoch Robinson çocuklara özgü bir mutlulukla New York'taki odasında, oynayıp sohbet ettiği keyfi insanlarıyla baş başa kaldı. Enoch'un insanları garip bir gruptu. Sanıyorum ki karşılaştığı ve bir şekilde onu etkilemiş gerçek insanlardan kurgulanmışlardı. Aralarında elinde kılıcıyla bir kadın, peşi sıra köpeğinin takip ettiği uzun beyaz sakallı bir adam, çorapları hep düşüp bileklerine inen genç bir kız vardı. Enoch'un çocuksu zihninin ürettiği, onunla aynı odada yaşayan bu gölge insanların sayısı iki düzineyi buluyordu.

Ve Enoch mutluydu. Odasına girip kapısını kilitliyordu. Gülünç bir önemlilik edasıyla yüksek sesle konuşuyor, emirler veriyor, hayata dair yorumlar yapıyordu. Başına bir şey gelene kadar geçimini reklam ajansında çalışarak

sağlamaktan mutlu ve memnun bir hayat sürdü. Ve, tabii ki başına bir şey geldi. Winesburg'a dönmesinin arkasında, bizim onunla tanışabilmemizi sağlayan sebep de işte bu şeydi, ki o da bir kadındı. Elbette işler böyle gidecekti. Fazlasıyla mutluydu. Hâliyle, başına bir şeylerin gelmesi gerekiyordu. Bir şeylerin onu New York'taki odasından, hayatının kalanını güneşin Wesley Moyer'in çatısının ardından battığı bir Ohio kasabasının sokaklarında bir aşağı bir yukarı sallanan silik, sarsak bir suret olarak geçireceği bir sürgüne çıkarması gerekiyordu.

Başına gelen şeye gelirsek de: Enoch olanları bir akşam George'a anlatmıştı. İçinden birileriyle konuşmak gelmişti ve konuşmak için genç muhabiri seçmişti, zira tam da genç adamın anlamaya istekli olduğu bir anda karşılaşmışlardı.

Yaşlı adamın dudaklarını genç bir üzüntü, genç adamlara özgü bir üzüntü, sene sonuna yaklaşan bir kasabada büyümekte olan bir çocuğun üzüntüsü aralamıştı. Bu üzüntü George Willard'ın kalbindeydi ve anlamsız bir üzüntüydü, fakat Enoch Robinson'u etkilemişti.

İkisinin karşılaşıp konuştukları akşamüstü bir Ekim yağmuru çiseliyordu. Senenin hasadı bitmişti ve gökte ay, havada da keskin sivri bir don vaadi olsaydı gece oldukça güzel olacaktı, fakat durum öyle değildi. Hava yağışlıydı ve Ana Caddedeki sokak lambalarının diplerinde küçük su birikintileri parlıyordu. 101
Panayır Yeri'nin arkasındaki koruluktaki karaağaçlardan sular damlıyordu. Ağaçların altında ıslak yapraklar topraktan çıkmış köklere yapışmıştı. Winesburg'daki evlerin arka bahçelerinde buruşmuş patates bitkileri toprağa yayılmışlardı. Akşam yemeğini bitirip, akşamın kalanını bir dükkânın köşesinde diğer adamlarla sohbet ederek geçirmeyi planlamış olan adamlar, bu planlarından vazgeçmişlerdi. George Willard yağmurun altında dolanıyordu ve yağmurdan memnundu. Öyle hissediyordu. Akşamüstleri odasından çıkıp sokaklarda yalnız başına dolaşan yaşlı Enoch Robinson'u andırıyordu. Andırmasına andırıyordu, fakat George Willard adamın aksine uzun boylu bir delikanlıya dönüşmüştü ve sokaklarda ağlayarak yürümenin erkekçe olmadığını düşünüyordu. Annesi bir aydır hastaydı ve üzüntüsü tamamen olmamakla birlikte bununla alakalıydı. Kendisine dair düşünceler dalmıştı - ki böylesi düşüncelerin gençler üzerinde hep kederli bir etkisi olmuştur.

Enoch Robinson ve George Willard'ın yolları Winesburg Ana Caddesini kesen Maumee Sokağı'nda, Voight'in araba dükkânının ahşap tentesinin altındaki kaldırımda kesişti. Birlikte oradan yağmurla yıkanmış sokaklardan adamın Heffner Binası'nın üçüncü katındaki odasına gittiler. Genç muhabir odaya seve isteye gelmişti. Birlikte on dakika kadar sohbet ettikten sonra, Enoch

Robinsan oğlandan gitmesini istemişti. Oğlan biraz korkmuştu, ama hayatında olmadığı kadar meraklanmıştı. Yüzlerce defa insanların yaşlı adamın cıvatalarının biraz gevşek olduğunu söylediklerini duymuştu, kendisinin adamın odasına gitmiş olmasının bile yeterince erkekçe ve cesurca olduğunu düşünüyordu. Yağmurlu sokakta ilk karşılaştıkları andan beri, yaşlı adam Washington Meydanı'na bakan odanın ve kendi hayatının hikâyesini anlatmaya çabalarken tuhaf bir biçimde konuşmuştu. Emin bir tonla "Eğer kendini yeterince zorlarsan, anlayabilirsin," dedi. "Seni sokakta yanımdan geçerken gördüm ve anlayabileceğini düşündüm. Zor değil. Tek yapman gereken söylediklerime inanmak - sadece dinlemek ve inanmak, hepsi bu."

Yaşlı Enoch, Heffner Binası'ndaki odasında George Willard'la konuşurken nihayet can alıcı konuya, kadının ve onu şehirden sürüp hayatının kalanını Winesburg'da yalnız ve yenik bir şekilde yaşamaya iten şeyin hikâyesine geldiğinde saat on biri geçiyordu. Pencerenin yanındaki katlanır yatakta, başını bir eline yaslamış oturuyordu, George Willard ise masanın yanındaki bir sandalyedeydi. Masanın üzerinde bir gaz lambası vardı ve içinde nerdeyse hiç mobilya olmayan oda büyük bir titizlikle temizlenmişti. Adam konuşurken George Willard'ın sandalyeden kalkıp yatağa, adamın yanına oturası geldi. Küçük yaşlı adama sarılmak istiyordu. Loş ışıkta adam üzüntüyle konuşuyor, oğlan da üzüntüyle dinliyordu.

Enoch Robinson "Odanın ziyaretçileri kesildikten yıllar sonra gelmeye başladı," dedi. "Beni pansiyonun koridorlarında görmüştü, öyle tanıştık. Kendi odasında ne yapıyordu, bilmiyorum. Odasına hiç gitmedim. Sanırım müzisyendi ve keman çalıyordu. Arada sırada geliyor ve kapımı çalıyordu, ben de kapıyı açıyordum. İçeri girip yanıma oturuyordu, oturup etrafa bakınıyordu ve hiçbir şey söylemiyordu. Yani, kayda değer bir şey söylemiyordu."

Yaşlı adam yataktan doğruldu ve odada yürümeye başladı. Üzerindeki paltosu yağmurdan sırılsıklam olmuştu ve paltosundan süzülen damlalar döşemelere düşerken yumuşak sesler çıkarıyordu. Tekrar yatağa oturduğunda, George sandalyeden kalktı ve yanına oturdu.

"Ona karşı bir şeyler hissediyordum. Benimle odamda oturuyordu ve oda için çok büyüktü. Odadaki diğer her şeyi ittiğini hissediyordum. Havadan sudan konuşurduk, ama içim kıpır kıpır olurdu. Ona parmaklarımla dokunmak, onu öpmek istiyordum. Elleri çok güçlüydü ve yüzü çok güzeldi ve durmadan bana bakardı."

Yaşlı adamın titreyen sesi sustu ve vücudu üşüyormuşçasına ürperdi. "Korkuyordum," diye fısıldadı. "Çok korkuyordum. Kapımı çaldığında odama girmesine izin vermek istemiyordum, ama yerimde de duramıyordum. Kendime

'hayır, hayır,' diyordum ama kalkıp kapıyı tekrar açıyordum. Yetişkin biriydi, anlıyor musun? Bir kadındı. O odanın içinde, onun yanında dururken ufacık kaldığımı hissederdim."

Enoch Robinson lambanın ışığında parlayan çocuksu mavi gözlerini George Willard'a çevirdi. Tekrar ürperdi. "Onu hem istiyor, hem de hiç istemiyordum", diye açıkladı. "Sonra ona insanlarımdan, benim için anlam teşkil eden her şeyden bahsetmeye başladım. Susmaya, kendimi tutmaya çalışmıştım, ama beceremedim. Kapıyı açıp açmama konusunda zorlandığım gibi zorlanmıştım. Bazen kalkıp gitsin, bir daha da geri gelmesin diye sancılanırdım."

Yaşlı adam ayağa fırladı, sesi heyecandan titriyordu. "Bir gece bir şey oldu. Çıldırmışçasına onun, benim o odanın içinde ne kadar büyük biri olduğumu anlamasını istiyordum. Ne kadar önemli olduğumu görmesini istiyordum. Gitmeye kalktığında koşup kapıyı kilitledim. Evin içinde peşinden koşturdum. Konuştum da konuştum, sonra aniden her şey birbirine girdi. Gözlerine bir şeyler oldu, o an beni anladığını anladım. Belki de hep anlıyordu. Öfkelendim. Anlamasını istiyordum, ama anlamasına izin veremezdim, anlıyor musun? Eğer her şeyi öğrenirse nefesimin kesileceğini, boğulacağımı düşünüyordum, anladın mı? Öyle işte. Neden bilmiyorum."

Yaşlı adam lambanın yanındaki sandalyeye yığıldı ve oğlan şaşkınlıkla dinlemeye devam etti. "Git buradan çocuk," dedi. "Daha da yanımda durma. Sana anlatmamın iyi olacağını düşünmüştüm, fakat belli ki öyle değil. Daha fazla konuşmak istemiyorum. Git buradan."

George Willard başını salladı ve sesine buyurucasına bir nota yerleşti. Sertçe "Şimdi susma. Kalanını da anlat" diye buyurdu. "Sonra ne oldu? Hikâyenin devamını anlat."

Enoch Robinson ayağa fırladı ve Winesburg'un ıssız Ana Caddesine bakan penceresinin önünde durdu. George Willard adamın peşi sıra gitti. Uzun, ne yaptığını bilmez çocuk-adamla, küçük kırışık adam-çocuk pencerenin önünde durdular. Çocuksu, heyecanlı ses hikâyeye devam etti. "Ona küfürler ettim," diye açıkladı. "İğrenç kelimeler sarf ettim. Defolmasını ve bir daha gelmemesini emrettim. Ah, çok fena şeyler söyledim. Başlarda anlamamış gibi davrandı, fakat pes etmedim. Ev benim küfürlerimle yankılanıyordu. Onu bir daha görmek istemiyordum ve söylediğim şeylerden sonra, onu bir daha göremeyeceğimi de biliyordum."

Yaşlı adamın sesi çatallaştı ve başını salladı. Kısık bir sesle ve üzgünce "Her şey birbirine girdi," dedi. "Kapıdan çıktı ve odamdaki bütün hayat da onun peşi sıra gitti. Bütün insanlarımı alıp götürdü. Hepsi onun peşinden kapıdan çıktılar ve gittiler. İşte öyle oldu."

George Willard döndü ve Enoch Robinson'un odasından çıktı. Kapıdan çıkarken, pencerenin yanından ince yaşlı sesin karanlıkta iç geçirip şikâyet ettiğini duyabiliyordu. Ses "Burada yapayalnız, bir başımayım," diyordu. "Odam sıcak ve dost canlısıydı, fakat artık yapayalnızım."

BİR UYANIŞ

Belle Carpenter'ın koyu bir teni, gri gözleri ve kalın dudakları vardı. Uzun boylu ve kuvvetliydi. Kara düşüncelere kapıldığında sinirlenir ve erkek doğmuş olmayı, birileriyle yumruk yumruğa kavga edebilmeyi dilerdi. Bayan Kate McHugh'un şapka dükkânında çalışıyordu ve dükkânın arka tarafındaki bir pencerenin kenarında şapka süslerini hazırlıyordu. Winesburg First Ulusal Bankası'nın saymanı Henry Carpenter'ın kızıydı ve Buckeye Sokağı'nın kasabadan uzak ucundaki kasvetli eski bir evde onunla beraber yaşıyordu. Evin etrafı çam ağaçlarıyla kaplıydı ve ağaçların altında hiç çimen bitmemişti. Evin paslı teneke oluklarından arka taraftaki bir tanesi mandallarından kurtulmuştu ve rüzgâr estikçe evin arkasındaki küçük kulübenin çatısına vurup, bazen bütün gece süren, iç karartıcı bir gürültü çıkarıyordu.

Belle genç bir kızken, Henry Carpenter hayatını neredeyse çekilmez bir hale sokmuştu, fakat Belle genç kızlıktan kadınlığa adımını atarken adam kızın üzerindeki tahakkümünü kaybetmişti. Saymanın hayatı sayısız küçük hesaptan oluşuyordu. Sabahları bankaya gittiğinde küçük bir odaya girip yıllar boyu kullanılmaktan eskimiş siyah ve yün ceketini üzerine geçiriyordu. Akşamları evine döndüğünde ise bir diğer siyah yün ceketi giyiniyordu. Her akşamüstü dışarıda giyeceği elbiseleri ütülerdi. Bu amaç için kerestelerden bir alet icat etmişti. Takım elbiselerinin pantolonlarını iki kerestenin arasına yerleştiriyor ve keresteleri vidalarla birbirine sıkıyordu. Sabahları keresteleri nemli bir bezle siliyor ve yemek odasının kapısının arkasına dik bir şekilde yerleştiriyordu. Eğer keresteler gün içinde yerinden oynatılmış olursa da öfkeden nutku tutuluyor, sakinleşip kendine gelmesi bir haftayı buluyordu.

Sayman küçük bir kabadayıydı, ama kızından korkuyordu. Kızın, kendi annesine yaptığı zorbalıkları bildiğini ve bu yüzden kendisinden nefret ettiğini fark etmişti. Kız bir gün öğlen vakti avucunda yoldan aldığı bir avuç ıslak çamurla eve gelmişti. Çamuru pantolonları ütülemek için kullanılan kerestelerin yüzüne sürmüş, sonra mutlu ve mesut bir şekilde işine geri dönmüştü.

Belle Carpenter bazı akşamlar George Willard'la yürüyüşe çıkardı. Gizliden gizliye bir başkasını seviyordu, ama kimsenin bilmediği bu ilişkisi onu oldukça tedirgin ediyordu. Ed Griffith'in meyhanesindeki barmen Ed Handby'e vurulmuştu ve genç muhabirle bir bakıma duygularını dindirmek için vakit

geçiriyordu. Hayatta bulunduğu noktanın bir barmenle görülmesine izin vermeyeceğini düşünüyordu ve George Willard'la ağaçların altında gezintilere çıkıyordu, içindeki ısrarlı bir hasreti yatıştırsın diye çocuğun onu öpmesine izin veriyordu. Genç adama istediği gibi hükmedebileceğini hissediyordu. Ed Handby hakkında ise o kadar emin değildi.

Barmen Handby, Griffith'in meyhanesinin üst katındaki bir odada yaşayan uzun boylu, geniş omuzlu, otuz yaşında bir adamdı. Yumrukları kocaman ve gözleri alışılagelmişten küçüktü, fakat sesi yumruklarının gücünü gizlemek istercesine yumuşak ve sakindi.

Barmene yirmi beş yaşındayken Indiana'daki bir amcasından bir çiftlik miras kalmıştı. Ed çiftliği sekiz bin dolara satmıştı ve bu parayı altı ayda harcamıştı. Eerie Gölü civarındaki Sandusky'e giderek hikâyesinin daha sonra kasabasını şaşkına çevirdiği bir sefahat şölenine başlamıştı. Etrafa para saçarak oradan oraya gidiyor, sokaklarda at arabalarıyla geziniyor, erkek ve kadın gruplarına şarap partileri veriyor, yüksek bahisli kart oyunlarına oturuyor ve kıyafetlerine yüzlerce dolar harcadığı metresleriyle vakit geçiriyordu. Bir gece Cedar Point adındaki bir tesiste bir kavgaya karıştı ve ortalıkta cinnet geçiren vahşi bir hayvan gibi koşuşturmaya başladı. Otelin tuvaletindeki büyük bir aynayı yumruklayarak kırdı, sonra, sırf kırılan parçaların döşemeye düştüklerinde çıkardıkları sesleri duymak ve Sandusky kasabasından hafta sonunu sevgilileriyle geçirmek için otele gelmiş tezgâhtarların gözlerindeki korkuyu görmek kendisini keyiflendiriyor diye, dans salonlarındaki pencereleri ve sandalyeleri de kırmaya başlamıştı.

Ed Handby ve Belle Carpenter arasındaki ilişkinin ilk bakışta pek bir ederi yoktu. Adam kızla beraber geçirdikleri akşamüstlerinden sadece birinde masrafa girmeyi becermişti. O akşamüstü Wesley Moyer'in ahırından bir at arabası kiralamış ve kızı gezintiye çıkarmıştı. Kızın kendi tabiatının istediği kadın olduğu ve kızı ona razı gelmeye ikna etmesi gerektiği kanaatine varmıştı ve kıza arzularından bahsetmişti. Barmen evlenmeye ve karısına bakmak için para kazanmaya çabalamaya hazırdı, fakat yapısı öylesine yavandı ki, kıza niyetini anlatmakta zorlanmıştı. Vücudu fiziki bir arzuyla sancılanıyordu, kendini vücuduyla ifade edenlerdendi. Şapkacı kızı kollarına aldı, kızın debelenmelerine rağmen onu sıkıca tuttu ve kız debelenmeyi bırakana kadar onu öptü. Daha sonra kızı kasabaya geri götürdü ve arabadan indirdi. Gitmek için arabayı döndürürken "Sana bir sonraki sarılışımda bir daha bırakmayacağım. Benimle oyun oynayamazsın," dedi. Sonra arabadan atlayıp kızın omuzlarını güçlü elleriyle kavradı. "Bir dahakine seni alıp götüreceğim," dedi. "Kararını versen iyi edersin. Bundan sonra senle benden başkası yok ve yolun sonuna

gelmeden önce de benim olacaksın. "

Gökte yeniay olan bir Ocak akşamı, Ed Handby'nin kendince Belle Carpenter ile kendisi arasındaki tek engel olarak gördüğü George Willard bir yürüyüşe çıkmıştı. O akşamüstünün ilk saatlerinde Seth Richmond ve kasabanın kasabının oğlu Art Wilson'la Surbeck'in bilardo salonuna gitmişlerdi. Seth Richmond sırtı duvara yaslı dikilmiş ve tek kelime etmemişti, fakat George Willard konuşup durmuştu. Bilardo salonu Winesburg'un oğlanlarıyla doluydu ve hepsi kadınlar hakkında konuşuyorlardı. Genç muhabir de aynı telden çalıyordu. Kızların kendilerine dikkat etmeleri gerektiğini, olacaklardan beraber gezdikleri delikanlıların sorumlu olmadığını söylüyordu. Konuşurken ilgiye aç bir şekilde etrafına bakınıyordu. Beş dakika kadar sonra kürsüyü Art Wilson'a bıraktı. Art, Cal Prouse'ın dükkânında berberlik mesleğini öğreniyordu ve daha şimdiden kendini beysbol, at yarışları, içki ve kızlarla dolaşma konularında bir uzman olarak görmeye başlamıştı. Winesburg'dan iki adamla birlikte bölge idare binasının yakınlarındaki bir randevu evine gittiği bir geceden bahsetmeye başladı. Kasabın oğlunun ağzında bir puro vardı ve konuşurken arada yere tükürüyordu. "Oradaki kadınlar çok denemelerine rağmen beni utandıramadılar," diye övündü. "Evdeki kızlardan biri küstahlaşmaya başladı, fakat onu da tongaya düşürdüm. Tam konuşmaya başladığı anda gittim ve kucağına oturdum. Onu öptüğümde de odadaki herkes güldü. Bana bulaşmaması gerektiğini öğrettim ona."

George Willard bilardo salonundan ayrılıp Ana Caddeye çıktı. Havada günlerdir hızlı rüzgârların on sekiz mil kuzeydeki Eerie Gölü'nden taşıdığı acı bir soğuk vardı, fakat o gece rüzgârlar dinmiş ve yeniay geceyi alışılagelmişten daha sevimli kılmıştı. George nereye gittiğini ve ne yapmak istediğini düşünmeksizin Ana Caddeden loş ışıklarla aydınlatılmış, evlerle dolu ara sokaklara saptı.

Dışarıda, yıldızlarla dolu kapkara gökyüzünün altında bilardo salonundaki arkadaşlarını unuttu. Etraf karanlık ve kendisi de bir başına olduğu için yüksek sesle konuşmaya başladı. Oyunbaz bir şekilde sokaklarda sarhoş bir adam gibi yalpaladı ve sonra kendisinin dizlerine kadar yükselen parlak botları ve belinde yürürken sallanan kılıcıyla bir asker olduğunu hayal etti. Hayalinde sıradan bir asker değil, hazırolda duran bir sıra askerin önünden geçen bir müfettişti. Askerlerin teçhizatını incelemeye başladı. Bir ağacın önünde durup onları azarlamaya başladı. Sertçe "Teçhizatın düzenli değil," dedi. "Kaç kere uyarmalıyım? Burada her şey düzenli olmalı. Önümüzde zor bir görev var ve hiçbir zor görev düzen olmadan başarılamaz."

Genç adam kendi sözlerinin büyüsü altında kalas kaldırımın üzerinde ko-

nuşmaya devam ederek ilerledi. Düşünceli bir biçimde "Orduların ve erkeklerin tabi olduğu bir yasa vardır," diye mırıldandı. "Bu yasa küçük şeylerle başlayıp her şeyi kaplayana kadar yayılır. Her küçük şeyin içinde, erkeklerin çalıştıkları yerlerde, kıyafetlerinde, düşüncelerinde düzen olması zorunludur. Ben kendim de düzenli olmalıyım. Bu yasayı benimsemeliyim. Gecenin içinden bir yıldız gibi savrulan düzenli ve muazzam bir şey bulmalıyım. Aklım yettiğince bir şeyler, hayatla, bu yasayla uyum içinde yaşayabilmemi sağlayacak bir şeyler öğrenmeliyim."

George Willard bir sokak lambasının dibindeki çitin yanında durdu. Vücudu titremeye başladı. Daha önce aklına hiç böyle düşünceler gelmemişti ve bunların nereden geldiklerini merak ediyordu. O an ona sanki kendisi yürürken kendisi dışındaki bir ses konuşuyormuş gibi gelmişti. Kendi aklı onu şaşırtmış ve keyiflendirmişti, heyecanla konuşarak tekrar yürümeye başladı. "Ransom Surbeck'in bilardo salonundan çıkıp böylesi şeyler düşünmek," diye mırıldandı. "İyi ki bir başımayım. Eğer Art Wilson gibi konuşsaydım çocuklar beni anlardı, fakat burada düşündüklerimi anlamalarının imkânı yok."

O zamanlar Winesburg'da da, tıpkı yirmi yıl önce Ohio'nun bütün kasabalarında olduğu gibi, yevmiyeli işçilerin yaşadığı bir mahalle vardı. Daha fabrikaların çağı başlamadığı için, işçiler tarlalarda ırgat veya demiryollarında
108 bölge işçileri olarak çalışırlardı. Günde on iki saat çalışır, uzun ve zahmetli mesaileri karşılığında bir dolar kazanırlardı. Yaşadıkları evler arkalarında bahçeleri olan küçük, derme çatma, ahşaptan şeylerdi. Aralarında durumları daha iyi olanların bahçelerinin arkasındaki küçük kulübelerde beslediği inekleri veya domuzları olurdu.

Ocak gecesi açık gökyüzünün altında, kafasında çınlayan düşüncelerle George Willard işte böyle bir sokağa girdi. Sokak loşça aydınlatılmıştı ve yer yer kaldırımı yoktu. Karşısındaki manzarada hâlihazırda şahlanmış hayal gücünü daha da heyecanlandıran bir şeyler vardı. Bir senedir her bir boş anını kitaplara ayırıyordu ve şimdi okuduğu Orta Çağın eski dünya kasabalarındaki hayata dair bir hikâye aniden aklına gelmişti, geçmiş varoluşlara ait bir yeri ziyaret eden bir kimsenin meraklılığıyla yavaşça ilerledi. Bir dürtüyle sokaktan döndü, ineklerin ve domuzların yaşadığı kulübelerin arasındaki küçük karanlık bir ara sokağa daldı.

Ara sokakta bir saat kadar birbirleriyle dip dibe tutulan hayvanların keskin kokusunun içinde oturdu ve zihninde yeni belirmiş garip düşünceleriyle oynadı. Açık ve tatlı havada dolanan tezek kokusunun olanca yoğunluğu beyninde kurnazca bir şey uyandırdı. Yağ lambalarıyla aydınlatılan küçük fakir evler; bacalardan esintisiz havada göğe dimdik yükselen dumanlar; domuzla-

rın hırıltıları; üzerlerine ucuz basmalar giyen ve mutfaklarda bulaşık yıkayan kadınlar; evlerinden çıkıp Ana Caddedeki dükkânlara ve meyhanelere yola koyulan adamların ayak sesleri; havlayan köpekler ve ağlayan çocuklar. George Willard karanlıkta otururken bunların hepsi, ona kendisinin tüm hayattan garip bir şekilde kopuk olduğunu hissettirmişti.

Heyecanlanmış genç adam kendi düşüncelerinin ağırlığını kaldıramaz bir halde, dikkatlice ara sokakta dolaşmaya başladı. Bir köpek ona saldırdı, sonra fırlatılan taşlarla geri püskürtüldü, evlerden birinin kapısında bir adam belirdi ve köpeğe sövdü. George boş bir arsaya girdi ve başını kaldırıp gökyüzüne baktı. Yaşamakta olduğu deneyim sebebiyle kendini anlatılamaz derecede büyük ve yeniden doğmuş gibi hissediyordu; duygularının coşkusuyla ellerini havaya, başının üzerindeki karanlığa doğrulttu ve kelimeler mırıldanmaya başladı. Üzerine kelimeler sarf etme arzusu çökmüştü, o da kelimeleri anlamsızca, dilinde yuvarlayarak, bunları cesur ve anlam dolu kelimeler oldukları için söylüyordu. "Ölüm," diye mırıldandı, "gece, deniz, korku, güzellik."

George Willard boş arsadan çıktı ve tekrar evlere bakan kaldırımda durdu. Bu küçük sokaktaki tüm kadınların ve erkeklerin kardeşleri olduklarını hissediyordu, onları evlerinden dışarı çağırıp onlarla el sıkışacak kadar cesur olabilmeyi diliyordu. "Eğer burada sadece bir kadın olsaydı onun elini tutardım ve beraber yorulana kadar koşardık," diye düşündü. "Bu ne kadar da iyi hissettirirdi." Aklında bir kadının düşüncesiyle sokaktan çıktı ve Belle Carpenter'in yaşadığı eve doğru yöneldi. Kızın kendisinin ruh halini anlayacağını ve onun nezdinde uzun zamandır edinmek istediği bir yeri elde edebileceğini düşünüyordu. Geçmişte kızın dudaklarına kondurduğu her öpücükten sonra, içini kendine yönelik bir öfke kaplamıştı. Kendini gizli bir amaç için kullanılıyormuş gibi hissediyordu ve bu histen hiç hoşlanmıyordu. Fakat şimdi kullanılamayacak kadar devasa olduğunu düşünüyordu.

Belle Carpenter'ın evine George'dan önce bir ziyaretçi daha gelmişti. Ed Handby kapıya gelmiş ve Belle'i evden dışarı çağırıp onunla konuşmaya çalışmıştı. Kadından onunla gelmesini ve karısı olmasını isteyecekti, fakat kız kapıya geldiğinde kendine olan güvenini yitirdi ve somurtmaya başladı. George Willard'ı kastederek "O çocuktan uzak dur," diye hırladı, sonra aklına söyleyecek başka bir şey gelmediğinden gitmek için döndü. "Eğer ikinizi birlikte yakalarsam onun da, senin de kemiklerinizi kıracağım," diye ekledi. Barmen tehdit etmeye değil, baştan çıkarmaya gelmişti ve beceriksizliği yüzünden kendine öfkelenmişti.

Sevgilisi gittikten sonra Belle içeri girdi ve aceleyle üst kata koştu. Üst kattaki bir pencereden Ed Handby'nin karşı kaldırıma geçip komşularının evinin

önünde duran, atlara kolay binilip inilmesi için kullanılan taş basamağa oturmasını izledi. Adam loş ışıkta hareket etmeden ve kafası ellerinin arasında oturuyordu. Bu manzara kızı keyiflendirmişti, George Willard kapıya geldiğinde onu coşkuyla karşıladı ve aceleyle şapkasını taktı. Genç Willard'la sokaklarda yürürken Ed Handby'nin onları takip edeceğini düşünüyordu ve adama acı çektirmek istiyordu.

Belle Carpenter ve genç muhabir tatlı gece havasında bir saat kadar ağaçların altında yürüdüler. George Willard büyük kelimelerle doluydu. Karanlık saatlerde ara sokakta üzerine çöken kudret hissi onu henüz terk etmemişti ve gözü pekçe konuşuyor, kasıla kasıla yürürken kollarını sallıyordu. Oğlan geçmişteki zayıflığının farkında olduğunu ve artık değiştiğini Belle Carpenter'a hissettirmek istiyordu. Ellerini ceplerine sokup kızın gözlerinin içine cesurca bakarak "Gördüğün üzere, eskisi gibi değilim," dedi. "Nedenini bilmiyorum, ama durum bu. Ya beni erkeğin olarak kabul edeceksin, ya da beni yalnız bırakacaksın. Vaziyet böyle."

Kadınla oğlan yeniayın altında, sessiz sokaklarda bir aşağı bir yukarı yürüdüler. George'un konuşması bittiğinde bir ara sokağa girdiler ve bir köprüyü geçip bir tepeye çıkan patikaya vardılar. Tepenin eteği Su İşleri Göleti'nde başlıyor ve Winesburg Panayır Yeri'ne kadar yükseliyordu. Yukarı tırmanan
110 bayır, yoğun çalılar ve küçük ağaçlarla kaplıydı, çalıların arasında artık donmuş, kaskatı uzun otlarla kaplı açıklıklar vardı.

George Willard kadının arkasından yokuşu tırmanırken kalbi hızla atmaya ve omuzları kasılmaya başladı. Aniden Belle Carpenter'in kendisine teslim olacağına kanaat getirmişti. İçinde beliren kudretin kızı etkilediğini ve onu fethetmesine sebep olduğunu düşünüyordu. Bu düşüncenin hissettirdiği erkeksi kudret aklını başından almaya başladı. Kızın beraber yürürlerken onun söylediklerini dinlemiyormuşçasına tavrı sinirlerini bozduğu halde, buralara kadar ona eşlik etmiş olması bütün şüphelerini dindirmişti. "Bu farklı. Her şey çok farklı," diye düşündü ve kızı omzundan tutup kendine çevirdi ve gözleri gururla parlayarak kıza bakınaya başladı.

Belle Carpenter karşı koymadı. Oğlan onu öptüğünde bütün ağırlığını oğlanın üzerine verdi ve oğlanın omzunun üzerinden karanlığı kolaçan etti. Hâl ve tavırlarında bir şeylerin beklentisinde olduğu seziliyordu. George Willard'ın aklı tıpkı ara sokakta olduğu gibi kelimelere koştu ve kadına sıkıca sarılarak durgun geceye kelimeler fısıldamaya başladı. "Şehvet," diye fısıldadı, "şehvet ve gece ve kadınlar."

George Willard o gece yokuşta başına gelenleri bir türlü anlayamadı. Sonra, odasına döndüğünde ağlamak istedi, daha sonra da öfkesinden ve nefretin-

den neredeyse delirir gibi oldu. Belle Carpenter'dan nefret ediyordu ve ömrü boyunca da ondan nefret edeceğinden emindi. Yokuşta kadını çalıların arasındaki açıklıklardan birine götürmüş ve yanında dizlerinin üzerine çökmüştü. Tıpkı işçilerin evlerinin yanındaki boş arsada yaptığı gibi içindeki yeni kudrete şükranla ellerini havaya kaldırmış hâlde kadının konuşmasını beklerken bir anda Ed Handby belirivermişti.

Barmen, kadınını ondan çalmaya çalıştığını düşündüğü oğlanı dövmek istemiyordu. Onu dövmenin gerekli olmadığını, içinde amacına yumruklarını kullanmadan ulaşmasına yetecek bir güç olduğunu biliyordu. George'u omuzlarından kavrayıp ayağa kaldırdı ve oğlanı tek eliyle tutarken otların üzerinde oturan Belle Carpenter'a baktı. Sonra kolunun hızlı bir hamlesiyle genç adamı çalıların arasına savurdu ve ayağa kalkmış olan kadına dayılanmaya başladı. Kabaca "Hayırsızın tekisin," dedi. "Eğer biraz aklım olsaydı senin peşinden koşmazdım. Eğer seni bu kadar istemeseydim, yüzüne bile bakmazdım."

Çalıların arasındaki George Willard ellerinin ve dizlerinin üzerinde önünde olan biteni izliyor, kendini düşünmeye zorluyordu. Onu rezil eden adamın üstüne atılmaya hazırlandı. Nezdinde, dayak yemek bu şekilde bir kenara atılarak küçük düşürülmekten bin kat daha iyiydi.

Genç muhabir, Ed Handby'nin üzerine üç kere atıldı ve barmen her seferinde onu omzundan yakalayıp tekrar çalıların arasına savurdu. Yaşça büyük adam bu egzersize sonsuza kadar devam edebilecek gibi görünüyordu fakat George Willard kafasını bir ağaç köküne çarpmıştı ve savrulduğu yere hareket etmeksizin yığılmıştı. Akabinde de Ed Handy, Belle Carpenter'ı kolundan tutup götürmüştü.

George adamla kadının çalıların arasından yürürken çıkardıkları sesleri duyuyordu. Yokuştan aşağı sürünerek inerken kalbi içinde hastalanmış gibiydi. Kendisinden de, bu şekilde küçük düşmesine sebep olan kaderinden de nefret ediyordu. Ara sokakta geçirdiği saat aklına geldiğinde afalladı ve karanlıkta dikilip kısa bir süre önce kalbine yeni bir cesaret aşılamış sesi tekrar duymayı umarak etrafı dinledi. Eve dönüş yolu onu tekrar küçük evlerin olduğu sokağa getirdiğinde önündeki manzaraya dayanamadı ve artık gözüne düpedüz sefil ve bayağı görünen mahalleden olabildiğince hızlı uzaklaşabilmek için koşmaya başladı.

"GARABET"

Winesburg'daki Cowley & Oğlu dükkânının küçük ortağı Elmer Cowley, dükkânın arkasına çapak gibi yapışmış kaba keresteden kulübedeki bir kutunun üzerinde otururken Winesburg Eagle'ın matbaasının kirli bir penceresinden içeriyi görebiliyordu. Elmer ayakkabılarına yeni bağcıklar geçiriyordu. Bağcıklar ayakkabının gözlerinden kolay geçmiyordu ve ayakkabıları çıkarmak zorunda kalmıştı. Elinde ayakkabısıyla otururken çoraplarından birinin topuğundaki büyük bir deliği gördü. Sonra aniden başını doğrulttu ve gazetenin matbaasının arka kapısının yanında dikilen ve etrafa boş boş bakan George Willard'ı, Winesburg'un tek gazete muhabirini gördü. Elinde ayakkabılarını tutan genç adam "Bakalım sırada ne var!" diye bağırarak ayağa fırladı ve pencereden yavaşça uzaklaştı.

Elmer Cowley'in yüzüne bir kızıllık sızdı ve elleri titremeye başladı. Cowley & Oğlu isimli dükkânda Yahudi bir satıcı tezgâhın yanında durmuş, babasıyla konuşuyordu. Elmer muhabirin konuşulanları duyabildiğini hayal etti ve bu düşünce onu öfkelendirdi. Kulübenin bir köşesinde dururken ayakkabılarından birini hâlâ elinde tutuyordu, çoraplı ayağıyla ahşap döşemeleri dövmeye başladı.

Cowley & Oğlu dükkânının vitrini Winesburg'un Ana Caddesine bakmıyordu. Vitrin Maumee Sokağındaydı ve ilerisinde Voight'un araba dükkânı ve çiftçilerin atlarını bağlamaları için bir kulübe vardı. Dükkânın yanında Ana Caddedeki dükkânların arka kapıları boyunca uzanan bir ara sokak vardı, bütün gün bir aşağı bir yukarı giden, dükkânlara mal indirip dükkânlardan mal toplayan yük ve sevkiyat arabalarıyla dolu olurdu. Dükkânın kendisini ise tarif etmek mümkün değildi. Will Henderson bir keresinde dükkânın hem her şeyi sattığını, hem de hiçbir şey satmadığını söylemişti. Maumee Sokağına bakan vitrinde kömür siparişleri alındığını belirtmesi için konulmuş elma varili büyüklüğünde bir kömür parçası vardı ve kara kömür kütlesinin yanında ahşap çerçevelerinde kirlenip kahverengileşmiş üç petek bal vardı.

Petekler altı aydır vitrindeydi. Onlar da, kendileriyle birlikte sabırla kamuya hizmet etmeyi bekleyen askılar, pantolon askısı düğmeleri, tenekelerce çatı boyası, şişelerce romatizma ilacı ve granül kahve paketleri gibi satılıktı.

Dükkânda durup gezgin adamın dudaklarından hevesle dökülen sözleri

dinleyen Ebenezer Cowley uzun boylu ve sıska yapılıydı, yıkanmamış gibi görünüyordu. Cılız boynunda gri sakalının kısmen kapattığı büyük bir yağ bezesi vardı. Uzun Prens Albert[3] stili bir ceket giyiyordu. Ceket bir düğün kıyafeti olarak satın alınmıştı. Ebenezer tüccarlığa başlamadan önce çiftçilik yapıyordu ve düğününden sonra ceketi Pazar günleri kiliseye giderken ve Cumartesi akşamüstleri kasabaya alışverişe indiğinde giyerdi. Çiftliğini satıp tüccarlığa başladıktan sonra ise ceketi sürekli giymeye başlamıştı. Ceket zamanla kahverengileşmişti ve yağ lekeleriyle kaplanmıştı, fakat Ebenezer onu üzerine her geçirdiğinde kendini iki dirhem bir çekirdek ve yeni bir güne hazır hissediyordu.

Ebenezer tüccarlığın onu hayatta konumlandırdığı yerden memnun değildi, çiftçiliğin onu konumlandırdığı yerden de memnun olmamıştı. Yine de varolmaya devam ediyordu. Kızı Mabel ve oğlundan oluşan ailesi onunla birlikte dükkânın üst katındaki odalarda yaşıyorlardı ve fazla masrafları yoktu. Sıkıntıları maddi değildi. Tüccarlıkla ilgili mutsuzluğu, kapısından ellerinde mallarıyla gergin satıcılar girdiğinde korkuya kapılmasından ileri geliyordu. Tezgâhın arkasında kafasını sallayarak dururdu. İlkin inatla satın almayı reddederse satacak malı kalmayacağından, sonra da yeterince inatçı olamayıp dükkâna satılamayacak malları doldurmaktan korkuyordu.

Elmer Cowley'in, George Willard'ı Eagle'ın matbaasının arka kapısında, içeriyi dinlercesine dikilirken gördüğü sabah, dükkânda her seferinde oğlanın öfkesini uyandıran bir olay olmuştu. Gezgin adam konuşuyor ve Ebenezer de bütün suratı kararsızlığını belli ederek dinliyordu. Yaka düğmeleri yerine kullanılabilecek küçük düz metal parçaları satmaya çalışan gezgin adam "Görüyorsun, ne kadar hızlı," dedi. Bir eliyle yakasının bir düğmesini hızlıca açtı ve tekrar kapattı. Sesi pohpohlayıp yaltaklanırcasına bir tona büründü. "Demem o ki, erkeklerin yaka düğmeleriyle debelenme döneminin sonuna gelindi ve sen de bu yaklaşmakta olan değişimden kâr sağlayabilirsin. Sana bu kasabanın tek dağıtıcılığını teklif ediyorum. Bunlardan yirmi çift alırsan bu kasabadaki başka hiçbir mağazaya uğramayacağım. Piyasayı sana bırakacağım."

Gezgin satıcı tezgâhın üzerinden uzandı ve parmağıyla Ebenezer'in göğsünü dürttü. "Bu bir fırsat ve bu fırsattan istifade etmeni istiyorum," diye üsteledi. "Bana senden bir arkadaşım bahsetti. 'Git Cowley'i bir gör,' dedi. 'O tam aradığın adam.'"

Gezgin satıcı durdu ve bekledi. Cebinden bir defter çıkarıp siparişi yazmaya başladı. Elmer Cowley hâlâ elinde tuttuğu ayakkabısıyla dükkânın bir

3. Kadife kruvaze yakalı, diz boyu frak ceketi. Amerika'da bu ceketler Prens Albert'in ülkeye 1876'daki ziyaretinden sonra moda olmuş, kendisinin adıyla anılmaya başlamıştır.

ucundan öbür ucuna, iki adamın yanından geçerek vitrine yakın bir camekâna gitti. Camekândan bir altıpatları aldı ve sallamaya başladı. "Çık dışarı!" diye bağırdı. "Senin yaka düğmelerini istemiyoruz." Aklına bir şey geldi. "Bak, bu bir tehdit değil," diye ekledi. "Seni vururum demiyorum. Belki de bu silahı yerinden sadece şöyle bir bakmak için almışımdır. Fakat dışarı çıksan iyi olur. Evet, kesinlikle. En iyisi pılını pırtını topla ve defol."

Genç tezgâhtar bas bas bağırıyordu ve tezgâhın arkasına geçip adamlara doğru ilerlemeye başladı. "Artık ahmak ahmak davranmaya bir son vereceğiz!" diye bağırdı. "Mal satmaya başlayana kadar daha fazla mal almayacağız. Abuk sabuk davranıp insanların bize dik dik bakmasına ve kulak kabartmasına artık izin vermeyeceğiz. Sen, defol!"

Gezgin satıcı defoldu. Yaka düğmesi numunelerini tezgâhın üzerinden eliyle siyah deri bir çantaya süpürdü ve koşarak dışarı çıktı. Oldukça yamuk bacaklı küçük bir adamdı ve garip bir koşuşu vardı. Siyah çantası kapıya takıldı ve adam tökezleyip düştü. Kaldırımdan doğrulup hızla uzaklaşırken tükürükler saçarak "Deli herif, başka izahı yok – deli!" diyordu.

Dükkânda Elmer Cowley ve babası birbirlerine bakıyorlardı. Genç adam, öfkesi geçince utanmaya başlamıştı. Camekâna gidip altıpatları yerine koyarken, "Söylediklerimin arkasındayım. Yeterince abuk sabuk işler yaptık," dedi. Bir varil çekip üzerine oturdu ve elinde tuttuğu ayakkabısını giydi. Babasından anlayışlı sözler bekliyordu, ama Ebenezer konuştuğunda söyledikleri oğlunun içindeki öfkeyi canlandırmaktan başka bir işe yaramadı ve genç adam cevap vermeden dükkândan koşarcasına çıktı. Tüccar kirli parmaklarıyla gri sakalını kaşıdı, oğlunun arkasından tıpkı gezgin satıcıyı karşıladığı kararsız gözlerle baktı. Yumuşakça "Kolalasınlar," dedi. "Vay arkadaş, beni yıkasınlar, kolalasınlar, ütülesinler!"

Elmer Cowley Winesburg'dan çıktı ve demiryolunun yanından uzanan bir toprak yolda yürümeye başladı. Nereye gittiğini, ne yapacağını bilmiyordu. Yolun aniden sağa dönüp rayların altına daldığı derin bir altgeçide sığındı ve patlamasına sebep olan tutkusu tekrar kabarmaya başladı. Yüksek sesle "Öyle dik dik bakılacak, söylediklerine kulak kabartılacak bir garabet olmayacağım," dedi. "Herkes gibi olacağım. O George Willard'a da göstereceğim. Öğrenecek. Görür o!"

Öfkesinden çılgına dönmüş genç adam tekrar yolun ortasına çıktı ve dönüp sinirli sinirli kasabaya doğru baktı. George Willard'ı tanımıyordu ve kasabada dolanıp, haber toplayan uzun boylu oğlanla ilgili özel bir hissiyatı yoktu. Muhabir yalnızca Winesburg Eagle'ın ofisindeki ve matbaasındaki varlığı ile genç tüccarın aklındaki bir şeylerin sembolü, yansıması olmuştu. Cowley &

Oğlu'nun önünden geçerken sokaktaki insanlarla sohbet etmek için duran oğlanın kendisiyle ilgili düşünceleri olduğunu ve belki de kendisine için için güldüğünü düşünüyordu. George Willard'ın kasabaya ait olduğunu, kasabayı özetlediğini, kişiliğinin kasabanın ruhunu temsil ettiğini düşünüyordu. Elmer Cowley, George Willard'ın da mutsuz günleri olabileceğine, onun zihnini de muğlak açlıkların ve gizli, tanımlanamaz arzuların ziyaret edebileceğine inanamıyordu. Oğlan toplumu yansıtmıyor muydu ve toplum da Cowley'leri garabetliğe mahkûm etmemiş miydi? Ana Caddede ıslık çalarak ve gülerek gezinmiyor muydu? Ona indirilecek bir sille aynı zamanda asıl düşmana, gülüp geçen şeye, Winesburg'un hükmüne indirilmiş sayılmaz mıydı?

Elmer Cowley fevkalade uzun boyluydu, uzun ve kuvvetli kolları vardı. Saçları, kaşları ve çenesinde yeni yeni bitmeye başlamış sakalı neredeyse tamamıyla bembeyazdı. Dişleri dudaklarının arasından görünüyordu ve gözleri Winesburg çocuklarının cebinde taşıdığı, mermer gibi damarlı misketlerin soluk mavisi rengindeydi. Elmer bir yıldır Winesburg'da yaşıyordu ve hiç arkadaş edinememişti. Hayatını arkadaşsız geçirmeye mahkûm edildiğini hissediyordu ve bu düşünceden nefret ediyordu.

Genç adam yol boyunca elleri pantolonunun ceplerinde ve yılgın bir biçimde yürüdü. Hava soğuk ve ayazdı, fakat şimdi güneş parlamaya başlamıştı ve yol yumuşayıp çamurlaşmıştı. Yolun donuk çamur yükseltisinin üst katmanı erimişti, Elmer'in ayakkabıları çamura bulanmıştı. Ayakları üşüyordu. Birkaç mil yürüdükten sonra yoldan çıktı, bir tarlayı aştı ve bir ağaçlığa girdi. Ağaçlıkta ateş yakmak için çalı çırpı topladı, yaktığı ateşin yanına bedenen ve ruhen perişan bir şekilde oturup ısınmaya çalıştı.

İki saat ateşin yanında oturduktan sonra doğruldu, çalılıkların arasından dikkatle ilerleyerek bir çitin yanına vardı ve tarlaların ötesindeki, etrafı alçak kulübelerle kaplı çiftlik evini izledi. Dudaklarına bir gülümseme yayıldı ve uzun kollarıyla tarlalardan birinde mısır toplayan bir adama işaretler yapmaya başladı.

Genç tüccar bu perişan hâlinde, çocukluğunu geçirdiği ve kendini ifade edebileceğini düşündüğü, artık bir başkasının yaşadığı çiftliğe dönmüştü. Çiftlikteki kişi yaşlı ve yarım akıllı Mook'tu. Adam bir zamanlar Ebenezer Cowley'in çalışanlarındandı ve çiftlik satıldığında orada çalışmaya devam etmişti. Yaşı adam çiftlik evinin arkasındaki badanasız kulübelerden birinde kalıyordu ve bütün gün tarlalarda çalışıyordu.

Yarım akıllı Mook'un mutlu bir hayatı vardı. Çocuksu bir inançla onunla birlikte kulübelerde yaşayan hayvanların zekâsına inanıyordu ve kendini yalnız hissettiğinde ineklerle, domuzlarla, hatta ahırda koşuşturan tavuklarla

uzun sohbetler ediyordu. Eski patronunun ağzına "yıkanma" ifadesini dolayan da oydu. Heyecanlandığında veya şaşırdığında belli belirsiz gülümseyip "Vay beni yıkasınlar, ütülesinler. Bak şu işe, vay beni yıkasınlar, ütülesinler kolalasınlar," diye mırıldanırdı.

Yarım akıllı yaşlı adam mısır toplamayı bırakıp ağaçlığın dibindeki Elmer Cowley'in yanına geldiğinde, genç adamın ziyaretine karşı ne şaşkınlık, ne de ilgi duyuyor gibiydi. Onun da ayakları üşümüştü, o da ateşin yanına oturdu. Ateşin yaydığı ısıya minnettardı ve Elmer'in söylediklerini umursamıyor gibi görünüyordu.

Elmer ciddiyetle ve büyük bir ferahlıkla bir aşağı bir yukarı yürüyor, ellerini kollarını sallıyordu. "Derdimi anlamıyorsun, haliyle de umurunda değil," dedi. "Benim için durum bir başka. Durumum hep nasıldı bir baksana. Babam bir garabet, ki annem de öyleydi. Annemin giydiği kıyafetler bile diğer insanlarınki gibi değildi. Babamın o kendisine yakıştığını, onu yakışıklı kıldığını düşündüğü ceketine bir baksana. Neden yeni bir ceket almıyor ki? Öyle çok bir para da değil. Neden almıyor sana söyleyeyim. Hiçbir şeyden haberi yok ve annem hayattayken onun da hiçbir şeyden haberi yoktu. Mabel farklı. O her şeyin farkında ama bir şey söylemiyor. Ben söyleyeceğim ama. Daha fazla milletin bana garip garip bakmasına izin vermeyeceğim. Mook, bana bak, babam
116 kasabadaki dükkânının sadece bir garabet yığını olduğunu, aldığı hiçbir malı satamayacağını bilmiyor. Hiçbir şey bilmiyor. Bazen iş olmuyor diye korkuyor sonra gidip yeni bir şeyler alıyor. Akşamları şöminenin yanına oturup işlerin yakında açılacağını söylüyor. Endişelenmiyor. Bir garip. Endişelenecek kadar farkında değil."

Genç adamın heyecanı daha da arttı. Durup yarım akıllı adamın tepkisiz suratına bakarak "O farkında değil, ama ben farkındayım," diye bağırdı. "Hem de ne farkındayım. Dayanamıyorum. Burada yaşarken işler farklıydı. Çalışıyordum ve gece yatağıma girip uyuyabiliyordum. O kadar çok insan görmüyordum ve böyle şeyler düşünmüyordum. Orada, kasabada akşamları postaneye ya da trenleri izlemeye ambarlara gidiyorum ve kimse bana tek kelime etmiyor. Herkes etrafta toplaşıp sohbet ediyor ve gülüşüyor, ama kimse benimle konuşmuyor. Sonra ben de kendimi öylesine tuhafmışım gibi hissediyorum ki, ben de konuşamıyorum. Defolup gidiyorum. Tek kelime etmiyorum. Edemiyorum."

Genç adamın öfkesi iyice çığırından çıktı. Ağaçların çıplak dallarına bakarak "Daha fazla sineye çekmeyeceğim," diye bağırdı. "İmkanı yok, katlanamam."

Ateşin yanına oturan adamın boş suratı yüzünden iyice sinirlenen Elmer

döndü ve adama da yolda Winesburg'dan yana baktığı gibi dik dik baktı. "İşine dön," diye bağırdı. "Senle konuşmamın ne faydası var?" Aklına bir şey geldi ve sesi alçaldı. "Ben de korkağın tekiyim, ha?" diye mırıldandı. "Neden dümdüz buraya geldim, biliyor musun? Birilerine anlatmam gerekiyordu ve anlatabileceğim tek kişi sensin. Senin anlayacağın, kendim gibi bir garabet bulmam lazımdı. Kaçtım işte. George Willard gibi birine kafa tutamazdım. Sana gelmem gerekiyordu. Ona da anlatmam gerek, ki anlatacağım da."

Sesi tekrar bir haykırışa döndü ve kolları havada savrulmaya başladı. "Ona anlatacağım. Garabet olmayı bırakacağım. Ne düşündükleri umurumda değil. Daha fazla katlanmayacağım."

Elmer Cowley yarım akıllı adamı ateşin önünde bıraktı ve ağaçlıktan koşarak çıktı. Yaşlı adam ayağa kalktı ve çitin üstünden tırmanıp mısır toplamaya geri döndü. "Beni yıkasınlar," dedi. "Bak sen şu işe, beni yıkasınlar." Olanlar Mook'un ilgisini çekmişti. Tarlaların arasındaki bir yoldan bir saman yığınını kemiren iki ineğin yanına gitti. İneklere "Elmer buradaydı," dedi. "Elmer delirmiş. Yığının arkasına geçin ki sizi göremesin, öylesi daha iyi olur. Birilerinin canını yakacak bu Elmer, görürsünüz."

O akşam saat sekizde Elmer Cowley başını George Willard'ın içeride oturup bir şeyler yazmakta olduğu Winesburg Eagle'ın ön kapısından içeri uzattı. Şapkasını gözlerinin üzerine çekmişti ve yüzünde kasvetli bir ifade vardı. İçeri girip kapıyı kapatarak "Sen, benimle dışarı gel," dedi. Eli içeri girebilecek kimselere direnmeye hazırmışçasına kapının kolundaydı. "Gel dışarı. Seninle konuşmak istiyorum."

George Willard ve Elmer Cowley Winesburg'un Ana Caddesinde yürümeye başladılar. Gece soğuktu, George Willard'ın üzerinde yeni bir palto vardı, çok şık ve yakışıklı görünüyordu. Ellerini paltosunun ceplerine sokmuştu ve merakla yanında yürüyen oğlana bakıyordu. Uzun zamandır genç tüccarla arkadaş olmak ve aklındakileri öğrenmek istiyordu. Şimdi tam vakti olduğunu düşünüyordu ve keyfi yerindeydi. "Neler düşünüyor acaba? Belki de gazetede basılabilecek bir haberden bahsedebileceğini düşünüyordur. Yangın olamaz, çünkü yangın zillerini çalmadılar, etrafta koşuşturan da yok." diye düşündü.

Soğuk Kasım akşamında Winesburg'un Ana Caddesinde sadece birkaç vatandaş vardı ve onlar da dükkânlardaki sobaların yanına varmak için hızlı hızlı yürüyorlardı. Dükkânların vitrinleri buğulanmıştı ve rüzgâr Doktor Welling'in ofisine çıkan merdivenlere açılan kapının üzerindeki tabelayı sallıyordu. Hern'in Bakkaliyesi'nin önündeki kaldırımda elmalarla dolu bir sepet ve yeni süpürgelerin asılı olduğu bir askılık duruyordu. Elmer Cowley durdu ve yüzünü George Willard'a döndü. Konuşmaya çalıştı, kolları yukarı aşağı

oynamaya başladı. Yüzü spazm geçirircesine seğiriyordu. Haykıracak gibiydi. "Ah, dön geri," diye feryat etti. "Git yanımdan. Sana söyleyecek bir şeyim yok. Seni görmek istemiyorum."

Endişeli genç tüccar üç saat boyunca Winesburg'un evlerinin sokaklarında garabet olmadığını ilan etmeyi başaramadığından ötürü duyduğu öfkeden gözü kararmış bir şekilde gezindi. Yenilgi hissi acı acı üzerine çöktü ve ağlayası geldi. Akşamüstü boyunca meşgul olduğu, saatlerce süren hiçliğe nafile söylenmelerinden ve genç muhabirin huzurundaki başarısızlığından sonra, kendisi için bir gelecek umudu göremiyordu.

Ve sonra, aklına yeni bir fikir geldi. Onu çevreleyen karanlığın içinde yeni bir ışık görmeye başladı. Bir senedir Cowley ve Oğlu'nun müşteri beklediği, an itibariyle karanlığa bürünmüş dükkâna gitti, sessizce içeri girdi ve el yordamıyla dükkânın arkasında, sobanın yanında duran bir varili buldu. Varildeki talaşların içinde, Cowley & Oğlu'nun parasının saklı olduğu teneke bir kutu vardı. Ebenezer Cowley her akşam dükkânı kapatırken kutuyu varilin içine koyar ve üst kata çıkıp yatağına girerdi. Hırsızları kastederek kendi kendine "Böylesi güvensiz bir yer akıllarına bile gelmez," derdi.

Elmer çiftliğin satışından kalan yaklaşık dört yüz dolarlık paranın olduğu rulodan iki onluk halinde yirmi dolar aldı. Sonra kutuyu talaşların arasına geri yerleştirip sessizce dükkânın ön kapısından çıktı ve tekrar sokaklarda yürümeye başladı.

Bütün bu mutsuzluğuna bir son vermek için bulduğu fikir oldukça basitti. Kendi kendine "Buradan gideceğim, evden kaçacağım." dedi. Yerel yük trenlerinden birinin Winesburg'dan gece yarısı geçip gün doğarken Cleveland'a vardığını biliyordu. O trene atlayacak ve Cleveland'a vardığında kalabalıklara karışacaktı. Bir dükkânda iş bulacak, diğer çalışanlarla arkadaş olacak, herkes gibi olacaktı. Ondan sonra konuşup gülebilecekti. Garabet muamelesi görmeyecek, arkadaş edinebilecekti. Hayat, diğer insanlar için olduğu gibi, onun için de bir anlam arz etmeye ve içini ısıtmaya başlayacaktı.

Uzun ve sakar genç adam sokakları aşarken öfkelendiği ve George Willard'dan çekindiği için kendine gülüyordu. Kasabadan ayrılmadan önce genç muhabirle konuşmaya, aklındakileri anlatmaya ve belki de ona, onun vasıtasıyla tüm Winesburg'a meydan okumaya karar verdi.

Elmer yeni kazandığı özgüveniyle parıldayarak Yeni Willard Oteli'nin ofisine gidip kapıya vurdu. Gözleri uykulu bir oğlan ofisteki katlanır yatakta uyuyordu. Maaş almıyordu ama yemekleri otelde yiyordu ve "gece memuru" unvanını gururla taşıyordu. Oğlanın huzurunda Elmer cesur ve ısrarcıydı. "Git uyandır onu," diye buyurdu. "Söyle, aşağıya, deponun oraya gelsin. Onu gör-

mem lazım, yerel hattı yakalayacağım. Söyle, giyinip aşağı gelsin. Fazla vaktim yok."

Gece yarısı yerel treninin Winesburg'daki işi bitmişti ve demiryolu çalışanları vagonları birbirine bağlıyor, fenerlerini salıyor ve doğuya yolculuklarına devam etmeye hazırlanıyorlardı. George Willard tekrar yeni paltosunu giyip gözlerini ovuşturarak istasyon peronuna koştu. Merak içindeydi. "Eee, geldim işte. Ne istiyorsun? Bana bir şeyler söyleyecekmişsin?" dedi.

Elmer açıklamaya çalıştı. Diliyle dudaklarını ıslattı ve inildeyerek hareketlenmeye başlayan trene baktı. "Şimdi, senin anlayacağın," dedi ve sonra dilinin kontrolünü kaybetti. Ne dediği tam anlaşılmaz bir biçimde "Vay beni yıkasınlar, ütülesinler. Bak şu işe, vay beni yıkasınlar, ütülesinler kolalasınlar." diye mırıldanmaya başladı.

Elmer Cowley karanlıkta, inildeyen trenin yanında, istasyon platformunun üzerinde öfkeden tepiniyordu. Gözlerinin önünde ışıklar patlıyor ve bir aşağı bir yukarı çakıyorlardı. Cebinden iki onluk banknotu çıkarıp George Willard'ın eline tutuşturdu. "Al bunları," diye bağırdı. "Bunları istemiyorum. Babama ver. Ondan çalmıştım." Öfkesinden hırlayarak döndü ve kollarını havada savrulmaya başladı. Kendini tutan ellerden kurtulmak isteyen biri gibi yumruklar savurdu ve yumrukları George Willard'ın göğsüne, boynuna ağzına geldi. Genç muhabir neredeyse kendinden geçerek, darbelerin korkunç gücünden kaskatı kasılmış halde perona yığıldı. Elmer geçmekte olan trenin üzerine atladı, vagonların üzerinden koşarak boş bir açık vagona yüzüstü uzandı ve karanlıkta dönüp yere yığılmış adamı görebilmek için arkasına baktı. Gururu kabarmıştı. "Ona gösterdim," diye bağırdı. "Sanırım ona gününü gösterdim. O kadar da garip değilim. Ona, o kadar da garip olmadığımı gösterdim."

SÖYLENMEMİŞ YALAN

Ray Pearson ve Hal Winters, Winesburg'un üç mil kuzeyindeki bir çiftlikte çalışan ırgatlardı. Cumartesi akşamüstleri kasabaya inerlerdi ve kırsaldan gelen diğerleriyle birlikte sokaklarda dolanırlardı.

Ray sessiz, daha tedirgince, elli yaşlarında, kahverengi sakallı, çok fazla ve ağır çalışmaktan omuzları şişmiş bir adamdı. Hal Winters ile yapıları, herhangi iki adamın tabiatının birbirinden olabileceği kadar farklıydı.

Ray bütünüyle ciddi bir adamdı ve küçük, keskin hatlara ve tiz bir sese sahip bir karısı vardı. Bir düzine ince bacaklı çocuklarıyla ikisi, Ray'in çalıştığı Wills çiftliğinin arkasındaki bir derenin yanında duran, yıkık dökük bir evde yaşıyorlardı.

İş arkadaşı Hal Winters ise genç bir adamdı. Winesburg'un ileri gelenlerinden Ned Winters'ın ailesinden değil, Unionville'e altı mil uzaklıktaki bir hızarhanenin sahibi ve Winesburg'daki herkes tarafından müzmin bir namussuz olarak görülen yaşlı Windpeter Winters'ın üç oğlundan biriydi.

Yaşlı Windpeter Kuzey Ohio'nun Winesburg'un bulunduğu kısımlarında yaşayan sakinlerinin aklında alışılagelmişin dışında, trajik ölümüyle yer etmişti. Adam bir akşam sarhoş olduktan sonra arabasını demiryollarının yanından Unionville'e sürmüştü. O taraflarda yaşayan kasap Henry Brattenburg, onu kasabanın sınırlarında durdurup gelen trenin ona çarpacağını söylemiş, fakat Windpeter kamçısını adama şaklatmış ve yoluna devam etmişti. Yakındaki bir yolda kendi arabalarını evlerine süren bir çiftçi ve karısı, trenin adama ve iki atına çarpıp onları öldürdüğü kazaya şahit olmuşlardı. Yaşlı Windpeter'in arabasının koltuğundan doğrulup üzerine gelmekte olan lokomotife haykıra haykıra sövdüğünü ve ardı kesilmeyen kırbaç darbelerinden çılgına dönmüş atları son sürat kaçınılmaz ölümlerine doğru koştururken keyif naraları attığını söylemişlerdi. Genç George Willard ve Seth Richmond gibi oğlanlar kazayı oldukça canlı bir şekilde hatırlıyorlardı, çünkü kasabamızdaki herkes yaşlı adamın kesinlikle cehenneme gideceği ve yokluğunun kasaba için daha hayırlı olduğu görüşünde hemfikir olmasına rağmen, gizliden gizliye adamın ne yaptığını bildiğine inanıyor ve onun budalaca cesaretine hayranlık duyuyorlardı. Ne de olsa birçok genç oğlanın sıradan bakkal tezgâhtarları olmaktan ve sıkıcı hayatlar sürmektense, görkemli bir şekilde ölmenin hayalini kurdukları dönem-

leri olur.

Fakat hikâyemiz ne Windpeter Winters'a, ne de Wills Çiftliği'nde Ray Peterson'la beraber çalışan oğlu Hal'e dair bir hikâye değil. Bu, Ray'e dair bir hikâye. Lakin hikâyeye nüfuz edebilmeniz için, biraz olsun genç Hal'den de bahsetmemiz gerekiyor.

Hal yaramazın tekiydi. Herkes böyle diyordu. Winters ailesinde hepsi Windpeter gibi geniş omuzlu, kavgacı, kadın budalası ve genel olarak hayırsız üç erkek çocuk vardı: John, Hal ve Edward.

Hal aralarından en beteriydi ve her zaman bir şeytanlık peşindeydi. Bir keresinde babasının hızarhanesinden bir yığın keresteyi çalıp Winesburg'da satmıştı. O parayla kendine bir takım ucuz, cafcaflı kıyafetler almıştı. Sonra da sarhoş olmuştu ve babası kasabaya onu bulmaya geldiğinde Ana Cadde üzerinde birbirleriyle karşılaşıp yumruk yumruğa bir kavgaya tutuşmuşlardı ve tutuklanıp birlikte nezarethaneye koyulmuşlardı.

Hal, Willis Çiftliği'nde çalışmaya yakınlardaki köy okulunda çalışan bir öğretmenden hoşlandığı için başlamıştı. O zamanlar yirmi iki yaşındaydı ama çoktan Winesburg'da "kız meselesi" denilen şeylerden iki ya da üç tanesine karışmıştı. Öğretmene olan ilgisini duyan herkes mevzunun kötü sonuçlanacağından emindi. Genel kanı "Onun da başını derde sokacak, görürsünüz," idi.

Velhasıl, iki adam, Ray ve Hal, Ekim ayının sonlarında bir gün tarlada çalışıyorlardı. Mısır topluyorlardı, bazen biri bir şey söylüyordu ve gülüyorlardı. Sonra tekrar sessizlik başlıyordu. Daha duyarlı ve düşünceli olan Ray'in elleri soyulmuştu ve sızlıyordu. Ellerini paltosunun cebine soktu ve tarlaların ötesine bakındı. Üzgün, endişeli bir haldeydi, manzaranın güzelliğinden etkilenmişti. Eğer Winesburg'un etrafının sonbaharda nasıl olduğunu ve alçak tepelerin nasıl kırmızıya ve sarıya boyandığını görseydiniz, hissettiklerini anlayabilirdiniz. Çok öncelerini, daha gençken o zamanlar Winesburg'da fırıncılık yapan babasıyla yaşadığı zamanları ve nasıl böylesi günlerde ağaçlıklara yemiş toplamaya, tavşan avlamaya veya sadece aylaklık edip piposunu içmeye gittiğini düşündü. Evlilik yoluna da bu başıboş dolandığı günlerden birinde girmişti. Babasının dükkânında çalışan bir kızı, ormana kendisiyle birlikte gelmeye ikna etmişti ve olanlar olmuştu. İçinde bir isyan hissi uyanmaya başladığında o akşamüstünü ve hayatını nasıl etkilediğini düşünüyordu. Hal'in varlığını unutmuştu ve kendi kendine konuşuyordu. Kısık bir sesle "Kandırıldım, Tanrı aşkına, başıma gelen bu işte, hayat beni kandırdı ve benimle dalgasını geçti."

Hal Winters adamın düşüncelerini okuyormuşçasına konuştu. "Eee, değdi mi peki? Ne diyorsun? Evlilik işleri falan?" diye sordu ve sonra güldü. Hal gülmeye devam etmeye çalıştı ama onun üzerine de ciddi bir hal çökmüştü.

Ciddiyetle konuşmaya başladı. "Erkek dediğin illa bunu mu yapmalı?" diye sordu. "İlla koşumları giymeli ve hayatın içinden bir at gibi koşturulmalı mı?"

Hal cevabı beklemedi, ayağa fırladı ve mısır demetlerinin arasında dolanmaya başladı. Gittikçe heyecanlanıyordu. Aniden eğilip yerden sarı bir mısır başağı aldı ve çitlere fırlattı. "Nell Gunther'ın başını belaya soktum," dedi. "Bak, sana anlatıyorum, ama kimseye söyleme."

Ray Pearson doğruldu ve durup dik dik baktı. Hal'den neredeyse bir ayak kısaydı, genç adam gelip ellerini onun omuzlarına koyduğunda ilginç bir görüntü oluşturdular. Boş, büyük tarlanın ortasında, uzaklardaki sarı ve kırmızı tepelerin ve arkalarındaki sıra sıra mısır demeti yığınlarının önünde öylece durdular ve sadece iki kayıtsız işçiyken, bir anda birbirlerine karşı canlanıverdiler. Hal hallerini fark etti ve yapısı gereği gülmeye başladı. Ne yapacağını bilmez bir biçimde "Eee, babalık," dedi. "Haydi, bir akıl ver. Nell'in başını belaya soktum. Belki sen de aynı sıkıntıya düşmüşsündür. Biliyorum, herkes 'doğrusunu yap' diyecek, fakat sen ne diyorsun? Evlenip bir yuva mı kurmalıyım? Koşu takımını giyip yaşlı bir at gibi tükenmeli miyim? Beni tanıyorsun Ray. Beni kendimden başkası iflah edemez. Öyle mi yapmalıyım, yoksa Nell'e 'Şeytan görsün yüzünü' mü demeliyim? Haydi, bir şey söyle. Sen ne dersen onu yapacağım, Ray."

Ray cevap veremedi. Hal'in ellerini omuzlarından silkeledi ve dönüp doğruca ahıra yürümeye başladı. Duygusal bir adamdı ve gözleri yaşarmıştı. Hal Winters'a, yaşlı Windpeter Williams'ın oğluna söylenebileceği, kendi eğitimine ve çevresindeki tüm insanların inancına uygun tek bir şey olduğunu biliyordu, fakat kendini ne kadar zorlarsa zorlasın, söylemesi gerektiğini bildiği şeyi söyleyemiyordu.

Ray o akşamüstü saat dört buçukta ahırda bir şeylerle uğraşırken karısı derenin yanındaki yoldan çıkageldi ve onu çağırdı. Adam, Hal'le konuştuktan sonra mısır tarlasına dönmemiş, ahırdaki işlere dalmıştı. O akşamki işleri çoktan halletmişti ve Hal'in süslenmiş bir şekilde evinden çıkıp, yeri göğü inletmeye hazır bir şekilde kasabaya doğru yola koyulduğunu görmüştü. Kendi evlerine giden yolda karısının peşi sıra, yere bakıp düşünerek yürüyordu. Sorunun ne olduğunu kestiremiyordu. Gözlerini kaldırıp batan günün ışığındaki manzaranın güzelliğini her gördüğünde içinden daha önce hiç yapmadığı şeyleri yapmak, bağırmak veya haykırmak veya karısına yumruklar atmak veya bunlara benzer beklenmedik, korkunç bir şeyler yapmak istiyordu. Yol boyunca kafasını kaşıyıp ne olduğunu anlamaya çalışarak yürüdü. Dikkatle karısının sırtına baktı, fakat kadının bir derdi yokmuş görünüyordu.

Kadının tek derdi adamın kasabaya alışverişe gitmesiydi ve adama almasını

istediği şeyleri söyler söylemez bir anda onu azarlamaya başladı. "Hep oyalanıyorsun," dedi. "Artık acele etmeni istiyorum. Evde yiyecek bir şey yok ve hızla kasabaya gidip oyalanmadan geri gelmelisin."

Ray evine girdi ve kapının arkasındaki askılıktan bir palto aldı. Paltonun ceplerinin etrafında yırtıklar vardı ve yakası parlıyordu. Karısı yatak odalarına gitti ve elinde kirli bir elbise ve üç gümüş dolarla döndü. Evin içinde bir yerlerde bir çocuk acı acı ağlıyordu, sobanın yanında uyuklayan köpek doğrulup esnedi. Karısı tekrar adamı azarlamaya başladı. "Çocuklar hep ağlıyor. Neden hep oyalanıyorsun?" diye sordu.

Ray evden çıktı ve bir çitten atlayıp bir tarlaya girdi. Hava yeni kararıyordu ve önündeki manzara muhteşemdi. Bütün alçak tepeler çeşit çeşit renge bürünmüştü ve çitlerin dibindeki küçük çalılar bile güzellikle dolup taşıyordu. Ray Pearson'a bütün dünya, tıpkı Hal ile ikisinin mısır tarlasında durup birbirlerinin gözlerine bakarken aniden canlandıkları gibi, bir şeylerle dolup canlanmış gibi geliyordu.

Winesburg çevresinin manzarası o sonbahar akşamında Ray'e fazla geldi. Bütün mevzu buydu. Tahammül edememişti. Aniden yaşlı, durgun bir çiftlik işçisi olduğunu unuttu ve yırtık paltosunu yere fırlatıp tarlada koşmaya başladı. Koşarken hayatına, hayatın kendisine, hayatı çirkinleştiren her şeye isyanını haykırdı. Etrafındaki boşluğa "Verilmiş bir söz yok," diye bağırdı. "Ben Minnie'me hiçbir şey vaat etmedim, Hal de Nell'e hiçbir şey vaat etmedi. Etmediğini biliyorum. Kız onunla ağaçlığa kendi istediği için gitti. İkisi de aynı şeyi istiyordu. Ben neden bedel ödeyeyim ki? Hal niye bedel ödesin? Neden ille birisi bir bedel ödemek zorunda? Hal'in yaşlanmasını ve harap olmasını istemiyorum. Ona söyleyeceğim. Uzamasına izin vermeyeceğim. Hal'i kasabaya varmadan yakalayacağım ve ona söyleyeceğim."

Ray sakarca koşmaya başladı ve bir kere tökezleyip düştü. "Hal'i yakalayıp anlatmalıyım," diye düşünüyordu ve nefesinin kesilmeye başlamasına rağmen koştukça koştu. Koşarken aklına yıllardır düşünmediği şeyler– evlendiği günlerde nasıl da Oregon'un Portland şehrindeki amcasının yanına gitmeyi istediği, nasıl bir çiftlikte çalışmak istemediği, Batı'ya gidince denize açılıp denizci olmaya veya bir at çiftliğinde iş bulup, atını Batı kasabalarına sürerken evlerinde uyuyan insanları haykırışları ve kahkahalarıyla uyandıracağına dair hayalleri geldi. Sonra koşarken çocuklarını hatırladı ve onların kendisine tutundukları nı hayal etti. Kendine dair tüm düşünceleri Hal'e karşı düşünceleriyle karman çormandı ve çocukların genç adama da tutunduklarını hayal ediyordu. "Onlar benim ya da senin kazaların değiller, Hal," diye bağırdı. "Onlar hayatın kazaları. Benim onlarla bir alakam yok."

Ray Pearson koşmaya devam ederken tarlaları karanlık kaplamaya başladı. Nefesi küçük hıçkırıklara dönüşmüştü. Yolun kenarındaki çite varıp süslenmiş, keyifle yürürken bir yandan da piposunu içen Hal'i yakaladığında ne ne düşündüğünü, ne de ne istediğini söyleyebilecek hali kalmamıştı.

Ray Pearson'ın cesareti kırıldı ve başından geçenlerle ilgili hikâye de aslında burada bitti. Çite vardığında hava neredeyse kararmıştı ve ellerini çitin üst çıtasına koydu ve Hal'e baktı. Hal Winters bir hendeğin üzerinden atladı ve Ray'e yaklaşıp ellerini ceplerine soktu ve güldü. Mısır tarlasında olanları unutmuş gibi görünüyordu ve bir eliyle Ray'in ceketinin yakasını tutup yaşlı adamı yaramazlık yapmış bir köpeği silkelercesine salladı.

"Demek bana akıl vermeye geldin, ha?" dedi. "Aman, bir şey söylemene gerek yok. Ödleğin teki değilim ve kararımı çoktan verdim." Bir kahkaha attı ve tekrar hendeğin öbür tarafına atladı. "Nell budala değil," dedi. "Benden evlenmemizi istemedi. Onunla evlenmek isteyen benim. Bir yuva kurmak, çocuk sahibi olmak istiyorum."

Ray Pearson da kahkaha atmaya başladı. Kendine ve tüm dünyaya gülmek istiyordu.

Hal Winters'ın sureti Winesburg'a uzanan yolun alacakaranlığında kay-
124 bolurken döndü ve yavaşça tarlalara, yırtık paltosunu bıraktığı yere doğru yürümeye başladı. Yürürken sıska bacaklı çocuklarıyla derenin kenarındaki yıkık dökük evde geçirilen keyifli akşamların hatıraları aklına gelmiş olacak ki, kendi kendine bir şeyler fısıldadı. Yumuşakça "Böylesi daha iyi. Ne dersem diyeyim yalan söylemiş olacaktım," dedi ve sonra onun sureti de tarlaların karanlığında kayboldu.

İÇKİ

Tom Foster Cincinnati'den Winesburg'a hâlâ genç ve daha birçok yeni izlenim edinebilecek yaştayken gelmişti. Anneannesi kasabaya yakın bir çiftlikte büyümüş ve gençliğinde daha Trunion Otoyolu'nun üzerindeki bir taşra bakkalının etrafına kümelenmiş on iki veya on beş hanelik bir köy olan Winesburg'da okula gitmişti.

Yaşlı kadın sınır yerleşkesinden ayrıldıktan sonra ne hayat sürmüştü, ne kadar da güçlü, becerikli bir ihtiyardı ama! Tamirci olan kocasının vefatından önce, onunla birlikte Kansas'a, Kanada'ya ve New York'a gitmişti. Sonra kendisi de bir tamirci ile evlenmiş olan ve Cincinnati'nin karşı kıyısındaki, Kentucky'nin Covington kasabasında yaşayan kızının yanına taşınmıştı.

Sonra, Tom Foster'ın anneannesi için zor günler başlamıştı. İlkin damadı bir grev sırasında polis tarafından öldürülmüştü ve sonra da Tom'un annesi yatağa düşüp vefat etmişti. Anneannenin bir miktar birikmiş parası vardı, fakat kızının hastalığı ve iki cenazenin masrafları birikimini silip süpürmüştü. Kadın yaşlı, yarı-bitkin bir işçiye dönüşmüştü ve torunuyla beraber Cincinnati'nin yan sokaklarından birindeki bir hurda dükkânının üst katında yaşıyordu. Beş yıl boyunca bir ofis binasının yerlerini paspaslamış ve sonra bir restoranda bulaşıkçı olarak iş bulmuştu. Elleri yamuk yumuk olmuştu. Bir süpürgenin veya yer paspasının sapını kavradığında ağaçlara tırmanan sarmaşıkların kurumuş köklerini andırıyorlardı.

Yaşlı kadın fırsatını bulur bulmaz Winesburg'a geri dönmüştü. Bir akşam işten eve dönerken içinde otuz yedi dolar olan bir cüzdan bulmuş ve kasabaya dönüş yolu da böylece açılmıştı. Yolculuk oğlan için büyük bir serüven olmuştu. Anneannesi yaşlı ellerinde sıkı sıkıya tuttuğu cüzdanla eve geldiğinde saat akşam yediyi geçiyordu ve kadın öylesine heyecanlıydı ki, konuşmakta zorlanıyordu. Cincinnati'den o gece ayrılmakta ısrar etmiş, sabahı beklerlerse cüzdan sahibinin kesin onları bulup başlarını belaya sokacağını söylemişti. O zamanlar on altı yaşında olan Tom, bütün varlıklarını sardıkları eski battaniyeyi sırtına vurarak kadının peşi sıra istasyona gitmek durumunda kalmıştı. Kadın yanında yürüyüp onu itekleyip hızlandırmaya çalışıyordu. Dişsiz yaşlı ağzı tedirgince seğiriyordu. Tom yorulup çıkınlarını bir kavşakta yere koymaya kalktığında kadın çıkını kapmıştı, eğer Tom onu durdurmasaydı yükü kendi

sırtına vuracaktı. Bir trene binip şehirden ayrıldıklarında kadın genç kız gibi keyiflenmişti ve oğlanla daha önce hiç konuşmadığı bir biçimde konuşmaya başlamıştı.

Tren bütün gece boyunca sallana sallana ilerledi ve anneannesi de Tom'a Winesburg'la, oğlanın tarlalarda çalışmaktan, ağaçlıklarda yabani hayvanları avlamaktan nasıl keyif duyacağıyla ilgili hikâyeler anlattı. Elli yıl öncesinin küçücük köyünün nasıl olup da yokluğunda büyüyen bir kasabaya dönüştüğüne inanamıyordu. Tren sabah Winesburg'a girdiğinde önce trenden inmek istememişti. "Hiç de düşündüğüm gibi değil. Burası seni zorlayabilir." demişti ve tren yoluna devam ettiğinde ikili şaşkın ve nereye gideceklerini bilmez bir biçimde Winesburg'un bagajcısı Albert Longworth'un önünde kalakalmışlardı.

Fakat Tom Foster hiç zorlanmamıştı. Her yere uyum sağlayabilecek biriydi. Kasaba bankerinin karısı Bayan White, anneanneyi mutfaklarında işe almıştı ve oğlan da bankerin yeni tuğla ahırında seyis olarak yer edinmişti.

Winesburg'da hizmetçi bulmak zordu. Ev işlerine yardımcı isteyen kadınlar, yemeklerini masada aileyle birlikte oturarak yemekte ısrar eden "kiralık kızlar" tutarlardı. Bayan White bu kiralık kızlardan bıkmıştı ve şehirli yaşlı kadın karşısına çıktığında onu hemen kapıvermişti. Kadın, Tom için ahırın üst katında bir oda döşetmişti. Kocasına "Oğlan atların işlerini bitirdikten sonra bahçedeki çimleri biçebilir ve ufak tefek işlere koşturabilir." diye açıklamıştı.

Tom Foster yaşına göre ufak yapılıydı, yoğun ve sert, dimdik duran siyah saçlarla kaplı büyük bir kafası vardı. Saçları kafasının büyüklüğünü vurguluyordu. Sesi tahayyül edilebilecek en yumuşak sesti ve kendisi öylesine kibar ve ağırbaşlıydı ki, kasabanın hayatına üzerine zerre ilgi çekmeksizin karışabilmişti.

Tom Foster'ın nasıl olup da bu kadar kibar olduğunu merak etmemek mümkün değildi. Cincinnati'de sert çocuklardan oluşan çetelerin sokaklarda dolandığı bir semtte büyümüştü ve gelişim yıllarını bu sert çocuklarla birlikte geçirmişti. Bir süreliğine telgraf firmasının kuryesi olarak çalışmıştı ve randevu evleriyle dolu bir mahalleye telgraf taşımıştı. Evlerdeki kadınlar Tom Foster'ı tanır ve severdi, çetelerdeki çocukların da ona karşı tutumları pek farklı değildi.

Baskın yapılı biri değildi. Kaçmasına yardımcı olan asıl şey buydu. Garip bir şekilde hayat duvarının gölgesinde duruyordu, gölgelerde durmak için yaratılmıştı. İstifini bozmadan ve, ilginçtir ki, gördüklerinden zerre etkilenmeksizin evlerdeki kadınları ve erkekleri izliyor, onların kaçamak, korkunç aşk maceralarına tanıklık ediyor, oğlanların kavgalarına şahit oluyor, onların hırsızlık ve sarhoşluk hikâyelerini dinliyordu.

Tom bir keresinde hırsızlık yapmıştı. Bu olay, o daha hâlâ şehirde yaşarken gerçekleşmişti. Anneannesi o zaman hastaydı ve kendisi de işsizdi. Evde yiyecek hiçbir şey yoktu, o da bu yüzden yan sokaktaki bir eyer dükkânına girmiş, kasadan bir dolar yetmiş beş sent çalmıştı.

Eyer dükkânı yaşlı, uzun bıyıklı bir adamındı. Oğlanı dükkânda dolanırken görmüştü ama bir önem vermemişti. Adam bir yük arabacısıyla konuşmak için sokağa çıktığında Tom kasayı açmış ve parayı alıp dükkândan çıkmıştı. Sonra yakalanmıştı ve anneannesi konuyu bir ay boyunca dükkâna haftada iki kere yerleri temizlemeye gelmeyi teklif ederek çözmüştü. Oğlan utanmıştı, ama bir yandan da memnundu. Anneannesine "Utanmak sorun değil, yeni bir şeyleri anlamamı sağlıyor," demişti. Anneannesi oğlanın neden bahsettiğini anlamamıştı, ama kadın torununu öylesine seviyordu ki, onu anlayıp anlamamasının bir önemi yoktu.

Tom Foster bir yıl boyunca bankerin ahırında yaşadı ve sonra oradaki yerinden oldu. Atlara gereken ilgiyi gösteremiyordu ve bankacının karısı için sürekli bir can sıkıntısı kaynağıydı. Kadın ona çimlerini biçmesini söylediğinde bunu unutuyordu. Sonra, kadın onu bir dükkâna veya postaneye yolluyordu, çocuk hemen geri dönmeyip bütün akşamı bir grup adam ve oğlanla, anlatılanları dinleyerek, ara sıra kendisine bir şeyler sorulduğunda da birkaç kelimelik cevaplar vererek geçiriyordu. Şehirde randevu evlerinin ve geceleri sokaklarda koşuşturan kavgacı çocuklarınkine olduğu gibi, Winesburg sakinlerinin hayatına da hem ait olma, hem de göz ardı edilemeyecek kadar ait olmama gücüne sahipti.

Tom banker White'ların yanındaki yerini kaybettikten sonra anneannesinin yanından ayrıldı, ama kadın duruma rağmen akşamüstleri sık sık ziyaretine gelmeye devam etti. Oğlan yaşlı Rufus Whiting'e ait küçük bir binanın arka cephesindeki bir odayı kiraladı. Bina, Ana Caddenin hemen yanındaki Duane Sokağındaydı ve mesleğini icra etmesine izin vermeyecek derecede kırılgan ve unutkanlaşmış, ama kendi verimsizliğinin farkında olmayan yaşlı adam tarafından yıllardır hukuk bürosu olarak kullanılıyordu. Tom'u sevmişti ve odayı ona aylığı bir dolardan kiralamıştı. Akşamüstünün geç saatlerinde, avukat gittikten sonra bütün bina oğlana kalıyordu ve o da sobanın yanında yere uzanıp saatlerce düşüncelere dalıyordu. Anneannesinin geldiği akşamlarda herkesin huzurunda olduğu gibi, onun huzurunda da sessizce dururken kadın, avukatın sandalyesine oturup piposunu içiyordu.

Yaşlı kadın hemen her zaman büyük bir canlılıkla konuşuyordu. Bazen bankerin evinde olan bir olaya kızmış oluyordu ve saatlerce söyleniyordu. Kendi biriktirdiği parayla bir paspas almıştı ve düzenli olarak avukatın ofisinin

döşemelerini siliyordu. Sonra ofis pırıl pırıl olup tertemiz kokmaya başladığında kilden piposunu yakıyordu ve pipoyu Tom'la beraber içiyorlardı. Kadın oturduğu koltuğun yanında yere uzanmış yatmakta olan oğlana "Sen ölmeye hazır olduğunda ben de öleceğim," demişti.

Tom Foster Winesburg'daki hayatından memnundu. Mutfak ocakları için odun kesmek ve evlerin önündeki bahçelerin çimlerini biçmek gibi ufak tefek işlere koşuyordu. Mayıs'ın sonlarında ve Haziran'ın başlarında tarlalarda çilek topluyordu. Aylaklık yapmak için vakti vardı ve aylaklıktan keyif alıyordu. Banker White eski paltolarından birini oğlana vermişti, fakat palto oğlana büyük gelmişti, ama anneannesi paltonun oğlana uyması için gerekli tadilatları yapmıştı. Oğlanın aynı yerden edindiği, içi kürk kaplı başka bir paltosu daha vardı. Kürk yer yer aşınmıştı, ama hâlâ sıcak tutuyordu ve Tom kış aylarında bu paltonun içinde uyuyordu. Oğlan kendi geçinip gitme yönteminin yeterince iyi olduğunu düşünüyordu ve hayatının Winesburg'da aldığı şekilden memnundu.

Olağanca abes küçük şeyler Tom Foster'ı mutlu ediyordu. Sanırım insanların onu sevmesinin sebebi de buydu. Hern'in bakkaliyesinde Cumartesileri yoğunlaşan satışlara hazırlık için Cuma akşamüstleri kahve kavrulurdu ve zengin kahve kokusu Ana Caddeye yayılırdı. Tom Foster gelip dükkânın arkasındaki bir kutuya otururdu. Bir saat kıpırdamaksızın oturur ve varlığını onu mutluluktan kısmen sarhoş eden baharatlı kokuyla doldururdu. Usulca "Bu kokuyu seviyorum," derdi. "Bana uzaklardaki yerleri, şeyleri falan düşündürüyor."

Tom Foster bir gece sarhoş oldu. Bu durum oldukça ilginç bir şekilde gelişti. Daha önce hiç sarhoş olmamıştı, hatta hayatında daha önce hiç sarhoş edici bir şeyler içmemişti, fakat o sefer sarhoş olması gerektiğini hissetmişti ve akabinde de gidip sarhoş olmuştu.

Cincinnati'de yaşarken, Tom orada birçok şey, çirkinlik, suç ve şehvete dair bir sürü şey keşfetmişti. Hatta, bunlar hakkında Winesburg'daki herkesten daha çok şey biliyordu. Özellikle cinsellik konusu kendisini oğlana oldukça korkunç bir şekilde tanıtmış ve oğlanın zihninde derin bir iz bırakmıştı. Harap evlerin önünde soğuk gecelerde dikilen kadınları ve onlarla konuşmak için duran erkeklerin gözlerindekileri gördükten sonra, cinselliği kendi hayatından tamamen çıkarmayı düşünmüştü. Mahalledeki kadınlardan biri bir keresinde onun aklını çelmiş ve onu odasına götürmüştü. Ne odanın kokusunu, ne de kadının gözlerine yerleşen açgözlü bakışı asla unutmamıştı. Midesi bulanmış ve ruhu korkunç bir şekilde yaralanmıştı. Öncesinde hep kadınların anneannesi gibi oldukça masum olduğunu düşünüyordu, ama o odadaki malum deneyimden sonra kadınları zihninden azletmişti. Tabiatı öylesine

uysaldı ki, hiçbir şeyden nefret edemiyor, anlayamadığı şeyleri de unutmayı seçiyordu.

Ve Winesburg'a gelene kadar da Tom bazı şeyleri unutmuştu. Kasabadaki ikinci senesi bittikten sonra içinde bir şeyler uyanmaya başlamıştı. Dört bir yanında sevişen gençleri görüyordu ve kendisi de bir gençti. Ne olduğunu anlayamadan âşık da olmuştu. Çalıştığı adamın kızına, Helen White'a âşık olmuştu ve kendini geceleri kızı düşünürken buluyordu.

Bu Tom için bir sorundu ve bu sorunu kendi yöntemleriyle çözmüştü. Helen White'ın suretinin her aklına gelişinde düşüncelerini serbest bırakıyordu ve sadece düşüncelerinin yapısına odaklanıyordu. İçinde düşüncelerini ait olduklarını düşündüğü kulvarda tutmaya yönelik bir kavga, küçük çetin bir savaş vardı ve - şöyle bir bakıldığında da- muzaffer taraf kendisiydi.

Ve sonra Tom'un sarhoş olduğu bahar gecesi geldi. Tom o gece azıtmıştı. Ormandaki sarhoş edici otlardan yemiş masum yavru geyikler gibiydi. Olaylar aynı gece başladı, gelişti ve sonlandı. Tabii, Tom'un taşkınlığının Winesburg'daki kimseye bir zararının dokunmadığından emin olabilirsiniz.

Her şeyden öte, gecenin kendisi duyarlı bünyeleri sarhoş edebilecek cinstendi. Kasabanın konaklarının olduğu sokaklardaki ağaçların hepsi yumuşak yeşil yapraklı yeni elbiselerine bürünmüşlerdi, evlerin arkalarındaki bahçelerde erkekler sebze bahçelerinde oyalanıyordu ve havada kanı kaynatan, beklentilerle dolu bir sessizlik, bir sükût vardı.

Gece kendini hissettirmeye başladığında Tom, Duane Street'teki odasından çıktı. İlkin sokaklarda aheste aheste ve sessizce, kelimelere dökmeye çalıştığı fikirlerini düşünerek dolandı. Helen White'ın havada dans eden bir alev ve kendisinin de göğe sertçe uzanan, yaprakları dökülmüş küçük bir ağaç olduğuna kanaat getirdi. Sonra kızın bir rüzgâr, fırtınalı bir denizin karanlığından esen güçlü ve korkunç bir rüzgâr olduğunu ve kendisinin de balıkçıların kıyıda bıraktığı bir sandal olduğunu düşündü.

Bu fikir oğlanı keyiflendirdi ve oğlan bu fikirlerle oynayarak yürümeye devam etti. Ana Caddeye çıktı ve Wacker'in tütün dükkânının önündeki kaldırıma oturdu. Orada bir saat kadar erkeklerin muhabbetlerini dinleyerek oyalandı, fakat konuşulanlar ilgisini çekmedi ve oradan çaktırmadan sıvıştı. Sonra sarhoş olmaya karar verdi ve Willy'nin meyhanesine gidip bir şişe viski satın aldı. Şişeyi cebine koydu. Düşüncelerine yalnız başına dalabilmek ve viskiyi tek başına içmek istediği için kasabanın dışına yürüdü

Tom kasabanın bir mil kuzeyinde, yolun kenarındaki taze çimenlerle kaplı bir sete oturup sarhoş oldu. Önünde beyaz bir yol ve arkasında da tümüyle çiçek açmış bir elma bahçesi duruyordu. Winesburg sabahlarını, bu sabahlarda

banker White'ın evinin önündeki mıcır yoldaki taşların nasıl çiğ taneleriyle kaplandıklarını, sabah ışığında nasıl parıldadıklarını düşündü. Ahırda yattığı gecelerde yağan yağmuru ve yağmurun çatıda çıkardığı, uyumaksızın dinlediği sesi, atların ve samanın sıcak kokusunu düşündü. Sonra birkaç gün önce Winesburg'da çıkan fırtınayı düşündü ve sonra daha da geriye gidip anneannesiyle Cincinnati'den gelirlerken trende geçirdikleri geceyi zihninde tekrar yaşadı. Aniden vagonda sessizce oturmanın, treni gecenin içinden sürükleyen lokomotifin gücünü hissetmenin ne kadar garip bir his olduğunu hatırladı.

Tom çok kısa sürede sarhoş oldu. Aklında düşünceler düştükçe şişeden bir yudum alıyordu. Aklı bulanmaya başladığında ayağa kalkıp Winesburg'dan çıkan yol boyunca yürümeye başladı. Yolun üzerinde Winesburg'dan kuzeydeki Eerie Gölü'ne uzanan bir köprü vardı. Sarhoş oğlan yolu köprüye kadar takip etti. Köprüye geldiğinde çömelip oturdu. Şişeden tekrar içmeyi denedi, fakat şişenin mantarını çıkarır çıkarmaz midesi bulandı ve hızla mantarı şişeye geri taktı. Başı ileri geri sallanıyordu. Oturduğu yerde, köprünün taştan girişinde iç geçirdi. Başı bir rüzgârgülü gibi dönüyor, kolları ve bacakları çaresizce çırpınırken kendisi boşluğa savrulacakmış gibi oluyordu.

Tom saat on bir gibi kasabaya döndü. George Willard onu etrafta dolanırken buldu ve Eagle'ın matbaasına götürdü. Sonra, sarhoş çocuğun yerleri batıracağından korkup onu ara sokağa çıkardı.

Tom Foster muhabirin aklını karıştırdı. Sarhoş oğlan Helen White hakkında konuşmuş ve onunla deniz kıyısına giderek seviştiklerini söylemişti. George akşamüstü Helen White'ı babasıyla yürürken görmüştü ve Tom'un zil zurna sarhoş olduğuna kanaat getirdi. Helen White'a dair, kendi kalbinde yer etmiş bir hassasiyet tekrar alevlendi ve sinirlendi. "Kes artık!" dedi. "Helen White'ın adını kirletmene izin vermeyeceğim. Buna izin vermeyeceğim." Tom'un anlamasını sağlamak için onu omuzlarından sarsmaya başladı. Tekrar "Kes artık," dedi.

Yolları garip bir biçimde kesişmiş iki genç adam, matbaada üç saat kadar kaldılar. Tom biraz kendine geldikten sonra George onu yürüyüşe çıkardı. Beraber kırlara gittiler ve bir ağacın dibindeki bir kütüğe oturdular. Gecenin içindeki bir şey onları birbirine yaklaştırıyordu ve sarhoş oğlanın zihni açılmaya başladığında konuşmaya başladılar.

Tom Foster "Sarhoşluk iyi geldi," dedi. "Bana bir şey öğretti. Tekrar sarhoş olmamı gerektirecek bir şey kalmadı. Bundan sonra daha berrak düşüneceğim. Nasıl olduğunu bilirsin."

George Willard bilmiyordu, ama Helen White'la ilgili öfkesi geçmişti ve soluk, titrek oğlana daha önce kimseye olmadığı kadar çekildiğini hissediyor-

du. Anaç bir tavırla Tom'a ayağa kalkıp biraz dolaşmaları için ısrar etti. Beraber tekrar matbaaya döndüler ve karanlıkta sessizce oturdular.

Muhabir bir türlü Tom Foster'ın yaptığı şeyleri neden yapmış olduğunu çözemiyordu. Tom tekrar Helen White hakkında konuşmaya başladığında sinirlendi ve onu azarlamaya başladı. Sertçe "Zırvalamayı kes," dedi. "Onunla birlikte olmadın. Neden olmuşsun gibi konuşuyorsun? Neden böyle şeyler söylüyorsun? Kes artık, anladın mı?"

Tom incinmişti. George Willard'la kavga edemezdi, kavga etme yetisine sahip değildi. Bu sebepten gitmek için ayağa kalktı. George Willard ısrar ettiğinde elini uzattı ve yaşça daha büyük oğlanın koluna dokundu ve açıklamaya çalıştı.

Yumuşakça "Yani," dedi, "nasıl oldu bilmiyorum. Mutluydum. Nasıl olduğunu bilirsin. Helen White beni mutlu ediyordu ve gece de öyle. Acı çekmeyi, bir şekilde canımın yanmasını istedim. Yapmam gerekenin bu olduğunu düşündüm. Acı çekmek istedim, çünkü herkes acı çekiyor ve hatalar yapıyor. Aklıma yapabileceğim başka birçok şey geldi, fakat hiçbiri işe yaramazdı. Hepsi başkalarının canını yakacaktı."

Tom Foster'ın sesi yükseldi ve hayatında ilk defa heyecana kapılır gibiydi. "Sevişmek gibiydi, demeye çalıştığım bu," diye açıkladı. "Nasıl olduğunu anlamıyor musun? Yaptığım şeyi yapmak bana acı verdi ve her şeyi tuhaflaştırdı. Bu yüzden yaptım. İyi ki de yaptım. Dersimi aldım, ki tüm olay, bütün istediğim de buydu. Anlamıyor musun? Bir şeyler öğrenmek istiyordum. Bu yüzden yaptım."

ÖLÜM

Doktor Reefy'nin Heffner Binası'nda, Paris Dokuma Şirketi'nin üst katındaki ofisine çıkan merdivenler oldukça loştu. Merdivenlerin başında bacası kirli bir lamba duvara bir dirsekle tutturulmuştu. Lambanın ışığını yansıtan tenekeden levhası pastan kararmış ve tozla kaplanmıştı. Merdivenleri çıkanlar, ayaklarıyla merdivenleri kendilerinden önce çıkmış olanların ayak izlerini takip ederdi. Merdivenlerin yumuşak döşemeleri adımların basıncı altında eğilmişti ve üzerlerinde derin çukurlar oluşmuştu.

Doktorun kapısı merdivenlerin tepesinin sağındaydı. Solda ise çöple dolu karanlık bir koridor vardı. Eski sandalyeler, marangoz eşekleri, ayaklı merdivenler ve boş kutular karanlıkta derisini sıyıracakları bacakları bekliyordu. Bu çerçöp yığını Paris Dokuma Şirketi'ne aitti. Dükkândaki tezgâhlar veya raflar kullanılamaz hale geldiğinde tezgâhtarlar onları yukarı çıkarıp bu yığının içine katıyordu.

Doktor Reefy'nin ofisi bir ahır kadar büyüktü. Odanın ortasında yuvarlak göbekli bir soba vardı. Sobanın dibinde, ağır keresteden döşemelere çivilerle çakılmış kaidesinin etrafında talaş yığınları vardı. Kapının yanında, bir zamanlar Herrick Giyim'in mobilyalarının bir parçası olduğu zamanlarda kişiye özel dikilmiş kıyafetlerin sergilenmesi için kullanılmış büyük bir masa vardı. Üstü kitaplar, şişeler ve cerrahi aletlerle kaplıydı. Masanın bir kenarında Doktor Reefy'nin arkadaşı, fideci John Spaniard'ın kapıdan girerken cebinden çıkarıp bıraktığı üç-dört tane elma duruyordu.

Doktor Reefy orta yaşlarında, uzun boylu ve sakar bir adamdı. Sonraları uzatacağı gri sakalı henüz ortada yoktu, fakat üst dudağında kahverengi bir bıyığı vardı. Hiçbir zaman zarif bir adam olmamış ve yaşı ilerledikçe ellerini ve ayaklarını nereye koyacağını hepten bilemez olmuştu.

Evlendikten seneler sonra, oğlu George on iki ya da on dört yaşlarındayken Elizabeth Willard bazı yaz akşamüstleri Doktor Reefy'nin ofisine çıkan merdivenleri tırmanırdı. Kadının doğuştan uzun ve dimdik sureti daha o zamanlardan eğilmeye ve halsizce sürüklenmeye başlamıştı. Sözde, doktora sağlığı için gidiyordu, fakat doktora yaptığı ziyaretlerinin yarım düzinesinin sağlığı ile bir ilgisi olmamıştı. Kadın ve doktor sağlığı hakkında konuşmuşlardı, fakat daha çok kadının hayatı, ikisinin hayatları ve Winesburg'da hayatlarını sürerken

akıllarına gelen fikirler hakkında konuşmuşlardı.

Büyük, boş ofiste adam ve kadın karşılıklı bakarak otururlardı, birbirlerine de oldukça benziyorlardı. Vücutları tıpkı gözlerinin rengi, burunlarının uzunlukları ve varoluşlarının koşulları gibi birbirinden farklıydı, fakat ikisinin de içindeki bir şeyler aynı anlamı taşıyordu, aynı salıverilmeyi istiyordu, onları görenlerin üzerinde aynı izlenimi bırakacak türdendi. Doktor yaşlanıp genç karısıyla evlendikten sonra, karısına sıklıkla hasta kadınla geçirdiği saatlerden bahsetmiş ve Elizabeth'e anlatmayı beceremediği birçok şeyi anlatmıştı. İlerlemiş yaşında neredeyse bir şair gibiydi ve olan bitenle ilgili fikirleri şairane bir dönüşüm yaşamıştı. "Hayatımda duanın anlam arz etmeye başladığı zamanlara gelmiştim ve haliyle Tanrılar icat ettim ve onlara dua ettim," demişti. "Dualarımı sesli etmezdim, diz çökmezdim, fakat koltuğumda kıpırdamadan otururdum. Akşamüstünün geç saatlerinde, Ana Cadde sıcak ve ıssızken veya kışın günler kasvetliyken Tanrılar ofisime gelirlerdi ve başka kimsenin onlardan haberi olmadığını düşünürdüm. Sonra Elizabeth adındaki bu kadının farkında olduğunu, onun da aynı Tanrılara taptığını keşfettim. Tahminimce ofisime Tanrıların orada olacağından şüphelendiği için geliyordu, ama yalnızlığını silkelemiş olmak bile memnun olması için yeterliydi. Her an, Dünya'nın her bir yerindeki birçok kişinin başından geçen bir deneyim olmasına rağmen, açıklaması güç."

* * *

Elizabeth ve doktorun ofiste oturup konuştukları yaz akşamüstlerinde, ikili hayatlarının yanı sıra başka hayatlardan da bahsederlerdi. Bazen doktor felsefi nükteler yapardı. Sonra keyifle kıkırdardı. Ara sıra, bir sessizlikten hemen sonra, konuşanın hayatını ilginç bir şekilde aydınlatan bir söz söylenir veya bir ipucu verilir, kısmen ölü bir dilek bir arzuya veya rüyaya dönüşüp can bulurdu. Bu sözlerin çoğunu kadının kendisi, adama bakmaksızın söylerdi.

Kadın doktora her ziyaretinde biraz daha rahat bir biçimde konuşurdu ve adamın huzurunda bir iki saat geçirdikten sonra merdivenlerden inip Ana Caddeye çıkarken kendini yenilenmiş, günlerin sıkıcılığına karşı güçlenmiş hissederdi. Vücudunda genç kızların salınmasına yaklaşan bir havayla yürür, fakat odasındaki pencerenin yanındaki koltuğuna oturduğunda ve otelin restoranındaki kızlardan biri akşam yemeğini bir tepside kendisine getirdiğinde, bu havanın soğuyup kaybolmasına izin verirdi. Düşünceleri, macera arzusuyla dolu genç kızlığına kayardı ve maceraların hâlâ kendisi için ihtimaller dâhilinde olduğu zamanlarda kendisini kucaklamış olan erkekleri hatırlardı. Özellikle bir süreliğine sevgilisi olan ve tutkusunun doruğundayken ona çıldırmışçasına ve tekrar tekrar "Canım, güzeller güzelim, canım!" diye bağırmış birini

hatırlardı. Kadın, bu sözlerin hayatında ulaşmış olmayı istediği bir şeyi ifade ettiğini düşünürdü.

Eski köhne oteldeki odasında otelin işletmecisinin hasta karısı ağlamaya ve elleriyle yüzünü kapatarak ileri geri sallanmaya başladı. Tek dostu Doktor Reefy'nin sözleri kulaklarında çınlıyordu. Adam "Aşk kara bir gecede bir ağacın altındaki çimenleri canlandıran bir rüzgârdır," demişti. "Aşkı mutlak kılmamaya çalışmalısın. Hayatın ilahi kazalarından. Eğer onu mutlak kılmaya ve ondan emin olmaya ve ağacın altında, yumuşak gece rüzgârlarının estiği yerde yaşamaya çalışırsan, sıcak ve uzun günün hayal kırıklığı süratle tepene çöker ve öpücüklerden zaten kızarıp hassaslaşmış dudakların geçen arabaların kaldırdığı tozla kaplanır."

Elizabeth Willard daha beş yaşındayken vefat etmiş olan annesini hatırlamıyordu. Genç kızlığını tahayyül edilebilecek en gelişigüzel şekilde yaşamıştı. Babası kafa dinlemeyi seven biriydi ve otelin işleri onu rahat bırakmıyordu. Ayrıca, hasta bir adam olarak yaşamış ve ölmüştü. Her gün neşeli bir suratla uyanır, fakat saat sabah onu vurduğunda bütün neşesi kaçmış olurdu. Müşterilerden biri otelin restoranında fiyatlardan yakındığında veya çalışan kızlardan biri evlenip işten ayrıldığında tepinip küfretmeye başlardı. Gece yatağına girdiğinde kızının otelin içinden geçen insan selinin ortasında büyüdüğü aklına gelirdi ve üzüntüye kapılırdı. Kız büyüyüp erkeklerle yürüyüşlere çıkmaya başladığında onunla konuşmak istedi, ama denediğinde başarılı olamadı. Ne söyleyeceğini unutup kendi dertlerinden yakınmaya başlamıştı.

Elizabeth gençliği boyunca gerçek bir maceraperest olmaya çalışmıştı. Daha on sekizindeyken hayat onu öylesine kıskacına almıştı ki, bekâretini kaybetmişti, fakat Tom Willard'la evlenmeden önce yarım düzine sevgilisi olduğu halde, hiçbir maceraya sadece arzularından ötürü atılmamıştı. Dünyadaki tüm kadınlar gibi gerçek bir sevgili istiyordu. Her zaman körlemesine bir tutkuyla bir şey, hayatın gizli bir harikasını arıyordu. Ağaçların altında adamlarla dolaşan, salınarak yürüyen uzun ve güzel kız, elini her fırsatta karanlığa uzatmış, tutacak başka bir el aramıştı. Maceralar yaşadığı adamların hepsinin dudaklarından dökülen söz yığınlarının arasında kendisinin gerçek addedebileceği sözü bulmaya çalışmıştı.

Elizabeth babasının otelindeki resepsiyonist Tom Willard ile adam el altında olduğu ve kendisiyle aynı zamanda evlenmeye karar vermiş olması sebebiyle evlenmişti. Bir süreliğine birçok genç kız gibi o da evliliğin hayatını değiştireceğini düşünmüştü. Zihninde Tom'la evliliğine dair uyanan tüm şüpheleri bir kenara itmişti. Babası o dönem hasta ve ölüm döşeğindeydi, kız da yeni bitirdiği bir ilişkinin anlamsız sonuçları sebebiyle şaşkın bir haldeydi. Winesburg'da

yaşıtı olan diğer kızlar Elizabeth'in küçüklüğünden beri tanıdığı oğlanlarla, tezgâhtarlarla ve genç çiftçilerle evleniyorlardı. Akşamları kocalarıyla Ana Caddede yürüyüşe çıkıyor ve yanından geçerlerken mutlulukla gülümsüyorlardı. Evliliğin gizli bir anlamla dolu olabileceğini düşünmeye başlamıştı. Sohbet ettiği çiçeği burnunda gelinler usulca ve çekingence konuşuyorlardı. "Kendine ait bir erkeğinin olması işleri değiştiriyor." diyorlardı.

Şaşkın kız, düğününden önceki gece babasıyla konuşmuştu. Sonraları kadın evlilik kararını ölüm döşeğindeki adamla baş başa geçirdiği saatlerden ötürü verip vermediğini sorgulamıştı. Baba kendi hayatından bahsetmiş ve kızına benzer bir arapsaçına bulaşmamasını tembihlemişti. Tom Willard'ı aşağılamıştı ve bu Elizabeth'i resepsiyonisti savunmaya itmişti. Yaşlı adam heyecanlanıp yataktan çıkmaya çalışmış, kızı onun odada yürümesine izin vermeyince de şikâyet etmeye başlamıştı. "Bir türlü kafamı dinleyemedim," demişti. "Çok çalıştığım halde bir türlü otelin belini doğrultamadım. Hâlâ bankaya borcum var. Ben gidince göreceksin."

Hasta adamın sesi gerilip ciddileşmişti. Yataktan kalkamadığı için elini uzatıp kızının yüzünü kendi yüzüne doğru çekmişti. "Bir çıkış yolu var," demişti. "Ne Tom'la, ne de Winesburg'dan bir başkasıyla evlenme. Sandığımda içinde sekiz yüz dolar olan bir teneke kutu var. Onu al ve git buralardan."

Yaşlı adamın sesi tekrar mızmızlaşmıştı. "Bana söz vermelisin," demişti. "Eğer evlenmeyeceğine söz veremiyorsan, en azından Tom'a bu paradan bahsetmeyeceğine söz vermelisin. Para benim param ve eğer sana vereceksem bunu istemeye hakkım var. O parayı sakla. O, sana karşı yerine getiremediğim babalık görevimin kefareti. Günü geldiğinde bir çıkış kapısı, senin için harika bir kapı olabilir. Hadi bak, ölüyorum diyorum, söz ver bana."

* * *

Kırk bir yaşındaki yorgun, sıska, yaşlı Elizabeth, Doktor Reefy'nin ofisinde sobanın yanındaki koltukta oturuyor ve yere bakıyordu. Doktor ise pencerenin yanındaki küçük bir masada oturuyordu. Elleriyle masanın üzerindeki bir kalemle oynuyordu. Elizabeth evli bir kadın olarak sürdürdüğü hayatından bahsediyordu. Gayri şahsi bir tavrı vardı ve kocasını unutmuş, ondan sadece hikâyesine anlam katan bir karaktermişçesine bahsediyordu. Acı acı "Sonra evlendim ve hiç de beklediğim gibi olmadı," dedi. "Evlenir evlenmez korkmaya başladım. Belki de öncesinde çok şey biliyordum, belki de ilk gecemizde çok fazla şeyi fark etmiştim. Hatırlamıyorum."

"Ne kadar da budalaymışım. Babam bana paradan bahsedip evlenme fikrinden caydırmaya çalıştığında onu dinlemedim. Evli kızların evlilik hakkında söylediklerini düşünüyor, ben de evlenmek istiyordum. İstediğim Tom değil,

evli olmaktı. Babam uykuya daldığında pencereye çıkıp yaşadığım hayatı düşündüm. Kötü kadınlardan olmak istemiyordum. Kasaba zaten benimle ilgili hikâyelerle çalkalanıyordu. Tom'un fikrini değiştirmesinden bile korkuyordum."

Kadının sesi heyecandan titremeye başladı. Ne olduğunu fark edemeden kadına âşık olmuş olan Doktor Reefy garip bir sanrıya kapılmıştı. Kadın konuştukça vücudunun değiştiğini, gençleştiğini, dikleştiğini ve güçlendiğini düşünüyordu. Sanrısını aklından silkeleyemeyince içine mesleki uzmanlığından kattı. "Konuşmak hem vücuduna, hem de zihnine iyi geliyor." diye mırıldandı.

Kadın düğününden birkaç ay sonra olmuş bir olaydan bahsetmeye başlamıştı. Sesi düzelmişti. "Bir akşamüstü tek başıma arabayla gezintiye çıtım," dedi. "Küçük bir arabam ve Moyer'in ahırında tuttuğum küçük gri bir tayım vardı. Tom otelin odalarını boyuyor, duvar kâğıtlarını yeniliyordu. Paraya ihtiyacı vardı ve ben de ona babamın bana bıraktığı sekiz yüz dolardan bahsedip bahsetmeyeceğime karar vermeye çalışıyordum. Bir türlü bahsedip bahsetmemeye karar veremiyordum. Ondan yeterince hoşlanmıyordum. O günlerde elleri ve yüzü hep boyayla kaplıydı ve boya kokuyordu. Eskimiş oteli yenileyip daha çekici kılmaya çalışıyordu."

Heyecanlı kadın koltukta doğruldu ve o bahar akşamüstü yaptığı gezintiden bahsetmeye devam ederken eliyle hızlı, genç kızlara özgü bir hareket yaptı. "Hava bulutluydu ve fırtına tehlikesi vardı," dedi. "Kara bulutlar ağaçların ve çimenlerin yeşilini öyle canlı kılmışlardı ki, renkler gözlerimi acıtıyordu. Trunion Otoyolu'nda bir mil kadar gittikten sonra yan yollardan birine saptım. Küçük at yokuşları hızla tırmanıp aşıyordu. Sabırsızlanıyordum. Aklımda düşünceler beliriyordu ve ben düşüncelerimden kaçmaya çalışıyordum. Atı kırbaçlamaya başladım. Kara bulutlar iyice yayıldı ve yağmur yağmaya başladı. Olağanca hızlı gitmek, sonsuza dek arabamı sürmek istiyordum. Kasabadan, kıyafetlerimden, evliliğimden, kendi vücudumdan, her şeyden kaçmak istiyordum. Atı öldüresiye kırbaçlıyordum ve daha fazla koşamaz hale geldiğinde arabadan indim ve düşüp kendimi sakatlayana kadar karanlıkta koşmaya başladım. Her şeyden uzaklaşmak, ama aynı zamanda da bir şeye doğru koşmak istiyordum. Ne demek istediğimi anlıyor musun canım?"

Elizabeth koltuktan kalktı ve ofiste yürümeye başladı. Doktor Reefy ilk defa böyle yürüyen birini gördüğünü düşünüyordu. Bütün vücudunda adamı sarhoş eden bir ritim, bir salıntı vardı. Kadın, koltuğunun yanına gelip çömeldiğinde doktor onu kollarına aldı ve tutkuyla öpmeye başladı. Kadın çılgın gezintisinin hikâyesine devam etmeye çalışarak "Eve gidene kadar bütün yol

boyunca ağladım," dedi, fakat adam dinlemiyordu. Adam "Canım, güzeller güzelim, canım," diye mırıldandı ve kollarında kırk bir yaşındaki bezgin ve yaşlı bir kadın yerine, bezgin kadının kabuğundan mucizevi bir şekilde kurtulmayı başarmış çekici ve masum bir genç kızı tuttuğunu düşündü.

Doktor Reefy ile kollarında tuttuğu kadın, kadının vefatına değin bir daha görüşmediler. Ofisteki o yaz akşamında adam kadının sevgilisi olma noktasındayken kısmen garip bir olay sevişmelerini hızla sonlandırdı. Adam ve kadın birbirlerine sıkı sıkıya sarılmışlarken merdivenlerden sert ayak sesleri yükseldi. İkisi de ayağa fırlayıp titreyerek koridoru dinlediler. Merdivenlerdeki gürültünün kaynağı Paris Dokuma Dükkânının tezgâhtarlarından biriydi. Yüksek bir patırtıyla boş bir kutuyu koridordaki çerçöp yığınının üstüne attı ve sonra merdivenlerden tekrar paldır küldür indi. Elizabeth tezgâhtarın neredeyse peşi sıra merdivenlerden indi. Tek dostuyla sohbet ederken içinde canlanan şey aniden ölmüştü. O da Doktor Reefy gibi histerik bir haldeydi ve daha fazla konuşmak istemiyordu. Sokak boyunca kanı hâlâ kaynar halde yürümeye devam etti, fakat Ana Caddeye sapıp Yeni Willard Oteli'nin az ötede parlayan ışıklarını gördüğünde titremeye başladı. Dizleri öylesine titriyordu ki, bir an sokağa yığılıp kalacağını düşündü.

Hasta kadın hayatının son birkaç ayını ölümü arzulayarak geçirdi. Ölüme varan yol boyunca aranarak, ölümün açlığını çekerek ilerledi. Ölümün suretini insanlaştırdı ve onu kâh tepelerde koşuşturan esmer bir genç, kâh hayatın yaralayıp üzerinde izini bıraktığı ciddi ve sessiz bir adama benzetti. Odasının karanlığında elini yorganın altından uzatıyordu ve ölümün de canlı bir şey gibi kendi elini ona uzattığını düşünüyordu. "Sabret sevgilim," diye fısıldıyordu. "Kendini diri tut, kendine iyi bak ve sabret."

Hastalığının ağır elini üzerine koyup, oğlu George'a sakladığı sekiz yüz dolardan bahsetme planlarını baltaladığı akşam, kadın yatağından çıktı ve ölüme kendisine bir saat daha bahşetmesi için yalvararak odanın ortasına kadar süründü. Öylesine içtenlikle beklediği sevgilisinin kollarına bütün gücüyle karşı koymaya çalışırken "Bekle, sevgilim! Oğlum! Oğlum! Oğlum!" diye yalvardı.

* * *

Elizabeth oğlu George'un on sekizine bastığı sene bir Mart günü vefat etti ve genç adam kadının vefatını tam anlamıyla kavrayamadı. Bunu becermesini sağlayabilecek tek şey zamandı. Bir ay boyunca kadını yatağında bembeyaz ve sessizce yatarken izlemişti ve bir akşamüstü kadının doktoru onu koridorda durdurup birkaç kelime söylemişti.

Genç adam odasına gitti ve kapısını kapadı. Karnının hizasında garip bir boşluk hissi vardı. Bir an döşemelere bakarak oturdu ve sonra ayağa fırlayıp

yürüyüşe çıktı. Peronu geçti ve evlerle dolu sokaklar boyunca, lise binasının yanına kadar tamamen kendi dertlerine dalmış bir halde yürüdü. Ölüm kavramını kavrayamıyordu, hatta annesi tam da o gün öldüğü için biraz da kafası bozulmuştu. Birkaç saat önce kasabanın bankerinin kızı Helen White'tan kendi yazdığı nota cevap niteliğinde bir not almıştı. Kısmen kızgınlıkla "Bu akşam onu görmeye gidebilirdim, fakat artık olmaz." diye düşündü.

Elizabeth bir Cuma günü öğleden sonra saat üçte vefat etmişti. Sabah hava soğuk ve yağmurluydu, fakat akşamüstü güneş açmıştı. Kadın ölmeden önce altı gün boyunca felçli gibi, konuşamaz ve hareket edemez hâlde, sadece gözleri ve zihni canlılık emaresi gösterir biçimde yatmıştı. Bu altı günün üçünü oğlunu düşünerek, onun geleceğine dair birkaç kelime sarf etmeye uğraşarak geçirmişti ve gözlerinde öylesine bir yakarış vardı ki, görenler ölüm döşeğindeki kadının anısını yıllarca zihinlerinden atamamıştı. Karısına karşı hep bir hınç beslemiş olan Tom Willard bile kinini unutmuştu ve gözlerinden süzülen yaşlar bıyığına karışmıştı. Adam bıyığı beyazlamaya başladığından, bıyığını boyuyordu. Boyarken kullandığı karışımın içinde yağlar vardı ve adamın eliyle sildiği, bıyığına takılan gözyaşları, bıyığına çığ düşmüş gibi bir görüntü oluşturuyordu. Kederli Tom Willard'ın suratına soğuk havada uzun süre dışarıda kalmış küçük bir köpeğinkini andıran bir ifade yerleşmişti.

George annesinin vefat ettiği gün eve Ana Cadde üzerinden geç saatlerde döndü ve odasına gidip saçını ve kıyafetlerini taradıktan sonra koridoru geçip annesinin bedeninin yattığı odaya gitti. Odanın kapısının yanındaki makyaj masasının üzerinde bir mum vardı ve yatağın yanındaki bir sandalyede Doktor Reefy oturuyordu. Doktor ayağa kalktı ve dışarı yöneldi. Elini genç adamı selamlarcasına kaldırdı, sonra ne yapacağını bilmez bir halde geri indirdi. Odadaki hava iki mahcup insanın varlığından ötürü ağırlaşmıştı ve doktor aceleyle odadan çıktı.

Ölü kadının oğlu bir koltuğa oturdu ve döşemeleri izledi. Tekrar kendi dertlerine daldı ve bu sefer kesinlikle hayatında bir değişiklik yapmaya, Winesburg'u terk etmeye karar verdi. "Herhangi bir şehre giderim. Belki bir gazetede iş bulurum," diye düşündü ve sonra aklı bu akşamüstünü beraber geçirdiği kıza kaydı ve yine kızla görüşmesine engel teşkil eden mevcut gelişmelere sinirlenir gibi oldu.

Ölü kadının yattığı loş odada genç adam düşüncelere daldı. Annesi aklında ölüm düşüncesiyle nasıl oynadıysa, o da aklında yaşam düşüncesiyle oynuyordu. Gözlerini kapattı ve Helen White'ın genç kırmızı dudaklarının kendi dudaklarına dokunduğunu hayal etti. Vücudu ürperdi, elleri titredi. Ve sonra bir şey oldu. Oğlan ayağa fırladı ve gergin bir biçimde dikildi. Örtülerin altındaki ölü kadına

baktı ve düşündüklerinden utanıp ağlamaya başladı. Aklına başka bir fikir geldi ve dönüp sanki birisinin kendisini izlediğinden korkmuşçasına etrafına bakındı.

George Willard annesinin üzerindeki çarşafları kaldırıp yüzüne bakmaya yönelik çılgınca bir arzuya kapıldı. Aklında beliren bu istek onu korkunç bir şekilde kıskacına almıştı. Önündeki yatakta yatanın annesi değil, bir başkası olduğunu düşünüyordu. Buna öylesine ikna olmuştu ki, tahammül edemiyordu. Çarşafların altındaki beden uzun boyluydu ve üzerine çöken ölüm onu gençleştirip zarifleştirmişti. Bir garip sanrının kucağındaki oğlana tarif edilemez derecede güzel görünüyordu. Önündeki bedenin canlı olduğu, bir an sonra güzel bir kadının yataktan fırlayıp onunla yüz yüze geleceği düşüncesi öylesine ağır basıyordu ki, hissettiği gerginliğe dayanamıyordu. Tekrar ve tekrar elini uzatıp geri çekti. Annesini örten çarşafa bir kere dokunup ucundan kaldırdı, ama cesareti onu yüzüstü bıraktı ve o da Doktor Reefy gibi dönüp odadan çıktı. Odanın önündeki koridorda durdu, şiddetle titrediği için bir eliyle duvara yaslanmıştı. Kendi kendine "O annem değil, içerideki annem değil," diye fısıldadı ve vücudu tekrar korku ve belirsizliğin pençesinde titredi. Cenazeye refakat etmeye gelmiş olan Elizabeth Swift Hanım Teyze yan odadan çıkıp geldiğinde kadının elini tutup, kederden gözleri kararmış bir biçimde başını sallayarak ağlamaya başladı. "Annem öldü," dedi ve kadını unutarak dönüp geldiği kapıdan tekrar geçti. Oğlan, aniden üzerine çöken bir itkinin etkisiyle "Canım, güzeller güzelim, canım..." diye mırıldandı.

Ölü kadının uzun zamandır sakladığı ve George Willard'a şehirdeki hayatına başlaması için vermek istediği sekiz yüz dolara gelince de: Para olduğu yerde, oğlanın annesinin yatağının ayakucundaki alçıdan duvarın içinde durmaya devam etti. Elizabeth düğününün ertesi haftası duvarı bir sopayla kırmış ve parayı oraya saklamıştı. Sonra da kocasının o günlerde otelin tadilatı için tuttuğu işçilerden birini çağırıp duvara yama yaptırmıştı. Hayatında sadece iki kere – sevgilileri Ölüm ve Doktor Reefy'nin onu kollarına aldıkları anlarda- yaşadığı azat edilmişlik rüyasından o zamanlar daha vazgeçememiş olduğu için, yamayı kocasına "Yatağın kenarını çarptım." diyerek açıklamıştı.

GÖRMÜŞ GEÇİRMİŞLİK

Sonbaharın sonlarında bir günün akşamüstüydü ve Winesburg Panayırı kırsalda yaşayanları kasabaya akın ettirmişti. Gündüz hava açıktı, gece de ılık ve hoş başlamıştı. Kasabadan çıktıktan sonra şimdi kuru kahverengi yapraklarla örtülü meyve bahçelerinin arasından uzanan Trunion Otoyolu'ndan geçen arabalar havaya toz bulutları kaldırıyordu. Top gibi kıvrılmış çocuklar arabaların içine saçılmış samanların üzerinde uyuyorlardı. Saçları toz içinde, parmakları da siyah ve yapış yapıştı. Toz tarlaların üzerinde salınıyordu ve batmakta olan güneş yüzünden rengârenk parlıyordu.

Kalabalıklar Winesburg'un Ana Caddesindeki kaldırımları ve dükkânları doldurmuştu. Gece çöküyor, atlar kişniyor, dükkânlardaki tezgâhtarlar çılgınca koşuşturuyor, çocuklar kaybolup şevkle ağlıyor, bu Amerikan kasabası kendini eğlendirme görevini yerine getirmek için elinden geleni ardına koymuyordu.

Ana Caddedeki kalabalıkların arasından yolunu bulmaya çalışan George Willard, Doktor Reefy'nin ofisine çıkan merdivenlere sığındı ve insanları izledi. Ateşli gözlerle dükkânların ışıklarının altından sürüklenen yüzlere baktı. Aklına düşünceler düşüp duruyordu, fakat o hiçbir şey düşünmek istemiyordu. Ayağıyla sabırsızca merdivenlere vurup duruyordu ve ciddiyetle etrafını izliyordu. "E, şimdi bütün gününü onunla mı geçirecek? Bunca zamandır boşuna mı bekledim?" diye fısıldadı.

Ohio'nun köy çocuğu George Willard hızla büyüyüp bir erkeğe dönüşüyordu ve aklında yeni yeni fikirler beliriyordu. Bütün gün panayırdaki kalabalıkların arasında kendini yalnız hissederek dolanmıştı. Winesburg'dan ayrılıp bir şehre gitmeyi, oradaki bir gazetede bir iş bulmayı umuyordu ve kendini büyümüş hissediyordu. Onu kıskacına alan bu hâl erkeklerin bildiği, oğlanların ise tanımadığı bir türdendi. Kendini yaşlı ve biraz yorgun hissediyordu. Aklında anıları uyanmaya başladı. Ona göre bu yeni yetişkinlik hissi onu farklı kılmış, eski hâlinin kısmen acıklı bir suretine dönüştürmüştü. Annesi öldükten sonra onu sarmalayan hissi anlayabilecek birini istiyordu.

Her oğlanın hayatında ilk defa geriye dönüp şimdiye kadar yaşadıklarına baktığı bir an vardır. Bu an belki de onların erkekliğe ilk adımlarını attıkları an olabilir. Oğlan kasabasının sokaklarında yürüyordur. Geleceğini ve

kuracağı hayatı düşünüyordur. İçinde hırslar ve pişmanlıklar uyanıyordur. Sonra aniden bir şey olur: Bir ağacın altında durup ona seslenecek bir sesi beklercesine dikilir. Eski şeylerin hayaletleri bilincine sızar, dışındaki sesler ona hayattaki kısıtlara dair şeyler fısıldar. Kendinden ve geleceğinden oldukça eminken, artık eskisi kadar emin olamaz. Eğer hayal gücü kuvvetli bir oğlansa, önünde bir kapı açılır ve ilk defa dünyaya bakar, sanki tören alayındaymışçasına önünden geçen, kendisinden önce yoktan var olmuş, hayatlarını yaşamış ve tekrar yokluğa karışmış sayısız adamın suretlerini görür. Oğlanın üzerine görmüş geçirmişliğin kederi çöker. Küçük bir iç çekişle kendini rüzgârın kasabasının sokaklarında etrafa savurduğu zavallı bir yaprak olarak görür. Bütün tanıdıklarının tüm cesur laflarına rağmen, tıpkı rüzgârla savrulan şeyler, ya da kaderi güneşte solmak olan mısır fideleri gibi, belirsizlikler içinde yaşayıp ölmek zorunda olduğunu biliyordur. Ürperir ve istekle etrafına bakınır. Yaşadığı on sekiz sene ona kısacık bir anmış, insanlığın uzun yürüyüşünde tek bir nefesmiş gibi geliyordur. Ölümün çağrısını daha şimdiden duymaktadır. Tüm kalbiyle başka bir insanla yakınlaşmak, elleriyle bir başkasına dokunmak, bir başkasının ellerince dokunulmak ister. Eğer tercihi o başkasının bir kadın olması ise, bunun sebebi bir kadının daha nazik ve anlayışlı olacağını düşünmesidir. Anlayış, bulmayı en çok istediği şeydir.

Üzerine görmüş geçirmişlik hissi çöktüğü bu saatlerde, George Willard'ın aklına Winesburg'un bankerinin kızı Helen White geldi. Kendisinin erkekliğe yaklaştığını bildiği gibi, kızın da kadınlığa yaklaştığının her daim farkındaydı. Oğlan on sekiz yaşındayken bir yaz akşamı onunla kır yollarında birlikte yürüyüşe çıkmış ve kızın huzurundayken övünme, kendini kızın gözlerinde olduğundan büyük ve önemli kılma dürtüsüne yenilmişti. Şimdi ise kızı başka bir sebepten ötürü görmek istiyordu. Ona deneyimlediği bu yeni dürtüleri anlatmak istiyordu. Daha kendisinin erkekliğe dair hiçbir fikri yokken, kızı kendisinin bir erkek olduğuna ikna etmeye çalışmıştı ve şimdi tekrar onunla olmak, tabiatında gerçekleştiğini düşündüğü bu değişiklikleri kıza hissettirmek istiyordu.

Helen White'a gelince, o da bir değişim süreci yaşıyordu. George'un hissettiklerini o da kendi kadınsı şeklinde hissediyordu. Artık bir kız çocuğu değildi ve kadınlığın zarafetine ve güzelliğine kavuşmayı arzuluyordu. Üniversiteye gittiği Cleveland'dan, Panayırda bir gün geçirmek için gelmişti. Aklına anıları geliyordu. Gün boyunca kapalı tribünlerde annesinin davetlisi olan, üniversitesinde eğitmenlik yapan genç adamlardan biriyle oturmuştu. Genç adam biraz ukala damarlıydı ve genç kız derhal adamın kendisine hiçbir faydası olmayacağını hissetmişti. Adamın iyi giyimli ve kasabada yabancı biri olması,

kızın Panayırda birlikte görülmelerinden memnun olmasına sebep olmuştu. Adamın varlığının belli bir etki yaratacağı gerçeğinin farkındaydı. Gün boyunca mutluydu, fakat akşam olduğunda huzursuzlanmaya başlamıştı. Eğitmeni uzaklaştırmak, yanından silkelemek istiyordu. Tribünlerde birlikte otururlarken ve eski okul arkadaşlarının gözleri üzerlerindeyken, kız refakatçisine öylesine bir ilgi göstermişti ki, adamın da ilgisi kabarmıştı. "Bir âlimin paraya ihtiyacı olur. Zengin bir kadınla evlenmeliyim," diye düşünüyordu.

George Willard kalabalıkların arasında Helen White'ı düşünerek gezerken, kız da onu düşünüyordu. Beraber yürüyüşe çıktıkları bir yaz akşamını hatırlamıştı ve tekrar oğlanla yürüyüşe çıkmak istiyordu. Şehirde geçirdiği ayların, gittiği tiyatro oyunlarının ve işlek caddelerde dolanan kalabalıkların onu içten içe nasıl değiştirdiğini düşündü. Kız tabiatındaki bu değişimi oğlanın hissedip fark etmesini istiyordu.

Hem genç kızın hem de genç oğlanın hafızasında iz bırakan, birlikte geçirdikleri o yaz akşamı makul çerçevede incelendiğinde aslında oldukça budalaca geçirilmişti. Beraber kasabadan çıkıp bir kır yolunda yürümüşlerdi. Sonra mısır fideleriyle dolu bir tarlanın çitlerinin yanında durmuşlardı ve George ceketini çıkarıp koluna asmıştı. "Winesburg'da kaldım – evet- henüz buraları terk etmedim, ama olgunlaşıyorum," demişti. "Kitaplar okuyor ve düşünüyorum. Hayatta bir değerim olması için gayret edeceğim. Gel gör ki," diye açıklamıştı, "bunun bir önemi yok. Belki konuşmayı kesmem daha iyi olur."

Şaşkın oğlan elini kızın koluna koymuştu. Sesi titriyordu. Birlikte aynı yoldan kasabaya doğru yürümeye başlamışlardı. George çaresizliğinden böbürlenmeye başlamıştı. "Büyük bir adam olacağım, Winesburg'dan çıkmış en büyük adam olacağım," diye ilan etmişti. "Nedir bilmiyorum, ama bir şeyler yapmanı istiyorum. Belki de benim haddim değil, ama diğer kadınlardan farklı olmayı denemeni istiyorum. Anlıyor musun? Sana bunları söylemek haddim değil. Güzel bir kadın olmanı istiyorum. Ne istediğimi anlıyorsundur."

Oğlanın sesi kısıldı ve ikili sessizlik içinde kasabaya girip Helen White'ın evinin olduğu sokağa girdiler. Oğlan kapıda etkileyici bir şeyler söylemeye çalıştı. Önceden hazırladığı konuşmalar aklına geliyordu, ama şimdi hepsi düpedüz anlamsız görünüyordu. Kız bahçe kapısından girip evinin kapısına doğru yürürken oğlan sadece "Düşündüm ki – düşünüyordum ki... Seth Richmond'la evleneceğini düşünüyordum. Şimdi öyle yapmayacağını biliyorum," diyebildi.

George ılık sonbahar akşamında merdivenlere sığınıp Ana Caddeden geçen kalabalıkları izlerken, bir yandan da mısır tarlasının yanında kıza söylediklerini düşünüyor ve kendini soktuğu durumdan utanç duyuyordu. Sokakta insanlar bir

ahıra kıstırılmış büyükbaş sürüleri gibi dalgalanıyordu. At arabaları ve kağnılar caddeyi nerdeyse tamamen örtüyordu. Bir bando müzik çalıyor ve küçük çocuklar kaldırımda erkeklerin bacakları arasından geçerek koşuşturuyorlardı. Parlak kırmızı suratlı genç adamlar kollarında kız arkadaşlarıyla ne yapacaklarını bilmez bir biçimde dolanıyorlardı. Dükkânlardan birinin üst katında, dans tertip edilecek bir odada kemancılar çalgılarını akort ediyordu. Kesik notalar açık pencereden aşağı süzülüyor ve kalabalıkların uğultusuna ve bandonun üflemelilerinin yüksek seslerine karışıyordu. Bu ses karmaşası George Willard'ın sinirlerine dokunuyordu. Her yerdeki, dört bir yanındaki bu kalabalıklar, bu akışkan hayat onun içini daraltıyordu. Bir başına koşarak uzaklaşmak ve düşüncelere dalmak istiyordu. "Eğer o adamla vakit geçirmek istiyorsa geçirsin. Neden umursayayım ki? Benim için ne fark eder?" diye hırladı ve Ana Cadde boyunca yürüyüp Hern'in bakkal dükkânının içinden geçerek bir arağa sokağa çıktı.

George öylesine yalnız ve terkedilmiş hissediyordu ki, ağlamak istiyordu, fakat bunun yerine hızla ve gururlu bir biçimde kollarını sallayarak yürüyordu. Wesley Moyer'in ahırının yanına geldi ve gölgelerde durarak Wesley'in aygırı Tony Tip'in o akşamüstü kazandığı Panayır yarışı hakkında konuşan adamları dinledi. Ahırın önünde bir kalabalık birikmişti ve kalabalığın önünde de Wesley Moyer böbürlenerek, yaylanarak yürüyordu. Elinde bir kırbaç vardı ve kırbacı yere vurup duruyordu. Lambaların ışığında küçük toz bulutları yükseliyordu. Wesley "Aman, susun be," dedi. "Zerre korkmadım, başından beri onları yeneceğimi biliyordum. Hiç korkmadım."

Normalde, at sahibi Moyer'in böbürlenişi George'un ilgisini şiddetle çekerdi. Şimdi ise onu sinirlendiriyordu. Döndü ve hızla sokak boyunca yürümeye başladı. "Yaşlı geveze," diye tükürdü. "Ne diye böbürleniyor ki? Niçin çenesini kapamıyor?"

George boş bir arsaya girdi ve hızla yürürken bir çöp yığınına takılıp tökezledi. Boş bir varilden çıkmış bir çivi pantolonunu yırttı. Yere oturup sövdü. Bir çengelli iğneyle yırtığı yamadı ve sonra doğrulup yürümeye devam etti. Bir çiti aşıp koşmaya başlarken "Helen White'ın evine gideceğim, evet. Dümdüz içeri gireceğim. Onu görmek istediğimi söyleyeceğim. Dümdüz içeri gireceğim ve oturacağım, aynen böyle yapacağım." dedi.

* * *

Banker White'ın evinin verandasında Helen huzursuz ve endişeliydi. Eğitmen, kız ile annesinin arasında oturuyordu. Anlattığı şeyler kızı bezdirmişti. Kendisi de Ohio'nun bir kasabasında büyümüş olmasına rağmen, eğitmen şehirli tavırlarına bürünmüştü. Bir dünya vatandaşı gibi görünmeye çabalı-

yordu. "Bana birçok kızımızın yetiştiği bu şartları inceleme şansını verdiğiniz için müteşekkirim," dedi. "Beni misafir ettiğiniz için çok cömertsiniz, Bayan White." Helen'e döndü ve güldü. "Hayatın hâlâ bu kasabanın hayatıyla iç içe mi?" diye sordu. "Burada ilgini çeken insanlar var mı?" Adamın sesi kıza ağdalı ve usandırıcı geldi.

Helen doğruldu ve eve girdi. Bahçeye açılan bir kapının arkasında durup dışarıyı dinledi. Annesi konuşmaya başlamıştı. "Burada Helen'in yetiştirilme tarzına uygun kimse yok." diyordu.

Helen evin arkasındaki merdivenlerden koşarak indi ve bahçeye çıktı. Karanlıkta titreyerek durdu. Kıza, sanki dünya bir dolu laf eden anlamsız insanlarla doluymuş gibi geliyordu. Şevkinden alev alev bir halde, bahçenin kapısından koşarak çıktı ve bankerin ahırının köşesini dönüp küçük bir yan sokağa girdi. Gergin bir heyecanla "George! Neredesin George?" diye bağırdı. Koşmayı bıraktı ve bir ağaca yaslanıp çılgınca kahkahalara boğuldu. Hâlâ kendi kendine konuşmakta olan George Willard küçük karanlık sokağın içinden beliriverdi. Kıza yaklaşırken "Duraksamadan eve gireceğim. Gireceğim ve gidip bir köşeye oturacağım," diyordu. Kızı görünce durdu ve aptal aptal baktı. "Gel," dedi ve kızın elini tuttu. Başlarını büküp sokaklardaki ağaçların altında yürüdüler. Ayaklarının altında kuru yapraklar çıtırdıyordu. George kızı bulmuş olduğuna göre, şimdi ne yapması, ne söylemesi gerektiğini düşünüyordu.

* * *

Winesburg'daki Panayır alanının yüksek tarafında kısmen çürümüş, eski bir kapalı tribün vardır. Hiç boyanmamıştır ve keresteleri zamanla eğilip bükülmüştür. Panayır alanı Wine Deresi'nin vadisinden yükselen alçak bir tepenin üstündedir ve geceleri tribünden bakıldığında aradaki mısır tarlasının ötesindeki kasabanın gökyüzüne doğru parlayan ışıkları görülebilir.

George ve Helen Su İşleri Göleti tarafındaki yoldan gelip Panayır alanına çıkan yokuşu tırmandılar. Genç adamın kasabasının kalabalık sokaklarında hissettiği yalnızlık ve tecrit hissi kızın varlığıyla hem azalmış, hem de güçlenmişti. Kız da oğlanla aynı hisleri paylaşıyordu.

İnsanların gençliğinde içlerinde savaşan iki güç vardır. Sıcak, düşüncesiz küçük hayvan, düşünen ve hatırlayan şeye karşı direnmeye çalışır. An itibariyle George Willard'ı kontrol eden şey daha yaşlı ve görmüş geçirmiş olanıydı. Oğlanın durumunu sezen Helen, yanı sıra huşu içinde yürüyordu. Tribüne vardıklarında yukarı çıkıp çatının altındaki uzun banklardan birine oturdular.

Orta Batı kasabalarının orta yerinde duran panayır alanlarında panayırın bittiği gece burayı terk etme deneyiminin fevkalade bir yanı vardır. Hissettirdikleri unutulacak türden değildir. Dört bir yanda ölülerin değil, yaşayan

insanların hayaletleri vardır. Kasabadan ve çevre kırsaldan insanlar az önce tükenmiş gün boyunca buraya akın etmiştir. Eşleri ve çocuklarıyla çiftçiler ve yüzlerce küçük evin sakini bu tahta paravanların içinde toplanmıştır. Genç kızlar kahkahalar atmış, sakallı adamlar hayatlarında olan bitenden konuşmuşlardır. Mekân hayatla dolmuş, taşmanın eşiğine gelmiştir. Tüm gün kıpır kıpır dalgalanmış ve şimdi, gece çöktüğünde tüm hayat mekânı terk etmiştir. Sessizlik neredeyse dehşet vericidir. Hâlâ burada olanlar bir ağacın gövdesinin arkasına ses çıkarmaksızın saklanarak dikilirler ve tabiatlarında içe dönmeye yönelik her nasıl bir eğilim varsa, yoğunlaşır. Aynı anda hem hayatın anlamsızlığına dair düşünceler yüzünden tüyleri ürperir, hem de, hele ki kasaba sakinlerini komşuları olarak görüyorlarsa, hayata karşı sevgileri gözlerini yaşartacak kadar artar.

Tribünün çatısının altında ve karanlıkta George Willard, Helen White'ın yanında oturuyor ve varoluşun büyük resminde kendi önemsizliğini olağanca şiddetli bir biçimde hissediyordu. Artık kendileriyle ilgili bir sürü işle ilgilenen, kıpır kıpır insanların varlığının onu gerdiği kasabadan çıktığı için siniri yatışmıştı. Helen'in varlığı genç adamı yeniliyor ve ferahlatıyordu. Onun kadınsı elleri, kendi hayatının makinesinde küçük ayarlamalar yapmasına yardımcı oluyor gibiydi. Hürmet gibi bir duyguyla, kasabada ömrü boyunca birlikte yaşadığı insanları düşünmeye başladı. Helen'e hürmet duyuyordu. Onu sevmek ve onun tarafından sevilmek istiyordu, ama o an onun kadınlığının kafasını karıştırmasını istemiyordu. Karanlıkta kızın elini tuttu ve kız ona yanaşınca bir elini onun omzuna koydu. Bir rüzgâr esti ve oğlan ürperdi. Bütün gücüyle üzerine çöken hâle tutunmaya ve onu anlamaya çalışıyordu. Oturdukları yüksek noktada garip şekilde kırılgan iki insan atomu yığını birbirlerine sıkıca sarılıp beklediler. İkisinin de aklında aynı düşünce vardı. Hissettikleri şeyin özü "Bu ıssız yere geldim ve diğeri de burada." idi.

Winesburg'da sonbaharın sonlarındaki kalabalık gün geceye doğru sakinleşti. Çiftlik atları ıssız kır yolları boyunca kendi paylarına düşen yorgun insanları taşıyordu. Tezgâhtarlar kaldırımlarda sergiledikleri malları dükkânlara geri taşımaya ve kapıları kilitlemeye başlamışlardı. Opera Evinde bir gösteriyi izlemek için toplanmış bir grup vardı ve Ana Caddede, az aşağıda, akort ettikleri çalgılarıyla kemancılar terliyor ve gençlerin ayaklarının yerleri dövmeye devam etmesi için uğraşıyorlardı.

Helen White ve George Willard karanlıkta tribünde sessizliklerini sürdürdüler. Ara ara üzerlerindeki büyü zayıflıyordu ve dönüp loş ışıkta birbirlerinin gözlerine bakmaya çalışıyorlardı. Öpüştüler, ama uzun sürmedi. Panayır alanının yüksek tarafında yarım düzine adam o akşamüstü yarışa katılmış atlarla

ilgileniyordu. Adamlar bir ateş yakmış, su kaynatıyorlardı. Ateşin önünden geçerlerken sadece bacakları seçilebiliyordu. Rüzgâr estikçe ateşin küçük alevleri çılgınca dans ediyordu.

George ve Helen doğruldular ve karanlığın içine geri yürüdüler. Bir patikadan, daha hasat edilmemiş bir mısır tarlasının ötesine geçtiler. Rüzgâr kuru mısırların arasından fısıldayarak esiyordu. Kasabaya geri yürürlerken üzerlerindeki büyü bir anlığına bozuldu. Su İşlerinin oradaki tepeye geldiklerinde bir ağacın yanında durdular ve George tekrar ellerini kızın omuzlarına koydu. Kız şevkle oğlana sarıldı ve sonra ikisi de aynı hızla geri çekildi. Öpüşmeyi bıraktılar ve biraz ayrı durdular. Aralarındaki karşılıklı saygı büyümüştü. İkisi de utanmıştı ve utançlarından kurtulmak için kendilerini gençliğin hayvansılığına kaptırdılar. Kahkahalar atıp birbirlerini çekiştirmeye, itişmeye başladılar. Hissettikleri onları hem terbiye etmiş, hem de arındırmıştı ve o an ikisi de ne kadın-erkek, ne oğlan-kız, fakat iki kıpır kıpır küçük hayvandı.

Ve öylece bayırdan aşağı indiler. Karanlığın içinde genç bir dünyadaki iki genç şey gibi oynaştılar. Bir ara Helen hızla koşup George'a çelme taktı ve oğlan yere düştü, kıvranıp inledi. Sonra kahkahalarla sarsılarak bayırdan aşağı yuvarlandı. Helen peşinden koştu. Kız bir anlığına karanlıkta durdu. Aklın-

dan hangi kadınsı düşüncelerin geçtiğini bilmenin imkânı yoktu, fakat bayırın dibine geldiklerinde kız oğlana yanaştı, koluna girdi ve yanında vakur bir sessizlikle yürümeye başladı. Tarif edemeyecekleri bir sebepten, ikisi de sessizce birlikte geçirdikleri bu akşamdan ihtiyacı olanları almışlardı. Erkek ya da oğlan, kadın ya da kız – ikisi de bir anlığına modern dünyada kadınların ve erkeklerin yetişkin hayatlarını mümkün kılan şeyi avuçlarında tutmuşlardı.

AYRILIŞ

Genç George Willard yatağından sabah saat dörtte çıktı. Nisan ayıydı ve ağaçların taze yaprakları tomurcuklarından yeni yeni çıkıyorlardı. Winesburg'un evlerle dolu sokakları akçaağaçlarla ve onların kanatlı tohumlarıyla kaplıydı. Rüzgâr estikçe bu tohumlar çılgınca etrafa savruluyor, havayı kaplıyor ve sonra da yerde halı gibi bir katman oluşturuyordu.

George üst kattan elinde kahverengi deri bir çantayla otelin ofisine indi. Valizi çıkacağı yolculuğa hazırdı. Oğlan gece ikiden beri uyumadan çıkacağı yolculuğu düşünüyordu ve yolculuğunun sonunda karşılaşacağı şeyi merak ediyordu. Otelin ofisinde uyuyan çocuk kapının kenarındaki katlanır yatağında yatıyordu. Ağzı açılmıştı ve şevkle horluyordu. George sessizce yatağın yanından geçti, ıssız ve sessiz Ana Caddeye çıktı. Yeni doğmakta olan gün gökyüzünün doğusunu pembeye boyamıştı ve uzun ışık huzmeleri hâlâ birkaç yıldızın parladığı göğe yükseliyordu.

Winesburg'da, Trunion Otoyolu'nun üzerindeki son evin ötesinde neredeyse ufka kadar uzanan tarlalar vardır. Bu tarlalar kasabada yaşayıp akşamları gıcırdayan arabalarını Trunion Otoyolu boyunca evlerine süren çiftçilere aittir. Tarlalar küçük meyvelerle ekilidir. Sıcak yaz günleri akşamüstlerinin yolun ve tarlaların tozla kaplı olduğu geç saatlerinde bu muazzam büyüklükteki havzanın üzerinde dumanlı bir pus asılı olur. İnsan arazinin ötesine bakarken, sanki bir denizin ötesine bakıyormuş gibi hisseder. Arazinin yeşerdiği bahar aylarında ise durum biraz farklıdır. Havza, üzerinde minik insan böceklerinin bir aşağı bir yukarı debelendiği geniş, yeşil bir bilardo masasına dönüşür.

George Willard'ın bütün çocukluğu ve gençliği boyunca Trunion Otoyolu'nda yürüyüş yapmak gibi bir alışkanlığı olmuştu. Yolun karla kaplı olduğu kış gecelerinde sadece gökteki ay tepesinden bakarken de o yolda yürümüştü, sonbaharda kasvetli rüzgârlar eserken ve yaz akşamları hava böceklerin şarkılarıyla titrerken de. O Nisan sabahı tekrar o yola çıkmak, sessizce yürümek istiyordu. Yolun kasabadan iki mil uzakta, küçük bir akıntının dibine indiği yere kadar yürüdü, sonra dönüp sessizce kasabaya geri yürüdü. Ana Caddeye vardığında tezgâhtarlar dükkânların önündeki kaldırımları süpürüyordu. Genç adama "Hey George, gidecek olmak nasıl bir duygu?" diye sordular.

Batıya giden tren Winesburg'dan sabah yedi kırk beşte ayrılıyordu. Kon-

düktörü Tom Little'dı. Tren Cleveland'dan yola çıkıp Chicago ve New York'ta terminalleri olan büyük ana hatta bağlanıyordu. Tom'un rotası, demiryolu zümrelerinde "kolay iş" denilen türdendi. Her akşam tekrar ailesinin yanına dönebiliyordu. Sonbaharların ve ilkbaharların Pazar günlerini Eerie Gölü'nde balık tutarak geçiriyordu. Yuvarlak bir suratı ve küçük mavi gözleri vardı. Demiryolu rotası üzerindeki kasabalarda yaşayan insanları, bir şehirlinin apartmanındaki komşularını tanıdığından çok daha iyi tanıyordu.

George, Yeni Willard Oteli'nin önündeki rampadan saat yedide indi. Çantasını Tom Willard taşıyordu. Oğlanın boyu babasının boyunu geçmişti.

İstasyonun peronundaki herkes genç adamın elini sıktı. Etrafta bir düzineden fazla insan bekliyordu. Kendi dertleriyle ilgili sohbetler ediyorlardı. Tembel ve çoğunlukla dokuza kadar uyanamayan Will Henderson bile yatağından çıkmıştı. George utanıyordu. Winesburg'un postanesinde çalışan, uzun boylu, ince yapılı, elli yaşlarındaki Gertrude Wilmont da istasyon peronuna gelmişti. Kadın George'a daha önce hiç ilgi göstermemişti, fakat şimdi önünde durmuş ve elini uzatmıştı. İki kelimeyle herkesin hissettiklerini seslendirdi. Ciddiyetle "İyi şanslar." dedi ve sonra dönüp kendi yoluna gitti.

Tren istasyona geldiğinde George rahatladı. Aceleyle trene bindi. Helen White kendisiyle vedalaşmak umuduyla Ana Caddeden koşarak gelmişti, fakat oğlan çoktan bir koltuk bulup oturmuştu ve kızı görmedi. Tren hareket ettiğinde Tom Little oğlanın biletini kesti, sırıttı ve George'u iyi tanımasına, ne tür bir maceraya atıldığını biliyor olmasına rağmen tek kelime etmedi. Tom kasabalardan şehirlere yola çıkan binlerce George Willard görmüştü. Onun için oldukça sıradan bir olaydı. Sigara içilen vagondaki bir adam Tom'u Sandusky Körfezi'nde balık tutmaya davet etmişti. Adamın davetini kabul edip detayları konuşmak istiyordu.

George kimsenin onu izlemediğinden emin olmak için vagonda bir aşağı bir yukarı bakındı, sonra cebinden cüzdanını çıkarıp parasını saydı. Aklı tecrübesiz görünmeme arzusuyla meşguldü. Babasının kendisine son nasihati, şehre vardığında nasıl davranması gerektiğiyle ilgiliydi. Tom Willard "Zeki ol," demişti. "Parana sahip çık. Ayık ol. Püf noktası bu. Kimsenin aceminin teki olduğunu düşünmesine fırsat verme."

George parasını saydıktan sonra pencereden baktı ve trenin hâlâ Winesburg'da olduğunu görünce şaşırdı.

Kasabasından hayat macerasına atılmak için ayrılan genç adam düşüncelere daldı, fakat daldığı düşünceler muazzam veya etkileyici değildi. Aklına gelen şeylerin annesinin ölümü, Winesburg'dan ayrılıyor olması, şehirdeki geleceğinin belirsizliği, hayatının ciddi ve daha büyük yanları gibi konularla

alakası yoktu.

Küçük şeyleri – sabah vakti kasabanın içinde el arabasıyla kerestelerini taşıyan Turk Smollet'i, bir keresinde babasının otelinde kalmış olan uzun boyu, güzel giyimli kadını, elinde meşalesiyle bir yaz akşamı Winesburg'un sokaklarında aceleyle dolanan lambacı Butch Wheeler'ı, Winesburg postanesinde pencerenin kenarında durup elindeki zarfa pul yapıştıran Helen White'ı düşünüyordu.

Gitgide büyüyen hayal kurma tutkusu genç adamın dikkatini dağıttı. Onu gören biri, bilhassa zeki biri olduğunu söyleyemezdi. Zihni düşündüğü küçük şeylerin hatıralarıyla doluyken gözlerini kapadı ve koltuğunda geriye yaslandı. Uzun bir süre öyle durdu ve doğrulup tekrar pencereden baktığında Winesburg kasabası ortadan kaybolmuş, oradaki hayatı ise üzerine erkekliğine dair hayallerini resmedebileceği bir arka plana dönüşmüştü.

Winesburg, Ohio, 20. yüzyıl başında Amerika'da küçük bir kasabadaki yaşamı anlatan bir dizi kısa hikayeden oluşuyor. Merkezine yerel bir gazetede çalışan genç bir muhabiri alan bu döngüsel hikayelerde yüzeyde kasaba yaşamını oluşturan ve birbirlerine kırılgan bağlarla bağlı bireylerin gündelik hayatları anlatılır. Dışarıdan sıradan görünen bu bireylerin ilişkilerinin altında ise yalnızlık, sevgi ve anlayış ihtiyacı, aşk, kişisel hüsranlar ve eksiklikler yatmaktadır. Yerelden yola çıkarak evrensel bir hikaye anlatan Sherwood Anderson bu kitabıyla Amerikan Edebiyatını bir hayli etkilemiş ve kendinden sonra gelen Faulkner, Hemingway, Updike, Carver gibi birçok isme üslubu ve anlattıklarıyla ilham vermiştir.

"Bir yazar olmak için öncelikle kendin olmalısın, doğduğun gibi; bir Amerikalı ve bir yazar, yazmak için herhangi bir basmakalıp bir Amerikan imgesine bağlı kalmak zorunda değilsin. Sadece ne olduğunu hatırlamalısın.
Bunu Anderson'dan öğrendim."

William Faulkner

yedi yayınları